

Onderzoeksrapport

Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam

Hoe worden raadsleden in Amsterdam
geïnformeerd?

Rekenkamer Amsterdam

29 oktober 2025

Onderzoeksrapport

Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam

Hoe worden raadsleden in Amsterdam
geïnformeerd?

Rekenkamer Amsterdam

29 oktober 2025

DEFINITIEF

Dit onderzoeksrapport is een document van de Rekenkamer Amsterdam en bevat bevindingen van het onderzoek *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*.

Het onderzoeksrapport bevat in detail de bevindingen en beantwoording van de onderzoeksvragen. Het document vormt samen met het bestuurlijk rapport de volledige rapportage van het onderzoek. Beide digitale documenten kunt u raadplegen op [de projectpagina](#).

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding onderzoek	4
1.2	Doelstelling	5
1.3	Onderzoeksvragen	6
1.4	Aanpak	6
1.5	Afbakening	9
1.6	Leeswijzer	9
	Gedetailleerde onderzoeksbevindingen	10
2	Bepaalde transparantie over opvolging aanbevelingen	10
2.1	Overzicht opvolging in jaarverslag aanbevelingen deels transparant	10
2.2	Vergelijking met andere gemeenten: het college kan de raad inhoudelijker informeren	13
2.3	Weinig inhoudelijke aandacht voor het overzicht opvolgen van aanbevelingen	15
2.4	Tijdigheid en kwaliteit plannen van aanpak variëren	17
3	Informatie over afgedane aanbevelingen slecht navolgbaar	22
3.1	27 rekenkameraanbevelingen hebben de status 'afgedaan'	23
3.2	Voor raadsleden is nauwelijks navolgbaar waarom aanbevelingen de status 'afgedaan' hebben	24
3.3	Niet alle informatie over opvolging van aanbevelingen vindt zijn weg naar de raad	25
4	Factoren die de opvolging van aanbevelingen kunnen beïnvloeden	27
4.1	Uitkomst literatuuronderzoek en gesprekken met ambtenaren over praktijkervaringen	27
4.2	College informeert raad over randvoorwaarden en positieve factoren die van invloed zijn op opvolging aanbevelingen	36
	Bijlagen	44
	Bijlage 1 Verantwoording literatuuronderzoek en groepsgesprekken	44
	Literatuuronderzoek	44
	Groepsgesprekken	45
	Bijlage 2 Verantwoording onderzoek naar navolgbaarheid opgevolgde aanbevelingen	49
	Bijlage 3 Toegankelijkheid van openbare toiletten	52
	Bijlage 4 Groen in de stad	63
	Bijlage 5 Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam	79
	Bijlage 6 Participatieparagraaf	98
	Bijlage 7 Preventieve jeugdhulp in Amsterdam	108
	Bijlage 8 Indicatoren discriminatie	138
	Eindnoten	147

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Eerder onderzoek Rekenkamer Amsterdam

In het verleden was het gebruikelijk dat de raad besloot om de aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen en het college van B en W te vragen om deze aanbevelingen uit te voeren.¹ Incidenteel onderzochten we in afzonderlijke onderzoeken de opvolging van de rekenkameraanbevelingen om na te gaan in hoeverre het college uitvoering had gegeven aan het raadsbesluit.

Om ervoor te zorgen dat het college en de ambtelijke organisatie zelf de uitvoering van de aanbevelingen bewaken, zijn er in juni 2021 afspraken gemaakt tussen het presidium (namens de raad), de gemeentesecretaris (namens het college van B en W) en de rekenkamer.² Sindsdien vraagt de gemeenteraad van Amsterdam aan het college van B en W om onze aanbevelingen uit te voeren en daarover te rapporteren. In het raadsbesluit bij een rekenkamerrapport is sindsdien standaard opgenomen dat de raad het college vraagt om:

- een plan van aanpak te maken voor de opvolging van de aanbevelingen en dit plan van aanpak binnen een half jaar aan te bieden aan de gemeenteraad;
- te rapporteren over de resultaten als de aanbevelingen zijn uitgevoerd;^a
- jaarlijks tussentijds te rapporteren over de stand van zaken rond de uitvoering van de aanbevelingen als dit langer dan een jaar duurt.

In 2023 onderzochten we de opvolging van rekenkameraanbevelingen voor het laatst.³ Toen gingen we na in hoeverre het college uitvoering had gegeven aan de raadsbesluiten. We stelden hierbij de volgende vragen:

1. Heeft het college het plan van aanpak opgesteld en gedeeld met de raad?
2. Heeft het college de raad (jaarlijks) geïnformeerd over de opvolging van onze aanbevelingen?

We concludeerden in dat onderzoek dat de uitvoering van raadsbesluiten die betrekking hebben op aanbevelingen uit rekenkamerrapporten, veelal ontoereikend is. We constateerden dat er vaak geen plannen van aanpak werden gemaakt of werden aangeboden. Het college en/of de ambtelijke organisatie gaven hiervoor als reden dat naar hun mening kon worden volstaan met de bestuurlijke reactie of uitwerking van de aanbevelingen in andere trajecten. Bij alle rapporten heeft de gemeenteraad enige informatie ontvangen over de voortgang rond de aanbevelingen. Maar de gemeenteraad ontving weinig systematische voortgangsinformatie. Op basis van de resultaten uit het onderzoek constateerden wij dat de gemeenteraad weinig inzicht krijgt in de opvolging van onze aanbevelingen.⁴

In reactie op onze bevindingen gaf het college aan van mening te zijn dat de systematiek voor het informeren van de raad zou zijn verbeterd. Deze verbetering zou zijn gekomen naar

^a Het presidium heeft op 19 mei 2025 besloten om dit en het volgende subbeslispunt niet langer in de raadsvoordracht op te nemen, omdat het college sinds 1 januari 2023 wettelijk verplicht is (op grond van artikel 185a van de Gemeentewet) jaarlijks te rapporteren over de opvolging van de rekenkameraanbevelingen.

aanleiding van het besluit van juni 2020. Het college erkende tevens dat verdere verbeteringen mogelijk zijn en gaf aan zich daar ook voor te willen inspannen.⁵

Wettelijke rapportageplicht vanaf 1 januari 2023

Sinds 2023 is het college verplicht om jaarlijks te rapporteren over de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer (artikel 185a van de Gemeentewet). Met als doel de volksvertegenwoordiging te informeren. Deze rapportageplicht komt voort uit de bevinding dat veel rekenkameraanbevelingen politiek-bestuurlijk worden overgenomen door bestuursorganen (lees gemeenteraden), maar dat deze in de praktijk niet of gedeeltelijk niet worden uitgevoerd, of op andere wijze dan beoogd. Dit maakt het moeilijk voor de gemeenteraad om de voortgang van doorvoering van aanbevelingen te controleren. Of deze controle gebeurt hierdoor helemaal niet.⁶

Om aan de nieuwe rapportageplicht te voldoen dient het college de raad jaarlijks een overzicht te zenden van de aan het college gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.⁷ In het *Jaarverslag 2023* (april 2024) publiceerde het college van Amsterdam voor het eerst een overzicht van de aanbevelingen uit onze rapporten van 2023. Ook staan in het jaarverslag niet-afgedane aanbevelingen uit onze oudere rapporten.⁸ Elke aanbeveling bevat de status en een (verwachte) datum van de afdoening.⁹ Een toelichting op de stand van zaken ontbreekt. In het *Jaarverslag 2024* (april 2025) informeerde het college de raad voor een tweede maal over de opvolging van de rekenkameraanbevelingen.

De inwerkingtreding van de rapportageplicht (1 januari 2023) en de toezegging van het college om de informatievoorziening aan de raad te verbeteren (11 april 2023) vormen de aanleiding van dit onderzoek.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is drieledig:

- **De gemeenteraad in positie brengen.** Ons onderzoek sluit aan op de doelstellingen van de rapportageplicht die volgt uit artikel 185a van de Gemeentewet, die sinds 1 januari 2023 van kracht is. Raadsleden kunnen hun kaderstellende en controlerende taak beter uitoefenen als zij goed inzicht hebben in hoe het college is omgegaan met het implementeren van aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken.¹⁰
- **Het college ondersteunen bij het adequaat invullen van de opvolging van aanbevelingen en de rapportage hierover.** Er spreekt ambitie uit de bestuurlijke reactie op ons eerdere opvolgingsonderzoek (2023) en de initiatieven die het college onderneemt om de opvolging van aanbevelingen beter te borgen. Met dit onderzoek houden we het college een spiegel voor met betrekking tot de voortgang en de resultaten van deze initiatieven.
- **Het college en de rekenkamer beter zicht geven op de factoren die verklaren waarom aanbevelingen wel of niet worden uitgevoerd.** Dit onderzoek helpt om randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten voor een effectieve opvolging van onze aanbevelingen te identificeren.

⁶ Hetzelfde hoofdstuk in het *Jaarverslag 2023* bevat de voortgang van de opvolging van aanbevelingen die de Rekeningencommissie en de gemeentelijke accountantsdienst ACAM hebben gedaan bij het *Jaarverslag 2022*. Deze aanbevelingen waren eerder nog niet afgehandeld.

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag voor dit onderzoek luidt als volgt:

In hoeverre is het college transparant over de opvolging van aanbevelingen en de factoren die de uitvoering daarvan beïnvloeden?

In dit onderzoek heeft de transparantie van de opvolging betrekking op meerdere aspecten, die we in de afzonderlijke deelvragen verder uitwerken.

Ten eerste heeft transparantie te maken met de mate waarin het college rekenschap geeft van de opvolging van aanbevelingen, de mate waarin het proces van opvolging van aanbevelingen duidelijk en inzichtelijk is voor raadsleden, en of het college de raad informeert met een plan van aanpak waarin het aangeeft hoe het opvolging gaat geven aan de rekenkameraanbevelingen (deelvraag 1).

Ten tweede heeft transparantie betrekking op de mate waarin het college de raad informeert over de vraag of het de rekenkameraanbeveling opvolgt in lijn met de bedoeling van de rekenkamer (deelvraag 2).

Transparantie houdt ten slotte ook verband met de factoren die de uitvoering van de aanbevelingen kunnen beïnvloeden en de communicatie daarover met de raad. Daar gaat de vraag aan vooraf welke factoren in Amsterdam een rol spelen bij het opvolgen van aanbevelingen (deelvraag 3).

Om de hoofdvraag te beantwoorden, hebben we de volgende deelvragen geformuleerd:

1. In hoeverre is het college transparant over de opvolging van rekenkameraanbevelingen en verstrekt het college tijdig het plan van aanpak aan de raad voor een kwalitatieve opvolging van de aanbevelingen, als de raad daartoe heeft besloten?
2. Zijn rekenkameraanbevelingen met de status 'afgedaan' navolgbaar uitgevoerd overeenkomstig de bedoeling van de rekenkamer?^c
3. Wat zijn de (ervaren) randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten bij de opvolging van rekenkameraanbevelingen en welke van deze factoren heeft het college benoemd in de communicatie richting de raad?

1.4 Aanpak

In deze paragraaf schetsen we de aanpak van het onderzoek. Voor elke deelvraag wordt beschreven welke informatie we hebben verzameld en hoe we deze bronnen hebben geanalyseerd.

Deelvraag 1: In hoeverre is het college transparant over de opvolging van rekenkameraanbevelingen en verstrekt het tijdig het plan van aanpak aan de raad voor een kwalitatieve opvolging van de aanbevelingen, als de raad daartoe heeft besloten?

Om de eerste deelvraag te beantwoorden, onderzochten we of het college de toezeggingen heeft uitgevoerd die naar aanleiding van ons eerdere opvolgingsonderzoek (2023) zijn gedaan, te weten:¹¹

^c Ten opzichte van de [onderzoeksopzet](#) (d.d. 1 april 2025) is aan deze deelvraag is het woord 'navolgbaar' toegevoegd.

- Het college zal jaarlijks de raad informeren over de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer zoals voorgeschreven in het nieuwe artikel 185a van de Gemeentewet.
- In gesprek gaan met de rekenkamer, het presidium van de raad en de griffie over de vorm van de verplichte rapportage.
- In gesprek gaan met de rekenkamer, het presidium van de raad en de griffie over de vraag of de raad daarnaast de voortgang via de termijnagenda wil volgen.
- Vanaf het derde kwartaal van 2023 een integraal overzicht bijhouden van de aanbevelingen van (onder meer) de rekenkamer, inclusief de actuele status van de opvolging.
- Vijf vragen beantwoorden in de plannen van aanpak en het plan van aanpak voor te leggen aan de raad (zie kader).

Voor toezeggingen 1a en 1b zijn we nagegaan in hoeverre er in de raadsinformatie verslaglegging bestaat die gaat over de vorm van de verplichte rapportage, en de voortgang via de termijnagenda. We hebben hiervoor informeel gesproken met twee leden van het presidium. Ook hebben we gesproken met de plaatsvervangend griffier en met ambtenaren. Voor toezegging 1c hebben we de rapportage uit het *Jaarverslag 2024* over de opvolging van aanbevelingen van het college beoordeeld. Hierbij hebben we bekeken in hoeverre de rapportage tegemoetkomt aan het doel van de wetgever. Ook hebben we een aantal 'good practices' betrokken van rapportages bij andere gemeenten en provincies die in maart 2025 namens de Vereniging van Rekenkamers zijn geïnventariseerd.¹²

Voor toezegging 1d hebben we per rapport eerst vastgesteld of de raad heeft besloten dat het college een plan van aanpak zou moeten opstellen. En zo ja, of het college dit tijdig (binnen zes maanden na publicatie van het onderzoek) aan de raad heeft verstrekt. Het komt voor dat het college in de bestuurlijke reactie zo concreet ingaat op de wijze van opvolgen van de rekenkameraanbevelingen en de planning daarvan, dat in het raadsbesluit niet om een afzonderlijk plan van aanpak wordt verzocht. Heeft de raad besloten het college te verzoeken een plan van aanpak op te stellen en te verstrekken, dan hebben we onderzocht in welke mate de plannen van aanpak voldoen aan de vier vereisten voor het plan van aanpak^d en aan de [afspraken](#) over de concreetheid van de bestuurlijke reactie.^e

Wij vinden het van belang dat het college in het plan van aanpak naast de vier vereisten ook de aanvullende vraag uit de [afspraken](#) beantwoordt: "Gaaf het college de aanbeveling uitvoeren en waarom wel of niet?" Met het plan van aanpak laat het college zien hoe en wanneer aanbevelingen van de rekenkamer worden uitgevoerd. Als het college besluit (delen van) een aanbeveling niet over te nemen of uit te voeren, moet dit in het plan van aanpak duidelijk worden vermeld en gemotiveerd. Zo kan de raad eenvoudig volgen welke aanbevelingen wel of niet worden opgevolgd, zonder zelf in verschillende documenten te hoeven zoeken en analyseren.

Het college kan de motivering om aanbevelingen niet of slechts gedeeltelijk uit te voeren ook in een ander document opnemen, zoals in de bestuurlijke reactie of in een aparte raadsinformatiebrief. In dat geval moet het plan van aanpak hiernaar verwijzen.

^d Zoals we die hebben benoemd in onze [rekenkamerbrief](#) (mei 2023): 1. Wat is de aanbeveling? 2. Hoe zal aan deze aanbeveling uitvoering worden gegeven? 3. Wanneer zullen die werkzaamheden zijn afgerond? En 4. Op welke wijze en wanneer wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd?

^e Het betreft hier de afspraken tussen het presidium (namens de gemeenteraad), de gemeentesecretaris (namens het college) en de rekenkamer: 1. Wat is de aanbeveling? 2. Gaaf het college de aanbeveling uitvoeren en waarom wel of niet? 3. Hoe zal aan deze aanbeveling uitvoering worden gegeven (op hoofdlijnen)? 4. Wanneer zullen die werkzaamheden zijn afgerond? En 5. Op welke wijze wordt de raad hierover geïnformeerd?

Deelvraag 2: Zijn aanbevelingen met de status 'afgedaan' uitgevoerd overeenkomstig de bedoeling van de rekenkamer?

Voor de tweede onderzoeksvraag hebben we onderzocht in hoeverre de afdoening van de aanbeveling door het college in lijn is met onze bedoeling. Hierbij zijn we uitgegaan van de motivering en de onderbouwing die het college geeft bij de status 'afgedaan', zoals vastgelegd in het overzicht dat is opgenomen in het *Jaarverslag 2024* en in het systeem (FullyInControl, hierna: FIC, zie ook kader). Dit hebben we gedaan op basis van de beschrijving van de aanbeveling in onze bestuurlijke rapporten, de motivering van het college om de aanbeveling in het overzicht af te doen, en (indien aanwezig) de achterliggende onderbouwing en documentatie in FIC.

Als de afdoening van een aanbeveling naar ons oordeel niet in lijn is met de bedoeling van onze aanbeveling, hebben we onderzocht of en in hoeverre het college navolgbaar voor de gemeenteraad heeft gemotiveerd waarom de aanbeveling op een andere wijze is afgedaan. In bijlage 2 lichten we onze aanpak verder toe.

Achtergrondinformatie FullyInControl

De ambtelijke organisatie voorziet het college van informatie, zodat het college de raad kan informeren. Specifiek is de directie Middelen en Control (hierna: DMC) verantwoordelijk voor het coördineren van de totstandkoming van het jaarverslag inclusief het overzicht van het opvolgen van de aanbevelingen van de rekenkamer.

In eerder onderzoek zagen we dat de directies verantwoordelijk zijn voor de inhoud van het jaarverslag.^f Dit geldt ook voor het overzicht van de opvolging van rekenkameraanbevelingen: om het overzicht te voorzien van inhoud, is elke directie verantwoordelijk om in het risicomanagementsysteem van de gemeente (FullyInControl, hierna: FIC) aan te geven wat de stand van zaken is.¹³

Naast het jaarlijkse overzicht in het jaarverslag levert DMC sinds 2023 elk half jaar een overzicht aan van de opvolging van aanbevelingen ten behoeve van het gemeentelijk managementteam (GMT).¹⁴

Deelvraag 3: Wat zijn de (ervaren) randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten bij de opvolging van rekenkameraanbevelingen en welke van deze factoren heeft het college benoemd in de communicatie richting de raad?

De derde onderzoeksvraag omvat het identificeren van factoren die van invloed zijn op het opvolgen van rekenkameraanbevelingen. Hierbij hebben we onze aandacht enerzijds gericht op aanbevelingen waarvan de opvolging is afgerond (status 'afgedaan'), anderzijds op aanbevelingen waarvan de opvolging tijdens het onderzoek nog gaande is (status 'in behandeling').

Ter voorbereiding op twee groepsgesprekken met ambtenaren hebben wij een afgebakend literatuuronderzoek uitgevoerd om randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten te kunnen identificeren. In de groepsgesprekken zijn we nagegaan in hoeverre deze factoren terugkomen bij de gemeente, en of er eventuele aanvullende factoren kunnen worden geïdentificeerd die mogelijk specifiek zijn voor de Amsterdamse context.

Tot slot hebben we onderzocht of het college op de hoogte is van deze factoren. We hebben bekeken of het college hierover heeft gecommuniceerd met de raad, bijvoorbeeld in

^f Zie bijvoorbeeld: Rekenkamer Amsterdam, *Bruikbaarheid van indicatoren*, 3 juni 2020 ([weblink](#)).

raadsinformatiebrieven. Die communicatie is belangrijk. Daarmee kan de raad beter sturen op het opvolgen van aanbevelingen of het faciliteren daarvan. In bijlage 1 hebben we deze onderzoeks aanpak uitgebreid toegelicht.

1.5 Afbakening

Het onderzoek heeft betrekking op aanbevelingen die onderdeel uitmaken van de jaarlijkse overzichten die het college over 2023 en 2024 heeft opgesteld. Daarmee heeft het onderzoek van de plannen van aanpak (deelvraag 1) betrekking op tien rekenkameronderzoeken. Het onderzoek naar de aanbevelingen met de status afgedaan heeft betrekking op zes rekenkameronderzoeken. Deze rekenkameronderzoeken zijn tussen 2020 en 2024 gepubliceerd door de rekenkamer. We hebben geen onderzoek gedaan naar de specifieke rollen, verantwoordelijkheden en interacties binnen de gemeente bij het opvolgen van de aanbevelingen.

Bij deelvraag 3 richt ons onderzoek zich op de informatie in de overzichten, inclusief de documenten waar het college de raad actief op heeft gewezen. Wij hebben niet onderzocht in hoeverre het college aanbevelingen met de status 'afgedaan' ook daadwerkelijk heeft opgevolgd. Dat vraagt om diepgaander opvolgingsonderzoek per rekenkamerrapport.

Op 7 augustus 2025 hebben we onze nota van bevindingen voorgelegd aan zestien directies, met als doel om eventuele feitelijke onjuistheden tijdig te kunnen corrigeren. Op dezelfde dag hebben wij hoofdstuk 2 voor feitelijk wederhoor voorgelegd aan de griffie. Op 28 augustus 2025 ontvingen wij de reactie van de griffie. De gezamenlijke reacties van de directies ontvingen wij op 10 september 2025. In ons onderzoek hebben we informatie betrokken tot en met 10 september 2025.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 richten we ons op de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer. We onderzoeken of het college hier transparant over is geweest. Ook onderzoeken we of het college de gedane toezeggingen heeft waargemaakt. Daarnaast beoordelen we of het plan van aanpak tijdig met de raad is gedeeld én wat de kwaliteit daarvan is.

Hoofdstuk 3 gaat in op de navolgbaarheid van aanbevelingen die door het college als 'afgedaan' zijn bestempeld.

In hoofdstuk 4 analyseren we welke randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten uit de literatuur worden ervaren door de ambtelijke organisatie bij de opvolging van rekenkameraanbevelingen, en in hoeverre het college deze factoren benoemt in de communicatie richting de raad.

Gedetailleerde onderzoeksbevindingen

2 Beperkte transparantie over opvolging aanbevelingen

In dit hoofdstuk behandelen we de eerste deelvraag:

In hoeverre is het college transparant over de opvolging van rekenkameraanbevelingen en verstrekt het college tijdig het plan van aanpak aan de raad voor een kwalitatieve opvolging van de aanbevelingen, als de raad daartoe heeft besloten?

Beantwoording deelvraag op hoofdlijnen

Het college heeft de afgelopen twee jaar de raad geïnformeerd via een overzicht over de opvolging van rekenkameraanbevelingen. Het overzicht bevat niet alle rekenkamer-aanbevelingen en in vergelijking met andere gemeenten blijft de inhoudelijke toelichting op de opvolging van de aanbevelingen achter. Het college en het Gemeentelijk Management Team hebben weinig aandacht voor (de inhoud van) het overzicht. De tijdigheid en kwaliteit van de plannen van aanpak verschillen. Geen enkel plan van aanpak voldoet aan alle gemaakte afspraken tussen het presidium (namens de gemeenteraad), de gemeentesecretaris (namens het college van B en W) en de rekenkamer. Dat leidt tot het oordeel dat het college beperkt transparant is over de opvolging van de aanbevelingen.

2.1 Overzicht opvolging in jaarverslag aanbevelingen deels transparant

Raad ontvangt het overzicht met rekenkameraanbevelingen

Het gemeentelijk *Jaarverslag 2023* (april 2024) en het *Jaarverslag 2024* (april 2025) bevatten beide een overzicht 'Voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer'.¹⁵ Het college voldoet daarmee aan de wettelijke verplichting en de eigen toezegging om de raad jaarlijks een overzicht te zenden met daarin de aanbevelingen van de rekenkamer.

Het overzicht met rekenkameraanbevelingen is grotendeels volledig

De raad is met de overzichten *Voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer* geïnformeerd over een aanzienlijk deel van de lopende en afgehandelde aanbevelingen.⁸ Hoe het college zich verantwoordt, leggen we uit in het kader. Over de aanbevelingen van twee rekenkameronderzoeken is de raad niet of niet volledig geïnformeerd:

- De zes aanbevelingen uit het onderzoek [Coalitieakkoord 2018-2022 \(18 januari 2022\)](#) maken geen onderdeel uit van het overzicht. Dat is opmerkelijk omdat de raad op 1 juni 2022 heeft besloten om alle aanbevelingen over te nemen en het college te vragen een plan van aanpak op te stellen voor de opvolging van de aanbevelingen. Daarbij heeft de raad het college verzocht om te rapporteren over de resultaten van de aanbevelingen die zijn uitgevoerd en jaarlijks te rapporteren over de stand van zaken van de uitvoering van de aanbeveling als de uitvoering langer dan één jaar duurt.¹⁶

⁸ Het overzicht met aanbevelingen bevat informatie over 37 lopende en afgehandelde rekenkameraanbevelingen. Zeven rekenkameraanbevelingen ontbreken in het overzicht.

- De vierde aanbeveling uit het onderzoek [Afhandeling meldingen openbare ruimte Amsterdam](#) (2 juni 2021) maakt geen onderdeel uit van het overzicht.^h Ook dit is opvallend, omdat in de raadsinformatiebrief van 23 mei 2023 wel wordt gerapporteerd over de opvolging van deze aanbeveling.¹⁷ In de feitelijke reactie op deze bevinding geeft de ambtelijke organisatie aan dat door interne miscommunicatie een onjuiste tekst is opgenomen in de jaarrekeningen 2023 en 2024 en daardoor deze aanbeveling ten onrechte niet is vermeld in de jaarrekeningen.¹⁸ De ambtelijke organisatie geeft aan dat de raad ook via voordrachten en raadsinformatiebrieven is geïnformeerd over de afhandeling van deze aanbeveling.ⁱ

Systematiek rapporteren over de opvolging van aanbevelingen

Het *Jaarverslag 2023* van de gemeente Amsterdam bevat voor het eerst een overzicht over de opvolging van de rekenkamer. Het college geeft aan dat het overzicht alle aanbevelingen bevat uit de rekenkamerrapporten die in 2023 zijn gepubliceerd en de aanbevelingen uit oudere rekenkamerrapporten waarvan de aanbevelingen nog niet zijn afgedaan.¹⁹

In het *Jaarverslag 2024* heeft het college de aanbevelingen in het overzicht opgenomen die in het *Jaarverslag 2023* nog niet waren afgedaan. Het college heeft in het overzicht ook alle aanbevelingen opgenomen uit de rekenkameronderzoeken die in 2024 zijn gepubliceerd. Het college geeft aan de aanbevelingen die in het overzicht in het *Jaarverslag 2023* zijn afgedaan of niet zijn overgenomen, niet meer terug te laten komen in het overzicht in het *Jaarverslag 2024*.

Raad is geïnformeerd of de aanbeveling is overgenomen, maar toelichting op het niet overnemen van een rekenkameraanbeveling ontbreekt

Het college geeft in het jaarlijkse overzicht aan of het de rekenkameraanbeveling overneemt (status 'opgepakt' of 'afgedaan') of niet overneemt (status 'niet overgenomen').

Het college neemt het overgrote deel van de rekenkameraanbevelingen over.

Het college geeft in het overzicht 2023 aan één aanbeveling niet over te nemen. Het betreft de aanbeveling 'Betrek raad bij vaststelling van de kaders' uit het onderzoek [Afhandeling meldingen openbare ruimte Amsterdam](#) (juni 2021). Deze aanbeveling komt niet terug in het overzicht in het *Jaarverslag 2024*. In het overzicht ontbreekt een toelichting waarom het college de aanbeveling niet overneemt.

In reactie op deze bevindingen (september 2025) geeft de ambtelijke organisatie aan dat de toelichting op het niet overnemen van aanbevelingen door het college in principe is terug te vinden in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport.²⁰ Een verwijzing naar de bestuurlijke reactie van het relevante onderzoek ontbreekt echter in het overzicht over 2023.

^h De aanbeveling luidt: "Pak structurele problemen structureel aan. Breng de oorzaken van structurele problemen in kaart, pak ze aan en laat melders weten hoe je het door hen gesignaleerde probleem hebt aangepakt of gaat aanpakken."

ⁱ Het gaat daarbij om voordrachten van [5 oktober 2021](#), [22 juni 2023](#) en [20 juni 2024](#), raadsinformatiebrieven van [5 oktober 2021](#) en [11 mei 2023](#), en overzichten activiteiten en stand van zaken *Meerjarig actieplan* [8 mei 2023](#) en [15 april 2024](#).

Raad wordt summier inhoudelijk geïnformeerd over de opvolging

Het overzicht *Voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer 2024* bevat net als het overzicht uit 2023 informatie over de status ('in behandeling'^j en 'afgedaan'). De toelichting op het overzicht is in 2024 ten opzichte van 2023 uitgebreid met nadere informatie over de status. De informatiewaarde van het overzicht is op dat onderdeel toegenomen.

De informatiewaarde op aanbevelingenniveau is in het overzicht uit 2024 echter minder dan in het overzicht 2023. In het overzicht 2023 werd de status en de (verwachte) datum van afdoening per aanbeveling gerapporteerd. In het overzicht 2024 wordt gerapporteerd op het niveau van alle (overgebleven) aanbevelingen per onderzoek tezamen. Daarmee is de (verwachte) datum van afdoening voor alle aanbevelingen gelijkgesteld, en is niet langer zichtbaar wanneer een individuele aanbeveling zal zijn opgevolgd.^k

Het overzicht 2024 bevat informatie over vijftien rekenkameronderzoeken. Bij tien van de vijftien rapporten is de status van de aanbevelingen van het onderzoek toegelicht met een hyperlink naar een plan van aanpak, of naar een raadsinformatiebrief of raadsvoordracht. Wil een raadslid meer te weten komen over hoe het college opvolging geeft of zal geven aan de aanbeveling, dan moet het raadslid doorklikken.

Voor vijf rekenkameronderzoeken ontbreekt een toelichting in het overzicht 2024. Het is onmogelijk om de voortgang van aanbevelingen uitsluitend aan de hand van het overzicht te controleren als een toelichting ontbreekt.

Raad wordt niet geïnformeerd over het wijzigen van de planning

Het komt voor dat de verwachte datum van het afdoen van de aanbeveling wijzigt. In het overzicht 2024 is deze wijziging niet aangegeven of toegelicht, terwijl die wijzigingen zich wel hebben voorgedaan. Wanneer wij de data uit het overzicht 2024 met het overzicht 2023 vergelijken, dan blijkt het volgende:

- Van twee onderzoeken is na een jaar nog onbekend wanneer de aanbevelingen zullen worden afgedaan;^l
- Eén ouder onderzoek is in 2024 voor het eerst van een planning voorzien;^m
- Van twee onderzoeken is de planning vervroegd;ⁿ
- Van drie onderzoeken is de planning ongewijzigd gebleven;^o
- Van twee onderzoeken wordt verwacht dat de aanbevelingen op een later moment (dan in het overzicht 2023 is gecommuniceerd) zullen worden afgerond.^p

In de reactie op deze bevinding geeft de ambtelijke organisatie aan dat de raad doorlopend, periodiek wordt geïnformeerd (over de gewijzigde planning) via raadsinformatiebrieven. Als voorbeeld is onder andere de [raadsinformatiebrief](#) over *Behoud betaalbare huurwoningen* (juni

^j In het overzicht 2023 betrof dit de status 'opgepakt'.

^k Voor de onderzoeken *Toegankelijkheid van openbare toiletten*, *Preventieve Jeugdhulp in Amsterdam* en *Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam* geldt dat het overzicht slechts één aanbeveling bevat. Voor deze drie onderzoeken geldt de facto dat de planning op het niveau van die ene aanbeveling is weergegeven.

^l Het betreft de onderzoeken: *Behoud betaalbare huurwoningen* en *Opvolgingsonderzoek: Beheer en onderhoud bruggen*.

^m Het betreft het onderzoek: *Afhandeling meldingen openbare ruimte*.

ⁿ Het betreft de onderzoeken: *Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam* en *Participatieparagraaf*.

^o Het betreft de onderzoeken: *Toegankelijkheid van openbare toiletten*, *Publieksonderzoek 2020 Groen in de stad*, *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* en *Indicatoren discriminatie*.

^p Het betreft de onderzoeken: *Gemeentelijke rioolwatertaken* en *Algoritmen*.

2024) genoemd en is aangegeven dat de raad eind september 2025 opnieuw zal worden geïnformeerd over de erfpachtontwikkelingen via een raadsinformatiebrief.²¹ Deze informatie ontbreekt echter in het jaarlijks overzicht.

Daarnaast geeft de ambtelijke organisatie aan dat een projectplan en een implementatieplan worden opgesteld waarin (de planning van) het plan van aanpak verder zal zijn uitgewerkt. Deze plannen zijn niet met de raad gedeeld, omdat ze direct betrekking hebben op de operationele aansturing van het project en de werkzaamheden (de uitvoering).²²

Het college heeft beperkt gesproken met de raad(svertegenwoordiging) over de vorm van het overzicht en het volgen van aanbevelingen via de termijnagenda

In de bestuurlijke reactie op [Het Opvolgingsonderzoek – Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA](#) (mei 2023) van de rekenkamer heeft het college toegezegd in gesprek te gaan met het presidium van de raad, de griffie en de rekenkamer over de vorm van de verplichte rapportage over de opvolging van de aanbevelingen. Ook heeft het college toegezegd met deze partijen te bespreken of de raad de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen via de termijnagenda wil volgen.

Over het volgen van de voortgang van de aanbevelingen via de termijnagenda is niet met het presidium of de griffie gesproken. Ook heeft het college niet gesproken met het presidium over de vorm van de verplichte rapportage. Mogelijk heeft op ambtelijk niveau een verkennend gesprek over de vorm van de rapportage plaatsgevonden tussen een medewerker van de directie Middelen en Control (DMC) en een medewerker van de griffie. Van dit gesprek is niets vastgelegd en het heeft niet geleid tot het maken van afspraken over de vorm van het overzicht.²³ Tussen een medewerker van DMC en van de griffie is gesproken over het volgen van de voortgang van aanbevelingen via de termijnagenda. Ook over dit onderwerp zijn geen vastleggingen en afspraken gemaakt. Voor DMC gaf het gesprek geen indicatie dat de termijnagenda gebruikt zou moeten worden.²⁴

Op ambtelijk niveau hebben medewerkers van DMC en de rekenkamer gesproken over beide onderwerpen. Dit heeft geleid tot de afspraak dat de rekenkamer het halfjaarlijkse overzicht over de opvolging van aanbevelingen ontvangt dat DMC aan het GMT verstrekt. De besprekingen hebben niet geresulteerd in concrete afspraken over de vorm van het jaarlijks overzicht over de opvolging van aanbevelingen en het volgen van de opvolging van aanbevelingen via de termijnagenda. In reactie op deze bevinding laat de ambtelijke organisatie weten dat uit het gesprek tussen de rekenkamer en DMC geen signalen zijn gekomen dat het overzicht ongeschikt zou zijn of dat de termijnagenda gebruikt moest worden. Daarnaast geeft de ambtelijke organisatie aan dat er, sinds de invoering van het jaarlijkse overzicht, vanuit de raad geen kritiek is gekomen op het overzicht tijdens onderlinge contacten of debatten. Tot slot merkt de ambtelijke organisatie op dat een langetermijnagenda is ingevoerd, die mogelijk beter geschikt is voor dit doel.²⁵

2.2 Vergelijking met andere gemeenten: het college kan de raad inhoudelijker informeren

Wat is de informatiewaarde van het Amsterdamse overzicht 'Voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer' in vergelijking met rapportages van andere gemeenten en provincies? Om die vraag te beantwoorden maakten we gebruik van de resultaten uit een landelijke [enquête](#) onder gemeentelijke en provinciale rekenkamers en rekenkamers van waterschappen (maart 2025).

Amsterdam behoort tot de beperkte groep van gemeenten die de raad informeert

Uit de [enquête](#) blijkt dat circa 42 procent van de decentrale overheden rapporteren over de opvolging van de aanbevelingen. Amsterdam maakt daar onderdeel van uit.

Landelijk beeld: Informatiewaarde overzichten aanbevelingen varieert

Uit de [enquête](#) blijkt dat achttien colleges van B en W⁹ hun raad volledig of grotendeels inhoudelijk informeren over de opvolging van de aanbevelingen.[†] De colleges geven de raad in een rapportage duidelijkheid over hoe het college omgaat of is omgegaan met het uitvoeren van de aanbevelingen. De informatiewaarde van de rapportages neemt toe als direct uit de rapportages de stand van zaken blijkt van de opvolging van de aanbeveling en deze is voorzien van een planning. Alleen een verwijzing naar bijvoorbeeld een plan van aanpak vinden de respondenten minder informatief, omdat daarmee de informatie over de opvolging niet direct inzichtelijk is voor de raad.²⁶

De respondenten hebben aangegeven wanneer de inhoudelijke kwaliteit van de rapportages in hun ogen tekortschiet. Dat is onder meer het geval wanneer informatie over de opvolging onvoldoende concreet is, wanneer de rapportages slechts een verwijzing bevatten naar andere (niet openbare) documenten of inhoudelijke informatie in zijn geheel ontbreekt.

Informatiewaarde Amsterdams overzicht kan op onderdelen worden vergroot

We hebben de achttien rapportages doorgenomen. Daaruit maken we op dat de informatiewaarde van de Amsterdams overzichten toe kan nemen wanneer:

- per aanbeveling informatie wordt verstrekt (in tegenstelling tot informatie op het niveau van het rekenkamerrapport);
- de bestuurlijke reactie van het college kort is weergegeven;
- de bestuurlijke of ambtelijke proceseigenaar is benoemd;
- de rapportage een hyperlink bevat naar het plan van aanpak om opvolging te geven aan de aanbevelingen;
- gemotiveerd is waarom een aanbeveling (gedeeltelijk) is afgedaan.

Tot slot wordt de toegankelijkheid en bruikbaarheid van het overzicht vergroot als het (ook) digitaal toegankelijk is en het selectiemogelijkheden bevat om informatie te doorzoeken. In bijgaand filmpje maken we zichtbaar hoe andere gemeenten en een provincie rapporteren over de opvolging van aanbevelingen. Scan de QR-code of [klik om de link](#) op het filmpje te bekijken.

Verskillende vormen van rapporteren over de opvolging van aanbevelingen mogelijk

Hoewel het college verplicht is om jaarlijks te rapporteren over de opvolging van de rekenkameraanbevelingen, schrijft artikel 185a van de Gemeentewet niet voor dat dit in het jaarverslag moet. Het college mag de raad ook op een ander moment en in een andere vorm informeren over de opvolging van de rekenkameraanbevelingen. Uit de [enquêteresultaten](#) blijkt dat andere vormen ook mogelijk zijn en voorkomen. Zoals het rapporteren in een

⁹ Het oordeel 'volledig' heeft betrekking op de rapportages van de colleges van B en W van de gemeenten Den Haag, Gennep, Leidschendam-Voorburg, Lisse, Oegstgeest, Rotterdam, Venlo, Voorschoten en Wassenaar. Het oordeel 'grotendeels voldaan' heeft betrekking op de gemeenten Appeldoorn, Capelle aan de IJssel, Deventer, Eindhoven, Haarlemmermeer, Utrecht, Westerkwartier, Zaanstad en Zoetermeer. Het oordeel 'grotendeels voldaan' heeft ook betrekking op de rapportages van de provincies Groningen en Zeeland.

[†] Het oordeel 'volledig' of 'grotendeels' is het oordeel van de betreffende gemeentelijke of provinciale rekenkamer.

raadsinformatiebrief, in een tussentijdse rapportage als onderdeel van de planning- en controlcyclus, of in een afzonderlijke digitale monitor – zoals bij de provincie Groningen.

2.3 Weinig inhoudelijke aandacht voor het overzicht opvolgen van aanbevelingen

Uit paragrafen 2.1 en 2.2 blijkt dat de overzichten maar ten dele transparant zijn. Uit gesprekken met ambtenaren blijkt bovendien dat bestuurlijke en ambtelijke aandacht voor rekenkameraanbevelingen van belang zijn voor de uitvoering van rekenkameraanbevelingen (zie hoofdstuk 4). Dat roept de vraag op welke aandacht het college van B en W, het Gemeentelijk Management Team en de rekeningencommissie van de raad hebben voor het overzicht over de opvolging van de aanbevelingen.

Het overzicht met de opvolging van aanbevelingen is (geen) onderwerp van gesprek in het college

Het college heeft (het overzicht over) de opvolging van de aanbevelingen niet als een afzonderlijk onderwerp geagendeerd in de collegevergaderingen. Het overzicht van de opvolging van aanbevelingen maakt onderdeel uit van de gemeentelijke jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college heeft deze jaarverslagen geagendeerd en besproken. Het opvolgen van aanbevelingen was daarbij geen onderwerp van gesprek.²⁷

Het GMT spreekt vooral procedureel over het opvolgen van aanbevelingen

Het Gemeentelijk Management Team (GMT) ontvangt sinds juli 2023 elk half jaar een overzicht met de aanbevelingen van de rekenkamer, rekeningencommissie en ACAM. Dat overzicht, de zogeheten 'Integrale Monitor aanbevelingen' of 'Monitor integrale aanbevelingen' bevat ook informatie over de uitvoering van de aanbevelingen.

Het GMT heeft de overzichten in de periode juli 2023 tot en met juni 2025 zesmaal geagendeerd.^{5 28} In vier vergadering hebben de GMT-leden met elkaar gesproken over of naar aanleiding van het overzicht.

Het GMT spreekt vooral procedureel over het overzicht opvolging aanbevelingen:

- Tijdens de eerste bespreking geeft het GMT aan het overzicht ('de monitor') als een goede stap te zien, omdat nu in één overzicht alle aanbevelingen en opvolging ervan gevolgd kunnen worden;^t
- Het GMT geeft aan dat de opvolging van de (rekenkamer)aanbevelingen de programmasturingslijn volgt (zie kader);^u

Wat betekent de programmasturingslijn voor het opvolgen van aanbevelingen?

De ambtelijke organisatie stuurt voor het opvolgen van de aanbevelingen op twee manieren. Ten eerste via de hiërarchische lijn van de directies en directeuren. Ten tweede

⁵ 13 maart 2025: monitor aanbevelingen bij het *Jaarverslag 2024*; 7 november 2024: Integrale monitor aanbevelingen; 14 maart 2024: monitor aanbevelingen bij het *Jaarverslag 2024*; 5 oktober 2023: Integrale monitor aanbevelingen; 7 september 2023: integrale monitor aanbevelingen (doorgeschoven naar 5 oktober) 13 juli 2023: concept integrale monitor aanbevelingen

^t GMT-vergadering van 13 juli 2025.

^u GMT-vergadering van 5 oktober 2025.

via resultaatgerichte sturing, de zogenaamde programmasturing. Per programma uit de begroting zijn programmadirecteuren, programmacontrollers en programmacoördinatoren benoemd. Zij overleggen met vertegenwoordigers van andere directies via het Strategisch Programmaoverleg om de rekenkameraanbevelingen uit te voeren.

Een voorbeeld: de programmacontrollers van de directie Middelen en Control (DMC) en de programmacoördinatoren van de betrokken directies geven uitvoering aan de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek *Voorspellende waarde van de begroting*. Uit dit onderzoek blijkt dat bij verschillende programma's in de begroting in de afgelopen jaren sprake is geweest van onder- dan wel overschatting van lasten en/of baten.

Bij de *Begroting 2026* wil de gemeente een eerste stap zetten in het verbeteren van de ramingen, onder meer door beter terug te kijken en daarvan te leren en onzekerheden bij de ramingen te onderbouwen. Daarvoor heeft DMC vier programma's uit de begroting^y uitgekozen, waarin belangrijke onder- en overschattingen spelen.

De programmacontrollers, programmacoördinatoren en een coördinerend financieel adviseur van DMC bespreken dit en stemmen dit af met de verantwoordelijken voor deze programma's van de verschillende directies. Tijdens deze besprekingen worden afspraken gemaakt over de verbeteringen in de komende *Begroting 2026*.²⁹

- Het GMT memoreert dat voor het eerst de opvolging van de aanbevelingen is opgenomen in het overzicht in het *Jaarverslag 2023* en dat het overzicht verbeterd is ten opzichte van het overzicht in het *Jaarverslag 2022* ("Er is een flinke slag gemaakt ten opzichte van vorig jaar"). Het GMT complimenteert de opstellers voor het heldere overzicht. De GMT-leden spreken af dat daar waar "onbekend" staat verder te onderzoeken en beargumenteerd aan te geven wat de status of termijn is, omdat deze waarde niet acceptabel is;^w
- De GMT-leden besluiten in maart 2025 de voortgang ieder in hun eigen directieteam te bespreken en hierop terug te komen in het GMT (tijdens de mededelingen ronde).^x Op grond van de ontvangen informatie hebben we niet kunnen vaststellen dat de GMT-leden deze toezegging zijn nagekomen in de GMT-vergaderingen van april tot en met juni 2025.

Rekeningencommissie positief over overzicht aanbevelingen, maar kritisch op opvolging eigen aanbevelingen

Om een indruk te krijgen van het belang dat de gemeenteraad hecht aan het opvolgen van aanbevelingen hebben we kennisgenomen van het verslag van de rekeningencommissie over het *Jaarverslag 2024* van de gemeente Amsterdam, d.d. 10 juni 2025 (hierna: het verslag). In het verslag gaat de rekeningencommissie (hierna: de commissie) in op de opvolging van haar eigen aanbevelingen.

Navolgbaarheid opvolging aanbevelingen rekeningencommissie, ACAM en rekenkamer is vergroot
De commissie is van mening dat door het opnemen van de voortgang aanbevelingen van de rekeningencommissie, ACAM en rekenkamer in hoofdstuk 4 van het jaarverslag de navolgbaarheid van de aanbevelingen wordt vergroot.³⁰

^y Het betreft de programma's: 1 (bouwen, wonen en duurzaamheid), 2 (openbare ruimte, water, groen en vervoer), 6 (gezondheid, zorg, jeugd, opvang en diversiteit) en A (algemene dekkingsmiddelen).

^w GMT-vergadering van 14 maart 2024.

^x GMT-vergadering van 13 maart 2025.

Teleurstelling over de voortgang en afdoening van de eigen aanbevelingen

Over de daadwerkelijke voortgang en afdoening van de eigen aanbevelingen van de commissie, is de commissie negatief en teleurgesteld. De commissie constateert dat meerdere aanbevelingen van de commissie langdurig openstaan en dat er sprake is van terugkerende aanbevelingen. Ook constateert de commissie dat het college voor informatie over de voortgang van een deel van de eigen aanbevelingen verwijst naar een raadsinformatiebrief ('voortgangsbrief') die nog niet was gedeeld met de raad.

Tot slot geeft de commissie aan dat het rapporteren over de voortgang van aanbevelingen iets anders is dan het daadwerkelijk afdoen van aanbevelingen omdat ze afgerond zijn.³¹ Om het overzicht en de voortgang te bewaken verzoekt de commissie het college om de toegezegde plannen van aanpak expliciet te benoemen in de voortgangsbrieven.³²

Raadsleden worden opgeroepen om alert te zijn op de opvolging van aanbevelingen

De commissie wijst de gemeenteraad op de eigen rol in het toezien op het verbeteren van het financiële beheer. De commissie roept raadsleden op om actief en kritisch toe te zien op uitvoering van besloten beleid, budgetrealisatie en risicobeheersing in het algemeen en de door de rekeningencommissie genoemde aanbevelingen in het bijzonder. Ook roept de commissie de raadsleden op om voldoende aandacht te besteden aan de brieven over het afdoen van aanbevelingen die het college gedurende het jaar agendeert in diverse commissies. De commissie wijst de leden van de gemeenteraad erop dat het college in afgelopen jaren en ook dit jaar meerdere plannen van aanpak heeft toegezegd om de aanbevelingen op te lossen.³³

College wil zich transparant en zorgvuldig verantwoorden over de opvolging van aanbevelingen

Op 1 juli 2025 heeft college van B en W gereageerd op het verslag van de commissie. Het college is positief over het oordeel van de commissie dat de navolgbaarheid van de status van aanbevelingen is vergroot. Het opnemen van directe verwijzingen naar het raadsinformatiesysteem in de monitor in het jaarverslag draagt hier in belangrijke mate aan bij, aldus het college.

Tegelijkertijd erkent het college dat er ruimte is voor verbetering, met name op het gebied van de tijdigheid en volledigheid van de communicatie over voortgang en afdoening van aanbevelingen. Het college neemt de aanbevelingen van de commissie over om voortgangsbrieven uiterlijk gelijktijdig met het jaarverslag te delen en waar nodig te actualiseren bij de najaarsnota. Indien sprake is van een plan van aanpak als onderdeel van de opvolging van een aanbeveling, zal dit expliciet worden benoemd in de betreffende voortgangsbrief. Volgens het college draagt deze werkwijze bij aan de transparantie richting de raad, en dit ondersteunt het gezamenlijke streven om de uitvoering en opvolging van aanbevelingen zorgvuldig te verantwoorden.³⁴

2.4 Tijdigheid en kwaliteit plannen van aanpak variëren

Op voordracht van het presidium besluit de gemeenteraad bij de behandeling van het rekenkamerrapport geregeld "Het college van burgemeester en wethouders te vragen om: [...] een plan van aanpak te maken voor de opvolging van de aanbevelingen en dit plan van aanpak binnen een half jaar aan te bieden aan de gemeenteraad." In reactie op het rekenkamerrapport kan het college ook eerst zelfstandig besluiten om een plan van aanpak op te stellen.

Als het college een plan van aanpak heeft opgesteld dan hebben wij het plan getoetst aan [afspraken](#) die het presidium (namens de raad), de gemeentesecretaris (namens het college) en de rekenkamer hebben gemaakt (juni 2021, zie ook paragraaf 1.4).

2.4.1 Raad ontvangt niet alle plannen van aanpak (tijdig)

De gemeenteraad heeft om zeven plannen van aanpak verzocht

De raad heeft voor zeven van de tien rekenkamerrapporten het besluit genomen om het college te vragen een plan van aanpak te maken voor de opvolging van de aanbevelingen en dit plan van aanpak binnen een half jaar aan te bieden aan de gemeenteraad.^y Voor drie onderzoeken heeft de raad dit besluit niet genomen.^z In twee gevallen was dit omdat de bestuurlijke reactie een gedetailleerd plan van aanpak bevat^{aa} of de informatieonderdelen het plan van aanpak bevat.^{bb} Bij het onderzoek *Grof afval* heeft het college in de bestuurlijke reactie spontaan toegezegd om een plan van aanpak op te stellen en dat te delen met de raad.

Het college heeft vijf plannen van aanpak aan de gemeenteraad aangeboden

Het college heeft vijf van de acht plannen van aanpak aan de gemeenteraad aangeboden. Het betreft vier van de zeven rekenkameronderzoeken waarvoor in een raadsbesluit om een plan van aanpak is gevraagd, en het onderzoek waarvoor het college al spontaan een plan van aanpak had toegezegd.^{cc}

Voor drie onderzoeken heeft het college het plan van aanpak (peildatum 3 juli 2025) (nog) niet opgesteld en gedeeld met de gemeenteraad, terwijl de raad het college daartoe wel heeft verzocht (zie kader).^{dd}

Ambtelijke reactie op het ontbreken van de drie plannen van aanpak

Plan van aanpak Openbaar maken van overheidsinformatie

De ambtelijke organisatie geeft aan geen afzonderlijk plan van aanpak te hebben opgesteld voor de opvolging van de rekenkameraanbevelingen. De rekenkameraanbevelingen zouden onderdeel uitmaken van het programma Openbaarheid en informatiehuishouding op orde dat door het college in 2018 was geïnitieerd. Op ambtelijk niveau zijn drie plannen opgesteld met betrekking tot dit programma: 1. Groeien naar 80% binnen de termijn, 2 augustus 2023; 2. Programma Openbaarheid en Informatiehuishouding op orde [2024], 3 april 2024; 3. Programma Openbaarheid en Informatiehuishouding op orde [2025], ongedateerd]). In geen van de drie plannen is expliciet verwezen naar het rekenkameronderzoek of de rekenkameraanbevelingen. De drie plannen zijn niet gedeeld met de gemeenteraad.³⁵

Plan van aanpak Participatieparagraaf

De ambtelijke organisatie bevestigt dat er geen afzonderlijk plan van aanpak is gemaakt voor de uitvoering van de rekenkameraanbevelingen. Deze aanbevelingen zouden deels zijn meegenomen in de ontwikkeling van de participatiemonitor. Met de

^y Het gaat hier om de rekenkameronderzoeken die tussen februari 2022 en november 2024 zijn gepubliceerd: *Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam*, *Participatieparagraaf*, *Indicatoren discriminatie*, *Behoud betaalbare huurwoningen*, *Algoritmen*, *Voorspellende waarde van de begroting* en *Sport- en speelplekken in de openbare ruimte*.

^z Het betreft de rekenkameronderzoeken *Grof afval*, *Toegankelijkheid van stemlokalen* en *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*.

^{aa} Het betreft het rekenkameronderzoek *Toegankelijkheid van stemlokalen*.

^{bb} Het betreft het rekenkameronderzoek *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*.

^{cc} Het betreft het rekenkameronderzoeken *Indicatoren discriminatie*, *Algoritmen*, *Behoud betaalbare huurwoningen* en *Voorspellende waarde van de begroting*.

^{dd} Het betreft het rekenkameronderzoeken *Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam*, *Participatieparagraaf* en *Sport- en speelplekken in de openbare ruimte*.

raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024 is de raad geïnformeerd over de opzet en uitvoering van de monitor. Deze brief bevatte nog geen uitwerking van een aantal punten die de rekenkamer naar voren brengt, omdat de monitor zelf destijds nog in ontwikkeling was. De ambtelijke organisatie geeft aan dat de raad in december 2025 via een tussenrapportage zal worden geïnformeerd over de uitvoering van de participatieverordening. Daarin zal ook gerapporteerd worden over de rekenkameraanbevelingen.³⁶

Plan van aanpak Sport- en speelplekken in de openbare ruimte

Voor het onderzoek *Sport- en speelplekken in de openbare ruimte* heeft de ambtelijke organisatie aangegeven te verwachten dat het plan van aanpak in het derde of vierde kwartaal 2025 aan de raad wordt verzonden.³⁷

Voor de onderzoeken *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* en *Toegankelijkheid van stemlokalen* heeft de raad het college niet verzocht om een plan van aanpak op te stellen.

Drie van de vijf plannen zijn tijdig aan de gemeenteraad aangeboden

Het college heeft drie van vijf plannen van aanpak tijdig, dus binnen een half jaar na het raadsbesluit, aangeboden aan de gemeenteraad.^{ee} De overige twee plannen van aanpak zijn na zes maanden aangeboden aan de gemeenteraad.^{ff}

2.4.2 Kwaliteit plannen van aanpak varieert

De kwaliteit van het plan van aanpak hebben we beoordeeld aan de hand van de gemaakte afspraken (juni 2021).^{gg38}

- Wat is de aanbeveling?
- Gaat het college de aanbeveling uitvoeren en waarom wel of niet?
- Hoe zal aan deze aanbeveling uitvoering worden gegeven (op hoofdlijnen)?
- Wanneer zullen die werkzaamheden zijn afgerond?
- Op welke wijze wordt de raad hierover geïnformeerd?

^{ee} Voor het bepalen van de periode van zes maanden gaan wij uit van het verschil tussen de datum van het raadsbesluit en de datum van de eerste agendering van het plan van aanpak in een raadscommissie. We hebben voor deze meetmethode gekozen omdat de datum van aanbidding niet wordt geregistreerd in het raadsinformatiesysteem. Het onderzoek *Grof afval* is 177 dagen na het raadsbesluit geagendeerd in de raadscommissie, voor het onderzoek *Algoritmen* is dit 93 dagen en voor het onderzoek *Indicatoren discriminatie* is dit 85 dagen.

^{ff} Het onderzoek *Voorspellende waarde van de begroting* is 195 dagen na het raadsbesluit aan de raad aangeboden, voor het onderzoek *Behoud betaalbare huurwoningen* is dit 216 dagen.

^{gg} In juni 2021 hebben het presidium (namens de raad), de gemeentesecretaris (namens het college van B en W) en de rekenkamer vijf afspraken gemaakt over de concreetheid van de bestuurlijke reactie. Daarbij is afgesproken dat voor elke aanbeveling in ieder geval de volgende vijf vragen door het college van B en W worden beantwoord. In onze rekenkamerbrief (mei 2023) hebben wij vier van de vijf afspraken geformuleerd als minimale eisen aan een plan van aanpak. In de bestuurlijke reactie heeft het college toegezegd deze eisen op te nemen in de plannen van aanpak die door het college worden voorgelegd aan de raad. In onze aanpak (zie paragraaf 1.4) hebben we uiteengezet waarom wij de plannen van aanpak ook aan de vijfde afspraak 'Gaat het college de aanbeveling uitvoeren en waarom wel of niet?' hebben getoetst.

Plannen van aanpak gaan niet altijd in op alle subaanbevelingen van de rekenkamer

Wij hebben getoetst of het plan van aanpak ingaat op alle aanbevelingen en alle onderdelen van de aanbevelingen (hierna: de subaanbevelingen).

Van de vijf plannen van aanpak gaan er twee in op alle rekenkameraanbevelingen inclusief de subaanbevelingen.^{hh} Ook bij de overige drie plannen van aanpak zijn alle rekenkameraanbevelingen benoemd. De subaanbevelingen zijn echter niet allemaal benoemd of de relatie met een aantal subaanbevelingen uit het rekenkamerrapport is niet gemaakt in het plan van aanpak.ⁱⁱ

In alle plannen van aanpak geeft het college aan de aanbevelingen over te nemen

Wij hebben getoetst of het plan van aanpak informatie bevat over of het college de (sub)aanbeveling gaat uitvoeren. En of het college motiveert als het de aanbeveling niet gaat uitvoeren.

Het college geeft in vier van de vijf plannen van aanpak aan dat het uitvoering geeft aan alle rekenkameraanbevelingen. Voor het vijfde plan geeft het college dit aan in de raadsinformatiebrief, waaraan het plan van aanpak als bijlage is toegevoegd.^{jj}

Niet alle plannen van aanpak zijn concreet

Wij hebben getoetst of het plan van aanpak concreet is, in de zin dat duidelijk is welke activiteiten het college gaat ondernemen om de (sub)aanbevelingen te realiseren.

Van de vijf plannen zijn twee plannen van aanpak concreet geformuleerd.^{kk} Die plannen zijn voorzien van concrete activiteiten om de (sub)aanbevelingen uit te voeren. In het geval van *Algoritmen* bevat het plan daarnaast aanvullend een inschatting van de benodigde (incidentele en structurele) uren.

De overige drie plannen zijn minder concreet.^{ll} Dat komt enerzijds doordat niet voor alle subaanbevelingen concreet is aangegeven hoe daaraan uitvoering zal worden gegeven. Zo wordt in het plan van aanpak van *Grof afval* niet aangegeven of en hoe zal worden gestuurd op de kosten en of de financiële administratie ondersteunend wordt gemaakt aan de financiële informatiebehoefte. Anderzijds is soms summier, met enkele zinnen, beschreven hoe uitvoering zal worden gegeven aan de aanbevelingen, bijvoorbeeld in het onderzoek *Indicatoren discriminatie*.

Een deel van de plannen van aanpak bevat een planning

Wij hebben getoetst of het plan van aanpak een duidelijke planning voor het uitvoeren en het afronden van de (sub)aanbevelingen bevat.

^{hh} Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Algoritmen* en *Grof afval*.

ⁱⁱ Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Voorspellende waarde van de begroting*, *Behoud betaalbare huurwoningen*, en *Indicatoren discriminatie*.

^{jj} Het betreft de raadsinformatiebrief *Plan van aanpak Verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid planning- en controlproducten*, 27 mei 2025.

^{kk} Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Voorspellende waarde van de begroting* en *Algoritmen*.

^{ll} Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Grof afval*, *Behoud betaalbare huurwoningen* en *Indicatoren discriminatie*.

Van de vijf plannen bevatten twee plannen een duidelijke planning voor het uitvoeren en het afronden van de aanbevelingen.^{mm} Zo is in het plan van aanpak *Verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid P&C-producten* (hierna: plan van aanpak *Verbeteren voorspellende waarde begroting*) de planning voor het afronden van activiteiten gekoppeld aan het opleveren van de P&C-documenten (de begrotingen en jaarverslagen).

Voor de overige drie plannen van aanpak geldt dat niet voor alle activiteiten het geplande afrondingsmoment is benoemd, of in de planning geen relatie is gelegd met het uitvoeren van de afzonderlijke rekenkameraanbevelingen.ⁿⁿ In reactie op deze bevinding geeft de ambtelijke organisatie aan dat dit (nog) niet mogelijk is voor alle (sub)aanbevelingen, vanwege de complexiteit. Aan de hand van enkele voorbeelden^{oo} licht de ambtelijke organisatie toe dat de raad na het plan van aanpak alsnog wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitwerking en implementatie van de rekenkameraanbevelingen.³⁹

Deel van de plannen duidelijk over informatieverstrekking aan de raad

Wij hebben getoetst of het plan van aanpak een beschrijving bevat over hoe en wanneer de gemeenteraad over de uitvoering van het plan wordt geïnformeerd.

Drie plannen van aanpak bevatten een beschrijving van hoe en wanneer de gemeenteraad zal worden geïnformeerd over de uitvoering van het plan van aanpak.^{pp} In twee plannen van aanpak ontbreekt deze informatie.

Conclusie: geen enkel plan van aanpak voldoet aan alle afspraken

Tabel 2.1 toont dat geen van de plannen van aanpak voldoet aan de vijf gemaakte afspraken.

Tabel 2.1 – Beoordeling vijf plannen van aanpak

Plan van aanpak voor het rekenkameronderzoek	Afspraken					
	Alle (sub)aanbevelingen	Overnemen aanbevelingen	Concrete activiteiten	Duidelijke planning	Informeren gemeenteraad	Plan van aanpak voldoet aan de vijf afspraken?
<i>Indicatoren discriminatie</i>	Deels	Ja	Deels	Deels	Nee	Nee
<i>Behoud betaalbare huurwoningen</i>	Deels	Ja	Deels	Deels	Ja	Nee
<i>Algoritmen</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee

^{mm} Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Voorspellende waarde van de begroting* en *Algoritmen*.

ⁿⁿ Deze laatstbenoemde afspraak heeft betrekking op het plan van aanpak *Grof afval*.

^{oo} [Raadsinformatiebrief](#) (11 juni 2024) en [raadsinformatiebrief](#) (19 maart 2025) over de ontwikkeling van het erfpachtstelsel.

^{pp} Het betreft de plannen van aanpak voor de rekenkameronderzoeken *Voorspellende waarde van de begroting*, *Behoud betaalbare huurwoningen* en *Grof afval*.

Plan van aanpak voor het rekenkameronderzoek	Afspraken					
	Alle (sub)aanbevelingen	Overnemen aanbevelingen	Concrete activiteiten	Duidelijke planning	Informeren gemeenteraad	Plan van aanpak voldoet aan de vijf afspraken?
Voorspellende waarde van de begroting	Deels	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee
Grof afval	Ja	Ja	Deels	Deels	Ja	Nee

2.4.3 Het college is de raad iets beter gaan bedienen

In 2023 hebben we ook onderzocht in hoeverre het college van B en W de plannen van aanpak (tijdig) aan de raad heeft aangeboden. Het college had destijds vier van de elf plannen van aanpak aan de raad aangeboden.⁴⁰ In deze onderzoeksperiode heeft het college verhoudingsgewijs meer plannen van aanpak (tijdig) aan de gemeenteraad verstrekt (vijf van de acht, zie paragraaf 2.3.1).

We kunnen geen uitspraken doen of de kwaliteit van de plannen van aanpak is verbeterd ten opzichte van ons vorige onderzoek (mei 2023). Daarvoor is het aantal plannen van aanpak in beide onderzoeken te gering. Bovendien hebben we destijds op een andere wijze de plannen van aanpak beoordeeld. In ons vorige onderzoek constateerden we dat twee plannen een duidelijke koppeling bevatten tussen de aanbevelingen en de voorgenomen acties en dat er ook een planning was gegeven voor uitvoering van de acties. Bij de twee andere plannen van aanpak constateerden we dat deze niet concreet waren.⁴¹ Beide rekenkameronderzoeken laten daarmee zien dat de kwaliteit van de plannen van aanpak varieert.

3 Informatie over afgedane aanbevelingen slecht navolgbaar

In dit hoofdstuk behandelen we de tweede deelvraag:

Zijn rekenkameraanbevelingen met de status 'afgedaan' navolgbaar uitgevoerd overeenkomstig de bedoeling van de rekenkamer?

Beantwoording deelvraag op hoofdlijnen

In de afgelopen twee jaar heeft het college aan de raad gemeld dat 27 rekenkameraanbevelingen zijn 'afgedaan'. Het is echter onduidelijk wat het college met deze kwalificatie bedoelt. Op basis van het jaarlijkse overzicht inclusief de documenten waar het college de raad actief op heeft gewezen, constateren we dat slechts van 1 van de 27 aanbevelingen volledig te volgen is hoe het college uitvoering heeft gegeven aan alle onderdelen van de aanbeveling. Voor deze aanbeveling hebben we ook kunnen vaststellen dat het college de aanbeveling in lijn met de bedoeling van de rekenkamer heeft uitgevoerd. Van de

overige 26 aanbevelingen is gedeeltelijk (22) of niet (4) navolgbaar vast te stellen waarom deze de status 'afgedaan' hebben.

Op basis van onze eigen waarnemingen en aanvullende informatie van de ambtelijke organisatie is onze indruk dat meer aanbevelingen (gedeeltelijk) zijn opgevolgd dan uit onze analyse blijkt. In sommige gevallen komt dit doordat het college de informatie (nog) niet heeft gedeeld met de raad. In andere gevallen heeft het college de raad op andere momenten geïnformeerd over de opvolging van rekenkameraanbevelingen, zonder de raad daar in het jaarlijks overzicht expliciet op te attenderen. We kunnen echter niet met zekerheid stellen dat het college meer aanbevelingen heeft uitgevoerd. Dat vraagt om diepgaander opvolgingsonderzoek per rekenkamerrapport.

3.1 27 rekenkameraanbevelingen hebben de status 'afgedaan'

In totaal hebben 27 rekenkameraanbevelingen de status 'afgedaan' in de overzichten *Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer*. Deze overzichten maken onderdeel uit van de gemeentelijke jaarverslagen van 2023 en 2024.⁴²

De 27 aanbevelingen zijn afkomstig uit zes rekenkameronderzoeken:

- Toegankelijkheid van openbare toiletten (2020): 3 aanbevelingen
- *Groen in de stad* (2021): 6 aanbevelingen
- Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam (2022): 6 aanbevelingen
- *Participatieparagraaf* (2022): 3 aanbevelingen
- Preventieve jeugdhulp in Amsterdam (2023): 6 aanbevelingen
- *Indicatoren discriminatie* (2023): 3 aanbevelingen

Status 'afgedaan' onduidelijk

Het *Jaarverslag 2023* bevat geen toelichting op de status 'afgedaan'. In het *Jaarverslag 2024* is de status als volgt toegelicht: 'of en wanneer deze [aanbeveling is] behandeld in een raadscommissie en wat de datum van afdoening is'.⁴³ Die toelichting is procesmatig, maar maakt niet duidelijk aan welke criteria moet zijn voldaan om als 'afgedaan' te kwalificeren. De toelichting in het jaarverslag maakt niet duidelijk of een aanbeveling ook is volbracht⁴⁴ op het moment dat deze wordt behandeld in een raadscommissie. Of dat een aanbeveling wordt aangemerkt als afgedaan als het ter behandeling is aangeboden aan een raadscommissie.

Hoe hebben wij de navolgbaarheid van het opvolgen van 'afgedane' aanbevelingen beoordeeld?

We hebben in dit onderzoek het perspectief van een raadslid gehanteerd. Dat betekent dat we ons hebben beperkt tot die informatie die de raad krijgt aangereikt door het college: de jaarlijkse overzichten inclusief de documenten waarnaar in het overzicht is verwezen met hyperlinks. Wij hebben beoordeeld of die informatie voldoende uitlegt waarom het college vindt dat de aanbeveling is afgedaan. Per aanbeveling zijn wij tot één van de drie oordelen gekomen:

- **De aanbeveling is navolgbaar opgevolgd**, betekent dat het college beschrijft welke activiteiten het heeft gestart of heeft afgerond en duidelijk heeft gemaakt dat deze activiteiten aansluiten op alle onderdelen van de aanbeveling.

⁴⁴ Volgens Van Dale betekent 'afgedaan' volbracht of afgemaakt. Bron: <https://www.vandale.nl/pages/gratis-woordenboek/afgedaan>, laatst geraadpleegd op 17 juli 2025.

- **De aanbeveling is gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd**, betekent dat het college enkele activiteiten beschrijft die (deels) aansluiten op de aanbeveling. Tegelijkertijd blijft een deel van de aanbeveling onbesproken of blijkt uit de uitleg dat het college daar nog geen actie op heeft ondernomen.
- **De aanbeveling is niet navolgbaar opgevolgd**, betekent dat het college geen of niet-relevante activiteiten beschrijft, of dat die activiteiten nog niet zijn gestart.

Bijlage 2 bevat een uitgebreide verantwoording hoe wij te werk zijn gegaan bij de beoordeling van de 27 aanbevelingen met de status 'afgedaan'.

3.2 Voor raadsleden is nauwelijks navolgbaar waarom aanbevelingen de status 'afgedaan' hebben

Van slechts 1 van de 27 aanbevelingen is navolgbaar waarom deze de status 'afgedaan' heeft in het overzicht.^{rr} Raadsleden zijn door het college geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via het overzicht in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan en verwijst daarbij met een link naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering. De bestuurlijke reactie bevat informatie over de opvolging van alle onderdelen van de aanbeveling. Afgaande op de beoordeelde informatie zijn wij van oordeel dat het college de aanbeveling overeenkomstig de bedoeling van de rekenkamer heeft uitgevoerd.

Voor 22 van de 27 aanbevelingen komen wij tot het oordeel dat gedeeltelijk navolgbaar is waarom deze de status 'afgedaan' hebben in de overzichten. In het overzicht verwijst het college weliswaar naar andere documenten (bijvoorbeeld raadsinformatiebrieven). Maar bij 16 van de 22 aanbevelingen verwijst het college niet naar alle relevante documenten waarin het verslag doet over de opvolging van de aanbevelingen. Terwijl ook die documenten nodig zijn om te begrijpen waarom het college van oordeel is dat de aanbeveling is afgedaan.

Vaker (bij 19 van de 22 aanbevelingen) komt het voor dat het college aandacht besteedt aan slechts een deel van de onderdelen van de aanbeveling (de zogenaamde subaanbevelingen). Daardoor blijft onduidelijk of het college voor de niet-benoemde subaanbevelingen activiteiten is gestart of al heeft afgerond. In beperkte mate (bij 4 van de 22 aanbevelingen) kondigt het college aan activiteiten te zullen starten de aanbevelingen uit te voeren. Tot slot geeft het college aan een subaanbeveling niet te zullen opvolgen.^{ss} Dit blijkt echter niet uit het jaarlijks overzicht. Van aanbevelingen die maar gedeeltelijk navolgbaar zijn opgevolgd kunnen wij niet vaststellen of deze overeenkomstig de bedoeling van de rekenkamer zijn uitgevoerd.

Voor 4 van de 27 aanbevelingen is niet navolgbaar waarom deze de status 'afgedaan' hebben in de overzichten. Waardoor wordt dit veroorzaakt?

- Bij de eerste aanbeveling uit het onderzoek *Toegankelijkheid van openbare toiletten*^{tt} heeft het college de raad niet gewezen op alle relevante documenten (i.c. de bestuurlijke reactie

^{rr} Het betreft de aanbeveling 'Benut inzichten uit de uitvoering in de beleidscyclus' uit het onderzoek *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* (ID23, zie bijlage 7).

^{ss} Het college geeft aan het niet verstandig te vinden om de vindbaarheid van de openbare toiletten van andere aanbieders te vermelden op de eigen website. Zie de aanbeveling "Verbeter de vindbaarheid" uit het rekenkameronderzoek *Toegankelijkheid van openbare toiletten* (bijlage 3).

^{tt} Het betreft de aanbevelingen: *Neem bij afwegingen ook de maatschappelijke baten mee* (ID01, zie bijlage 3).

en de raadsinformatiebrief), terwijl ook die documenten nodig zijn om te begrijpen waarom het college van oordeel is dat de aanbeveling is afgedaan. Bovendien gaat het college niet in op belangrijke onderdelen van de aanbeveling.

- Bij de derde aanbeveling uit het onderzoek *Toegankelijkheid van openbare toiletten*^{uu} heeft het college de raad niet gewezen op alle relevante documenten (i.c. de bestuurlijke reactie). Bovendien blijkt niet uit de reactie van het college welke activiteiten het onderneemt of al heeft afgerond om uitvoering te geven aan de aanbeveling.
- Bij de vierde aanbeveling uit het onderzoek *Groen in de stad*^{vv} heeft het college de raad niet gewezen op alle relevante documenten (i.c. de raadsinformatiebrief). Bovendien gaat het college niet in op belangrijke onderdelen van de aanbeveling en geeft het aan nog te werken aan een startbesluit. Daaruit volgt dat een activiteit nog moet worden gestart.
- Voor de tweede aanbeveling uit het onderzoek *Indicatoren discriminatie*^{ww} geldt dat het college toezeggingen heeft gedaan, maar uit niets blijkt dat het college al met de uitvoering is gestart. Het college gaat bovendien niet in op onderdelen van de aanbeveling.

Het kan zijn dat het college slechts rapporteert over een deel van de subaanbevelingen omdat het anders of geen uitvoering geeft aan die subaanbevelingen. De door ons onderzochte informatie bevat echter voor geen^{xx} van de 26 aanbevelingen een motivering en onderbouwing waarom het college is afgeweken van de bedoeling van de oorspronkelijke aanbeveling.

3.3 Niet alle informatie over opvolging van aanbevelingen vindt zijn weg naar de raad

Het overzicht in het jaarverslag bevat links naar andere documenten. Uit het voorgaande blijkt echter dat als een raadslid doorklikt op de hyperlinks, het voor het merendeel van de aanbevelingen onduidelijk is waarom het college stelt dat de aanbeveling is afgedaan.

Natuurlijk passen hier kanttekeningen bij. Het feit dat het college onvoldoende navolgbaar rapporteert over de opvolging van de rekenkameraanbevelingen, betekent niet dat een aanbeveling niet is uitgevoerd. Immers, dit onderzoek richt zich op de informatie in de overzichten inclusief de documenten waar het college de raad actief op heeft gewezen. Niet is onderzocht in hoeverre het college aanbevelingen ook daadwerkelijk heeft uitgevoerd. Dat vraagt om diepgaander opvolgingsonderzoek per rekenkamerrapport.

Deel (sub)aanbevelingen gerealiseerd, maar de raad is daarover niet geïnformeerd

Het is niet alleen denkbaar, maar het is ook daadwerkelijk voorgekomen, dat het college uitvoering heeft gegeven aan een subaanbeveling, maar dat het college dit niet tot uitdrukking heeft gebracht in het overzicht en in de documenten waarnaar het actief verwijst. Zo weten we dat het college mede in reactie op het rekenkameronderzoek *Groen in de stad* en in lijn met de rekenkameraanbeveling een uitgebreide en methodologisch onderbouwde analyse van het groen in de stad heeft gemaakt. Deze analyse staat bekend als de *Monitor Groen*. Andere voorbeelden zijn de *Visiebrief Jeugd* die het college met de raad heeft gedeeld en het realiseren

^{uu} Het betreft de aanbevelingen: *Stel de benadering bij* (ID03, zie bijlage 3).

^{vv} Het betreft de aanbeveling: *Gebruik normen verstandig: houdt oog voor het belang van maatwerk en details* (ID07, bijlage 4).

^{ww} Het betreft de aanbeveling: *aanbeveling Werk meer systematisch en zorgvuldig rondom indicatoren* (ID26, bijlage 8).

^{xx} Met uitzondering van de in de vorige voetnoot genoemde subaanbeveling.

van de openbaarheidsparagraaf in de gemeentelijke begroting en het gemeentelijk jaarverslag die voldoen aan de vereisten van de Wet open overheid.

Over de opvolging van aanbevelingen is meer bekend dan uit het overzicht blijkt

Uit analyse van het risicomanagementsysteem van de gemeente (FullyInControl) blijkt dat van 16 van de 27 aanbevelingen meer bekend is met betrekking tot de status 'afgedaan' dan aan de gemeenteraad is gerapporteerd.^{yy}

Daarnaast heeft de ambtelijke organisatie op ons verzoek voor 14^{zz} van de 27 aanbevelingen nadere informatie verstrekt over de opvolging. Over dertien aanbevelingen hebben we geen nadere informatie ontvangen. Uit de informatie die we wel hebben ontvangen komen de volgende indrukken^{aaa} naar voren:

- Het college heeft de raad soms op andere momenten en met andere documenten dan uit het overzicht blijkt, geïnformeerd over de opvolging van subaanbevelingen.^{bbb} Een voorbeeld daarvan is de aanbeveling 'Beschouw openbaarheid als een vanzelfsprekendheid'. Zes raadsinformatiebrieven en het coalitieakkoord 'Amsterdams Akkoord' zouden informatie bevatten over de opvolging van de subaanbevelingen.
- Het college verwacht in sommige gevallen dat een subaanbeveling in de (nabije) toekomst wordt gerealiseerd en dat de raad daarover wordt geïnformeerd.^{ccc} Zo is voor de aanbeveling 'Gebruik de participatieparagraaf' de verwachting uitgesproken dat de gemeenteraad in december 2025 een eerste tussenrapportage over de implementatie van de participatieverordening en een monitor ontvangt.
- Soms is een (sub)aanbeveling al gerealiseerd, maar heeft het college daar de raad (nog) niet over geïnformeerd.^{ddd} Zo is voor de aanbeveling 'Herzie elementen van de opdracht' als onderdeel van het rekenkamerrapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* aangegeven dat er voor de onderdelen 'aandeel in ESJH' en 'overdracht APOO' een specifieke impactanalyse is gemaakt, maar dat hierover inderdaad (nog) niet aan de raad is gerapporteerd.^{eee}
- Soms is er nadere inhoudelijke informatie over het standpunt van het college ten aanzien van een subaanbeveling. Voor de aanbeveling 'Stuur meer op zo spoedig mogelijk openbaar maken' is toegelicht wat het college verstaat onder 'zo spoedig mogelijk' beslissen op een Woo-verzoek.^{fff} Het college geeft aan dat 'zo spoedig mogelijk' beslissen hetzelfde is als het beslissen binnen de wettelijke termijn.
- Voor drie subaanbevelingen is aangegeven dat het college in de bestuurlijke reactie bij het oorspronkelijke rekenkamerrapport geen concrete toezegging zou hebben gedaan en dat de subaanbeveling niet wordt uitgevoerd. Zo staat in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport *Participatieparagraaf* "Wij willen als volgt omgaan met uw aanbevelingen". Feitelijk blijkt het college daarmee in de bestuurlijke reactie te zeggen dat het de aanbeveling gedeeltelijk overneemt. In het overzicht 2023 (onderdeel van het

^{yy} Zie per aanbeveling de informatie onder de kop 'Informatie FullyInControl' in de bijlagen 3 tot en met 8.

^{zz} Zie voor nadere informatie bijlage 2.

^{aaa} Zoals aan het begin van paragraaf 3.3 aangegeven hebben wij de informatie van de ambtelijke organisatie niet geverifieerd. Dat vraagt om diepgaander opvolgingsonderzoek per rekenkamerrapport.

^{bbb} Dit geldt voor 9 van de 14 aanbevelingen.

^{ccc} Dit geldt voor 6 van de 14 aanbevelingen.

^{ddd} Dit geldt voor 4 van de 14 aanbevelingen.

^{eee} De afkorting ESJH staat voor Enkelvoudige Specialistische Jeugdhulp, de afkorting APOO staat voor Aanvullende Preventieve Opgroei- en Opvoedondersteuning.

^{fff} Artikel 4.4 eerste lid van de Woo luidt: "Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken gerekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen."

Jaarverslag 2023) staat echter: “opgepakt” en in het *Jaarverslag 2024* staat “afgedaan”. Uit de overzichten blijkt niet dat de aanbeveling maar gedeeltelijk is opgepakt of is afgedaan.

- Tot slot blijkt uit de nadere informatie dat het college kampt met een dilemma. Als een aanbeveling betrekking heeft op een continu proces, zoals een cultuurverandering, dan is het de vraag wanneer het college in het jaarlijkse overzicht kan melden dat de aanbeveling is ‘afgedaan’.

4 Factoren die de opvolging van aanbevelingen kunnen beïnvloeden

In dit hoofdstuk behandelen we de derde deelvraag:

Wat zijn de (ervaren) randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten bij de opvolging van rekenkameraanbevelingen en welke van deze factoren heeft het college benoemd in de communicatie richting de raad?

Beantwoording deelvraag op hoofdlijnen

Uit onze literatuuranalyse leiden we drie voorwaarden af waaraan voldaan moet zijn om rekenkameraanbevelingen te kunnen opvolgen (randvoorwaarden): weten, kunnen en willen. Ook hebben we uit deze literatuuranalyse vier factoren afgeleid die positieve of negatieve invloed kunnen uitoefenen op de mate waarin aanbevelingen worden opgevolgd, de succesfactoren en knelpunten. Het betreft: de relatie tussen rekenkamer en gemeente; de onderzoekskwaliteit; de uitvoerbaarheid van de aanbeveling; en het beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft.

Voor de ambtenaren met wie we gesproken hebben zijn deze randvoorwaarden en factoren grotendeels herkenbaar. In de gesprekken hebben ze een nadere invulling gegeven aan deze factoren op basis van de Amsterdamse context en een aanvullende factor benoemd: de interne organisatie.

Het college informeert de raad op hoofdlijnen voldoende over de randvoorwaarden en de succesfactoren die van invloed zijn op het opvolgen van aanbevelingen. De raad kan het college daarop bevragen en indien nodig proberen de opvolging van aanbevelingen bij te sturen. Doordat het college maar mondjesmaat informatie deelt met de raad over de knelpunten, doet het nauwelijks een beroep op de raad om te faciliteren bij het realiseren van de aanbevelingen.

4.1 Uitkomst literatuuronderzoek en gesprekken met ambtenaren over praktijkervaringen

In dit hoofdstuk definiëren we een randvoorwaarde als: ‘een voorafgaande voorwaarde waaraan voldaan moet zijn om rekenkameraanbevelingen te kunnen opvolgen’. Succesfactoren en knelpunten definiëren we als: ‘factoren die positieve en negatieve invloed kunnen uitoefenen op de mate waarin aanbevelingen worden opgevolgd’.

In de volgende paragrafen behandelen we telkens de bevindingen uit de literatuur, gevolgd door informatie die over dit thema is opgehaald tijdens de groepsgesprekken met veertien Amsterdamse ambtenaren over acht rekenkameronderzoeken. Als we hierna spreken over de ‘ambtenaren’ dan heeft dat betrekking op de ervaringen en meningen van deze veertien ambtenaren (zie bijlage 1 voor een uitgebreide verantwoording van onze aanpak).

4.1.1 Randvoorwaarden: weten, kunnen en willen

Uit de literatuur over beleidsimplementatie leiden we drie randvoorwaarden af die noodzakelijk kunnen zijn voor de opvolging van rekenkameraanbevelingen: weten, kunnen en willen.⁴⁴

Weten

Onvoldoende bekend zijn met, bewust zijn van, of begrijpen van de aanbeveling kan het voor de gemeente (zowel het college als de ambtelijke organisatie)^{§§§} lastig maken om uitvoering te geven aan de aanbeveling zoals die is bedoeld. Dit kan tot gevolg hebben dat het resultaat van de opvolging van de aanbeveling niet het beoogde effect heeft.⁴⁵

Ambtenaren over de randvoorwaarde 'weten'

Deze randvoorwaarde is voor een groot deel van de ambtenaren herkenbaar. Als op managementniveau geen weet is van de aanbevelingen, of er geen betrokkenheid bij is, dan wordt de prioriteitstelling ervan op uitvoerend niveau lager. Het is belangrijk dat er op GMT-, directie- en managementniveau bekendheid is met de aanbeveling, zodat de aanbevelingen gaan leven. Het zou volgens deze ambtenaren mogelijk helpen als de rekenkamer investeert in de bekendheid van het rekenkamerrapport en de aanbevelingen bij het gemeentelijk managementteam.

Ook wordt de nuance gemaakt dat het geen kwestie van onwil is om rekenkameraanbevelingen uit te voeren. Soms weet de ambtelijke organisatie niet hoe het de aanbeveling moet interpreteren of welke acties er nodig zijn om de aanbeveling uit te voeren.⁴⁶

Kunnen

Als de gemeente beperkte capaciteit heeft, bijvoorbeeld door een gebrek aan kennis en kunde, personeel of budget, dan kan ze niet alle acties (tegelijk) uitvoeren die zouden moeten volgen uit aanbevelingen.⁴⁷

Ambtenaren over de randvoorwaarde 'kunnen'

Het merendeel van de ambtenaren onderschrijft deze randvoorwaarde uit de literatuur. Zij geven aan dat voldoende (financiële) middelen essentieel zijn voor de opvolging van aanbevelingen. Ook de capaciteit van het ambtelijke apparaat om zich voldoende te organiseren, continuïteit in het ambtelijk apparaat en beschikbaarheid van benodigde techniek noemen ambtenaren als belangrijk.

Nadat de raad de rekenkameraanbevelingen had overgenomen, was het niet bij alle rekenkameronderzoeken vanzelfsprekend dat de benodigde middelen, en daarmee capaciteit, beschikbaar kwamen. Het vergaren van de benodigde middelen vraagt om ambtelijke inspanningen en bestuurlijke wil. Het is immers een bestuurlijke keuze om de schaarse middelen en capaciteit in te zetten.

Het merendeel van de ambtenaren is het erover eens dat het belangrijk is dat het college een prioritering maakt voor de opvolging van de aanbevelingen, in verband met de te

§§§ Niet alle onderzochte literatuur beschrijft dezelfde context. Daarom wordt in de literatuur verschillende termen gehanteerd voor de onderscheiden actoren, zoals 'bestuursorgaan', 'partij', 'toezichthouder' en 'evaluator', 'adviseur'. Omwille van de leesbaarheid en aansluiting bij de praktijk kiezen we er in dit hoofdstuk voor om consequent te verwijzen naar 'de gemeente' en 'de rekenkamer'.

maken budgettaire keuzen. Wanneer de middelen beperkter zijn dan de uitvoering van de aanbevelingen vraagt, wordt de opvolging van de aanbevelingen ambtelijk geprioriteerd. Dit kan wringen met het besluit van de raad om de aanbevelingen integraal over te nemen. Bestuurlijke druk door overname van de raad van rekenkameraanbevelingen en plaatsing op de termijnagenda zijn helpend om capaciteit of budget te vergaren.

Een ambtenaar geeft aan dat veel ambtenaren in opdracht werken van hun leidinggevende die bepaalt of en wat men gaat doen. Voor het uitvoeren van de rekenkameraanbevelingen zijn voorbeeldgedrag en een positieve houding van de leidinggevende ten aanzien van het uitvoeren van rekenkameraanbevelingen noodzakelijk. Vertoont de leidinggevende dit gedrag niet, dan is het zeer moeilijk om ambtenaren op uitvoerend niveau mee te krijgen in de uitvoering van de rekenkameraanbeveling en de uitvoering prioriteit te geven.

De ambtenaren koppelen het 'kunnen' nadrukkelijk aan het 'willen': als er voldoende bestuurlijke wil is, volgen de benodigde middelen voor het 'kunnen'.⁴⁸

Willen

Aanbevelingen kunnen alleen worden opgevolgd als individuen binnen de gemeente ontvankelijk zijn voor de aanbevelingen en zij zich eigenaar voelen van de afhandeling. Er moet dus sprake zijn van een zekere bereidwilligheid bij de gemeente om te handelen op basis van de aanbevelingen. Die kan bijvoorbeeld voortkomen uit een cultuur die gericht is op het gebruik van kennis, en door leidinggevendenden die belang hechten aan het gebruik van kennis.⁴⁹

Ambtenaren over de randvoorwaarde 'willen'

De ambtenaren onderschrijven veelvuldig deze randvoorwaarde uit de literatuur. Zij geven aan dat vooral de wil op bestuurlijk- en managementniveau belangrijk is voor de opvolging van de aanbevelingen. Het helpt bijvoorbeeld als een burgemeester of wethouder zich inzet voor de uitvoering van een aanbeveling en hier navraag naar doet. Dat kan bijvoorbeeld door de beleidslijnen of de termijnagenda te bespreken. Zonder politiek draagvlak is uitvoering niet mogelijk of stopt de uitvoering.

Meerdere ambtenaren benadrukken het belang van ambtelijk en bestuurlijk eigenaarschap voor de uitvoering van de aanbevelingen. Volgens een van de ambtenaren is de kwestie van 'willen' op het niveau van individuele ambtenaren niet altijd even belangrijk: zij voeren uit wat gedaan moet worden. Tegelijkertijd merkt een andere ambtenaar op dat het voor de prioriteitstelling van de uitvoerende ambtenaar verschil maakt of deze, bewust of onbewust, positief of negatief tegenover de aanbeveling staat.

Daarnaast waarschuwt een ambtenaar voor het 'stapelen van ambities' (oftewel: te veel tegelijkertijd willen). Het is in die gevallen moeilijk om de aandacht vast te houden en de ruimte, capaciteit en middelen te vinden en te behouden. Dat kan belemmerend werken voor de uitvoering van aanbevelingen.⁵⁰

4.1.2 Relatie rekenkamer en gemeente

Uit de literatuur, die deels ook betrekking heeft op rekenkameronderzoeken, leiden we twee aspecten af in de relatie tussen de rekenkamer en de gemeente die van invloed kunnen zijn voor de opvolging van rekenkameraanbevelingen: werkrelatie en vertrouwensband.

Werkrelatie

Volgens de literatuur kunnen aanbevelingen eerder worden opgevolgd als er een goede werkrelatie is tussen de rekenkamer en de gemeente. Een goede werkrelatie komt volgens de literatuur bijvoorbeeld tot uiting in regelmatig contact met de gemeente (de raad, het college en de ambtelijke organisatie). Ook blijkt uit de literatuur dat vastgelegde afspraken over de behandeling van het rekenkamerrapport in de gemeenteraad nuttig zijn voor de opvolging.⁵¹

Verder blijkt uit de literatuur dat gebrekkige communicatie (in de perceptie van de ambtelijke organisatie) vanuit de rekenkamer en ontbrekende afspraken over 'nazorg' kunnen leiden tot verminderde opvolging van aanbevelingen.⁵²

Vertrouwensband

Uit de literatuur blijkt dat een goede vertrouwensband een positief effect kan hebben op de opvolging van aanbevelingen.^{hhh} Dit vertrouwen, dat samenhangt met de kwaliteit van de werkrelatie, kan tot uitdrukking komen door (vroeg)tijdige betrokkenheid van de gemeente bij het onderzoeksproces en de mate waarin de gemeente het gezagⁱⁱⁱ van de rekenkamer erkent en accepteert.⁵³ Hierbij is het helpend als de rekenkamer een goede reputatie heeft.⁵⁴

Aanbevelingen kunnen minder opgevolgd worden als de vertrouwensband is geschaad. Bijvoorbeeld als aanbevelingen aan betrokken partijen worden gedaan zonder dat zij daarover vooraf zijn ingelicht. Of door een verschil in toon tijdens de publicatiefase van het onderzoek in de media ten opzichte van de evenwichtige inhoud van het rapport.⁵⁵ Ook kan er sprake zijn van een verminderde vertrouwensband als een betrokken partij te weinig erkenning voelt voor de inspanning die zij al onderneemt om de (vermeende) problemen te adresseren.⁵⁶

Ambtenaren over de werkrelatie en vertrouwensband

Het merendeel van de ambtenaren herkent de twee aspecten. Een deel van de ambtenaren benoemt dat de rekenkamer goed bekend staat bij de ambtelijke organisatie. De relatie met de rekenkamer beoordelen zij als goed. Over het onderzoeksproces zijn zij over het algemeen ook tevreden. Een van de ambtenaren geeft aan dat de rekenkamer de ambtenaren tussentijds over bevindingen informeert, zodat de ambtenaren niet verrast worden door de inhoud van het rapport.

Uit de gesprekken blijkt dat de bereidheid om uitvoering te geven aan de rekenkeraanbevelingen stijgt wanneer de rekenkamer het rekenkameronderzoek toelicht en uitlegt aan de gemeentelijke gremia. Het actief onder de aandacht brengen van de onderzoeken en functie van de rekenkamer zou volgens de ambtenaren ook helpen.

Een van de ambtenaren benoemt dat de rekenkamer geen actieve nazorg biedt na publicatie van het rekenkamerrapport. Nazorg vanuit de rekenkamer (beantwoorden van vragen, presenteren of toelichten rapport aan verschillende gremia, periodiek onder de aandacht brengen van rekenkameronderzoeken, toelichten taak rekenkamer) zou de bereidwilligheid vergroten om aanbevelingen uit te voeren. Andere ambtenaren geven

^{hhh} Wij sluiten aan bij de definitie van Bart Nooteboom van vertrouwen: "de verwachting dat mensen of dingen ons niet in de steek laten, ook al is dat mogelijk" en "de bereidheid dat risico te lopen". Bron: B. Nooteboom. (2002). *Vormen, grondslagen, gebruik en gebreken van vertrouwen*. Academic Service: Schoonhoven.

ⁱⁱⁱ De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) stelde in 2022 dat het openbaar bestuur aan gezag kan winnen door te investeren in bekwaamheid (kennis, ervaring, capaciteit, successen), betrouwbaarheid (rechtvaardigheid, het goede voor hebben) en betrokkenheid (verbinding tussen overheid en leefwereld van inwoners). Bron: ROB. *Gezag herwinnen. Over de gezagswaardigheid van het openbaar bestuur*. Den Haag, november 2022.

aan geen drempel te ervaren om in contact te treden met de rekenkamer om nazorg te vragen nadat een onderzoek is gepubliceerd.

Een van de ambtenaren geeft aan dat het helpt voor het uitvoeren van aanbevelingen als dezelfde ambtenaren die actief betrokken waren in het onderzoeksproces, ook betrokken zijn bij de uitvoering van de aanbevelingen. Een goede werkrelatie tussen de wethouder en de rekenkamer zou bovendien bevorderlijk zijn voor de opvolging van de aanbevelingen.

Negatieve aandacht in de media kan volgens een deel van de ambtenaren demotiverend zijn, en op korte termijn reparatie vereisen. Dat gaat ten koste van de tijd die aan andere lopende taken kan worden besteed. Negatieve aandacht zou uiteindelijk niet ten koste gaan van het uitvoeren van de aanbevelingen. Negatieve pers en of minder goede afstemming tussen de rekenkamer en de wethouder kan de relatie tussen de rekenkamer en de gemeente (op politiek en ambtelijk niveau) schaden.

Een deel van de ambtenaren geeft aan dat onvoldoende erkenning door de rekenkamer van het gedane werk, of een onvoldoende positieve toon van het rekenkamerrapport, belemmerend kan werken voor de uitvoering van aanbevelingen.⁵⁷

4.1.3 Kwaliteit van onderzoek en rapportage

Aanbevelingen kunnen volgens de literatuur eerder worden opgevolgd als de kwaliteit van het onderzoek op orde is: achterliggende onderzoeksresultaten voldoen aan minimale wetenschappelijke criteria van validiteit en betrouwbaarheid.⁵⁸

Onder validiteit verstaan we in dit onderzoek dat de conclusies worden onderbouwd door de bevindingen. Betrouwbaarheid heeft betrekking op de vraag of het onderzoek, als het onder dezelfde omstandigheden wordt herhaald, dezelfde resultaten zou opleveren.

Uit één bron in de literatuur blijkt dat feitenonderzoek in een enkel geval leidde tot discussie en dat dit directe gevolgen had voor de acceptatie van de bevindingen en het rapport. Het ging hierbij om een onderzoek van de Nationale Ombudsman.⁵⁹

Ambtenaren over de kwaliteit van onderzoek en rapportage

Voor de ambtenaren is deze factor herkenbaar. Zij onderschrijven dat de kwaliteit van de onderzoeksopzet en het rekenkameronderzoek van groot belang zijn voor de opvolging van de aanbevelingen. De ambtenaren geven aan dat de rekenkameronderzoeken grondig zijn en de rekenkamer de materie goed doorgrondt. Zo is een deel van hen blij verrast met het degelijke, brede onderzoek en de uitgebreide wetenschappelijke benadering. Ook wordt als positief ervaren dat de rekenkamer niet alleen toetst aan de letter van de wet, maar ook aan de geest (het doel) van de wet, zodat duidelijk wordt waarom het nodig is om de wet uit te voeren.

Bij lage kwaliteit (ontbrekende feiten; conclusies te kort door de bocht) zouden zij minder waarde aan het onderzoek toekennen en zou een discussie kunnen ontstaan over de aanbevelingen. Actualiteit, nieuwe inzichten, herkenbaarheid en de wetenschap dat er een groot aantal betrokkenen is geïnterviewd (ook buiten de gemeente) draagt volgens hen bij aan de kwaliteit.

Enkele ambtenaren maken de kanttekening dat lange rapporten (bijvoorbeeld meer dan veertig pagina's) meestal alleen door de direct betrokkenen (i.c. ambtenaren) worden gelezen. Dat kan belemmerend werken voor de opvolging van aanbevelingen, maar of dat zo is hangt af van het onderwerp dat is onderzocht. Een goede oplegger of bestuurlijke

samenvatting is daarom belangrijk om de onderzoeksresultaten voor een grotere groep toegankelijk te maken en de doorwerking van het rapport te vergroten.⁶⁰

4.1.4 Uitvoerbaarheid van de aanbeveling

De literatuur, die deels ook betrekking heeft op rekenkameronderzoeken, heeft ook aandacht voor het effect van de uitvoerbaarheid van de aanbeveling op de opvolging ervan. Wij leiden daaruit twee aspecten af: de aansluiting bij actuele beleidsdoelen en -prioriteiten, en de inhoud en mate van detail van de aanbevelingen.

Aansluiting bij actuele beleidsdoelen en -prioriteiten

Volgens de literatuur lijken aanbevelingen eerder te worden opgevolgd als ze aansluiten bij (actuele) beleidsdoelen en -prioriteiten, bijvoorbeeld voorafgaand aan grote beleidswijzigingen.⁶¹ Andersom geldt volgens de literatuur dat als een aanbeveling niet aansluit bij beleidsdoelen of -prioriteiten, dit een negatief effect kan hebben op het uitvoeren van de aanbeveling. Is bijvoorbeeld een beleidsverandering ingezet, dan is het moeilijk om aanbevelingen te implementeren die gestoeld zijn op de oude situatie.⁶²

Voor de uitvoerbaarheid is het volgens de literatuur ook positief als aanbevelingen aansluiten op de bestaande werkwijze. Dan kunnen de aanbevelingen rechtstreeks ingevoerd worden in de uitvoering. Sluit een aanbeveling niet aan op de huidige uitvoeringspraktijk, dan kan dat de uitvoering van de aanbeveling bemoeilijken.⁶³

Ambtenaren over de aansluiting bij beleidsdoelen, -prioriteiten en bestaande werkwijzen

Een deel van de ambtenaren herkent dit aspect. Zij geven aan dat het helpt als aanbevelingen van de rekenkamer aansluiten bij bestaande beleidsdoelen en -prioriteiten en bestuurlijke ambities (zoals opgenomen in het coalitieakkoord). Het helpt dan als steun om de ingezette koers vast te houden en te versterken, aldus een ambtenaar. Bestaande beleidsdoelen of -prioriteiten worden met het rapport van de rekenkamer opnieuw actueel.

Het rekenkameronderzoek wordt ambtelijk ook aangegrepen als onderbouwing dat zaken wel weer dienen te worden opgepakt of verder gebracht.

Wanneer een aanbeveling bijdraagt aan de realisatie van maatschappelijke behoeften, het college er bestuurlijk klaar voor is om deze behoeften te realiseren, en de ambtelijke organisatie de ruimte heeft om de aanbeveling uit te voeren, komt de aanbeveling op het goede moment, aldus de ambtenaren met wie wij hebben gesproken. Ook als een rapport kort voor het bepalen van budgetten of het maken van nieuwe (contractuele) afspraken openbaar wordt, wordt dit als een goed moment ervaren. Als een rekenkameronderzoek samenvalt met een intern onderzoek, dan kan dit een verstevigend effect hebben.

Het helpt volgens de ambtenaren ook als het rekenkameronderzoek en de aanbevelingen aansluiten op bestaande werkwijzen, bijvoorbeeld integraal werken (in plaats van sectoraal). Volgens enkele ambtenaren helpt het niet als de rekenkamer een theoretisch kader hanteert dat niet aansluit bij de uitvoeringspraktijk. Dat belemmert de uitvoerbaarheid van de aanbeveling(en) van de rekenkamer.⁶⁴

Inhoud en mate van detail van de aanbevelingen

Als aanbevelingen als te 'abstract' of lastig uitvoerbaar worden ervaren door de ambtelijke organisatie, dan kan dit volgens de literatuur leiden tot verminderde opvolging van

aanbevelingen.⁶⁵ Aan de andere kant wordt te veel detailniveau volgens de literatuur ook niet altijd gewaardeerd: één bron beschrijft dat een aangesproken partij, vanwege het detailniveau van de aanbeveling, geen handelingsruimte ervoer in de invulling van de aanbeveling.⁶⁶ Ook aanbevelingen zonder duidelijke geadresseerde(n) kunnen volgens de literatuur de opvolging beperken (bijvoorbeeld: 'alle gemeenten').⁶⁷

Ambtenaren over de inhoud en mate van detail van de aanbevelingen

Een meerderheid van de ambtenaren geeft aan dat het voor de uitvoering belemmerend kan zijn als een aanbeveling uit meerdere subsidiaire of ondergeschikte aanbevelingen bestaat. Anderen geven juist aan dat het kan helpen bij de prioriteitstelling in de uitvoering. Het kan ook helpen bij de verdeling van taken tussen verschillende onderdelen van de ambtelijke organisatie.

Ambtenaren uit het economie- en ruimtedomein vinden het niet helpend als een aanbeveling te abstract is, of niet specifiek genoeg is geadresseerd. Dat kan op ambtelijk niveau leiden tot discussie over terminologie, omdat de aanbeveling moet worden geïnterpreteerd. Ambtenaren uit het sociaal domein en het informatiedomein zien liever niet dat aanbevelingen exact zijn gedefinieerd. Zij laten de concrete invulling van de aanbeveling graag over aan de experts (uit het veld) en hebben voldoende aan de rekenkamerbevindingen om uitvoering te geven aan de aanbevelingen.

Volgens een deel van de ambtenaren zou het kunnen helpen als de rekenkamer aanbevelingen duidelijk adresseert of benoemt welke directies de aanbevelingen moeten uitvoeren, in plaats van de aanbevelingen te richten aan het college.

Het stellen van termijnen voor de uitvoering van aanbevelingen door de rekenkamer zou niet helpend zijn volgens enkele van de ambtenaren. Het werkt benauwend en in de praktijk is de realisatie van een aanbeveling afhankelijk van veel factoren, waaronder de dagelijkse praktijk van de ambtelijke organisatie, de beschikbare middelen en capaciteit en de bereidwilligheid. Het wordt wel van belang geacht om in het plan van aanpak termijnen te benoemen, anders bestaat de kans dat de aanbevelingen ambtelijk minder aandacht krijgen en niet worden gerealiseerd. Een deel van de ambtenaren ervaart de termijn voor het opstellen van het plan van aanpak (zes maanden gerekend vanaf het raadsbesluit) als krap, vanwege het benodigde ambtelijke en bestuurlijke overleg. Zij geven aan dat deze termijn de uitvoering van de aanbevelingen evenwel niet belemmert.⁶⁸

De ambtenaren geven ook aan dat zij het belangrijk vinden om zelf enige mate van vrijheid te ervaren in de uitvoering van de aanbevelingen. Dat geldt enerzijds voor het kunnen kiezen van een eigen fasering voor de uitvoering van de aanbevelingen, en anderzijds voor de inhoudelijke uitvoering van de aanbeveling. Een deel van de ambtenaren voelt zich belemmerd om een stevige houding aan te nemen richting bestuurders om te zorgen dat een rekenkameraanbeveling anders en daarmee beter wordt uitgevoerd. Beter dan de suggestie van de rekenkamer en beter dan eerder gedane toezeggingen door het college aan de raad (in bijvoorbeeld het bestuurlijk rapport, een raadsinformatiebrief of het plan van aanpak).

Tijdens het uitvoeren van een aanbeveling kan het voorkomen dat de werkelijkheid anders is dan de situatie die de rekenkamer onderzocht. Bijvoorbeeld door een wets- of beleidswijziging, of een interne reorganisatie. Een aantal ambtenaren pleit daarom voor een bepaalde flexibiliteit of het inbouwen van een moment voor bijsturing in de uitvoering.

Over deze bijsturing zou het college transparant moeten zijn richting de raad. Het vraagt volgens een deel van de ambtenaren lef om een aanbeveling zelf in te vullen, en hierover

in gesprek te gaan met de directie, wethouder of het college. Soms wordt er volgens hen uitvoering gegeven aan een suboptimale oplossing omdat het college al een oplossingsrichting heeft gecommuniceerd met de gemeenteraad.

De wethouders en ambtelijke organisatie zouden het niet wenselijk vinden om de uitvoering van de rekenkameraanbevelingen (tussentijds) bij te stellen. Hiervoor zijn verschillende oorzaken benoemd:⁶⁹

- De uitleg om de aanbeveling anders uit te voeren zou lastig worden geaccepteerd door wethouders en door de raad.
- De beheersbaarheid van de uitvoering zou belangrijker worden geacht dan de effectiviteit van de uitvoering, zowel op politiek niveau (wethouders) als op ambtelijk niveau. Dit kan ook te maken hebben met aankomende verkiezingen, druk vanuit het college, of pragmatische keuzes om negatieve pers te voorkomen.
- Een andere uitvoering kan leiden tot (te) veel werk.

4.1.5 Beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft

Uit de literatuur leiden we drie aspecten af met betrekking tot het beleidsprobleem die van invloed kunnen zijn voor de opvolging van rekenkameraanbevelingen:

- Maatschappelijke relevantie en politieke belangstelling voor het beleidsprobleem.
- Gemakkelijke afbakening beleidsprobleem – heldere oplossing voorhanden.
- Lange tijdshorizon van het beleidsprobleem.

Maatschappelijke relevantie en politieke belangstelling

Uit de literatuur komt naar voren dat een aanbeveling eerder lijkt te worden opgevolgd als deze betrekking heeft op een beleidsprobleem met een groot (maatschappelijk of politiek) belang. Voorbeelden van een groot belang zijn veel aandacht voor het probleem in de media of in de gemeenteraad, of het gelijktijdig verschijnen van onderzoek met andere publicaties die de urgentie van het oplossen van het beleidsprobleem versterken.⁷⁰

Veel aandacht voor een rapport kan volgens één bron echter ook averechts werken op de opvolging: als een rekenkamerrapport veel stof doet opwaaien kan het rapport zo politiek gevoelig worden dat een zakelijke behandeling niet meer mogelijk is. Partijpolitiek en het uit de wind houden van een wethouder, of juist het schaden van het zittende college, kunnen dan het voornaamste doel worden. De rekenkamer kan niet altijd vooraf inschatten hoe een onderzoek zal vallen. Bij gevoelige thema's heeft het de voorkeur om vooraf met de raad te overleggen. Een breed gedragen verzoek om onderzoek vanuit de raad kan dan helpen om het onderwerp minder politiek gevoelig te maken.⁷¹

Daarnaast kan de mate van opvolging van aanbevelingen volgens de literatuur minder worden als het maatschappelijke of politieke belang wegvalt, bijvoorbeeld doordat een partij al voor publicatie van het onderzoek bepaalde cruciale beleidswijzigingen doorvoert.⁷²

Ambtenaren over maatschappelijke relevantie en politieke belangstelling

Een deel van de ambtenaren herkent dit aspect. Zij geven aan dat politieke belangstelling van de gemeenteraad voor het onderzoeksonderwerp kan leiden tot extra (ambtelijke) werkdruk, als gevolg van moties, amendementen en aandacht in de (sociale) media. Ook is het voorgekomen dat de gemeenteraad de nadruk legt op een klein onderdeel uit het rekenkameronderzoek. Voor de ambtelijke organisatie vraagt dit in hun ogen onevenredig veel tijd en energie om uit te voeren. Aan de andere kant kan 'politieke meewind' de

uitvoering van de aanbeveling makkelijker maken omdat er meer capaciteit wordt vrijgemaakt (zie ook paragraaf 4.1.1).

De media zouden niet altijd zorgvuldig berichten over de rekenkamerrapporten. Enkele ambtenaren benoemen het effect van negatieve media-aandacht voor een onderwerp naar aanleiding van rekenkameronderzoek (zie paragraaf 4.1.2). Een ambtenaar geeft ook aan dat (negatieve) aandacht in de media en aandacht van de raad ook motiverend kan werken, doordat het lid van het college om een oplossing vraagt.

Het is volgens ambtenaren helpend als er periodiek aandacht is voor de stand van zaken en de opvolging van de aanbevelingen. Aandacht van het college wordt ook als belangrijk gezien. Het kan volgens hen belemmerend werken als de inhoudelijk betrokken wethouder beperkt aandacht heeft voor de stand van zaken.⁷³

Gemakkelijke afbakening beleidsprobleem – heldere oplossing voorhanden

Verder beschrijft de literatuur dat aanbevelingen eerder lijken te worden opgevolgd als een beleidsprobleem gemakkelijk kan worden afgebakend (als bijvoorbeeld de gemeente de enige betrokken partij is), en als er weinig onzekerheid bestaat over een adequate oplossing.⁷⁴ Een bron benoemt dat aanbevelingen minder snel kunnen worden opgevolgd als de complexiteit toeneemt, bijvoorbeeld doordat de omvang van het beleidsprobleem de (invloedssfeer van de) gemeente overstijgt.⁷⁵

Ambtenaren over de complexiteit van het beleidsprobleem

Volgens de ambtenaren is het helpend als een beleidsprobleem wat de rekenkamer aankaart of behandelt duidelijk kan worden afgebakend. Het is voor de ambtelijke organisatie eenvoudiger als een aanbeveling niet meer dan één directieteam of één afdeling overstijgt.

Het helpt ook als de rekenkamer in het onderzoek oog heeft voor de complexiteit van het beleidsprobleem en benoemt wie de (ambtelijke) verantwoordelijke partijen zijn.

De complexiteit van het beleidsprobleem kan belemmerend werken bij het uitvoeren van de aanbeveling. Dat is het geval als een beleidsprobleem betrekking heeft op de gehele organisatie. Een van de ambtenaren geeft aan dat de opvolging van een aanbeveling complexer wordt als het onderwerp betrekking heeft op meerdere beleidsterreinen. Dat komt enerzijds door een grotere wederzijdse afhankelijkheid van de betrokken partijen (directies en derden), waarbij niet alle betrokken partijen hetzelfde (uitvoerings)tempo hebben. Anderzijds vraagt een situatie waarbij veel partijen betrokken zijn om integrale sturing vanuit de ambtelijke top en het gemeentebestuur.⁷⁶

Lange tijdshorizon

Uit een bron blijkt dat de verwachting is dat een aanbeveling nooit helemaal kan worden afgerond, als het een stelsel betreft dat gedurende langere tijd in ontwikkeling zal zijn.⁷⁷

Ambtenaren over de tijdshorizon van het beleidsprobleem

De ambtenaren geven aan dat een langere tijdshorizon belemmerend kan werken voor de opvolging van de aanbevelingen. Volgens hen hebben bepaalde onderwerpen per definitie een langere tijdshorizon. Dan is het niet per se een knelpunt, maar een gegeven. Het kan dan belemmerend werken als na verloop van tijd de politieke en/of ambtelijke aandacht voor de opvolging verslapt.

Een korte tijdshorizon daarentegen geeft vanwege tijdsdruk een urgentiebesef, waardoor de uitvoering hoger op de prioriteitenlijst komt. Een kortere tijdshorizon is ook eenvoudiger om de organisatie te bewegen om tot uitvoering te komen.⁷⁸

4.1.6 Interne organisatie van het ambtelijk apparaat

De ambtenaren benadrukken, naast de inzichten verkregen uit de literatuur (zie paragrafen 4.1.1 tot en met 4.1.5), ook het belang van een goede interne organisatie. Zij noemden vier succesfactoren voor de uitvoering van de aanbevelingen:⁷⁹

- Taakverdeling: een duidelijke taakverdeling binnen de ambtelijke organisatie inclusief de bijbehorende mandaten om besluiten te mogen nemen.
- Samenwerking: de capaciteit om elkaar (goed) te kunnen vinden binnen de ambtelijke organisatie en de capaciteit om bij collega's van een andere afdeling of directie draagvlak te creëren en hen in beweging te krijgen.
- Kennisborging: aandacht voor het documenteren en archiveren van de stukken rondom rekenkameronderzoeken en het besprokene daarover. Deze kennisborging is van belang voor de continuïteit en om een lerende organisatie te kunnen zijn.
- Lerende cultuur: een lerende cultuur binnen de ambtelijke organisatie die zich uit in het nemen van tijd voor evaluaties en het borgen van inzichten.

4.1.7 Onderscheid literatuur en praktijk

In de literatuur hebben we een onderscheid gevonden tussen enerzijds de randvoorwaarden, en anderzijds de succesfactoren en knelpunten. We hebben de deelnemers de vraag voorgelegd of zij zich op basis van hun praktijkervaringen kunnen vinden in dat onderscheid.

Uit de reacties van de ambtenaren blijkt dat ze het theoretische onderscheid tussen randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten herkennen. Randvoorwaarden onderscheiden zich van knelpunten en succesfactoren, doordat randvoorwaarden aangeven wat minimaal nodig is. Maar dit onderscheid is in de uitvoering minder scherp dan in de theorie. In de praktijk lopen deze begrippen vaak in elkaar over. Randvoorwaarden waren soms knelpunten en/of succesfactoren. Ook konden knelpunten ontstaan omdat niet was voldaan aan een randvoorwaarde.⁸⁰

4.2 College informeert raad over randvoorwaarden en positieve factoren die van invloed zijn op opvolging aanbevelingen

Het college heeft het merendeel van de factoren die aan de orde komen in de paragrafen 4.1.1 tot en met 4.1.6 benoemd in verschillende documenten die aan de gemeenteraad zijn gericht. Twee aspecten heeft het college niet benoemd: 'weten' als onderdeel van de randvoorwaarden (zie paragraaf 4.1.1) en 'de werkrelatie' als onderdeel van relatie tussen de gemeente en de rekenkamer (zie paragraaf 4.1.2). Het college benoemt factoren die van invloed kunnen zijn op de opvolging van aanbevelingen vaker in de plannen van aanpak (vooraf), dan in de raadsinformatie waarin het college zich verantwoordt over de opvolging van de aanbevelingen (achteraf).ⁱⁱⁱ

ⁱⁱⁱ Van de in ATLAS.ti gecodeerde factoren heeft circa 64% betrekking op het plan van aanpak en circa 36% betrekking op de verantwoordingsinformatie (raadsinformatiebrieven en raadsvoordrachten).

Als het college aandacht heeft voor de aanbevelingen van de rekenkamer, dan zet het over het algemeen uiteen hoe het college uitvoering gaat geven aan de aanbevelingen. Als onderdeel daarvan benoemt het college impliciet de factoren die van positieve invloed zijn op het uitvoeren van de aanbevelingen (de succesfactoren). Het gaat om factoren die samenhangen met de randvoorwaarden kunnen en willen, de interne organisatie, het beleidsprobleem waar de aanbevelingen mee samenhangen en de kwaliteit van het rekenkameronderzoek (zie uitgebreid de paragrafen 4.2.1 tot en met 4.2.4).

De factoren die mogelijk van negatieve invloed zijn op het uitvoeren van rekenkameraanbevelingen (de knelpunten) benoemt het college impliciet en bovenal sporadisch. Het gaat dan om een beperking in budget of in de beschikbare capaciteit (als onderdeel van kunnen) of om de afbakening van het beleidsprobleem, waarbij het college voor de realisatie van de aanbeveling afhankelijk is van derden.

Op hoofdlijnen informeert het college de raad voldoende over de randvoorwaarden en de succesfactoren die van invloed zijn op het opvolgen van aanbevelingen. De raad kan het college daarop bevragen en indien nodig ook trachten de opvolging van aanbevelingen bij te sturen. Doordat het college maar mondjesmaat informatie deelt met de raad over de knelpunten, doet het college nauwelijks een beroep op de raad om hem te faciliteren bij het realiseren van de aanbevelingen.

Hoe hebben wij onze beoordeling uitgevoerd

We hebben onderzocht of en in hoeverre het college de gemeenteraad informeert over de randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten (hierna: factoren) om rekenkameraanbevelingen op te volgen. Dat deden we aan de hand van de plannen van aanpak (zoals benoemd in paragraaf 2.3), de bestuurlijke reacties op onze eerdere onderzoeken, de raadsinformatiebrieven en de raadsvoordrachten (zoals benoemd in de bijlagen 3 tot en met 8).^{kkk} In de volgende paragrafen voorzien wij onze bevindingen van voorbeelden uit de hierboven genoemde documenten.^{lll}

4.2.1 Randvoorwaarden: kunnen en willen

Voor wat betreft de randvoorwaarden benoemt het college aspecten van kunnen en willen (zie paragraaf 4.1.1).^{mmm} In de door ons bestudeerde documenten heeft het college niet benoemd dat het een rekenkameraanbeveling niet begrijpt.

^{kkk} Documenten die zijn benoemd onder de kop 'Aanvullende informatie ambtelijke organisatie' in de bijlagen 3 tot en met 8 maken geen onderdeel uit van deze analyse. Het college heeft de raad in de jaarlijkse overzichten niet actief geattendeerd op deze documenten.

^{lll} De factor uitvoerbaarheid van de rekenkameraanbevelingen is viermaal benoemd. Het college geeft aan dat de aanbevelingen van *Preventieve jeugdhulp* zullen worden uitgevoerd binnen de complexe opgave om het jeugdstelsel te verbeteren en dat een subaanbeveling aansluit bij de nieuwe gesprekscyclus die de gemeente is gestart. Voor Grof Afval is benoemd dat de aanbevelingen concrete aanknopingspunten geven om de afvalinzameling te verbeteren. En voor het *Behoud betaalbare huurwoningen* is aangegeven dat het momenteel lastig is al te bepalen hoeveel extra capaciteit er benodigd zal zijn voor het toezicht op de naleving van de voorwaarden, omdat de capaciteit zal afhangen van de bouwontwikkelingen. De factor vertrouwensband met de rekenkamer is eenmaal genoemd in die zin dat de rekenkamer in het onderzoek *Algoritmen* heeft aangeboden om als vraagbaak te fungeren, maar verder geen rol heeft in de totstandkoming, toetsing en nakoming van het plan van aanpak.

^{mmm} De onderdelen van de factor ('aspecten') *kunnen* zijn beschreven in rangorde van voorkomen in de bronnen.

Kunnen

Het college laat zien dat het oog heeft voor de randvoorwaarde kunnen, door aandacht te besteden aan benodigde kennis, (uren)budget, capaciteit en enkele andere aspecten om aanbevelingen uit te voeren. In de kaders hieronder geven we voorbeelden van benoemde aandacht van het college voor diverse aspecten van kunnen.

Kunnen - kennis

In het plan van aanpak voor *Algoritmen* zet het college uiteen hoe het de kennis wil vergroten. Het college wil dat onder meer doen met bijeenkomsten, trainingen, e-learning en serious gaming voor ambtenaren. Samen met Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA), de functionaris gegevensbescherming (FG) en vakdeskundigen wil het college de mogelijkheden en onmogelijkheden van biasbestrijding in kaart brengen. Voor Groen in Stad zegt het college toe datasets voor de monitor te zullen actualiseren. Het college geeft voor het onderzoek Openbaarheid van overheidsinformatie aan dat alle ambtenaren basiskennis en vaardigheden moeten ontwikkelen met betrekking tot openbaarheid en daarmee ook tot informatiehuishouding. Instructies voor de invulling van de participatieparagraaf zullen onder de aandacht worden gebracht bij de verschillende directies en stadsdelen.⁸¹

Kunnen - beschikbare (uren)budget

Het college geeft aan dat de benodigde budgetten om op grote schaal openbare toiletten bij te bouwen op dit moment niet beschikbaar zijn. Met betrekking tot *Grof afval* geeft het college aan dat niet alle activiteiten [direct] kunnen worden opgepakt omdat een afweging in tijd en inzet van middelen moet worden gemaakt ten opzichte van andere opgaves. Voor het onderzoek Indicatoren geeft het college aan dat het opvolgen van de rekenkameraanbevelingen ook financiële consequenties heeft, en dat die al geraamd zijn in de begroting. Het plan van aanpak voor *Algoritmen* bevat een gedetailleerde urenraming voor de centrale opzet en aansturing van de opvolging van de aanbevelingen. Tegelijkertijd is aangegeven dat de urenramingen voor de directies nog moeten worden gemaakt.⁸²

Kunnen - capaciteit

Het college benoemt dat de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam een limiet heeft op het aantal adviezen dat het kan geven en zegt toe in gesprek te gaan over eventuele belemmeringen (*Algoritmen*). Voor het houden van toezicht in verband met het behoud van betaalbare huurwoningen geeft het college aan dat nieuwe medewerkers zorgvuldig moeten worden ingewerkt, zodat daarna het toezicht kan worden geïntensiveerd. Voor het opvolgen van de aanbevelingen voor het vergroten van de toegankelijkheid van de openbare toiletten geeft het college aan de werkwijzen waar mogelijk te verbeteren, binnen de beschikbare financiële middelen en de beschikbare ambtelijke capaciteit. En in reactie op de aanbevelingen uit het rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* geeft het college aan dat voldoende bemensing en continuïteit, belangrijke randvoorwaarden zijn voor het opvolgen van de aanbevelingen.⁸³

Kunnen - andere aspecten

In het plan van aanpak voor *Grof afval* schetst het college dat het balanceren is tussen enerzijds doorpakken en zorgen voor echt minder grof afval op straat terwijl anderzijds de uitvoering door blijft gaan. Om de plannen voor de verbetering van de inzameling van grof afval in Amsterdam te kunnen uitvoeren moet het college kunnen beschikken over voldoende capaciteit, financiële middelen en draagvlak bij de inzamelorganisatie, de stadsdelen, bestuur, raad en bewoners. In de bestuurlijke reactie op het rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* geeft het college aan het verkent op welke manier het de verschillende kaders die op het gebied van preventie van jeugdproblematiek zijn opgesteld of in ontwikkeling zijn kan bundelen tot een nieuw integraal meerjarig kader. Het college geeft aan dat dit vraagt om commitment en om voldoende beschikbare ambtelijke capaciteit en continuïteit binnen de gemeente.⁸⁴

Willen

Het college spreekt over het algemeen de bestuurlijke wil uit om de aanbevelingen uit te voeren en wat daarvoor nodig is (bijvoorbeeld langdurige inzet, daadkracht, moed, investeren in draagvlak) en hoe wil tot uiting komt (het geven van hoge prioriteit aan handhaving terwijl er sprake is van schaarse handhavingscapaciteit). Voor één subaanbeveling benoemt het college gemotiveerd dat het die subaanbeveling niet wil uitvoeren. Gegeven de bestuurlijke aard van de documenten verbaast het ons niet dat er geen aandacht is voor de ambtelijke wil om uitvoering te geven aan de rekenkameraanbevelingen.

In de plannen van aanpak *Indicatoren discriminatie, Behoud betaalbare huurwoningen en Algoritmen* benoemt het college de aanbevelingen over te nemen. In de bestuurlijke reactie op het rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* geeft het college aan de aanbevelingen op te pakken, maar dan wel in het licht van sturingsfilosofieⁿⁿⁿ die het college heeft.

In het plan van aanpak voor *Grof afval* benoemt het college dat er ruimte nodig is om te kunnen leren en ontwikkelen en dat niet alles in één keer goed gaan zal. Het college benoemt dat dit vraagt om langdurige inzet, daadkracht en moed, van het bestuur, van de raad, van bewoners en van de schoonketen. Naast het investeren in draagvlak is bovendien voldoende tijd en bestuurlijke daadkracht een voorwaarde. Tot slot geeft het aan dat de directie Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte ondanks de hoeveelheid aan taken en opgaves bijna in alle stadsdelen de handhaving op afvaloverlast een hoge prioriteit geeft.

Uit de bestuurlijke reactie van het college op het rapport Toegankelijkheid openbare toiletten blijkt dat het geen uitvoering wil geven aan een subaanbeveling. Het college geeft aan het niet verstandig en passend te vinden om de vindbaarheid van de openbare toiletten van andere aanbieders te stimuleren (winkelcentra, stations, etc.) door als gemeente ook daar symbolen aan te brengen op bewegwijzering en op panden. Het

ⁿⁿⁿ Het college geeft aan samen te werken met uitvoerende organisaties aan preventie, in een praktijk waarin leren en bijsturen centraal staan. De sturingsfilosofie houdt in dat de gemeente regelmatig met alle betrokken partijen bespreekt of de aanpak nog klopt en goed wordt uitgevoerd. Dit gebeurt in samenwerking met onder andere Stichting OKT, de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), het Flexibel Preventief Aanbod Jeugd (FPAJ), de GGD, het onderwijs en organisaties in de sociale basis.

college licht dit toe. De gemeente kan géén zorg dragen voor de beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van dergelijke toiletten.⁸⁵

4.2.2 Interne organisatie

Voor wat betreft de factor interne organisatie (zie paragraaf 4.1.6) benoemt het college alle vier de aspecten: samenwerking, lerende cultuur, kennisborging, en taakverdeling.^{ooo}

Samenwerking

Het college benoemt zeven typen van samenwerking, en benoemt daarmee meer typen van samenwerking dan de interne samenwerking die door ambtenaren is benoemd (zie paragraaf 4.1.6).

In de plannen van aanpak, bestuurlijke reacties en de raadsinformatiebrieven zijn zeven typen van samenwerking beschreven:⁸⁶

1. Gesprekken van het college met de gemeenteraad.
2. De samenwerking tussen het college en de dagelijkse besturen van de stadsdelen en het stadsdeelgebied Weesp.
3. De samenwerking tussen het college en verschillende directies (bijvoorbeeld: Directie Middelen en Control, Directie Juridische Zaken, Grond en Ontwikkeling, de stadsdelen Centrum en Watergraafsmeer).
4. De samenwerking van het college met de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam, de functionaris gegevensbescherming, de ombudsman en andere vakdeskundigen van de gemeente.
5. De samenwerking met andere overheden (bijvoorbeeld de G4-gemeenten, ministerie van LNV en het Rijk).
6. De samenwerking met partners van de gemeente (bijvoorbeeld: inwoners, ondernemers, belangengroeperingen, woningcorporaties, Stichting Ouder- en Kindteams Amsterdam).
7. De samenwerking met leveranciers. Voor het opvolgen van de aanbevelingen van het onderzoek Toegankelijkheid openbare toiletten geeft het college aan dat het uitvoeringstempo van de projecten afhankelijk is van de productie van de leverancier.

Lerende cultuur en kennisborging

Het college benoemt meermaals de lerende cultuur: het wil leren van praktijkervaringen, reflecties en evaluaties. Ook heeft het college oog voor kennisborging, door het geleerde te borgen in bestaande processen en door in bestaande processen de gebruikte bronnen beter te raadplegen.

Het college beschrijft in het plan van aanpak *Algoritmen* dat het wil leren van de praktijk van diverse pilots rondom Generatieve AI en de governance bij pilots (wie beslist wat). Bij de interne privacy-audit worden ook de ervaringen van medewerkers meegenomen. In

^{ooo} De aspecten zijn beschreven in rangorde van voorkomen.

het plan van aanpak Grof Afval geeft het college aan dat er ruimte nodig is om te kunnen leren en ontwikkelen, juist omdat niet alles in een keer goed zal gaan.

Wat betreft het verbeteren van de voorspellende waarde van de begroting geeft het college aan de ervaringen bij zes programma's uit de begroting te gaan gebruiken bij het opstellen en het bijstellen van de begroting. Het college verwacht gaandeweg te leren van de ervaringen en de resultaten te borgen in het begrotingsproces. Rondom het afhandelen van Woo-verzoeken verwacht het college al lerende aanpassingen te maken waardoor het beslisproces extra kan worden versneld.

Het college zegt over de preventieve jeugdhulp dat het de tijd neemt om te reflecteren op het huidige beleid en te ontdekken wat werkende en niet-werkende patronen zijn. De evaluatie van de contractrelatie met stichting OKT heeft het college gebruikt om een nieuwe gesprekscyclus te ontwikkelen met de stichting. In het plan van aanpak *Indicatoren discriminatie* geeft het college aan dat onderdeel van het proces is om de gebruikte bronnen beter te zullen raadplegen.⁸⁷

Taakverdeling

In de door ons geanalyseerde documenten heeft het college weinig aandacht voor de bestuurlijke en ambtelijke verantwoordelijkheid en taakverdeling voor het uitvoeren van de aanbevelingen. We troffen dit aspect in één document aan.

Voor *Algoritmen* licht het college in het plan van aanpak toe wie bestuurlijk en ambtelijk verantwoordelijk zijn.⁸⁸

4.2.3 Beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft

Wat betreft het beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft (zie paragraaf 4.1.5) benoemt het college drie aspecten: gemakkelijke afbakening beleidsprobleem – heldere oplossing voorhanden; maatschappelijke relevantie en politieke belangstelling; en lange tijdshorizon.^{PPP}

Gemakkelijke afbakening beleidsprobleem – heldere oplossing voorhanden

Het college beschrijft over het algemeen hoe het de rekenkameraanbevelingen gaat uitvoeren. Daarbij benoemt het voor een aantal situaties wat ingewikkeld is. Het college legt hierbij impliciet een relatie met het opvolgen van een (sub)aanbeveling.

Bij de onderzoeken *Indicatoren discriminatie* en *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* maakt het college de kanttekening dat het in het algemeen moeilijk is om de effectiviteit van beleid in het sociaal domein te meten. De reden is dat het zeer ingewikkeld is om het causaal verband aan te tonen tussen (preventie)activiteiten en het voorkomen van problematiek. In het plan van aanpak voor *Grof afval* wordt aangegeven dat de ingrijpende verandering van het inzamelen van grof afval alleen kan slagen als alle actoren daaraan bijdragen.

In het plan van aanpak Verbeteren voorspellende waarde van de begroting komt een andersoortige complexiteit aan de orde. Het college geeft aan dat allerlei onvoorziene ontwikkelingen effect kunnen hebben op de begroting, terwijl de begroting al in de zomer voorafgaand aan het begrotingsjaar is opgesteld. Het college vindt het stimuleren van

^{PPP} De aspecten zijn beschreven in rangorde van voorkomen in de bronnen.

toiletten bij winkels vóór de kassa via wet- en regelgeving een kansrijke oplossing om meer toiletten te realiseren. Tegelijkertijd schetst het college de afhankelijkheid van de nationale wetgever om dat te realiseren.⁸⁹

Maatschappelijke relevantie en politieke belangstelling

Het college beschrijft voor de meerderheid van de rekenkameronderzoeken de relatie tussen het maatschappelijke of politieke belang van het beleidsonderwerp en het opvolgen van de aanbevelingen.⁹⁹⁹

Het college benoemt het maatschappelijke of politieke belang op verschillende manieren:⁹⁰

- Door een relatie te leggen met het verbeteren van dienstverlening voor de inwoners en toegankelijke hulp aan gezinnen met kinderen (de onderzoeken *Algoritmen* en *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*).
- Door te benoemen dat Amsterdam voor iedereen toegankelijk moet zijn (het onderzoek *Toegankelijkheid van openbare toiletten*) en dat iedereen zichzelf moet kunnen zijn (het onderzoek *Indicatoren discriminatie*).
- Door de samenhang te beschrijven met raadsnoties (in de onderzoeken *Behoud betaalbare huurwoningen* en *Participatieparagraaf*) en met beleid waar de raad recent mee heeft ingestemd (het onderzoek *Grof afval*).
- Door de relatie te leggen met een ingezet meerjarig programma dat moet uitstralen naar de organisatie dat openbaarheid voor de gemeente vanzelfsprekend moet zijn (het onderzoek *Openbaarheid van overheidsinformatie in Amsterdam*).

Lange tijdshorizon

In de door ons geanalyseerde documenten zijn wij niet tegengekomen dat het college zich openlijk afvraagt wanneer een aanbeveling kan worden afgerond. Wel informeert het college de raad een aantal keer over de (verwachte) langere doorlooptijd voor het afronden van aanbevelingen.

Voor het op orde brengen van de aanbiedplekken voor grof afval verwacht het college vier tot acht jaar nodig te hebben. In de raadsinformatiebrief openbare toiletten licht het college toe dat door een vertraagde aanbesteding de realisatie van openbare toiletten later zal plaatsvinden, maar dat voor hetzelfde bedrag meer toiletten vervangen of gerealiseerd kunnen worden. Opvallend is dat het college aangeeft dat het verbeteren van de voorspellende waarde van de begroting een lange adem vergt, terwijl het een realisatietijd van ongeveer anderhalf jaar verwacht.⁹¹

4.2.4 Kwaliteit rekenkameronderzoek

Hoewel het college de kwaliteit van het rekenkameronderzoek meermaals benoemt, overwegend in positieve zin, is dit niet gekoppeld aan het al dan niet opvolgen van (sub)aanbevelingen.

Over de kwaliteit van rekenkameronderzoek is het college overwegend positief. In het plan van aanpak Grof Afval bedankt het college de rekenkamer nogmaals voor het

⁹⁹⁹ In de door ons geanalyseerde documenten troffen wij deze relatie niet aan voor de rekenkameronderzoeken *Voorspellende waarde van de begroting* en *Groen in de stad*.

grondige rapport en de bijdrage die dit rapport levert aan een schone en afvalvrije stad. In het plan van aanpak Verbeteren voorspellende waarde begroting bedankt het college de rekenkamer voor het onderzoek en het aanreiken van nuttige handvatten om te komen tot betere ramingen. En in de bestuurlijke reactie op het rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* geeft het college aan dat de rekenkamer zeer uitgebreid en gedegen onderzoek heeft gedaan.

In de bestuurlijk reactie bij het onderzoek *Toegankelijkheid van openbare toiletten* benoemt het college dat de rekenkamer andere definities en een ander werkwijze heeft gehanteerd dan het college, maar dat het college zich zeker herkent in de conclusies van de rekenkamer.⁹²

Bijlagen

Bijlage 1 Verantwoording literatuuronderzoek en groeps gesprekken

Literatuuronderzoek

Voor dit onderzoek konden we niet terugvallen op een goed ontwikkelde en empirisch robuuste theorie die verklaart welke factoren de opvolging van aanbevelingen (of – in bredere zin – de doorwerking van rekenkamerrapporten) beïnvloeden. Een dergelijke theorie ontbreekt vooralsnog in de wetenschappelijke literatuur. De beschikbare kennis bestaat met name uit een verzameling mogelijk relevante factoren die niet systematisch zijn onderzocht en vooral indicatief van aard zijn (Alkin en King omschreven dit in 2017 als ‘pattern theories’).⁹³

Voor dit onderzoek hebben we geen systematische literatuurreview verricht. Wel hebben we bronnen verzameld om de bestaande factoren te documenteren. Hiervoor is gezocht op internet op Nederlandstalige zoektermen "aanbeveling(en)", "advies", "opvolging" en afgeleiden. Ook is gebruik gemaakt van de sneeuwbal methode, waarbij aanvullende bronnen werden gevonden in de literatuurlijst in eerder geïdentificeerde bronnen. We hebben drie criteria gehanteerd bij het selecteren van bronnen, enerzijds om de scope van het onderzoek te beperken, anderzijds om zo goed mogelijk aan te sluiten bij context van de gemeente Amsterdam:

1. De bron bevat empirisch onderzoek.
2. De bron heeft (deels) betrekking op de mate waarin aanbevelingen (of adviezen) worden opgevolgd.
3. De bron heeft betrekking op evaluatoren in het Nederlandse openbaar bestuur (bijvoorbeeld rekenkamers, maar ook de nationale ombudsman en andere toezichthouders).

Met deze criteria hebben we zeven bronnen geïdentificeerd.^{rrr} Een promovenda^{sss} wees ons op vier relevante (inter)nationale bronnen die betrekking hebben op de opvolging van

^{rrr} De zeven bronnen met betrekking tot de opvolging van aanbevelingen (of adviezen) in de Nederlandse publieke sector zijn: Auditdienst Rijk. *Onderzoeksrapport opvolging BIT en Gateway adviezen DSO*. 16 juli 2021 ; Berenschot, *Effectiviteit van aanbevelingen Onderzoeksraad voor Veiligheid*, 9 juli 2024; Van de Bunt Adviseurs. *Over effectiviteit gesproken. Onderzoek naar de effectiviteit van de onderzoeken uit eigen beweging van de Nationale ombudsman*. 11 april 2017; Keulen, S. De doorwerking van lokaal rekenkameronderzoek. *Bestuurswetenschappen* 75, 2(2021), pp. 82-100; Keulen, S. et al. De impact van doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer op de rijksoverheid. *Beleidsonderzoek Online*, 2025 ; Radar Advies. *Vier rekenkamers, vier smaken. Pilot over het vergroten van doorwerking bij rekenkamers. Rapport voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*. 4 november 2024; Van Heerwaarden, M., *Wat bereiken ze er mee? Vergelijkend onderzoek naar de onderliggende factoren van doorwerking bij rekenkameronderzoek*. Scriptie Hogeschool van Amsterdam, 2022.

^{sss} Rosalie Joosten doet promotieonderzoek aan de Universiteit Leiden in samenwerking met de Algemene Rekenkamer, gericht op de impact en doorwerking van (lokale) rekenkamers en adviesraden op openbaar bestuur en parlementaire processen

aanbevelingen, alsook de bredere context van de doorwerking van rekenkameronderzoek.^{ttt} Deze bronnen hebben wij toegevoegd aan onze analyse.

De bronnen zijn gecodeerd in ATLAS.ti. Het coderen vond plaats in een iteratief proces in drie ronden van coderen en hercoderen. Aan de basis van het codeerschema stonden twee bronnen. Ten eerste gebruikten we het boekhoofdstuk van Coolsma en Van Montfort (2014), die een aantal condities beschrijven die de overeenstemming tussen vastgesteld beleid en uitvoering beïnvloeden. Zij onderscheiden vier kenmerken van individuele functionarissen die de kans op conforme beleidsprestaties vergroten: weten (kennis van de beleidsinhoud), willen (motivatie), kunnen (competenties en capaciteit) en moeten (verantwoording en toezicht). Wij nemen het vierde kenmerk ('moeten'), niet mee. De rol van de rekenkamer wijkt af van die van een toezichthouder, omdat de rekenkamer niet over formele bevoegdheden beschikt om (beleids)wijzigingen af te dwingen, zoals het geven van een waarschuwing of het opleggen van een sanctie. Deze kenmerken beschouwen wij als randvoorwaarden voor opvolging van rekenkameraanbevelingen.^{uuu}

Voor de succesfactoren en knelpunten hanteren we een artikel uit 2017 van de politicologen Jonathan Craft en Matt Wilder, verbonden aan de University of Toronto.⁹⁴ Zij schetsen vier "archetypes" voor de mate waarin advies en beleid op elkaar aansluiten.^{vv} Craft en Wilder geven zelf aan dat hun indeling bedoeld is om verdere analyse en contextafhankelijke toepassing te faciliteren.^{www} Dat biedt ons ruimte om hun model aan te passen aan onze onderzoeksvraag en context. We hebben gekeken welke factoren het meest relevant bleken in de literatuur. Niet alle factoren zijn één-op-één overgenomen in de tabel B1.1, omdat sommige minder toepasbaar bleken of onvoldoende zichtbaar waren in de bronnen.

Groepsgesprekken

Over welke rekenkameronderzoeken hebben wij gesproken?

In totaal hebben twee groepsgesprekken plaatsgevonden en een individueel gesprek met een ambtenaar die niet kon deelnemen aan het groepsgesprek. Aan het eerste groepsgesprek namen acht ambtenaren deel die momenteel betrokken zijn bij het uitvoeren van de aanbevelingen van een van de vier rekenkameronderzoeken: Afhandeling meldingen openbare ruimte (2021), Gemeentelijke rioolwatertaken (2021), *Algoritmen* (2023) en *Behoud betaalbare huurwoningen* (2023). Dit eerste groepsgesprek vond plaats op 14 mei 2025 van 11.00 tot 13.30

^{ttt} De vier aanvullende bronnen zijn: Alkin, M.C., & King, J.A. Definitions of evaluation use and misuse, evaluation influence, and factors affecting use. *American Journal of Evaluation*, 38, 3(2017), pp. 434-450; Hoekstra, R. Wat is de meerwaarde van onze rekenkamer? Introductie van een model om de doorwerking van rekenkameronderzoek te meten. *Beleidsonderzoek Online*, 2013; Van Looke, E., & Put, V. The impact of performance audits: A review of the existing evidence. In: Lonsdale, J. et al. *Performance Auditing*, Edward Elgar Publishing, 2011, pp. 175-208; Elston, T., & Zhang, Y. Implementing public accounts committee recommendations: Evidence from the UK government's 'progress reports' since 2012. *Parliamentary Affairs* 76, 3(2023), pp. 662-693.

^{uuu} De literatuur maakt geen onderscheid tussen randvoorwaarden enerzijds en succesfactoren of knelpunten anderzijds. Wij achten het onderscheid echter van belang, omdat het duidelijk maakt welke elementen fundamenteel zijn en waar de invloed variabel is.

^{vv} De oorspronkelijke vier archetypes zijn: Content (met als sub-items Policy Aims, Instruments, Programs), Purpose (Political, Learning, Instrumental, Procedural), Issue (Salience, Complexity, Temporality) en Relational (Trust, Capacity, Influence, Conflict).

^{www} "We have developed four archetypes of policy ideational compatibility [...] to enable richer analysis of the sources and patterns of influence among the constituent elements of advisory systems." Bron: Craft, J. & Wilder, M. Catching a second wave: Context and compatibility in advisory system dynamics. *Policy Studies Journal* 45, 1(2017), p. 231.

uur. Aan het tweede groepsgesprek namen vijf ambtenaren deel die in het verleden betrokken waren bij het uitvoeren van de aanbevelingen van een van de drie rekenkameronderzoeken waarvan het college aangeeft dat alle aanbevelingen zijn afgedaan: *Toegankelijkheid van openbare toiletten* (2020), *Groen in de stad* (2021) en *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* (2023). Dit tweede groepsgesprek vond plaats op 14 mei 2025 van 14.00 tot 16.30 uur. Tot slot hebben we op 2 juni 2025 van 10.00 tot 11.08 uur via Teams gesproken met een ambtenaar die betrokken was bij het uitvoeren van de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek *Openbaar maken van overheidsinformatie* (2022). Ook van dit onderzoek heeft het college aangegeven dat de aanbevelingen zijn afgedaan.

Wat was de structuur van de groepsgesprekken?

Na het welkom heten van de deelnemers aan het groepsgesprek is het doel van het gesprek besproken: het achterhalen van de randvoorwaarden en het achterhalen van knelpunten en succesfactoren voor het uitvoeren van rekenkameraanbevelingen.

Vervolgens heeft de projectleider de deelnemers uitgenodigd een punt te noemen wat zij belangrijk vinden of hebben gevonden bij het uitvoeren van rekenkameraanbevelingen, aan de hand van de volgende vragen.

Om de aanbeveling uit te voeren was het

- noodzakelijk dat [randvoorwaarde]
- behulpzaam dat [succesfactor]
- lastig dat ... [knelpunt]

Het antwoord vatte de projectleider zo nodig samen. Vervolgens is aan de andere deelnemers gevraagd hierop te reageren door middel van het opsteken van een kaart en indien gewenst het geven van een mondelinge toelichting:

- Groen: herkenbaar, speelt bij het opvolgen van de aanbeveling
- Rood: Niet herkenbaar, speelt niet bij opvolgen van de aanbeveling
- Zwart: Weet niet/ geen mening

Nadat elke deelnemer een punt heeft ingebracht heeft de rekenkameronderzoeker de uitkomsten van het literatuuronderzoek over de randvoorwaarden (weten, kunnen en willen) toegelicht. De projectleider heeft vervolgens gevraagd of de randvoorwaarden door de deelnemers werden herkend. Een aantal antwoorden zijn samengevat en in stemming gebracht. Deze aanpak is herhaald voor de vier thema's in tabel B1.1.

De promovenda heeft vervolgens gevraagd of de deelnemers zich kunnen vinden in het onderscheiden van randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten zoals dat in de literatuur is gemaakt.

Tot slot heeft de projectleider de deelnemers gevraagd of zij nog aanvullende aandachtspunten hebben bij het uitvoeren van aanbevelingen.

Van het groepsgesprek is een conceptverslag gemaakt dat aan deelnemers is voorgelegd. Een aantal deelnemers heeft daarop gereageerd. Eind juni zijn de verslagen definitief gemaakt, aan de deelnemers toegezonden en is de audio opname vernietigd.

Wat was de structuur van het individuele gesprek?

Voorafgaand aan het gesprek heeft de deelnemer de vraag Om de aanbeveling uit te voeren was het: noodzakelijk dat ..., behulpzaam dat ..., lastig dat ... per e-mail beantwoord. Vervolgens heeft de projectleider een hand-out gemaild (28 slides) ten behoeve van het gesprek. Die hand-out bevat een toelichting op het gesprek, de voorlopige bevindingen van de rekenkamer uit de

literatuuranalyse en de door de deelnemers aan de groepsgesprekken benoemde (d.d. 14 mei 2025) ervaren knelpunten, randvoorwaarden en succesfactoren.

Tijdens het digitale gesprek zijn de slides getoond en is aan de deelnemer gevraagd in hoeverre de door andere deelnemers ervaren randvoorwaarden, knelpunten en succesfactoren herkenbaar zijn. Tot slot is de vraag gesteld of het gemaakte onderscheid in literatuur tussen randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten ook herkenbaar is in de praktijk.

Ook van dit gesprek is een conceptverslag gemaakt dat aan de deelnemer is voorgelegd. De reactie op het verslag is verwerkt en eind juni is het verslag definitief gemaakt, aan de deelnemer toegezonden en is de audio opname vernietigd.

Vertrouwelijke status van de verslagen

Overeenkomstig de werkwijze van de rekenkamer is aan de deelnemers toegezegd dat de rekenkamer het gespreksverslag vertrouwelijk zal behandelen. De rekenkamer heeft de deelnemers met klem verzocht het gespreksverslag niet verder te verspreiden.

Tabel B1.1 - Mogelijke succesfactoren en knelpunten voor de opvolging van rekenkameraanbevelingen

Thema	Onderwerp	Succesfactor	Knelpunt
Relatie rekenkamer en gemeente	Werkrelatie	Professionele werkrelatie tussen rekenkamer gemeente	Geen professionele werkrelatie tussen rekenkamer en gemeente
	Vertrouwen	Goede vertrouwensband tussen rekenkamer en gemeente	Geen goede vertrouwensband tussen rekenkamer en gemeente
Onderzoekskwaliteit	Kwaliteit	Het onderzoek dat de basis vormt voor de aanbeveling voldoet aan de minimale criteria van validiteit en betrouwbaarheid	Het onderzoek dat de basis vormt voor de aanbeveling voldoet niet aan de minimale criteria van validiteit en betrouwbaarheid
Uitvoerbaarheid van de aanbeveling	Beleid	Aanbeveling sluit aan bij beleidsdoelen en -prioriteiten	Aanbeveling sluit niet aan bij beleidsdoelen en -prioriteiten
	Praktijk	De aanbeveling sluit aan op de huidige uitvoeringspraktijk	De aanbeveling sluit niet aan op de huidige uitvoeringspraktijk
Beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft	Belang	Beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft, heeft een groot (maatschappelijk of politiek) belang	Beleidsprobleem waar de aanbeveling betrekking op heeft, heeft weinig (maatschappelijk of politiek) belang
	Complexiteit	Beleidsprobleem kan goed worden afgebakend, weinig onzekerheid of controverse over adequate oplossingen	Beleidsprobleem kan niet goed worden afgebakend, veel onzekerheid of controverse over adequate oplossingen
	Tijdshorizon	[In de literatuur is geen succesfactor benoemd]	Beleidsprobleem kent een lange tijdshorizon

Bijlage 2 Verantwoording onderzoek naar navolgbaarheid opgevolgde aanbevelingen

In dit onderzoek hebben we beoordeeld in hoeverre het college van B en W rekenkameraanbevelingen navolgbaar en in lijn met de bedoeling van de rekenkamer heeft opgevolgd. Hierbij zijn we uitgegaan van de motivering en de onderbouwing die het college geeft.

We hebben in dit onderzoek het perspectief van een raadslid gehanteerd. We beperken onze beoordeling daarom tot die informatie die het college van B en W actief onder de aandacht heeft gebracht van de raad.^{xxx} Het college moet de raad sinds 1 januari 2023 jaarlijks informeren over de opvolging van de aanbevelingen. Het college informeert de raad met één overzicht als onderdeel van het gemeentelijk jaarverslag. Dat overzicht is opgenomen in het gemeentelijk *Jaarverslag 2023* en 2024. Dat overzicht kan verwijzingen bevatten naar eerdere rapportages, zoals de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport of raadsinformatiebrieven. Ook deze documenten nemen we mee in onze beoordeling.

Ambtelijk wordt het opvolgen van de rekenkameraanbevelingen bewaakt in het systeem FullyInControl (FIC). Als in het FIC-systeem is verwezen naar andere openbare informatie over de opvolging van onze aanbevelingen, dan hebben we deze informatie ook beoordeeld. In ons oordeel merken we in dat geval op dat het FIC-systeem meer of andere informatie bevat dan met de raad is gedeeld en dat het college de gemeenteraad niet actief heeft gewezen op deze informatie.

Scope van ons onderzoek

In de jaarverslagen van 2023 en 2024 hebben in totaal 27 aanbevelingen de status 'afgedaan'. Deze aanbevelingen zijn afkomstig uit zes onderzoeken:^{yyy}

1. *Toegankelijkheid van openbare toiletten* (2020) – 3 aanbevelingen
2. *Groen in de stad* (2021) – 6 aanbevelingen
3. *Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam* (2022) – 6 aanbevelingen
4. *Participatieparagraaf* (2022) – 3 aanbevelingen
5. *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* (2023) – 6 aanbevelingen
6. *Indicatoren discriminatie* (2023) – 3 aanbevelingen

Rapportagestructuur per aanbeveling

In de bijlagen 3 tot en met 8 is de per aanbeveling verzamelde informatie als volgt gepresenteerd:

- **Nummer aanbeveling en korte omschrijving aanbeveling.** In deze rapportage volgen we de nummering die het college van B en W aan onze aanbevelingen heeft gegeven. Als het college afwijkt van onze oorspronkelijke nummering, lichten we in een voetnoot de oorspronkelijke nummering in het rekenkamerrapport toe. De korte

^{xxx} Daarnaast nemen we ook openbare documenten mee in onze beoordeling als in het FullyInControl-systeem is verwezen naar deze documenten.

^{yyy} Drie afgedane aanbevelingen hebben betrekking op het Opvolgingsonderzoek (2023) en vallen buiten de scope van dit onderzoek: 1: Invulling jaarlijkse verantwoording over de opvolging van aanbevelingen; 2: Inzet van de termijnagenda voor plan van aanpak en voortgangsrapportage; 3: Standaardelementen om de basiskwaliteit te borgen. Bij deelvraag 1 gaan we in op deze elementen. Daarom behoeft de afdoening van deze aanbevelingen geen afzonderlijke behandeling.

omschrijving van de aanbeveling (veelal één zin) is afkomstig uit ons rekenkamerrapport.

- **Beschrijving aanbeveling.** Dit betreft de integrale tekst van de aanbeveling en is afkomstig uit het bestuurlijk rekenkamerrapport. In de bronvermelding hebben we de paginanummers van het bestuurlijk rapport vermeld.
- **Rapportage aan gemeenteraad over afdoening.** Dit betreft de integrale tekst van het college van burgemeester en wethouders per bron waarin het college de gemeenteraad informeert hoe het de rekenkameraanbeveling heeft afgedaan. De bronnen kunnen per aanbeveling verschillen. Soms geeft het college in de bestuurlijke reactie bij het oorspronkelijke rapport aan hoe het de aanbeveling heeft afgedaan. Het komt ook voor dat het college dit (ook) uiteenzet in een afzonderlijke raadsinformatiebrief of raadsinformatiebrieven. We laten de integrale tekst(en) voorafgaan door een inleidende alinea ('Bevinding:'). In die alinea zetten we uiteen in welke jaarverslag(en) het college heeft aangegeven dat de aanbeveling is afgedaan en noemen we het moment van afdoen. Als het college in het jaarverslag of in het FullyInControl-systeem verwijst naar een openbare bron, dan nemen we een link op naar de bron(nen) en vermelden of raadsleden in het jaarverslag ook zijn gewezen op de bron(nen). Deze openbare bronnen betrekken we in onze beoordeling.
- **Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling.** Dit betreft ons oordeel over de mate waarin de opvolging van de aanbeveling navolgbaar is voor een raadslid, gevolgd door een onderbouwing van ons oordeel.
- **Aanvullende informatie FullyInControl.** Ambtenaren kunnen in het systeem FullyInControl (FIC) per aanbeveling de onderbouwing vastleggen over de stand van zaken van de opvolging van de aanbeveling. We hebben de tekst uit FIC hier weergegeven indien er aanvullende informatie ten opzichte van de raadsinformatie beschikbaar is. Indien het FIC-systeem geen aanvullend informatie bevat, geven we dat aan. Indien in het FIC-systeem is verwezen naar openbare informatie, dan hebben we die openbare informatie betrokken in ons oordeel. Andere informatie uit het FIC-systeem hebben we niet betrokken bij onze beoordeling, omdat deze informatie niet toegankelijk is voor een raadslid. We hebben deze informatie wel opgenomen om vast te kunnen stellen of de ambtelijke organisatie over aanvullende informatie beschikt over het afdoen van de aanbeveling.
- **Aanvullende informatie ambtelijke organisatie.** In de periode 3 juni tot en met 14 juli hebben wij de ambtelijke organisatie de mogelijkheid geboden om te reageren op de voorlopige bevindingen over de aanbevelingen met de status 'afgedaan'. Daarbij hebben we aangegeven dat het kan voorkomen dat er meer informatie beschikbaar is over de opvolging van een aanbeveling dan blijkt uit de door ons beoordeelde openbare documenten en de informatie in FullyInControl. We hebben de ambtelijke organisatie verzocht om de opvolging van de aanbeveling te beschrijven en waar mogelijk te verwijzen naar openbare documenten. Deze beschrijving (inclusief de verwijzing naar openbare documenten) hebben wij per aanbeveling opgenomen in de bijlagen 3 tot en met 8. Over 14 van de 27 aanbevelingen hebben wij nadere informatie ontvangen over de opvolging.

Beoordelen mate van navolgbaarheid opvolging

We hebben twee criteria voor onze beoordeling gehanteerd: (1) beschrijft het college de acties die het heeft ondernomen, (2) sluiten de acties aan op de aanbeveling.

Dit leidt tot een oordeel per aanbeveling:

- Een aanbeveling is **niet navolgbaar opgevolgd** in lijn met het rekenkamerrapport indien:
 - het college **geen acties** beschrijft om de aanbeveling uit te voeren **of** het college acties beschrijft om de aanbevelingen op te volgen, maar die acties nog niet is gestart, **of**
 - gestarte acties geen betrekking hebben **op** de aanbeveling.
- Een aanbeveling is **gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd** in lijn met het rekenkamerrapport indien:
 - het college **enkele acties** beschrijft die het is gestart **of** heeft afgerond om de aanbeveling uit te voeren, **of**
 - de acties deels betrekking hebben op de aanbeveling, maar **sommige aspecten onbehandeld blijven**.
- De aanbeveling is **volledig navolgbaar opgevolgd** in lijn met het rekenkamerrapport indien:
 - het college **alle acties** beschrijft die het is gestart of heeft afgerond om de aanbeveling uit te voeren, **en**
 - de acties aansluiten op **alle aspecten** van de aanbeveling.

Beoordelen navolgbaarheid afwijken van aanbeveling

Voor alle aanbevelingen die niet of gedeeltelijk navolgbaar zijn opgevolgd, zouden we oorspronkelijk nagaan in hoeverre het college navolgbaar voor de gemeenteraad heeft gemotiveerd waarom de aanbeveling op een andere wijze is afgedaan. Voor geen van de 27 aanbevelingen is expliciet gemotiveerd dat is afgeweken van de (lijn van de) oorspronkelijk aanbeveling. Om die reden is deze beoordeling in geen van de 27 aanbevelingen van toepassing.

Bijlage 3 Toegankelijkheid van openbare toiletten

Aanbeveling 1: Neem bij afwegingen ook de maatschappelijke baten mee (ID01)^{zzz}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Toegankelijkheid van openbare toiletten*, 2020, pp. 10-11)

De gemeente ziet toegankelijkheid als een uitgangspunt voor de stad. Openbare toiletten zijn daarbij een broodnodige voorziening. Die maatschappelijke baten moeten ook worden meegenomen bij een kosten-batenafweging van realisatie en onderhoud van openbare toiletten.

Achterliggende bevindingen

De kosten van openbare toiletten zijn een belangrijke beweegreden geweest om in het verleden toiletten te sluiten. Ook in de afgelopen jaren zijn de kosten een belangrijke reden geweest dat er geen toiletten zijn gerealiseerd in parken. De maatschappelijke baten worden hierin te weinig meegenomen.

De kosten van openbare toiletten zijn een belangrijke beweegreden geweest om in het verleden toiletten te sluiten. Ook in de afgelopen jaren zijn de kosten een belangrijke reden geweest dat er geen toiletten zijn gerealiseerd in parken. De maatschappelijke baten worden hierin te weinig meegenomen. Ga niet alleen uit van de kosten, maar neem in de berekening ook de maatschappelijke baten mee om een realistisch beeld te schetsen. Bijvoorbeeld de mogelijkheden die mensen met buik- en blaasproblemen en mensen die afhankelijk zijn van een rolstoel krijgen om weer (langdurig) de deur uit te gaan, wat mogelijk een positief effect heeft op ervaren eenzaamheid en zelfredzaamheid. Andere voorbeelden zijn het tegengaan van wildplassen en het genereren van inkomsten doordat bezoekers langer in de stad verblijven, omdat ze niet terug hoeven naar hun verblijf. Zo worden kosten voor de Wmo en voor straatonderhoud verminderd en de omzet van winkels, musea, theaters en horeca verhoogd, wat ook een doorwerking heeft op de OZB-inkomsten van de gemeente.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening: bestuurlijke reactie, 4 juni 2020 en raadsinformatiebrief, 20 maart 2024

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 januari 2022.⁹⁵ In deze rapportage is niet verwezen naar de bestuurlijke reactie, d.d. 4 juni 2020. De bestuurlijke reactie bevat informatie over de voorgenomen opvolging van de aanbeveling. Opvallend is dat het college na het afdoen van deze aanbeveling (1 januari 2022) aanvullend heeft gerapporteerd over de opvolging van deze aanbeveling in een raadsinformatiebrief, d.d. 20 maart 2024. De raad is in de jaarlijkse rapportage via het jaarverslag niet aanvullend gewezen op deze raadsinformatiebrief.

^{zzz} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Toegankelijkheid van openbare toiletten* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 2.

Bestuurlijke reactie

Het college ziet, net als de Rekenkamer, de maatschappelijke baten van voldoende toegankelijke toiletten in de stad. Hierover is ook gesproken met belangenvertegenwoordigers, waaronder de MLDS en Cliëntenbelang Amsterdam. Voor de leefbaarheid is ook het beperken van wildplassen een belangrijke meerwaarde van het verbeteren van de toiletvoorzieningen. Het college neemt de aanbeveling van de Rekenkamer ter harte en blijft met een integrale blik de toiletten benaderen.

Raadsinformatiebrief 20 maart 2024

Kredietbesluit openbare toiletten

In de begroting 2022 is besloten om €4 miljoen te investeren in rolstoeltoegankelijke toiletten in parken en op andere groene recreatielocaties. Het college heeft in december 2022 het kredietbesluit voor deze investering genomen. Daarbij heeft het college ingestemd met de eisen die we stellen aan deze toiletten.

Raamovereenkomst met Sanitronics

In november 2023 heeft de gemeente een raamovereenkomst gesloten met het Nederlandse bedrijf Sanitronics voor het leveren, plaatsen en beheren van nieuwe openbare toiletten. Tijdens de Europese aanbestedingsprocedure heeft Sanitronics bewezen aan het uitgebreide programma van eisen te kunnen voldoen en daarbij te kunnen inschrijven met de meest voordelige prijs. Bij de brief over dit kredietbesluit is toen de verwachting uitgesproken dat de eerste toiletten aan het eind van 2023 zouden worden geplaatst. De toiletten moeten onder andere toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers, blinden en slechtzienden, zelfreinigend zijn en een uitstraling hebben die aansluit op de vormgeving van het Amsterdamse straatmeubilair. Andere eisen gaan onder andere over het interne ontwerp, de functionaliteiten, de uitvoer van het beheer en onderhoud door de marktpartij en de informatieregistratie over het gebruik. Na het sluiten van de raamovereenkomst is de afgelopen periode gewerkt aan het uitwerken van het standaardontwerp met daarin verschillende opties. Zo kan gekozen worden voor meerdere toiletten per unit en wel of geen urinoirs aan de buitenzijde. Sanitronics maakt voor hun toiletunits gebruik van twee draaiende toiletputten in een unit waardoor de toiletput in een naastgelegen technische ruimte wordt gereinigd terwijl de andere toiletput alweer kan worden gebruikt. Belangrijke voordeel hiervan is dat het schoonmaken van de toiletput grondiger kan gebeuren en dat de toiletunit weer eerder gebruikt kan worden.

Uitvoering door lopende projecten

De plaatsing van de toiletten, inclusief het realiseren van de benodigde aansluitingen en het verkrijgen van de benodigde vergunningen, verloopt via projecten die de komende jaren in parken en op groene recreatielocaties gepland staan. Door het plaatsen van de toiletten onder te brengen bij lopende projecten maken we 'werk met werk' en is de uitvoering efficiënter. Het exacte moment van plaatsing van de toiletten hangt samen met het uitvoeringstempo van de projecten en de snelheid van productie van de leverancier. De parkprojecten kunnen binnen de raamovereenkomst een toilettype naar keuze bestellen. Via het investeringsprogramma worden ze betaald. Het eerste toilet wordt naar verwachting geplaatst in september of oktober van 2024 in het Oosterpark. De nieuwe toiletten moeten resulteren in een betere spreiding van toiletvoorzieningen die altijd voor iedereen toegankelijk zijn. In principe zijn de toiletten dan ook kostenvrij en 24 uur per dag in gebruik, tenzij anders wordt besloten in verband met de veiligheid of de overlast in het gebied. Vanuit het Investeringsprogramma zijn op dit moment toiletten toegezegd aan

verschillende parkprojecten. De uitvoering en inpassing ligt nu bij hen. Parkprojecten waar de plaatsing van een nieuw toilet wordt voorbereid zijn, naast het Oosterpark, het Vondelpark, Nelson Mandelapark, Sloterpark, Noorderpark, Rembrandtpark en Gerbrandypark.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Niet navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de bestuurlijke reactie blijkt niet dat het college de maatschappelijke baten meeneemt bij een kosten-batenafweging van realisatie en onderhoud van openbare toiletten.

Uit de aanvullende informatie in de raadsinformatiebrief blijkt dat bij de Begroting 2022 is besloten om € 4 miljoen te investeren in nieuwe, rolstoeltoegankelijke toiletvoorzieningen. Het is onduidelijk of dit besluit voortkomt uit een (maatschappelijke) kosten-batenafweging. In de raadsinformatiebrief geeft het college daar geen toelichting op. Wel stelt het dat de aanbesteding van de toiletten is gegund aan de partij die voldoet aan het programma van eisen tegen de meest voordelige prijs.

Wanneer het college slechts de kosten – en niet de maatschappelijke baten – meeneemt, dan zien wij het risico dat het college afwegingen rondom openbare toiletten maakt op basis van onvolledige informatie. Met de nadruk op kosten – en de afwezigheid van baten – in de afweging, kan dit ertoe leiden dat er slechts beperkt toegankelijke openbare toiletten bij komen, of dat deze zelfs worden gesloten. Dit, terwijl deze toiletten voor een grote groep Amsterdammers en bezoekers aan de stad essentieel zijn.

Informatie in FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsinformatiebrief van 20 maart 2024

Onderdeel omschrijving

In de bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek heeft het college het volgende aangegeven:

"Het college ziet, net als de Rekenkamer, de maatschappelijke baten van voldoende toegankelijke toiletten in de stad. Hierover is ook gesproken met belangenvertegenwoordigers, waaronder de MLDS en Cliëntenbelang Amsterdam. Voor de leefbaarheid is ook het beperken van wildplassen een belangrijke meerwaarde van het verbeteren van de toiletvoorzieningen. Het college neemt de aanbeveling van de Rekenkamer ter harte en blijft met een integrale blik de toiletten benaderen."

Op basis van deze integrale afweging van maatschappelijk baten is bij de begroting 2022 besloten €4 miljoen te investeren in nieuwe, rolstoeltoegankelijke toiletvoorzieningen. Eind 2023 is een raamovereenkomst gesloten voor het realiseren van rolstoeltoegankelijke zelfreinigende toiletten. De eerste toiletten worden in 2024 geplaatst.

De gemeente ziet toegankelijkheid als een uitgangspunt voor de stad. Openbare toiletten zijn daarbij een broodnodige voorziening. Die maatschappelijke baten moeten ook worden meegenomen bij een kosten-batenafweging van realisatie en onderhoud van openbare toiletten.

Onderdeel documenten

1. Email: *Toegankelijkheid van openbare toiletten* RE Beloofde exel doc (1)
2. *Toegankelijkheid van openbare toiletten* FW_ Aanbevelingen
3. 29230622 FullyInControl - toiletten + drukte OR *Toegankelijkheid van openbare toiletten*.

Onderdeel informatie links

Hyperlink naar de [Raadsinformatiebrief van 20 maart 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

"In de bestuurlijke reactie op het rekenkameronderzoek heeft het college het volgende aangegeven:

Het college ziet, net als de Rekenkamer, de maatschappelijke baten van voldoende toegankelijke toiletten in de stad. Hierover is ook gesproken met belangenvertegenwoordigers, waaronder de MLDS en Cliëntenbelang Amsterdam. Voor de leefbaarheid is ook het beperken van wildplassen een belangrijke meerwaarde van het verbeteren van de toiletvoorzieningen. Het college neemt de aanbeveling van de Rekenkamer ter harte en blijft met een integrale blik de toiletten benaderen."

Op basis van deze integrale afweging van maatschappelijk baten is bij de begroting 2022 besloten €4 miljoen te investeren in nieuwe, rolstoeltoegankelijke toiletvoorzieningen."

Aanbeveling 3: Verbeter de vindbaarheid (ID02)^{aaaa}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Toegankelijkheid van openbare toiletten*, 2020, p. 13)

De vindbaarheid van openbare toiletten moet dringend verbeterd worden. Dat kan op straat door bewegwijzering, door informatie via de website en - voor uitgaansgebieden - mogelijk door lichtvoorzieningen.

Achterliggende bevindingen

Op straat is de vindbaarheid van openbare toiletten slecht. De gemeente heeft wel een start gemaakt met het aanbrengen van WC-symbolen op bewegwijzering. Dit geldt alleen voor de gemeentelijke openbare toiletten.

Zet de verbetering van de bewegwijzering op straat door

De gemeente is wel gestart met het aanbrengen van symbolen op de bestaande bewegwijzering om de vindbaarheid van de gemeentelijke toiletten te verbeteren, maar drie (kleine) symbolen op evenzovele borden verbetert de vindbaarheid niet substantieel. Dit moet beter, door een uitbreiding van het aantal bewegwijzeringsborden waarop een 'WC-symbool' staat aangegeven. We vinden het daarnaast raadzaam om de vindbaarheid van de openbare toiletten van andere aanbieders te stimuleren, zoals bij openbaar vervoerpunten en winkelcentra, door als gemeente ook daar symbolen aan te brengen op bewegwijzering en op panden. Symbolen op panden waar zich openbare toiletten bevinden, kunnen in de hele stad hetzelfde zijn.

Zoek naar digitale mogelijkheden en lichtvoorzieningen

De samenwerking van de gemeente Amsterdam met de Hoge Nood app is nuttig. Hiernaast kan de gemeente mogelijkheden voor de verspreiding van informatie via de digitale weg verder onderzoeken. De eigen toilettenkaart van de gemeente op maps.amsterdam kan een volledig Engelse versie krijgen en een versie die geschikt is voor mensen met een visuele beperking. Ook websites die veel bezocht worden door bezoekers van de stad (IAMsterdam, TripAdvisor en andere informatiewebsites voor toeristen) kunnen benaderd worden voor het plaatsen van (een link naar) deze informatie. Voor uitgaansgebieden zijn 's avonds en 's nachts lichtvoorzieningen nuttig. Al in de notitie van de gemeente uit februari 2018 wordt deze mogelijkheid besproken; het is tijd om hiervan werk te maken.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in bestuurlijke reactie, d.d. 4 juni 2020 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 januari 2022.⁹⁶ In deze rapportage is niet verwezen naar de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport. Deze bestuurlijke reactie bevat informatie over de voorgenomen opvolging van de aanbeveling.

Bestuurlijke reactie

Het college deelt de bevindingen van de Rekenkamer dat zichtbaarheid een belangrijk onderdeel is om de beschikbaarheid van toiletten te verbeteren. Om die vindbaarheid van gemeentelijke toiletten te verbeteren zijn recent op verzoek van de raad al een aantal

^{aaaa} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Toegankelijkheid van openbare toiletten* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 4.

stappen gezet: het vermelden van de toiletvoorzieningen op het bewegwijzeringssysteem voor voetgangers, het beter zichtbaar maken van het toilet zelf met een witte banier (uitgevoerd op Leidseplein en in voorbereiding op Koningsplein) en het plakken van de 'hier kun je naar de WC' stickers van de MLDS op de gemeentelijke panden. Indien de mogelijkheid zich voordoet om méér van dit type maatregelen te treffen, zullen we dat doen om de vindbaarheid van gemeentelijke toiletten verder te verbeteren.

In aanvulling daarop stelt de Rekenkamer dat het raadzaam zou zijn om de vindbaarheid van de openbare toiletten van andere aanbieders te stimuleren (winkelcentra, stations, etc.) door als gemeente ook daar symbolen aan te brengen op bewegwijzering en op panden. Het college vindt dit niet verstandig, omdat wij als gemeente géén zorg kunnen dragen voor de beschikbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van dergelijke toiletten. Het verwijzen hiernaar met gemeentelijke uitingen in de openbare ruimte achten we daarmee niet passend.

Ook ten aanzien van de digitale vindbaarheid van onze toiletten zijn al stappen gezet, via de toilettenkaart op maps.amsterdam.nl en de Hoge Nood App. De gemeentelijke data met betrekking tot openbare toiletten zijn ook digitaal beschikbaar voor derden om te delen, zoals TripAdvisor, Booking.com en andere informatiewebsites voor toeristen. Uiteraard kunnen zij ook verwijzen naar de Hoge Nood App, die gratis voor iedereen beschikbaar is en ook de gemeentelijke openbare toiletten vermeldt.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de bestuurlijke reactie blijkt dat het college de verbetering van de bewegwijzering naar gemeentelijke toiletten op straat doorzet. Het college geeft in de bestuurlijke reactie aan het niet verstandig te vinden om de vindbaarheid van de openbare toiletten van andere aanbieders te stimuleren. Het college lijkt daarmee dit onderdeel van de aanbevelingen niet over te nemen, maar vermeldt dit niet in de rapportage in het jaarverslag.

Het college gaat niet in op de aanbevelingen om de digitale informatievoorziening verder te onderzoeken en verbeteren, en om werk te maken van licht-bewegwijzering naar bestaande openbare toiletten in uitgaansgebieden.

Het niet-opvolgen van deze aanbevelingen brengt het risico met zich mee dat een groot deel van de toiletten die in Amsterdam wel openbaar toegankelijk zijn, beperkt vindbaar blijft voor de doelgroep.

Informatie in FullyInControl

Oordeel: Uit het FIC-systeem blijkt aanvullend dat bij nieuwe gemeentelijke toiletten die de gemeente voornemens is te plaatsen vereisten en budget zijn geregeld voor de vindbaarheid. Tevens zijn er ideeën hoe de vindbaarheid van openbare toiletten kan worden verbeterd. En zijn acties ondernomen om de herkenbaarheid en zichtbaarheid van seizoenstoiletten te vergroten.

Onderdeel omschrijving

In de bestuurlijke reactie op het rekenkamer onderzoek heeft het college reeds het volgende aangegeven:

"Om die vindbaarheid van gemeentelijke toiletten te verbeteren zijn op verzoek van de raad al een aantal stappen gezet: het vermelden van de toiletvoorzieningen op het bewegwijzeringssysteem voor voetgangers, het beter zichtbaar maken van het toilet zelf met een witte banier en het plakken van de 'hier kun je naar de WC' stickers van de MLDS op de gemeentelijke panden. Ook ten aanzien van de digitale vindbaarheid van onze toiletten zijn al stappen gezet, via de toilettenkaart op maps.amsterdam.nl en de Hoge Nood App."

Sindsdien is verder ingezet op de herkenbaarheid en zichtbaarheid van seizoenstoiletten, door de toiletten te voorzien van opvallende omkleding. In het Programma van Eisen voor nieuwe, vaste zelfreinigende toiletten is opgenomen dat de toiletten voorzien moeten worden van lichtgevende tekst "WC" met bijbehorende symbolen. Tevens is in het Investeringsprogramma Openbare Toiletten budget gereserveerd voor het vermelden van nieuwe openbare toiletten op wayfinding.

De vindbaarheid van openbare toiletten moet dringend verbeterd worden. Dat kan op straat door bewegwijzering, door informatie via de website en - voor uitgaansgebieden - mogelijk door lichtvoorzieningen.

Onderdeel documenten

1. Email: *Toegankelijkheid van openbare toiletten* RE Beloofde exel doc (1)
2. *Toegankelijkheid van openbare toiletten* FW_ Aanbevelingen
3. 29230622 FullyInControl - toiletten + drukte OR *Toegankelijkheid van openbare toiletten*

Onderdeel informatie links

- (geen informatie)

Onderdeel resultaat/uitkomst

"In de bestuurlijke reactie op het rekenkamer onderzoek heeft het college reeds het volgende aangegeven: ""Om die vindbaarheid van gemeentelijke toiletten te verbeteren zijn recent op verzoek van de raad al een aantal stappen gezet: het vermelden van de toiletvoorzieningen op het bewegwijzeringssysteem voor voetgangers, het beter zichtbaar maken van het toilet zelf met een witte banier (..) en het plakken van de 'hier kun je naar de WC' stickers van de MLDS op de gemeentelijke panden. (..) Ook ten aanzien van de digitale vindbaarheid van onze toiletten zijn al stappen gezet, via de toilettenkaart op maps.amsterdam.nl en de Hoge Nood App.""

Sindsdien is verder ingezet op de herkenbaarheid en zichtbaarheid van seizoenstoiletten, door de toiletten te voorzien van opvallende omkleding. In het Programma van Eisen voor nieuwe, vaste zelfreinigende toiletten is opgenomen dat de toiletten voorzien moeten worden van lichtgevende tekst "WC" met bijbehorende symbolen. Tevens is in het Investeringsprogramma Openbare Toiletten budget gereserveerd voor het vermelden van nieuwe openbare toiletten op wayfinding. "

Aanbeveling 4: Stel de benadering bij (ID03)^{bbbb}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Toegankelijkheid van openbare toiletten*, 2020)

De gemeente gaat uit van een te beperkte benadering van 'openbaar' door dit gelijk te stellen aan 'gemeentelijk'. Toiletten kunnen openbaar worden genoemd als ze gebruikt kunnen worden zonder beletsel of zonder erom te vragen. De gemeente is actief om meer toiletten openbaar te maken, maar is niet helder in haar overzichten. Wij pleiten voor een bredere benadering van openbare toiletten.

Achterliggende bevindingen

- Amsterdam gaat uit van twaalf rolstoeltoegankelijke openbare toiletten. Wij inventariseren er vijftig.
- De gemeente heeft de toiletten opengesteld in stadsloketten en de OBA gestimuleerd de toiletten in alle vestigingen open te stellen voor publiek gebruik. Er liggen plannen om ook gebruikers van gemeentelijke panden en horecaondernemers te vragen of te stimuleren toiletten open te stellen.

Verbreed de gemeentelijke blik op openbare toiletten

De huidige benadering van openbare toiletten levert een papieren werkelijkheid op. Alleen uitgaan van gemeentelijke openbare toiletten is niet realistisch vanuit het oogpunt van diegenen die er gebruik van maken. Er zijn in de stad veel meer openbare toiletten beschikbaar en het verdient aanbeveling om ook die toiletten mee te tellen. Dit vraagt wellicht om een aantal criteria op basis waarvan het college een toilet openbaar wil noemen. Wij denken in ieder geval aan toiletten op plekken en bij instanties die als relatief 'stabiel' gekenmerkt kunnen worden (NS-stations, winkelcentra, private partijen die voor lange tijd geïnvesteerd hebben). Maar ook valt te denken aan criteria gerelateerd aan toegankelijkheid of openingstijden. Wanneer de toiletten aan de criteria voldoen, dienen ze ook opgenomen te worden in het overzicht van de toiletten dat de gemeente publiceert. Dit legt een basis om samen met deze partijen de aanwezigheid van openbare toiletten te garanderen. Wanneer de gemeente twijfels heeft over de mate van openbaarheid van bepaalde toiletten, dan bieden de criteria concrete handvatten om hierover met de beheerder in gesprek te gaan.

Probeer meer afspraken te maken over de openbare functie van bestaande toiletten

De gemeente heeft plannen om anderen te vragen hun toiletten open te stellen, maar dit kan uitgebreider dan nu gebeurt. Op sommige plekken in de stad zijn er al openbare toiletten in combinatiepanden van de openbare bibliotheek en welzijnsinstellingen. Andere welzijnscentra, maar ook gezondheidscentra, kunnen hiervoor ook gevraagd worden. Particulieren in winkelcentra, waar nog geen openbare toiletten zijn, zouden mogelijk via een eenmalige subsidie kunnen worden gestimuleerd. En op locaties waar een sleutelbeleid gevoerd wordt voor rolstoeltoegankelijke toiletten, kan de gemeente in gesprek gaan met de beherende partij over wat er nodig is om deze toiletten ook zonder sleutel toegankelijk te maken. Als een arbeidsgehandicapte of bijstandsgerechtigde bij een van de bovenstaande voorbeelden gastheer of -vrouw kan worden, kan de gemeente een uitkering uitsparen.

^{bbbb} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Toegankelijkheid van openbare toiletten* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 1.

Stimuleer ook via regelgeving en convenanten de publieke functie van toiletten

Ook met behulp van bestaande wet- en regelgeving kunnen publiek toegankelijke toiletten worden gestimuleerd. Volgens de Horecawet moet elke horecavoorziening waar alcohol geschonken wordt een toilet hebben. Door de verbreding van de horecaderfinitie naar zaken waar geen alcohol geschonken wordt, moeten ook deze zaken een toilet hebben. Dit is in Tilburg en Maastricht gebeurd. Omdat het openstellen van toiletten niet op grond van de wet kan worden afgedwongen, houdt dit niet per definitie meer opengestelde toiletten in, maar het werkt mogelijk wel bevorderend. Andere mogelijkheden zijn een bepaling in de bouwverordening waarin staat dat gebouwen en winkels voor de balie of kassa een toilet moeten hebben dat openbaar toegankelijk is en dat gebruikers of huurders van gemeentelijk vastgoed verplicht kunnen worden om toiletten open te stellen.

Waar regelgeving niet kan worden ingezet, bieden convenanten met verbonden of verenigingen van ondernemers (gericht op bepaalde sectoren of juist bepaalde buurten) wellicht de mogelijkheid openbaar toegankelijke toiletten te stimuleren.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in bestuurlijke reactie, d.d. 4 juni 2020 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 januari 2022.⁹⁷ In deze rapportage is niet verwezen naar de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport, d.d. 24 juni 2020. Deze bestuurlijke reactie bevat informatie over de voorgenomen opvolging van de aanbeveling. De bestuurlijke reactie bevat tevens de visie van het college van B en W op onze aanbeveling. Hoewel het college aangeeft de aanbeveling over te nemen, licht het college ook toe aan welke onderdelen van de aanbeveling het geen uitvoering zal geven.

Bestuurlijke reactie

De Rekenkamer beveelt het college aan om niet alleen gemeentelijke toiletten als volledig openbaar te beschouwen, maar ook de andere toiletten die zonder beletsel gebruikt kunnen worden. Het college beschouwt alle (semi)openbare toiletten onderdeel van de oplossingen voor voldoende toiletvoorzieningen in de Amsterdamse openbare ruimte en zal zich ook blijven inzetten om alle mogelijkheden tot het toevoegen van toegankelijke toiletten in de openbare ruimte te benutten, conform eerdere toezeggingen aan de raad.

Als het gaat om de digitale kaart op de gemeentelijke website en de bewegwijzering op straat houdt het college echter vast aan de werkwijze om alléén gemeentelijke openbare toiletten te vermelden, omdat we alleen daar verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de beschikbaarheid, toegankelijkheid en de kwaliteit van het toilet. De Hoge Nood App biedt immers een mooi overzicht van alle toiletten in de stad. Op verzoek van de gemeenteraad is de gemeente een partnerschap aangegaan met deze app.

De aanbevelingen over het gebruik maken van regelgeving door bijvoorbeeld de horecaderfinitie uit te breiden heeft volgens het college niet het gewenste effect, omdat deze wijziging in de regelgeving complex en ingrijpend is. Het zou onder meer betekenen dat dit type horeca niet meer gevestigd kan zijn in kleine pandjes waar geen ruimte is voor klanten- of gastentoiletten. Het beter benutten van toiletten bij horecaondernemers die al wel een toilet hebben zien we als een meer haalbare optie voor het toevoegen van meer (semi)openbare toiletten in de stad.

Het simuleren van toiletten bij winkels vóór de kassa via wet- en regelgeving vindt het college een kansrijke oplossing om meer toiletten te realiseren. Maar, het college constateert dat de landelijke wet- en regelgeving ons op dit punt niet helpt. Gezien de

landelijke opgave omtrent toiletvoorzieningen zou het effectiever zijn als dergelijke eisen inzake toiletten bij winkels vanuit de Rijksoverheid doorgevoerd worden. Het college zou er groot voorstander van zijn als landelijke wet- en regelgeving wordt aangepast zodat grote supermarkten en andere winkels waar klanten langere tijd verblijven een toilet moeten hebben voor klanten en passanten.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Niet navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de bestuurlijke reactie blijkt dat het college alle (semi-)openbare toiletten als onderdeel van de oplossingen beschouwt voor voldoende toiletvoorzieningen in de Amsterdamse openbare ruimte, en dat het zich blijft inzetten om alle mogelijkheden tot het toevoegen van toegankelijke toiletten in de openbare ruimte te benutten. Uit deze reactie blijkt niet welke acties het college onderneemt of heeft afgerond om uitvoering te geven aan de aanbeveling.

De bestuurlijke reactie bevat geen informatie over of het college geprobeerd heeft om meer afspraken te maken over de openbare functie van bestaande toiletten.

In de bestuurlijke reactie geeft het college aan dat het wijzigen van de horecadenitief in regelgeving te complex en te ingrijpend is. Het college lijkt daarmee te zeggen dit deel van de aanbeveling niet over te nemen, maar vermeldt dit niet in de rapportage in het jaarverslag.

Het simuleren van toiletten bij winkels vóór de kassa via wet- en regelgeving vindt het college een kansrijke oplossing om meer toiletten te realiseren. Tegelijkertijd verwijst het college alleen naar het aanpassen van landelijke regelgeving en gaat niet in op de vraag of het ook mogelijk is om eigen regelgeving aan te passen. Het college lijkt daarmee te zeggen dit deel van de aanbeveling niet over te nemen, maar vermeldt dit niet in de rapportage in het jaarverslag.

Informatie in FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat nadere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie. Zo blijkt dat het college geen verdere actie heeft genomen of gepland heeft om alle (semi)openbare toiletten op digitale kaart te plaatsen.

Onderdeel omschrijving

In de bestuurlijke reactie op het rekenkamer-onderzoek heeft het college het volgende aangegeven:

"Het college beschouwt alle (semi)openbare toiletten onderdeel van de oplossingen voor voldoende toiletvoorzieningen in de Amsterdamse openbare ruimte en zal zich ook blijven inzetten om alle mogelijkheden tot het toevoegen van toegankelijke toiletten in de openbare ruimte te benutten, conform eerdere toezeggingen aan de raad. Als het gaat om de digitale kaart op de gemeentelijke website en de bewegwijzering op straat houdt het college echter vast aan de werkwijze om alléén gemeentelijke openbare toiletten te vermelden, omdat we alleen daar verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de beschikbaarheid, toegankelijkheid en de kwaliteit van het toilet. De Hoge Nood App biedt

immers een mooi overzicht van álle toiletten in de stad. Op verzoek van de gemeenteraad is de gemeente een partnerschap aangegaan met deze app."

Op dit punt heeft geen verdere actie plaatsgevonden en is ook geen verdere actie gepland.

De gemeente gaat uit van een te beperkte benadering van 'openbaar' door dit gelijk te stellen aan 'gemeentelijk'. Toiletten kunnen openbaar worden genoemd als ze gebruikt kunnen worden zonder beletsel of zonder erom te vragen. De gemeente is actief om meer toiletten openbaar te maken, maar is niet helder in haar overzichten. Wij pleiten voor een bredere benadering van openbare toiletten.

Onderdeel documenten

1. Email: *Toegankelijkheid van openbare toiletten* RE Beloofde exel doc (1)
2. *Toegankelijkheid van openbare toiletten* FW_ Aanbevelingen
3. 29230622 FullyInControl - toiletten + drukte OR *Toegankelijkheid van openbare toiletten*

Onderdeel informatie links

- (geen informatie)

Onderdeel resultaat/uitkomst

"In de bestuurlijke reactie op het rekenkamer-onderzoek heeft het college het volgende aangegeven:

""Het college beschouwt alle (semi)openbare toiletten onderdeel van de oplossingen voor voldoende toiletvoorzieningen in de Amsterdamse openbare ruimte en zal zich ook blijven inzetten om alle mogelijkheden tot het toevoegen van toegankelijke toiletten in de openbare ruimte te benutten, conform eerdere toezeggingen aan de raad. Als het gaat om de digitale kaart op de gemeentelijke website en de bewegwijzering op straat houdt het college echter vast aan de werkwijze om alléén gemeentelijke openbare toiletten te vermelden, omdat we alleen daar verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de beschikbaarheid, toegankelijkheid en de kwaliteit van het toilet. De Hoge Nood App biedt immers een mooi overzicht van álle toiletten in de stad. Op verzoek van de gemeenteraad is de gemeente een partnerschap aangegaan met deze app.""

Op dit punt heeft geen verdere actie plaatsgevonden en is ook geen verdere actie gepland."

Bijlage 4 Groen in de stad

Aanbeveling 1: Maak meer expliciet welk doel het groen dient voor de stad (ID04)

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021, pp. 29-31)

Groen kan verschillende doelen vervullen voor een stad en haar bewoners. Maar niet al het groen draagt bij aan al deze doelen. Het is daarom per doel belangrijk om precies te bepalen wat er verwacht wordt van het groen. Concreet leidt dit vervolgens tot heldere definities van zowel de nagestreefde doelen als van het groen dat daarvoor noodzakelijk wordt geacht.

- De functies van het groen volgens de Groenvisie 2020-2050
- In de Groenvisie 2020-2050 worden vier functies beschreven die het groen voor de stad vervult. Het gaat om functies die, zo blijkt onder meer uit gesprekken met deskundigen, gangbaar zijn en de verschillende mogelijke effecten van groen voor een stad lijken te dekken. Desalniettemin zijn deze functies niet heel concreet uitgewerkt. In de Groenvisie zijn de vier functies als volgt samengevat:
 - Gezondheid: een groene omgeving is essentieel voor de mentale en fysieke gezondheid en draagt bij aan een gezonde leefstijl.
 - Sociaal welzijn: een prettige, groene leefomgeving is van en voor iedereen en nodigt uit tot ontmoeting en initiatief.
 - Klimaatadaptatie: Amsterdam wil goed voorbereid zijn op het veranderende klimaat.
 - Natuur: natuur en biodiversiteit vormen de basis van al het leven, dus ook het leven in de stad.

Functies van groen meer precies bepalen dan in de Groenvisie

In de Groenvisie worden vier functies onderscheiden: gezondheid, sociaal welzijn, klimaatadaptatie en natuur. Deze functies zijn in verschillende mate verder geconcretiseerd, maar in de meeste gevallen bieden ze nog te weinig houvast. Daarbij komt dat de functies sociaal welzijn en gezondheid elkaar lijken te overlappen (sociaal welzijn wordt ook als onderdeel gezien van de functie gezondheid). Wij raden daarom aan meer precieze bepalingen van de doelen van groen te formuleren die meer direct aangeven wat het groen mogelijk moet maken en welk groen zich daarvoor leent. In dit rapport hebben wij een indeling gehanteerd die daarvoor bruikbaar zou kunnen zijn:

- Groen voor bewegen en ontmoeten. Bijvoorbeeld: openbaar toegankelijk groen dat zich leent voor een actieve leefstijl en uitnodigt om mensen te ontmoeten.
- Groen voor rust en herstel. Bijvoorbeeld: levend *Groen in de stad* waarin bewoners kunnen verblijven om rust te vinden of door erop uit te kijken rust kunnen vinden.
- Groen voor klimaatadaptatie. Bijvoorbeeld: levend *Groen in de stad* dat bijdraagt aan het opvangen van water en het tegengaan van hitte.
- Groen voor natuur. Bijvoorbeeld: levend *Groen in de stad* dat voldoende biodivers is.
- Blijf scherp op functies ook als wordt ingezet op multifunctioneel groen

In de Groenvisie wordt aangegeven dat het streven is zoveel mogelijk multifunctioneel groen te realiseren. Het gaat dan om groen dat, idealiter, in één keer alle functies kan vervullen. Dit is op zich een doelmatige gedachte en lijkt ogenschijnlijk de noodzaak overbodig te maken om meer precies te bepalen welke functies groen heeft. Dat is echter

een valkuil. Niet alleen blijkt in de praktijk dat groen lang niet altijd alle functies kan bedienen. Zo zijn daktuinen nuttig voor klimaatadaptatie, maar bieden ze geen mogelijkheden aan Amsterdammers om meer te bewegen. En een gazon leent zich wellicht voor bewegen of rust zoeken, maar de waarde voor de natuur is mogelijk weer beperkt. Maar zonder scherpste in de beoogde functies van groen kan het gebeuren dat het uiteindelijk aanwezige groen in Amsterdam onvoldoende levert wat de stad en de natuur nodig hebben. Als er bijvoorbeeld vooral groen zou worden gerealiseerd op daken, dan is het de vraag of het groen in de toekomst voldoende bijdraagt voor bewoners, zeker bij een verder verdichtende stad.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 juni 2023.⁹⁸ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Ook deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: in navolging van het rapport van de Rekenkamer is de Monitor Groen 2022 ontwikkeld. Daarvoor zijn eenduidige definities opgesteld voor typen groen en is de hoeveelheid per type in beeld gebracht. Daarnaast is bepaald hoe we de potentiële waarde van groen berekenen voor de doelen die gesteld zijn in de Groenvisie 2020-2050 op gebied van klimaatadaptatie, natuur, sociaal welzijn en gezondheid. De hoeveelheid per type groen en de potentiële waarde zijn belangrijke ingrediënten om doel- én gebiedsgericht aan groene ambities te werken.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

In de raadsinformatiebrief geeft het college aan dat de Monitor Groen eenduidiger definities hanteert voor groen. Het college maakt niet duidelijk hoe de definities luiden.

We hanteren in de aanbeveling een andere indeling van groen (bewegen en ontmoeten, rust en herstel, klimaatadaptatie, en natuur) die afwijkt de indeling in de Groenvisie 2020-2050 (gezondheid, sociaal welzijn, klimaatadaptatie en natuur). Het college gaat in de raadsinformatiebrief niet in op deze andere indeling en of het deze indeling overneemt.

Het college geeft aan dat het de potentiële waarde voor de doelen heeft berekend. Voor raadsleden is onduidelijk of het college de doelen heeft geconcretiseerd. Ook gaat het college in de raadsinformatiebrief niet in op hoe het met de waarschuwing om zal gaan dat groen niet (altijd) multifunctioneel kan worden ingezet.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023.

Onderdeel omschrijving

Groen kan verschillende doelen vervullen voor een stad en haar bewoners. Maar niet al het groen draagt bij aan al deze doelen. Het is daarom per doel belangrijk om precies te bepalen wat er verwacht wordt van het groen. Concreet leidt dit vervolgens tot heldere definities van zowel de nagestreefde doelen als van het groen dat daarvoor noodzakelijk wordt geacht.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022](#), 16 november 2023

Onderdeel resultaat/uitkomst

In Groenvisie 2020-2050 is expliciet aangegeven welk doel groen dient. De Monitor Groen die momenteel wordt afgerond neemt deze doelen als uitgangspunt.

Aanbeveling 2: Kies passende indicatoren (bron, meeteenheid en meetgebied) (ID05)

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021, pp. 31-32)

Op een zinnige manier meten van de hoeveelheid groen, vergt dat de meting goed is doordacht. Daarvoor is het minimaal nodig dat wordt beoordeeld wat de best passende bron is. Daarnaast moeten de eenheid waarmee wordt gemeten en het gebied waarbinnen het groen in kaart wordt gebracht, goed zijn gekozen. Dit alles moet vervolgens goed aansluiten op het specifieke doel dat het groen voor de stad dient te vervullen.

Precies bepaalde en passende indicatoren ontbreken voor het groen

Bij het meten van de hoeveelheid groen is niet alleen de keuze voor de bron van belang, maar ook het gebied waarbinnen het groen in beeld wordt gebracht (het meet-gebied). Groen kan binnen verschillende ruimtelijke afbakeningen, op verschillende schaalniveaus en binnen verschillende servicegebieden in kaart worden gebracht. Daarnaast moet er in de rapportage over groen nagedacht worden over een passende meeteenheid. De keuze voor een passende bron, meeteenheid en meetgebied hangt af van het doel van de berekening. Dergelijke precies bepaalde indicatoren ontbreken momenteel voor het groen.

Gebruikte bron van grote invloed op (hoeveelheid) groen dat in beeld komt

Voor het meten van het *Groen in de stad* is het noodzakelijk om precies te bepalen wat een geschikte bron is. Er zijn allerlei verschillende bronnen of combinaties van bronnen mogelijk. In dit onderzoek hebben wij gebruikgemaakt van onder meer het CBS, de BGT en remote sensing op basis van satellietfoto's. Duidelijk is dat elke bron ander groen laat zien doordat er verschillen zijn in soorten groen die worden meegenomen, de nauwkeurigheid waarmee het groen wordt gemeten en in hoeverre het gaat om openbaar groen en privaat groen. De gekozen bron moet zo passend mogelijk zijn voor het doel waarvoor het groen in beeld wordt gebracht. Het groen dat een bijdrage kan leveren aan de functies van groen uit de Groenvisie beperkt zich in veel gevallen niet tot het groen dat in beheer is bij de gemeente. Het overige groen, zoals het groen dat in beheer is bij woningcorporaties of het groen in de private ruimte kan tevens een bijdrage leveren aan deze functies. Hiermee willen wij benadrukken dat niet zomaar alleen moet worden gekeken naar het door de gemeente beheerde groen dat met behulp van het Gis-beheersysteem in beeld komt. In dit onderzoek hebben wij uiteindelijk vooral gekozen tussen de BGT (met name als het belangrijk was om groen in de openbare ruimte in beeld te brengen) en remote sensing (als het ging om levend groen waarbij het onderscheid tussen private en openbaar groen niet of minder van belang was). Het CBS vonden wij te onnauwkeurig en te beperkt om te gebruiken voor metingen van het aanwezige groen.

Meetgebied moet passend zijn

Een andere keuze bij het meten van groen betreft het gebied waarbinnen het groen wordt gemeten. Ook dat moet goed zijn afgestemd op het doel waarvoor het groen in beeld wordt gebracht. Het gaat dan bijvoorbeeld over het schaalniveau waarop het groen wordt gemeten: het schaalniveau van de straat, buurt, wijk of, bijvoorbeeld, de gemeente. Maar net zo belangrijk is het om na te denken over het zogenoemde servicegebied van het groen: moet er rekening worden gehouden met een actieradius? Dit laatste is, denken wij, vooral nuttig als het gaat om groen dat een functie voor Amsterdammers heeft. Via een actieradius kan bijvoorbeeld een gebied worden onderzocht dat voor Amsterdammers binnen een beperkte loop- of fietsafstand bereikbaar is. Een voorbeeld waarbij dat nuttig zou kunnen zijn, is als het groen onderzocht wordt dat zich leent voor sporten of

ontspannen. Het hanteren van een actieradius helpt dan om het groen te meten binnen het gebied wat dichtbij en bereikbaar genoeg is voor bewoners. Hierbij is het belangrijk om niet zozeer te kijken naar een 'hemelsbrede' actieradius, maar juist te kijken naar het gebied dat daadwerkelijk toegankelijk is via de openbare weg.

Meeteenheden geven richting aan de duiding van de gemeten hoeveelheid groen

Tot slot moet er een keuze worden gemaakt voor een passende meeteenheid. De meeteenheid bepaalt hoe 'uitgedrukt' wordt hoeveel groen er is gemeten binnen een bepaald meetgebied. Daarmee geeft de gehanteerde meeteenheid al richting aan de verdere analyse en duiding van de gemeten hoeveelheid groen. Het beeld dat ontstaat van het gemeten groen verandert immers als, bijvoorbeeld, het gemeten groen wordt uitgedrukt als percentage van het totale grondgebied of als percentage van het totale landoppervlak (exclusief het wateroppervlak). In dit onderzoek hebben we er, grofweg, voor gekozen om groen dat een functie vervult voor bewoners uit te drukken als groen in vierkante meter per inwoner of per huishouden. Als het gaat om groen voor klimaatadaptatie of natuur, dan hebben we de hoeveelheid groen uitgedrukt als een percentage van het landoppervlak binnen het meetgebied.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, 16 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 januari 2024.⁹⁹ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: aan de basis van de Monitor Groen ligt een datafundament waarin bestaande databronnen in samenhang zijn gebracht en waarvoor nieuwe databronnen zijn ontwikkeld. Daarbij zijn luchtfoto's en satellietbeelden gebruikt en rekenmethoden ontwikkeld en vastgelegd waarmee we o.a. oppervlakte planten, gazon en struiken kunnen herkennen. Ook zijn de bomen in beeld gebracht, zowel boomkroon oppervlakte als volume. Met de Monitor Groen wordt groen in Amsterdam meetbaar gemaakt. Hiermee hebben we inzicht in het groen in Amsterdam en de ontwikkeling daarvan. Voor de potentiële waarde op de vier thema's (sociaal welzijn, gezondheid, klimaatadaptatie en natuur) zijn indicatoren bepaald waarmee de waarde is berekend. De onderliggende datasets en indicatoren worden tegelijk met de publicatie van de Monitor Groen beschikbaar gesteld voor gebruik door derden en jaarlijks geactualiseerd. Het groen verandert ieder jaar, maar ook de gebruikte datasets voor de monitor zijn nog niet optimaal. Daarom is al gestart met een actualisatie van de data.

Om te kunnen beoordelen of het groen zich vervolgens op de gewenste manier ontwikkeld is het belangrijk om met streefwaarden te gaan werken. Inzicht in de hoeveelheid groen en de waarde van dat groen zijn daarvoor randvoorwaarden.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het college een afweging heeft gemaakt over wat de best passende bronnen zijn, waarbij het college heeft bepaald dat het luchtfoto's en satellietbeelden gebruikt om groen in beeld te brengen. Ook geeft het college aan dat het indicatoren heeft bepaald die aansluiten op de vier doelen van het college op het gebied van groen.

Uit de raadsinformatiebrief blijkt niet welke afwegingen het college maakt met het oog op de eenheid of het schaalniveau waarmee groen wordt gemeten.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023.

Onderdeel omschrijving

Op een zinnige manier meten van de hoeveelheid groen, vergt dat de meting goed is doordacht. Daarvoor is het minimaal nodig dat wordt beoordeeld wat de best passende bron is. Daarnaast moeten de eenheid waarmee wordt gemeten en het gebied waarbinnen het groen in kaart wordt gebracht, goed zijn gekozen. Dit alles moet vervolgens goed aansluiten op het specifieke doel dat het groen voor de stad dient te vervullen.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_ vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022, 16 november 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Is gereed want monitor is gepubliceerd.

Aanbeveling 3: Zorg voor een goede onderbouwing van streefwaarden (ID06)

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021, p. 33)

Een bruikbare streefwaarde hoeft niet precies de grens aan te geven tussen een onvoldoende en voldoende situatie ten aanzien van het groen. Maar een streefwaarde moet de gebruiker niet op een dwaalspoor zetten. Daarom is het noodzakelijk dat de streefwaarde goed is onderbouwd en passend is.

Streefwaarden moeten aansluiten op gekozen meetwijze

Dit is wellicht een open deur, maar het is belangrijk om streefwaarden goed af te stemmen op de gekozen bron. Zoals hiervoor al uiteengezet, leveren de verschillende bronnen verschillende waarden op voor het gemeten groen. De huidige referentienormen van de gemeente zijn afgestemd op het CBS. Als gekozen wordt om andere bronnen (of misschien wel combinaties van bronnen) te gebruiken, dan is het zaak dat de streefwaarden daarop worden aangepast. De bestaande referentienormen op basis van het CBS zijn namelijk niet toepasbaar op waarden die worden verkregen uit, bijvoorbeeld, de BGT of remote sensing. De reden daarvoor is dat deze bronnen ander (en vaak ook meer of minder) groen in beeld brengen. Zonder aanpassing ontstaat dan een vertekend beeld en worden onzinnige signalen afgegeven.

Onderbouw streefwaarden goed en differentieer waar nodig

De WHO-normen voor groen waar aanvankelijk aan werd gerefereerd bij het beschrijven van de referentienormen in Amsterdam, bestaan niet. De huidige referentienormen zijn gebaseerd op de ervaringen bij de ontwikkeling van IJburg. Omdat er geen duidelijke (wetenschappelijke) normen voorhanden zijn, is het op zich geen slecht idee om te kijken naar een praktijksituatie. Het is dan wel belangrijk dat het gekozen gebied op basis waarvan de streefwaarden worden bepaald, passend is voor de ambities met groen: reflecteert IJburg in dit geval de wenselijke situatie voor het groen in Amsterdam? In dit licht is het natuurlijk opvallend dat juist IJburg in ons onderzoek vrij vaak als gebied in beeld kwam waar het nodige was aan te merken op het aanwezige groen. Los daarvan is het de vraag of één streefwaarde voor de hele stad zinnig is. Een streefwaarde die passend is in een buitenwijk, verhoudt zich waarschijnlijk slecht tot het oude centrum. Wij adviseren daarom ook te differentiëren naar verschillende typen wijken of stedenbouwkundige typologieën. Daarnaast gelden de huidige referentienormen enkel voor nieuwe gebieden in de stad. Wij adviseren dat streefwaarden voor groen worden ontwikkeld voor zowel nieuw te ontwikkelen gebieden als bestaande buurten en wijken, zodat het groen in de hele stad kan worden gevolgd.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, 16 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 januari 2024.¹⁰⁰ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: de ambities in de Groenvisie 2020-2050 gaan in hoofdlijnen over de hoeveelheid *Groen in de stad* (gemeentelijk en privaat), de nabijheid van het groen en de waarde van het groen voor mens en dier. Voor de onderdelen waarvoor nog geen streefwaarden zijn ontwikkeld kan de Monitor Groen de benodigde onderbouwing leveren om streefwaarden te gaan formuleren. Daarbij worden ook de gebiedsanalyses van stadsdelen betrokken. Deze worden uitgewerkt in de groene opgave per stadsdeel en medio 2024 opgeleverd. De groene opgave kan gaan over meer groen of over bestaand groen dat meer waarde nodig heeft voor natuur, klimaatadaptatie, gezondheid en/of sociaal welzijn.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt niet of het college de streefwaarden in de Monitor Groen heeft aangepast aan de combinatie van (nieuwe) bronnen.

In de raadsinformatiebrief staat dat de Monitor Groen de benodigde onderbouwing levert om de ontbrekende streefwaarde te formuleren. Ook is aangegeven dat de groene opgave per stadsdeel medio 2024 zal worden opgeleverd. De raadsinformatiebrief maakt echter niet duidelijk of hierin ook streefwaarden zijn opgenomen voor zowel nieuw te ontwikkelen gebieden als streefwaarden voor bestaande buurten en wijken. Daardoor wordt niet duidelijk of het college streefwaarden waar nodig differentieert. Ook was het opstellen van de groene opgave per stadsdeel op het moment van het afdoen van de aanbeveling (1 januari 2024) nog niet afgerond.

Aanvullende informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023.

Onderdeel omschrijving

Een bruikbare streefwaarde hoeft niet precies de grens aan te geven tussen een onvoldoende en voldoende situatie ten aanzien van het groen. Maar een streefwaarde moet de gebruiker niet op een dwaalspoor zetten. Daarom is het noodzakelijk dat de streefwaarde goed is onderbouwd en passend is.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_ vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022, 16 november 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

De Monitor Groen levert de benodigde onderbouwing om ontbrekende streefwaarden te formuleren. De monitor is inmiddels gepubliceerd.

Aanbeveling 4: Gebruik normen verstandig: houdt oog voor het belang van maatwerk en details (ID07)

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021, pp. 33-34)

Het in kaart brengen van de hoeveelheid groen in Amsterdam en het duiden daarvan met normen, is een hulpmiddel om (verwachte) ontwikkelingen van het groen zichtbaar te maken. Starre toepassing daarvan kan echter averechts uitpakken. Het is daarom belangrijk, zoals altijd het geval is met normen, om oog te houden voor het belang van maatwerk en details bij het realiseren van *Groen in de stad*. Zorg dat het realiseren van voldoende *Groen in de stad* niet uitsluitend een vraagstuk wordt waarover centraal stedelijk wordt besloten en waarin voldoende ruimte is om kennis van de lokale situatie in te zetten.

Normen moeten geen doel op zich worden

Zinnig gebruik van normen om grip te krijgen op de groene ambities van de stad kent ook een valkuil. De indruk kan ontstaan dat het een doel moet zijn om de streefwaarden te behalen. Streefwaarden worden dan een starre doelstelling. Sterker nog: het kan zelfs zo zijn dat de streefwaarden bij star gebruik als een maximum worden gezien. Dit staat op gespannen voet met de praktijk waarin wat mogelijk en wenselijk is ten aanzien van groen, sterk afhankelijk is van de directe omgeving en de kenmerken van de buurt. Daarnaast zal het niet mogelijk zijn om binnen de streefwaarden recht te doen aan de eerder benoemde complexiteit van groen. Zo zal het bijvoorbeeld lastig worden om streefwaarden op te stellen die oog hebben voor de ecologische gelaagdheid van het groen in een gebied. Beargumenteer afwijken van de streefwaarden moet mogelijk blijven en zal waarschijnlijk wenselijk zijn.

Waarde van groen zit in details en inpassing in omgeving

De waarde van groen hangt niet alleen af van de hoeveelheid. Het hangt tevens af van details die moeilijk in normen zijn te vatten en de specifieke vraagstukken die spelen in de buurt of directe omgeving. Pas als ook de details op orde zijn en het groen goed past in de omgeving, levert het echt waarde op voor de stad. Bij besluitvorming over groen is het daarom belangrijk dat er oog blijft voor de details en de inpassing van het groen in de buurt en dat er voldoende ruimte blijft voor maatwerk. Denk bijvoorbeeld aan openbaar groen dat ook goed bereikbaar moet zijn. De bereikbaarheid van groen aan de overkant van een drukke weg kan voor een gemiddelde Amsterdammer nog wel voldoende zijn, maar voor kleine kinderen of ouderen kan dat al heel anders zijn. Daarnaast kunnen de stedenbouwkundige uitstraling en mogelijkheden van een buurt zaken zijn waar rekening mee moet worden gehouden. Zo is in de tuinsteden, die gebouwd zijn als onderdeel van het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) en Post-Algemeen Uitbreidingsplan (Post-AUP), meer aandacht besteed aan het integreren van openbaar groen in het ruimtelijk ontwerp, dan in de wijken in de binnenstad, 19de-eeuwse Ring of de Gordel '20- '40, waar veel private, door bebouwing omsloten, binnentuinen te vinden zijn.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 juni 2023.¹⁰¹ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: in 2018 zijn de referentienormen voor onder andere groen vastgesteld in Amsterdam. De referentienormen zijn een hulpmiddel om een opgave in een nieuwbouw gebied te bepalen. Binnen de gebiedsontwikkeling moet in de investeringsnota's die vanaf 2019 zijn vastgesteld rekening gehouden worden met deze referentienormen. Het college heeft opdracht gegeven voor een actualisatie/flexibisering van de groen- en sportnormen. Hierin wordt meegenomen: de verschillende functies van groen, de relatie van die functies met de normen en de toepassing van de normen. Conform de motie 274-23 "Motie van de leden Van Renssen, Wehkamp, Minderhoud inzake participatie over te actualiseren sportnorm en groen" wordt er momenteel gewerkt aan een startbesluit inzake de participatie rondom de actualisatie van de groen en sportnormen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Niet navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het college de opdracht heeft gegeven voor een actualisatie/flexibisering van de groennormen en dat het college nog werkt aan een startbesluit inzake de participatie rondom de actualisatie van de groen- en sportnormen. De raadsinformatiebrief bevat geen reflectie of een beschrijving van de manier waarop maatwerk bij groennormen wordt toegepast of zal worden toegepast bij inpassing van groen in een specifieke buurt.

Aanvullende informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat wordt onderkend dat maatwerk van belang is en dat *Groen in de stad* niet uitsluitend een vraagstuk is waarover centraal stedelijk wordt besloten, maar waarin voldoende ruimte moet zijn om kennis van de lokale situatie in te zetten.

Onderdeel omschrijving

Het in kaart brengen van de hoeveelheid groen in Amsterdam en het duiden daarvan met normen, is een hulpmiddel om (verwachte) ontwikkelingen van het groen zichtbaar te maken. Starre toepassing daarvan kan echter averechts uitpakken. Het is daarom belangrijk, zoals altijd het geval is met normen, om oog te houden voor het belang van maatwerk en details bij het realiseren van *Groen in de stad*. Zorg dat het realiseren van voldoende *Groen in de stad* niet uitsluitend een vraagstuk wordt waarover centraal stedelijk wordt besloten en waarin voldoende ruimte is om kennis van de lokale situatie in te zetten.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_ vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022, 16 november 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

De normen worden in nieuwe gebiedsontwikkeling met maatwerk en oog voor de lokale situatie toegepast.

Aanbeveling 5: Ga na of bij (ruimtelijke) besluitvorming groen voldoende aandacht krijgt (ID08)^{cccc}

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021, pp. 35-36)

Groen concurreert met andere prioriteiten in de schaarse ruimte. Dat betekent dat er telkens keuzes moeten worden gemaakt die verstrekkend kunnen zijn voor het groen. Daarom is het belangrijk dat de gevolgen van een beslissing voor het groen helder in beeld zijn zodat een goede afweging mogelijk is en dat deze afweging op het juiste ambtelijke en bestuurlijke niveau wordt gemaakt. Wij bevelen aan dat onderzocht wordt of groen in de (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen voldoende en systematisch aandacht krijgt, zodat het realiseren van de ambities voor groei van de stad en de aanwezigheid van voldoende groen kunnen worden bewaakt.

Signalen dat aandacht voor groen in besluitvorming niet in evenwicht is met ambities voor groen

Voor dit onderzoek hebben wij uitgebreid gesproken met ambtenaren van de verschillende directies betrokken bij de 'groene driehoek', de GGD en vier stadsdelen. In deze gesprekken werden veelvuldig signalen afgegeven dat groen niet de aandacht krijgt die het op grond van de ambities zou moeten krijgen. Zo zien zij dat bij ruimtelijke ontwikkelingen vaak verschillende belangen spelen die in een beperkte (ook ondergrondse) ruimte en met een beperkt budget moeten worden gerealiseerd. Welke belangen uiteindelijk prioriteit krijgen en daarmee welke ruimte het groen krijgt, is volgens hen een besluit dat binnen een ruimtelijke ontwikkeling of project moet worden gemaakt. Daarbij werd veelal wél opgemerkt dat er in de afgelopen jaren een kentering zichtbaar is: groen krijgt daardoor vaker de aandacht die het volgens de door ons gesproken ambtenaren verdient. Maar het blijft in hun ogen toch te vaak voorkomen dat het belang van groen strijdig is met andere belangen en dan het onderspit delft.

Zorg ervoor dat er in (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen voldoende aandacht is voor effecten op groen

Beslissingen over groen of die groen raken zijn vaak moeilijk omkeerbaar. Tegelijkertijd spelen er vaak ook andere belangen die van invloed zijn op de beslissing. Wij krijgen in dit onderzoek diverse signalen dat deze beslissingen vaak binnen projecten worden genomen. Als dat zo is, ontstaat het risico dat, met de beste intenties, groen telkens ondergeschikt wordt gemaakt aan andere belangen die in de projecten spelen. Hoewel er dan per project een zorgvuldige afweging wordt gemaakt en beredeneerd wordt gekozen om andere belangen zwaarder te wegen, is het resultaat voor de stad onvoldoende. Wij adviseren daarom na te gaan of besluitvorming die van invloed is op het groen, op het juiste ambtelijke en bestuurlijke niveau wordt gemaakt en dat de ambities voor het groen in Amsterdam voldoende worden bewaakt.

Breng effecten op groen voor meerdere schaalniveaus systematisch in beeld

Als er besluiten worden genomen over groen of die groen raken, bestaat het risico dat alleen wordt gekeken naar het gebied waarop de beslissing betrekking heeft. Het effect van deze keuzes op het groen komt dan niet volledig in beeld. Het is belangrijk dat bij

^{cccc} De formulering van deze aanbeveling is aangepast ten opzichte van het bestuurlijk rapport in het overzicht in het jaarverslag: "5: Ga na of groen op de goede manier opgenomen wordt in opdrachten en besluitvorming, denk hierbij aan voldoende groen, goede kwaliteit (zoals biodiversiteit, beheer en onderhoud)."

beslissingen ook inzichtelijk wordt gemaakt welke gevolgen dit heeft voor de rest van de stad. De effecten moeten systematisch en integraal in beeld worden gebracht. Voorkomen moet worden dat door eenzijdige aandacht voor één aspect van het groen, onbedoeld andere aspecten achterblijven of wegwijnen. Wij raden aan om hierbij gebruik te maken van een vaste systematiek op basis van normen die zijn gekozen en worden gebruikt overeenkomstig onze eerdere aanbevelingen in dit rapport.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, 16 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2024.¹⁰²

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: groen wordt steeds beter opgenomen in opdrachten en besluitvorming in de bestaande openbare ruimte. In 2023 is voor het Plan- en besluitvormingsproces Infrastructuur (PBI) een overzicht gemaakt dat weergeeft hoe en wanneer groene producten en standaarden moeten worden meegenomen in het proces. Het PBI is een ambtelijke instructie voor de openbare ruimte in Amsterdam. Bij de volgende actualisatie van het PBI worden de groene producten en standaarden als bijlage opgenomen. Het verwachte effect is dat groen dan beter wordt meegenomen in de integrale afwegingen bij de inrichting van de openbare ruimte.

Voor biodiversiteit wordt gewerkt aan het uitwerken en implementeren van de systematiek van Basiskwaliteit natuur (BKN). Dit is een normatief kader dat in plannen en projecten kan worden gebruikt om te borgen dat een basiskwaliteit natuur wordt gerealiseerd. Deze uitwerking gebeurt in samenwerking met de G4 en het ministerie van LNV. Voor biodiversiteit in beheer wordt gewerkt aan de doelen van de ecologisch beheerde gebieden. In het Plan Biodiversiteit fase 1 worden voor alle ecologische gebieden SMART doelstellingen opgenomen inclusief doelsoorten, doelbiotopen en kwaliteitseisen. Dit plan wordt eind 2024/begin 2025 aan de Raad voorgelegd.

Bij beheer en onderhoud is veel aandacht voor de beheer kwaliteit van het groenareaal. Dit mag niet onder het bestuurlijk vastgestelde niveau zakken. Middels contractbeheersing, inspecties en meerjarenprogrammering wordt hierop gestuurd. Bij nieuwe projecten wordt rekening gehouden met de mogelijkheid en kosten voor goed beheer. Daarbij is het belangrijk dat een betere kwaliteit van dagelijks onderhoud zorgt dat er uiteindelijk een veel kleinere vervangingsopgave ontstaat doordat minder planten in verval raken.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

In de raadsinformatiebrief geeft het college aan dat in het ambtelijk Plan- en Besluitvormingsproces Infrastructuur (PBI) een overzicht wordt gemaakt dat weergeeft hoe en wanneer groene producten en standaarden moeten worden meegenomen in het proces. Dat dekt deels, maar niet volledig het maken van de benodigde analyses en afwegingskader dat wij beogen voor het maken van (groen)prioriteiten in de schaarse

ruimte en de gevolgen van deze prioriteiten voor het groen. Ook ontbreekt in de raadsinformatiebrief informatie over de bestuurlijke besluitvorming over groen.

Het college geeft in de raadsinformatiebrief aan dat het voor de biodiversiteit de systematiek van Basiskwaliteit natuur (BKN) gaat uitwerken en implementeren. De aanbeveling heeft op 31 december 2024 de status 'afgedaan'. Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het plan Biodiversiteit fase 1 begin 2025 aan de raad zal worden voorgelegd. Uit de raadsinformatiebrief blijkt echter niet in hoeverre het college in het plan Biodiversiteit fase 1 oog heeft voor gevolgen voor de verschillende gebieden in de stad en de stad als geheel.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat het college onderkent dat vanwege de structurele doorwerking van beleidsambities een verwachte datum van afronding van de rekenkameraanbeveling niet van toepassing is.

Onderdeel omschrijving

Groen concurreert met andere prioriteiten in de schaarse ruimte. Dat betekent dat er telkens keuzes moeten worden gemaakt die verstrekkend kunnen zijn voor het groen. Daarom is het belangrijk dat de gevolgen van een beslissing voor het groen helder in beeld zijn zodat een goede afweging mogelijk is en dat deze afweging op het juiste ambtelijke en bestuurlijke niveau wordt gemaakt. Wij bevelen aan dat onderzocht wordt of groen in de (ruimtelijke) besluitvormingsprocessen voldoende en systematisch aandacht krijgt, zodat het realiseren van de ambities voor groei van de stad en de aanwezigheid van voldoende groen kunnen worden bewaakt.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_ vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022, 16 november 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Sinds 2021 wordt vanuit de Realisatie Groenvisie gewerkt aan de structurele doorwerking van beleidsambities op gebied van voldoende groen en kwaliteit van groen in opdrachten, besluitvorming, processen en werkwijzen.

Vanwege de structurele doorwerking van beleidsambities is een verwachte datum van afronding niet van toepassing.

Aanbeveling 6: Ga na of ambities en financiële middelen voor aanleg en beheer van groen met elkaar in evenwicht zijn (ID09)

Beschrijving aanbeveling (bron: Publieksonderzoek 2020 - *Groen in de stad*, 2021)

Als de ambtelijke organisatie niet beschikt over de middelen om groen aan te leggen en te beheren, dan staat dit de ambities ten aanzien van groen in de weg. Breng daarom in beeld welke budgetten er nu zijn, en hoe deze zich verhouden tot de huidige staat van het groen in Amsterdam en de gewenste staat van dit groen.

Signalen dat budget niet in evenwicht is met ambities voor groen

Voor dit onderzoek hebben wij uitgebreid gesproken met ambtenaren van de verschillende directies betrokken bij de 'groene driehoek', de GGD en vier stadsdelen. In deze gesprekken kwam regelmatig aan de orde dat het momenteel niet volledig helder is hoeveel budget er nodig is om het bestaande groen in Amsterdam te beheren. Een ander terugkerend onderwerp in onze gesprekken met ambtenaren was de ervaren spanning tussen de ambities die Amsterdam heeft voor het groen en het beschikbare budget. Deels wordt deze ervaring ingegeven door de waarneming dat het budget in hun ogen tot op heden al niet toereikend is voor het beheer. Maar er werd daarnaast gesignaleerd dat de nieuwe ambities voor het groen nog hogere budgetten vereisen. Het gaat daarbij niet zozeer om budgetten voor de aanleg van nieuw groen, maar vooral om budgetten voor het beheer daarvan. Ook wezen sommige ambtenaren erop dat de ambitie om groen met bewoners samen te beheren in de praktijk ingewikkeld is en meer capaciteit en budget vraagt.

Kijk zowel naar budgetten voor aanleg als naar budgetten voor het beheer

Uit gesprekken met ambtenaren hebben we veelvuldig te horen gekregen dat budgetten voor groen ontoereikend zijn om de ambities te verwezenlijken. In de gesprekken werd erop gewezen dat de aandacht al snel gaat naar de vraag of er voldoende budgetten zijn voor de aanleg van nieuw groen, maar dat er te weinig wordt stilgestaan bij de benodigde budgetten voor beheer. Dit leidt volgens hen tot (grote) knelpunten in het beheer en remt de aanleg van nieuw groen. Wij begrijpen dat er steeds meer zicht komt op de beschikbare budgetten en het huidige areaal aan groen dat in beheer is. Dat betekent dat een steeds duidelijker beeld kan ontstaan van de mate waarin de budgetten in de huidige situatie toereikend zijn en dat ook kan worden beredeneerd welke impact de ambities op het gebied van groen hebben op de budgetten.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 16 november 2023. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2024.¹⁰³

Raadsinformatiebrief

Stand van zaken: Om dit te kunnen beoordelen is meer inzicht nodig in de financiële middelen voor groen. In 2022 is een eerste financiële rapportage van de beschikbare budgetten en de diverse dekkingsbronnen in het groendomein opgesteld. Aangezien daarin nog een aantal onderdelen ontbraken wordt deze nu gecompleteerd. Naar verwachting is in 2024 het gewenste overzicht van alle groenbudgetten voor nieuwe

aanleg, herinrichting, onderhoud en beheer in Amsterdam beschikbaar. In 2023 is ook gestart met het opzetten van een integrale groenprogrammering met als doel om één overzicht te produceren van de gehele groene opgave in tijd, geld en scope (tot 2028). Dit overzicht aangevuld met de informatie uit de Monitor Groen en de gebiedsanalyses van de stadsdelen maken het vanaf 2025 gemakkelijker om ambities en middelen op elkaar af te stemmen, prioriteiten te stellen op basis van bijvoorbeeld urgentie voor de gestelde doelen en keuzes te maken binnen groen en in relatie tot stedelijke programma's met raakvlakken met groen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het college is gestart met het opstellen van het gewenste overzicht van alle groenbudgetten voor nieuwe aanleg, herinrichting, onderhoud en beheer in Amsterdam. Het college spreekt de verwachting uit dit overzicht in 2024 beschikbaar te hebben.

De raadsinformatiebrief bevat geen informatie over de realisatie van budgetten voor aanleg en budgetten voor het beheer van groen.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 16 november 2023.

Onderdeel omschrijving

Als de ambtelijke organisatie niet beschikt over de middelen om groen aan te leggen en te beheren, dan staat dit de ambities ten aanzien van groen in de weg. Breng daarom in beeld welke budgetten er nu zijn, en hoe deze zich verhouden tot de huidige staat van het groen in Amsterdam en de gewenste staat van dit groen.

Onderdeel documenten

1. Word document: *Groen in de stad* - aanbevelingen_XXXXXXX
2. PDF: *Groen in de stad* raadsinformatiebrief
3. Email: *Groen in de stad* RE_ vraag 2 openstaande aanbevelingen Rekenkamer

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022, 16 november 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

De volledige inventarisatie met inzicht in alle groenbudgetten en hoe die zich verhouden tot de ambities is naar verwachting gereed in 2024.

Bijlage 5 Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam

Aanbeveling 1: Beschouw openbaarheid als een vanzelfsprekendheid (ID10)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, pp. 26, 27)

Openbaarheid zou een kernwaarde van de gemeente moeten zijn, die door alle geledingen van de gemeente, bestuurlijk en ambtelijk, zo wordt gevoeld en waarbij een dienstverlenende houding wordt aangenomen richting de Wob-verzoeker.

Achterliggende bevindingen

- Het wordt nu nog door ambtenaren ervaren als een taak die erbij moet worden gedaan, tijd kost en zorgt voor extra werkdruk.
- Openbaarheid wordt nog te vaak gezien als gunst in plaats van als een recht.
- Het voeren van een gesprek met de Wob-verzoeker, waarin het verzoek kan worden geconcretiseerd, is nu geen onderdeel van de procedure. In de praktijk vindt het overigens wel in zekere mate plaats.
- Uit ons onderzoek *Geheimhouding* (oktober 2020) blijkt dat geheimhouding te veel wordt opgelegd en te weinig opgeheven. Dat komt doordat procedures, kennis en systemen tekortschieten. En waarschijnlijk ook doordat de cultuur binnen de ambtelijke organisatie, het college en de raad nog te weinig stimuleert om geheimhouding zoveel mogelijk te minimaliseren.
- De Woo stelt verplicht dat het college een of meer contactpersonen aanwijst voor de beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie.

Realiseer cultuuromslag

Openbaarheid is een activiteit die steeds meer het gemeentebestuur en de gehele organisatie zou moeten raken. Openbaarheid moet een zaak worden van de hele organisatie zoals dat nu al gebeurt met integriteit, privacybescherming en crisisbeheer. Een laagdrempelige (interactieve) instructievideo gericht op het vergroten van de bewustwording over openbaarheid, die binnen de gemeente nog niet bestaat, kan hierbij een functie vervullen.

Uit internationaal onderzoek blijkt dat het actief openbaar maken, scholing, en het al bij de bron classificeren van documenten aan een cultuuromslag bijdraagt. Een voorwaarde voor een succesvolle cultuuromslag is dat het belang van openbaarheid wordt ingezien door het bestuur.

Een drempel die moet worden weggenomen is de scheve verhouding tussen geheimhouding en openbaarheid. De plicht tot geheimhouding voor ambtenaren is streng omschreven door middel van de eed en een aantal straffen. Een plicht tot openbaarheid bestaat helemaal niet.

Beschouw het openbaar maken van informatie als dienstverlening aan de burger

Het college heeft verschillende rollen richting de burger. Soms treedt het op als handhaver, soms als partner en soms als dienstverlener. Bij het openbaar maken van

overheidsinformatie is het van belang dat het college als dienstverlener zorgt voor een goede kwaliteit van dienstverlening. Dat vraagt ook om meer inzet op het contact houden met de Wob-verzoeker, en het vraagt om burgers die zoeken naar informatie op een laagdrempelige manier van dienst te zijn. Een informele, laagdrempelige aanpak heeft voordelen. Sommige vragen van burgers kunnen er snel door worden beantwoord; andere verduidelijkt, waardoor de afhandeling van verzoeken wordt versneld. Het ligt voor de hand dat de contactpersonen, die de gemeente volgens de Woo moet aanwijzen ter beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie, hierin een rol spelen.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2024.¹⁰⁴

Raadsinformatiebrief

Het college heeft een groot meerjarig programma Openbaarheid en Informatiebeheer in gang gezet. Dit is ook een sterk signaal naar de hele organisatie dat openbaarheid voortaan als vanzelfsprekend moet worden gezien. Onderdeel van het programma is een cultuur- en gedragsverandering, die ervoor moet zorgen dat openbaarheid voor alle medewerkers van de gemeente een vanzelfsprekendheid is. Daarnaast is openbaarheid een van de pijlers in de agenda vertrouwen en wordt daarmee ook onderdeel van het traject 'vakmanschap van de ambtenaar'. Dat betekent dat alle ambtenaren basiskennis en vaardigheden moeten ontwikkelen met betrekking tot openbaarheid en daarmee ook tot informatiehuishouding.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het college een meerjarig programma Openbaarheid en Informatiebeheer is gestart. Onderdeel van het programma is een cultuur- en gedragsverandering, die ervoor moet zorgen dat openbaarheid voor alle medewerkers van de gemeente een vanzelfsprekendheid is. Ook blijkt uit de raadsinformatiebrief dat alle ambtenaren de basiskennis en vaardigheden moeten ontwikkelen met betrekking tot openbaarheid en daarmee ook tot informatiehuishouding.

De raadsinformatiebrief bevat geen informatie over de inhoud van het meerjarige programma. Daarmee is onbekend of het college gaat inzetten op factoren die bijdragen aan een cultuuromslag, waaronder het al bij de bron classificeren van documenten. Ook bevat de brief geen informatie over of en hoe de scheve verhouding tussen geheimhouding en openbaarheid zal worden aangepakt en of het college burgers vanuit een dienstverlenende houding zal benaderen nadat ze een informatieverzoek hebben ingediend.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

Het college heeft een groot meerjarig programma Openbaarheid en Informatiebeheer in gang gezet. Dit is ook een sterk signaal naar de hele organisatie dat openbaarheid voortaan als vanzelfsprekend moet worden gezien. Onderdeel van het programma is een cultuur- en gedragsverandering, die ervoor moet zorgen dat openbaarheid voor alle medewerkers van de gemeente een vanzelfsprekendheid is. Daarnaast is openbaarheid een van de pijlers in de agenda vertrouwen en wordt daarmee ook onderdeel van het traject 'vakmanschap van de ambtenaar'. Dat betekent dat alle ambtenaren basiskennis en vaardigheden moeten ontwikkelen met betrekking tot openbaarheid en daarmee ook tot informatiehuishouding.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid, 24 oktober 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Onderdeel van het programma Openbaarheid en Informatiebeheer is een cultuur- en gedragsverandering, die ervoor moet zorgen dat openbaarheid voor alle medewerkers van de gemeente een vanzelfsprekendheid is. Daarnaast wordt openbaarheid ook onderdeel van het traject 'vakmanschap van de ambtenaar'. Dat betekent dat alle ambtenaren basiskennis en vaardigheden moeten ontwikkelen met betrekking tot openbaarheid en daarmee ook tot informatiehuishouding.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹⁰⁵

De gemeenteraad is meegenomen in de grote lijnen van de ontwikkelingen rond openbaarheid en soms specifiek rond de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkamer. Er is soms bewust voor gekozen om niet alle details over acties mee te nemen, omdat dit veel uitvoerende informatie is en soms niet nodig om de grote lijn te kunnen volgen. In een technische sessie zijn we bijvoorbeeld wel dieper ingegaan op acties.

Een cultuurverandering is een constant proces. Eigenlijk zit hier geen einde aan. Daarom is deze aanbeveling moeilijk op 'opgevolgd' te zetten. We blijven initiatieven ontplooiën rond deze aanbeveling. Het klopt dat we hierover niet in detail hebben gerapporteerd aan de gemeenteraad.

Het al bij de bron classificeren van documenten: In 2020 heeft het college het beleid classificatie van informatieobjecten vastgesteld. Dit beleid ziet op het bij de bron classificeren van documenten. De classificatie is onder andere geïmplementeerd in het bestuurlijk besluitvormingssysteem. Hier wordt in het rekenkamerrapport zelf ook naar verwezen.

Informatie over of en hoe de scheve verhouding tussen geheimhouding en openbaarheid zal worden aangepakt: dit staat op de agenda voor 2026.

Of het college burgers vanuit een dienstverlenende houding zal benaderen nadat ze een informatieverzoek hebben ingediend: volgens het 'nieuwe' Woo-proces wordt altijd contact opgenomen met een verzoeker, vanuit een dienstverlenend perspectief. Zie raadsbrief van

6 februari 2024: het contact met verzoekers is geïntensiveerd. In de verschillende raadsbrieven staan de ontwikkelingen rond het openbaarheidscentrum/contactpersoon beschreven en de dienstverlenende houding die we rond openbaarheid willen aannemen.

De raad is ook middels andere raadsbrieven meegenomen in de opvolging van de aanbevelingen. Het klopt dat de opvolging van de aanbevelingen in deze brieven niet als zodanig is benoemd. De ambitie van het college als het gaat over openbaarheid is al vanaf 2018 gaande. Rond deze ambitie is een aantal acties benoemd en uitgezet die in lijn zijn met de aanbevelingen van de rekenkamer.

Documenten die onder andere meegenomen zijn in het onderzoek van de rekenkamer:

- Coalitieakkoord 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid'
- Raadsbrief van oktober 2018
- Raadsbrief van februari 2019
- Raadsbrief van februari 2021
- Raadsbrief van mei 2022
- Raadsbrief van juli 2022

Documenten opgesteld na verschijnen rekenkamerrapport:

- Raadsbrief december 2022
- Raadsbrief mei 2023
- Raadsbrief oktober 2023
- Raadsbrief compliance september 2023
- Raadsbrief januari 2024 (plus uitgangspunten Woo)
- Raadsbrief januari 2024 (afdoening vragen Havelaar)
- Coalitieakkoord 'Amsterdams Akkoord'

Op open.amsterdam is alle informatie te vinden die actief openbaar gemaakt is, ook buiten de wettelijke categorieën om.

Aanbeveling 2: Stuur meer op zo spoedig mogelijk openbaar maken (ID11)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, pp. 27-29)

Het moet normaal worden dat het college de wettelijke regels naleeft en de meeste Wob-en in de toekomst Woo-verzoeken zo spoedig mogelijk afhandelt. Dat betekent ook dat de achterstand in de afhandeling van Wob-verzoeken moet worden weggewerkt en moet worden overwogen om meer informatie uit eigen beweging openbaar te maken.

Achterliggende bevindingen

- Het college heeft geen ambitie geformuleerd om Wob-verzoeken 'zo spoedig' en uiterlijk binnen de wettelijke termijn af te handelen. Standaard wordt de beslistermijn met vier weken verlengd, tot een beslistermijn van acht weken.
- 42% van de Wob-besluiten (november 2021) is binnen acht weken genomen. Uit ons dossieronderzoek over de eerste helft van 2021 blijkt dat 54% van de Wob-besluiten buiten de wettelijke termijn is genomen. Daarbij is rekening gehouden met de extra verlenging van de beslistermijn om derde belanghebbenden in de gelegenheid te stellen een zienswijze in te dienen of een voorlopige voorziening te vragen. Ook is rekening gehouden met de extra verlenging in het geval het college en de Wob-verzoeker afspraken hebben gemaakt over een langere beslistermijn.
- Door de invoering van de Woo moeten verzoeken afgehandeld worden binnen vier weken. Deze termijn kan met twee weken worden verlengd, maar alleen als de omvang of de gecompliceerdheid van de informatie een verlenging rechtvaardigt.
- Onder de Woo moeten meer soorten informatiecategorieën openbaar worden gemaakt dan onder de Wob zijn beschreven. Dat betreft echter een minimumpositie; een overheid mag ervoor kiezen om uit eigen beweging andersoortige informatie openbaar te maken.

De Wob en vanaf 1 mei 2022 de Woo zijn helder over de rechten van burgers op overheidsinformatie en plichten van overheden om informatie openbaar te maken. Het college heeft de afgelopen jaren regelmatig laten zien de maximale termijnen uit de Wob te hanteren om te beslissen op een Wob-verzoek. Daarmee verliest het college uit het oog dat een wet meer is dan een regel. Het is een instrument om binnen het kader van de democratische rechtsstaat te voorzien in een maatschappelijke behoefte. Die behoefte en de doelstelling van de wet is: zo spoedig mogelijk. Bovendien heeft het college vervolgens ook nog vaak de maximale termijnen overschreden. Daarmee wekt het college de indruk dat het voor overheden acceptabel is om zich niet aan de wet te houden. Dat ondermijnt het vertrouwen in de rechtsstaat.

Het is daarom wenselijk dat het college zich uitspreekt over het belang van het naleven van de Wob en Woo en wat het onder 'zo spoedig mogelijk' verstaat. Dit is des te relevanter omdat de invoering van de Woo per 1 mei 2022 ervoor zorgt dat de totale beslistermijn korter wordt (zes in plaats van acht weken). Maar er worden door de Woo ook hogere eisen gesteld aan de verdaging van de termijn (met in de toekomst maar twee in plaats van vier weken). In Amsterdam wordt vrijwel elk Wob-verzoek nu met vier weken verdaagt, maar in de toekomst kan dit alleen als de omvang of de gecompliceerdheid van het verzoek dat rechtvaardigt. Dit betekent dat er een vorm van een vroegtijdige toetsing moet komen. Maar het college kan de besluitvorming ook versnellen door meer actief openbaar

te maken. Dit kan Wob-verzoeken voorkomen en ook het zoekproces naar documenten versnellen.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2023.¹⁰⁶ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

De doelstelling om (reeds) eind 2023 100% van de in de Woo genoemde categorieën actief openbaar te maken is behaald. De wetsartikelen rondom actieve openbaarheid zijn nog niet in werking getreden. Per 1 november 2024 moeten de eerste vier categorieën actief openbaar worden gemaakt. Over de overige categorieën en de inspanningsverplichting is nog niks bekend. Maar we doen dit dus wel al.

Ook wordt steeds meer informatie actief openbaar gemaakt buiten de verplichte categorieën om, waarmee we steeds beter aan de wettelijke inspanningsverplichting voldoen om zoveel mogelijk meer informatie uit eigen beweging openbaar te maken.

De andere doelstelling is om eind 2023 80% van de Woo-verzoeken binnen de termijn af te handelen. In maart 2024 is de 80% gehaald.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat de doelstelling is behaald om eind 2023 100% van de in de Woo genoemde categorieën actief openbaar te maken. Ook blijkt uit de raadsinformatiebrief dat steeds meer informatie actief openbaar wordt gemaakt buiten de verplichte categorieën om, en dat in maart 2024 de doelstelling is gehaald om 80% van de Woo-verzoeken binnen de termijn af te handelen. Onduidelijk is of het college van plan is om op termijn alle Woo-verzoeken (100%) af te gaan handelen binnen de wettelijke termijn.

De raadsinformatiebrief bevat geen uitspraak over wat het college verstaat onder 'zo spoedig mogelijk' afhandelen.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

Verwacht wordt dat eind 2023 alle verplichte categorieën actief openbaar zijn. De andere doelstelling is om eind 2023 80% van de Woo-verzoeken binnen de termijn af te handelen.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid](#), 24 oktober 2024

Onderdeel resultaat/uitkomst

Verwacht wordt dat eind 2023 alle verplichte categorieën actief openbaar zijn.

De andere doelstelling is om eind 2023 80% van de Woo-verzoeken binnen de termijn af te handelen.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹⁰⁷

Plan van het college om op termijn alle Woo-verzoeken (100%) af te handelen binnen de wettelijke termijn: in de raadsbrief Compliance van 12 september 2023 staat de visie van het college op 100% compliance beschreven.

Wat het college verstaat onder 'zo spoedig mogelijk' afhandelen: In de verschillende raadsbrieven staan ambities en initiatieven beschreven voor afhandelen binnen de wettelijke termijn. Het college vindt dus zo spoedig mogelijk: afhandelen binnen de wettelijke termijn.

Aanbeveling 3: Verbeter het werkproces (ID12)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, pp. 29, 30)

Hoewel in de afgelopen jaren al stappen zijn gezet, zijn er nog de nodige verbeteringen in het werkproces door te voeren. Zowel de procedures en werkinstructies, de opslag van informatie in documentmanagementsystemen, als de (technische) mogelijkheden om informatie te zoeken en openbaar te maken, vergen aandacht. De uitvoering van het classificatiebeleid moet nog beginnen.

Achterliggende bevindingen

- Er zijn meerdere werkinstructies voor het afhandelen van Wob-verzoeken. Ze zijn nog niet geïntegreerd en er is nog niet voor alle relevante aspecten aandacht.
- Er zijn nog geen centrale instructies voor actieve openbaarmaking.
- Het classificatiebeleid wordt nog niet in de praktijk toegepast. Dat is ondoelmatig, omdat documenten afzonderlijk moeten worden opgezocht en beoordeeld.
- Door de invoering van de Woo moeten er veranderingen worden aangebracht in de procedures en werkinstructies.
- Het lakken van documenten gebeurt nu nog met de hand. Gegeven de grote hoeveelheden documenten is dat ondoelmatig.
- Er zijn 49 documentatiemanagementsystemen, waardoor het opzoeken van informatie her en der moet worden verzameld.

Stel de achterliggende oorzaken vast

Er is in de afgelopen jaren gaandeweg een probleemanalyse gemaakt van de te overwinnen problemen om te kunnen voldoen aan de collegedoelstelling en wettelijke doelstellingen voor het openbaar maken van overheidsinformatie. De achterliggende oorzaken zijn echter nog onvoldoende in beeld.

Voer het classificatiebeleid uit

Het is in Zweden verplicht om documenten direct te registreren in de daartoe bestemde dossiers en daarbij te markeren in hoeverre sprake is van een geheimhoudingsgrond. Ook het ministerie van BZK vermeldt op documenten of er uitzonderingsgronden van toepassing zijn. Deze werkwijze bespoedigt het openbaarmakingsproces aanzienlijk, omdat bij de afwikkeling van informatieverzoeken nog slechts in het documentmanagementsysteem gezocht hoeft te worden en er ook al een eerste indicatie is of op het document een uitzonderingsgrond van toepassing is. Een verplichting voor ambtenaren om documenten te registreren en markeren kan Amsterdam, net als andere Nederlandse lokale overheden, invoeren en onderdeel maken van het gemeentelijke classificatiebeleid.

Integreer de procedures en maak ze volledig

In de afgelopen jaren zijn werkinstructies opgesteld en is een centrale procesbeschrijving geschreven voor de afhandeling van Wob-verzoeken. Nog steeds moeten ambtenaren diverse instructies raadplegen voor de afhandeling. Integratie van procedures en instructies is wenselijk. Bovendien moet er een centrale procedure worden vastgesteld voor actieve openbaarmaking. Per 1 mei 2022 wordt de Woo van kracht en moeten procedures en werkwijzen worden aangepast aan de nieuwe wet. Ook de dan nog lopende

'oude' Wob-verzoeken moeten vanaf 1 mei 2022 worden afgehandeld volgens de regels van de Woo. Het zal nodig zijn om ambtenaren hiervoor eenmalig bij te scholen.

Onderzoek en pas hulpmiddelen aan

Kijk, ook aan de hand van de praktijk van Miami, hoe bespaard kan worden op het zoeken naar documenten en het onleesbaar maken daarvan. Niet alleen naar de techniek, maar ook of het echt noodzakelijk is om teksten onleesbaar te maken. Het is dringend gewenst dat er gesnoeid wordt in de 49 documentmanagementsystemen. Sneller vinden van documenten gaat alleen lukken als er meer overzicht komt en er minder systemen moeten worden doorzocht.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2023.¹⁰⁸ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Het werkproces met betrekking tot Woo-verzoeken is herzien en wordt op dit moment uitgevoerd. Al lerende zullen er nog aanpassingen gemaakt worden om daar waar het kan extra te versnellen. Wanneer de informatiehuishouding beter op orde komt, zal dit ook een positief effect hebben op de toegankelijkheid van de informatie en daarmee op de snelheid van het proces.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het werkproces met betrekking tot Woo-verzoeken is herzien en wordt uitgevoerd en dat de hoop wordt uitgesproken dat de informatiehuishouding op orde komt.

De raadsinformatiebrief bevat geen informatie waaruit blijkt dat:

- de achterliggende oorzaken voor het niet voldoen aan de collegedoelstellingen en wettelijke doelstellingen voor het openbaar maken van overheidsinformatie in beeld zijn gebracht;
- het gemeentelijk classificatiebeleid is uitgevoerd en of ambtenaren documenten moeten registreren en de uitzonderingsgrond op de openbaarheid moeten vermelden;
- er één centrale procedure is vastgesteld om Woo-verzoeken af te handelen,
- er één centrale procedure is vastgesteld voor actieve openbaarmaking;
- hulpmiddelen voor het zoeken naar informatie en het onleesbaar maken van informatie zijn aangepast.
- het aantal documentmanagementsystemen (49) is verminderd of zal worden verminderd.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

Het werkproces met betrekking tot Woo-verzoeken is herzien en wordt op dit moment uitgevoerd. Al lerende zullen er nog aanpassingen gemaakt worden om daar waar het kan extra te versnellen. Wanneer de informatiehuishouding beter op orde komt, zal dit ook een positief effect hebben op de toegankelijkheid van de informatie en daarmee op de snelheid van het proces. We streven naar 80 % eind 2023.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid](#), 24 oktober 2024

Onderdeel resultaat/uitkomst

Het werkproces met betrekking tot Woo-verzoeken is herzien en wordt op dit moment uitgevoerd. Al lerende zullen er nog aanpassingen gemaakt worden om daar waar het kan extra te versnellen. Wanneer de informatiehuishouding beter op orde komt, zal dit ook een positief effect hebben op de toegankelijkheid van de informatie en daarmee op de snelheid van het proces. We streven naar 80 % eind 2023.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹⁰⁹

Achterliggende oorzaken voor het niet voldoen aan de collegedoelstellingen en wettelijke doelstellingen voor het openbaar maken van overheidsinformatie zijn in beeld gebracht. Onder meer in de raadsbrief van 6 mei 2022 over complexiteit van afhandelen verzoeken is hierop ingegaan. Dat geldt ook voor de raadsbrief van 15 mei 2023 met de onderdelen van het programma. De basis daarvan is een analyse en review van twee externe partijen. Hun rapporten zijn niet als zodanig met de raad gedeeld en de aanpak is daarop gebaseerd.

Het gemeentelijk classificatiebeleid is uitgevoerd en ambtenaren moeten documenten registreren en de uitzonderingsgrond op de openbaarheid vermelden. In 2020 heeft het college het beleid classificatie van informatieobjecten vastgesteld. Dit beleid ziet op het bij de bron classificeren van documenten. De classificatie is onder andere geïmplementeerd in het bestuurlijk besluitvormingssysteem. Hier wordt in het rekenkamerrapport zelf ook naar verwezen.

Eén centrale procedure om Woo-verzoeken af te handelen: Ten eerste is in bijvoorbeeld de raadsbrief van 3 februari 2021 aangegeven dat er één Wob-proces is opgesteld, dat voor de gehele organisatie geldt. Hiermee verbeteren we de kwaliteit van de afhandeling. Ook hebben we een centrale registratie ingevoerd van de binnengekomen Wob-verzoeken, zodat we de tijdigheid van de afhandeling kunnen monitoren.

Ten tweede is het proces van het afhandelen van Woo-verzoeken geoptimaliseerd door te werken met vaste afhandelteams voor directies met veel en/of complexe verzoeken. In 2023 is een nieuw registratiesysteem met dashboard in gebruik genomen. Dit dashboard stelt de afhandelteams in staat directer te sturen op de afhandeling. Ten derde is de snelheid en kwaliteit van het afhandelproces verbeterd door aanpassingen in het proces:

de bestuurlijke besluitvorming is aangepast en versneld, er is aandacht geweest voor het ontwikkelen van zoekcompetenties en het contact met verzoekers is geïntensiveerd.

Eén centrale procedure voor actieve openbaarmaking: ambtelijk is deze procedure vastgesteld. Dit staat deels beschreven in de raadsbrief van 6 februari 2024.

Hulpmiddelen voor het zoeken naar informatie en het onleesbaar maken van informatie: In de raadsbrief van 6 mei 2022 is aangegeven dat de afgelopen tijd stappen zijn gezet om het afhandelen van Wob-verzoeken te verbeteren, door te standaardiseren, te innoveren en hulpmiddelen beschikbaar te stellen voor de organisatie. In de brief van 6 februari 2024 is aangegeven dat ook gewerkt is aan technische ondersteuning door de inzet van E-discovery en aan nieuwe methoden van archivering, bijvoorbeeld voor e-mailarchivering. Daarnaast is veel ambtelijk georganiseerd, maar niet gerapporteerd aan de raad, waaronder het Woo-afhandelingsysteem dat kan ontdubbelen en anonimiseren.

Vermindering van het aantal documentmanagementsystemen (49): In de eerder genoemde raadstukken over de bestuursopdracht I-domein en de opvolging daarvan is bij het onderdeel generieke voorzieningen daarover gerapporteerd. Verder wordt dit ambtelijk opgepakt en niet alles gaat naar de gemeenteraad.

Aanbeveling 4: Verbeter centrale sturing (ID13)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, pp. 30, 31)

Zorg voor een centrale registratie van Wob-verzoeken met actuele en volledige informatie, die een goede basis kan vormen voor centrale sturing.

Achterliggende bevindingen

- Ondanks vele verbeteringen is er in december 2021 nog geen centraal registratiesysteem met actuele en volledige informatie over de afhandeling van Wob-verzoeken.
- Ook is er geen centraal datasysteem waarmee alle directies en stadsdelen werken en waarin dossiervorming plaatsvindt. Alle directies werken ook in oktober 2021 nog met hun eigen systeem, waarin ze lopende Wob-verzoeken afhandelen.
- Het college laat (nog) niet registreren of een Wob-verzoek volledig of deels is ingewilligd, geheel is afgewezen of buiten behandeling is gesteld of dat er sprake was van misbruik van recht door de Wob-verzoeker. Ook wordt niet vastgelegd aan welk bestuursorgaan het Wob-verzoek is gericht.
- Er ontbreekt centrale informatie over de ingediende bezwaren en de afhandeling van bezwaren, (hoger) beroepen en klachten.
- De wijze waarop verantwoordelijkheden zijn belegd, roepen vragen op over centrale sturing. Portefeuillehouders spreken de directeuren aan op de tijdigheid van het afhandelen van Wob-verzoeken. De CIO en de informatiecommissaris zien hun rol als de tweede lijn binnen het 'three lines of defence model', waarbij zij een 'control' functie vervullen. Daarnaast heeft de CIO door middel van argumenten draagvlak gecreëerd voor de door te voeren verbeteringen. Volgens het bevoegd-hedenbesluit zijn de directeuren verantwoordelijk en niet CIO-office.

Maak centrale registratie compleet

In verschillende stappen is de afgelopen jaren toegewerkt naar een centrale registratie. Die kan pas echt centraal worden genoemd als alle directies en stadsdelen werken in hetzelfde systeem en zij er ook direct toegang tot hebben. Pas dan is het mogelijk door middel van 'een druk op de knop' centraal actuele en volledige informatie uit het systeem te genereren. De nog bestaande registratiesystemen op directieniveau worden dan overbodig. Noodzakelijk informatie over de (juridische) afhandeling van Wob-verzoeken moet nog aan het informatiesysteem worden toegevoegd. Ook kan het informatiesysteem worden aangevuld met informatie over aan welk bestuursorgaan het Wob-verzoek is gericht, de gedeeltelijke inwilliging of afwijzing van verzoeken, de buiten behandelingstelling daarvan en het eventuele misbruik van recht door een Wob-verzoeker.

Schep duidelijkheid over de verantwoordelijkheden

Ondanks dat alle bevoegdheden zijn geregeld, worden deze bevoegdheden in de praktijk als onduidelijk ervaren. Dat belemmert het tijdig nemen van Wob-besluiten, het nemen van een beslissing op bezwaar of het uit eigen beweging openbaar maken van informatie. Het college zal de bestaande onduidelijkheden over de bevoegdhedenverdeling moeten oplossen, waarbij het de afweging moet maken of de Amsterdamse bevoegdheidsregeling aanpassing behoeft. Openbaarheid kan directie- en stadsdeel-overstijgend zijn, terwijl de Amsterdamse bevoegdhedenregeling uitgaat van een grote verantwoordelijkheid van individuele directeuren en stadsdeelbestuurders.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2023.¹¹⁰ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Het programma organiseert de centrale sturing op ambtelijk- en bestuurlijk niveau. Daarboven is elke portefeuillehouder verantwoordelijk. Eind oktober 2023 is het Woo-Dashboard in gebruik genomen door een brede groep medewerkers die betrokken zijn bij het afhandelen van Woo-verzoeken. Daarmee kan iedereen zijn Woo-positie op elk moment raadplegen en wordt duidelijk welke verzoeken buiten de termijn dreigen te lopen, daar kan dan extra op afhandeling worden gestuurd. Maandelijks ontvangen alle bestuurders en het GMT een rapportage over de lopende Woo-verzoeken en kunnen daarmee binnen hun portefeuille op afhandeling sturen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat er eind oktober 2023 een dashboard in gebruik is genomen dat informatie bevat over (de afhandeling van) het Woo-verzoek. De raadsinformatiebrief maakt niet duidelijk of alle Woo-verzoeken centraal (en niet langer per directie afzonderlijk) worden geregistreerd, of dat het dashboard informatie put uit verschillende registraties. Daarnaast maakt de raadsinformatiebrief niet duidelijk of ook meta-informatie per Woo-verzoek wordt geregistreerd. Voorbeelden van meta-informatie zijn het bestuursorgaan waaraan het Woo-verzoek is gericht, de gedeeltelijke inwilliging of afwijzing van verzoeken, de buiten behandelingstelling daarvan en het eventuele misbruik van recht door een Woo-verzoeker.

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het programma de centrale sturing op ambtelijk en bestuurlijk niveau organiseert en dat elke portefeuillehouder verantwoordelijk is. Dit biedt geen informatie of de ervaren onduidelijkheid in de bevoegdhedenverdeling is opgelost.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

Opgepakt via Woo-dashboard en maandelijks rapportage aan bestuurders en GMT.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid, 24 oktober 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Opgepakt via Woo-dashboard en maandelijkse rapportage aan bestuurders en GMT.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹¹¹

Woo-verzoeken worden centraal (en niet langer per directie afzonderlijk) geregistreerd, of het dashboard haalt informatie uit verschillende registraties: In de raadsbrief van februari 2024 staat dat in 2023 een nieuw registratiesysteem met dashboard in gebruik is genomen. Daarmee is bedoeld dat er één registratie is.

Registratie van metadata per Woo-verzoek: De metadata die per Woo-verzoek worden geregistreerd (ID, behandelaar, onderwerp, cluster, directie, stadium, dagen tot deadline, dagen binnenkomst) zijn niet met de raad gedeeld.

Oplossing onduidelijkheid in de bevoegdhedenverdeling: De resultaten spreken voor zich. Dit is echter wel een onderwerp dat blijvend aandacht nodig heeft.

Aanbeveling 5: Informeer de raad ook over resultaten (ID14)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, pp. 31, 32)

Informeer de gemeenteraad over de beleidsrealisatie, het actief openbaar maken van informatie en het afhandelen van de Wob- en later de Woo-verzoeken.

Achterliggende bevindingen

- Het college heeft de gemeenteraad via raadsbrieven - en in beperkte mate via P&C-producten - in grote lijnen geïnformeerd over de afhandeling van Wob-verzoeken.
- Zo is de raad geïnformeerd over het voorgenomen beleid, de ingezette veranderingen en over de ontwikkeling in het percentage van de Wob-verzoeken dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld (van 22% in januari 2021 naar 38% in augustus 2021).
- Het college heeft de gemeenteraad duidelijk gemaakt dat er achterstanden zijn in de afhandeling van Wob-verzoeken, maar niet hoe groot die zijn.

De gemeenteraad heeft in de afgelopen jaren geprobeerd door middel van moties en initiatiefvoorstellen de openbaarheid te vergroten. Het college heeft de gemeenteraad in grote lijnen geïnformeerd over het beleid en de manier waarop dat wordt uitgevoerd. Desondanks weet de gemeenteraad weinig tot niets over het concrete aantal ingediende en afgehandelde Wob-verzoeken, over de termijnen waarbinnen Wob-verzoeken zijn afgehandeld, over het aantal afgewezen verzoeken en over de wijze waarop documenten beschikbaar zijn gesteld. Raadsleden kunnen de gepubliceerde Wob-besluiten op de website raadplegen, maar dit biedt geen overzicht. De raad mist nu informatie om het college te controleren. Het college is volgens de Woo verplicht om een openbaarheidsparagraaf op te nemen in de begroting, waarin het ingaat op de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo. In de jaarrekening moet het college op grond van de Woo verslag doen van de uitvoering van de Woo in relatie tot de beleidsvoornemens.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2023.¹¹² In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

De gemeenteraad wordt regelmatig over de voortgang geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief. Op 10 oktober 2023 is de gemeenteraad in een technische sessie geïnformeerd over de uitvoering van de Woo.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

In de raadsinformatiebrief stelt het college dat de gemeenteraad regelmatig over de voortgang is geïnformeerd met een raadsinformatiebrief. Op 10 oktober 2023 zou de

gemeenteraad in een technische sessie geïnformeerd zijn over de uitvoering van de Woo. Het college maakt echter niet duidelijk of de gemeenteraad is geïnformeerd over de beleidsrealisatie, het actief openbaar maken van informatie en het afhandelen van de Wob- en Woo-verzoeken. Voor raadsleden is dit niet eenvoudig na te gaan, omdat de raadsinformatiebrief geen verwijzingen bevat naar de eerdere raadsbrieven.

Daarnaast bevat de raadsinformatiebrief geen informatie over of de begroting een openbaarheidsparagraaf bevat en of het college in de jaarrekening verslag doet van de uitvoering van de Woo in relatie tot de beleidsvoornemens.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

De gemeenteraad wordt regelmatig over de voortgang geïnformeerd middels een raadsbrief. Op 10 oktober 2023 is de gemeenteraad in een technische sessie geïnformeerd over de uitvoering van de Woo.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid, 24 oktober 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

De gemeenteraad wordt regelmatig over de voortgang geïnformeerd middels een raadsbrief. Op 10 oktober 2023 is de gemeenteraad in een technische sessie geïnformeerd over de uitvoering van de Woo.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹¹³

Is de gemeenteraad geïnformeerd over de beleidsrealisatie, het actief openbaar maken van informatie en het afhandelen van de Wob- en Woo-verzoeken? Voor raadsleden is dit niet eenvoudig na te gaan, omdat de raadsinformatiebrief geen verwijzingen bevat naar de eerdere raadsbrieven. Het klopt dat de laatste brief geen verwijzing bevat, echter in de andere raadsbrieven wordt vaak wel terugverwezen naar de vorige raadsbrief. Verder kunnen de verschillende brieven ook in het raadsinformatiesysteem worden gezocht en gevonden:

- Raadsbrief van oktober 2018
- Raadsbrief van februari 2019
- Raadsbrief van februari 2021
- Raadsbrief van mei 2022
- Raadsbrief van juli 2022
- Raadsbrief december 2022
- Raadsbrief mei 2023
- Raadsbrief oktober 2023
- Raadsbrief compliancy september 2023
- Raadsbrief januari 2024 (plus uitgangspunten Woo)
- Raadsbrief januari 2024 (afdoening vragen Havelaar)

Bevat de begroting een openbaarheidsparaagraaf en doet het college verslag in het jaarverslag over de uitvoering van de Woo in relatie tot de beleidsvoornemens? De jaarverslagen 2022 tot en met 2024 en de begrotingen 2023 tot en met 2025 bevatten de wettelijk verplichte openbaarheidsparaagraaf.

- Jaarverslag Gemeente Amsterdam 2022 o.a. openbaarheidsparaagraaf, paragraaf 4.2 op pagina 273
- *Jaarverslag 2023* - Gemeente Amsterdam o.a. openbaarheidsparaagraaf, paragraaf 3.2 op pagina 284
- *Jaarverslag 2024* - Gemeente Amsterdam o.a. openbaarheidsparaagraaf, paragraaf 3.8 op pagina 372
- Begroting 2023 - Gemeente Amsterdam o.a. H 3B.2 op pagina 185-186
- Begroting 2024 - Gemeente Amsterdam o.a. openbaarheidsparaagraaf op pagina 427
- Begroting 2025 - Gemeente Amsterdam o.a. openbaarheidsparaagraaf op pagina 355

Aanbeveling 6: Vul de informatie op de website aan (ID15)

Beschrijving aanbeveling (bron: Openbaar maken van overheidsinformatie in Amsterdam, 2022, p. 32)

Publiceer alle afgehandelde Wob-dossiers op de website van het Stadsarchief en maak deze tekstdoorzoekbaar.

Achterliggende bevindingen

- De website bevat informatie over de Wob-besluiten en sinds kort ook over lopende Wob-verzoeken.
- Niet alle Wob-besluiten worden op de website gepubliceerd.
- Van de gepubliceerde Wob-dossiers is gemiddeld 85% compleet.
- De meeste gepubliceerde documenten (90%) zijn niet-tekstdoorzoekbaar.

De website moet worden aangevuld worden met ontbrekende Wob-dossiers en Wob-documenten. Dit geldt ook voor documenten die bij een beslissing op bezwaar bij een Wob-besluit (deels) openbaar zijn gemaakt. Om de gepubliceerde documenten voor eenieder toegankelijk te maken, zouden deze ook tekstdoorzoekbaar moeten zijn.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief, 24 oktober 2024 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2023*. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 31 december 2023.¹¹⁴ In deze rapportage is niet verwezen naar de raadsinformatiebrief, d.d. 24 oktober 2024. Deze raadsinformatiebrief bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling.

Raadsinformatiebrief

Open.amsterdam is het kanaal waarop informatie actief openbaar gemaakt wordt. Verschillende informatiecategorieën, zoals de Woo-besluiten, worden daar gepubliceerd.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat actief openbaar gemaakte informatiecategorieën worden gepubliceerd op open.amsterdam, waaronder de Woo-verzoeken. De raadsinformatiebrief bevat geen informatie over de vraag of alle afgehandelde Woo-verzoeken en alle documenten worden gepubliceerd op open.amsterdam.

Ook bevat de raadsinformatiebrief geen informatie over de huidige stand van zaken van de tekstdoorzoekbaarheid van de gepubliceerde documenten. Daarmee blijft onduidelijk of alle documenten tekstdoorzoekbaar, en daarmee toegankelijk zijn.

Informatie FullyInControl
Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 24 oktober 2024. Onderdeel omschrijving Open.amsterdam is het kanaal waarop informatie actief openbaar gemaakt wordt. Verschillende informatiecategorieën, zoals de Woo-besluiten, worden daar gepubliceerd. Eind 2023 zijn alle elf de verplichte informatie categorieën actief openbaar. Onderdeel documenten Geen documenten toegevoegd in het FIC-systeem. Onderdeel informatie links Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid, 24 oktober 2024 Onderdeel resultaat/uitkomst Open.amsterdam is het kanaal waarop informatie actief openbaar gemaakt wordt. Verschillende informatiecategorieën, zoals de Woo-besluiten, worden daar gepubliceerd. Eind 2023 zijn alle elf de verplichte informatie categorieën actief openbaar.
Aanvullende informatie ambtelijke organisatie ¹¹⁵
Worden alle afgehandelde Woo-verzoeken en alle documenten gepubliceerd op open.amsterdam? In de raadsbrief van februari 2024 staat dat naast de elf informatiecategorieën, informatie over erfpacht en preventief fouilleren is gepubliceerd op open.amsterdam. Woo-besluiten is een van de verplichte categorieën. Hiermee wordt bedoeld dat alle Woo-besluiten op open.amsterdam worden gepubliceerd. Zijn alle gepubliceerde documenten tekstdoorzoekbaar, en daarmee toegankelijk? Zie open.amsterdam voor de zoekmogelijkheden. Het klopt dat de raad hier niet op dit niveau over is geïnformeerd. Binnen de documenten kan op tekst worden gezocht. In de algemene zoekbalk nog niet. Open.amsterdam moet verder worden doorontwikkeld. Dit staat op de planning voor eind 2025, begin 2026.

Bijlage 6 Participatieparagraaf

Aanbeveling 1: Gebruik de participatieparagraaf (ID16)^{dddd}

Beschrijving aanbeveling (bron: Participatieparagraaf, 2022, p. 9)
Goed gebruik van de participatieparagrafen is niet alleen nuttig voor het sturen op participatie, maar biedt ook mogelijkheden om te leren en participatie binnen de gemeente Amsterdam te verbeteren. Daarvoor is het nodig dat participatieparagrafen worden gemonitord. Achterliggende bevindingen ▪ Twee jaar na introductie is de informatie in de participatieparagrafen onvoldoende geschikt om een duidelijk beeld te krijgen van participatie. ▪ Voor zover wij weten, is op dit probleem met de participatieparagrafen niet eerder ingegrepen. Monitor de participatieparagrafen Door de participatieparagrafen te monitoren, ontstaat er allereerst zicht op de kwaliteit van de informatie besloten in de paragrafen. Dat maakt het mogelijk om, indien nodig, in te grijpen en (desnoods meer dwingend) te sturen op kwalitatief betere informatie. Bijvoorbeeld door meer instructie te geven of door het instellen van screening van participatieparagrafen voordat voordrachten naar het college of DB gaan. Daarnaast biedt monitoring mogelijkheden om te leren en participatie in de gemeente Amsterdam verder te brengen. Door de inhoud van participatieparagrafen periodiek te analyseren kan de ontwikkeling van participatie in Amsterdam worden gevolgd. Knelpunten en onduidelijkheden bij het toepassen van participatie in de praktijk kunnen dan worden gesignaleerd en geadresseerd.
Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrieven (brief van 26 maart 2024, brief van 22 oktober 2024)
Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het <i>Jaarverslag 2024</i> die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 22 oktober 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 30 juni 2024.¹¹⁶ De raad is in de jaarlijkse rapportage via het jaarverslag niet gewezen op de raadsinformatiebrief van 26 maart 2024.
Raadsinformatiebrief 26 maart 2024 De participatieparagraaf is opgenomen als vast onderdeel in het kwantitatieve dashboard over de staat van participatie en wordt op die manier vanaf 2024 structureel gemonitord. Raadsinformatiebrief 22 oktober 2024 De werkinstructie voor de participatieparagraaf is onderdeel van het stappenplan participatie. Dat is de ambtelijke instructie voor het inrichten en uitvoeren van een zorgvuldig participatieproces. We zullen in de communicatie over de in werking getreden

^{dddd} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Participatieparagraaf* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 3.

participatieverordening in de komende maanden ook aandacht besteden aan het gebruik van de participatieparagraaf. Zo brengen we het invullen van de participatieparagraaf onder de aandacht bij de verschillende directies en stadsdelen. De participatieparagraaf wordt verder onderdeel van de participatiemonitor. Op die manier volgen we ook structureel hoe de participatieparagraaf wordt gebruikt.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrief blijkt dat het college de participatieparagraaf onderdeel heeft gemaakt van de participatiemonitor, wat het zicht bevordert op de kwaliteit van de informatie die besloten ligt in de participatieparagrafen.

De raadsinformatiebrief bevat geen beschrijving van hoe de participatiemonitor het mogelijk maakt om te sturen op kwalitatief betere informatie. Ook worden in de raadsinformatiebrief geen mogelijkheden benoemd over hoe geleerd kan worden uit de bevindingen in de participatiemonitor.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

De participatieparagraaf wordt onderdeel van het structureel monitoren van participatie. Op die manier volgen we ook structureel hoe de participatieparagraaf wordt gebruikt. Na doorvoering van de aanpassingen en de nieuwe instructie wordt ook aandacht besteed aan communicatie over het gebruik van de participatieparagraaf. Dit deel van de toezegging is in april dit jaar met de eerste participatiemonitor afgedaan.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd aan het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: participatie, 22 oktober 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

De participatieparagraaf wordt onderdeel van het structureel monitoren van participatie. Op die manier volgen we ook structureel hoe de participatieparagraaf wordt gebruikt. Na doorvoering van de aanpassingen en de nieuwe instructie wordt ook aandacht besteed aan communicatie over het gebruik van de participatieparagraaf. Dit deel van de toezegging wordt in april dit jaar met de eerste participatiemonitor afgedaan.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹¹⁷

De rekenkamer constateert dat de raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024 geen beschrijving bevat van hoe de participatiemonitor het mogelijk maakt om te sturen op kwalitatief betere informatie. Ook constateert de rekenkamer dat de raadsinformatiebrief niet benoemt hoe geleerd kan worden van de bevindingen in de participatiemonitor.

In de raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024 wordt benadrukt dat de monitor in ontwikkeling is. Dit verklaart waarom niet in detail is beschreven hoe de participatiemonitor gebruikt wordt om kwalitatief te sturen en hoe geleerd kan worden van de bevindingen. In het bijgevoegde dashboard in de raadsbrief is destijds een eerste inzicht gegeven in hoe de participatieparagraaf gemonitord gaat worden.

In december 2025 zal de raad een eerste tussenrapportage ontvangen over de implementatie van de participatieverordening, inclusief het genoemde dashboard. Deze tussenrapportage bevat cijfers over de participatieparagraaf en een analyse van het gebruik ervan op basis van een steekproef. Daarbij zal onderzocht worden in hoeverre de onderdelen uit de ambtelijke instructie zijn ingevuld, zoals doel en mate van invloed. De tussenrapportage zal ook ingaan op hoe geleerd kan worden van de bevindingen, en eerste aanbevelingen formuleren.

Aanbeveling 2: Ga na hoe participatie in de praktijk wordt opgezet

(ID17)^{eeee}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Participatieparagraaf*, 2022, pp. 6, 7)

Onderzoek of de worsteling met participatie zoals we die in de participatieparagraaf zien, zich ook in werkelijkheid voordoet. Onderzoek daarvoor in hoeverre er sprake is van bewuste en zorgvuldige afwegingen rondom de inzet van participatie. Het nagaan of meer gedetailleerde participatieplannen zijn opgesteld en de inhoud van deze plannen vormen een goed startpunt voor een dergelijk onderzoek.

Achterliggende bevindingen

- De paragrafen bevatten zelden duidelijke informatie over het doel van participatie, het participatieniveau en de geboden beleidsruimte voor participatie.
- Het is bij veel participatieparagrafen niet duidelijk of er Amsterdammers betrokken zijn geweest.
- Als, volgens de ingevulde participatieparagraaf, er geen sprake is van participatie, dan wordt dit zelden toegelicht.
- Het ontbreken van een wettelijke verplichting tot inspraak wordt soms aangedragen als reden om geen participatie toe te passen.
- Bij geen enkele participatieparagraaf wordt verwezen naar een onderliggend en meer gedetailleerd plan voor participatie.

Ga na of vooraf bewust en zorgvuldig is nagedacht over het inzetten van participatie

Een belangrijk streven bij het Amsterdamse participatiebeleid is dat al in een vroeg stadium wordt nagedacht over het inzetten van participatie. Het gaat dan niet alleen over de vraag of participatie van toepassing is, maar ook welk doel participatie dient, welk participatieniveau wordt nagestreefd en welke beleidsruimte er is om recht te doen aan de uitkomsten van participatie. Uit de participatieparagrafen blijkt echter niet duidelijk dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. Het is daarom belangrijk dat wordt nagegaan of op een andere manier of in een ander document (zoals een participatieplan) de keuzes en afwegingen hieromtrent wel zorgvuldig zijn gemaakt. Daarnaast wordt het belang benadrukt van bestuurlijke betrokkenheid vanaf het begin van het participatietraject. In de praktijk lijken de voordrachten voor het college en DB veelal het sluitstuk te zijn van de voorbereiding van nieuw beleid en daarmee van eventuele participatie. Dat betekent dat participatieparagrafen in deze veelvoorkomende gevallen niet de gewenste bestuurlijke betrokkenheid aan het begin borgen. Ook hier kan het natuurlijk zo zijn dat de bestuurlijke betrokkenheid vooraf op een andere manier wél is geregeld. Daarom raden wij aan om ook na te gaan in hoeverre dit het geval is. Mocht daaruit blijken dat er toch sprake is van onvoldoende bestuurlijke betrokkenheid vooraf, dan adviseren wij om na te denken over een andere manier dan de participatieparagraaf om deze bestuurlijke betrokkenheid alsnog te borgen.

Ga na of duidelijk is wat wordt verstaan onder participatie

Uit de participatieparagrafen ontstaat verder een beeld dat het voor ambtenaren niet altijd duidelijk is wat wordt verstaan onder participatie. Bijvoorbeeld doordat het regelmatig

^{eeee} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Participatieparagraaf* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 1.

vaag blijft op welke wijze Amsterdammers bij participatie betrokken zijn geweest, maar er wel maatschappelijke organisaties, overheden en interne organisatieonderdelen worden opgevoerd. Maar ook doordat het in veel gevallen onduidelijk blijft welke vorm de participatie precies heeft gekregen. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken of onduidelijkheden of gebrek aan kennis een rol spelen bij het in de praktijk brengen van participatie.

Ga na of duidelijk is wanneer participatie wenselijk is en wanneer niet

Een deel van de worsteling die zichtbaar wordt in de participatieparagrafen lijkt samen te hangen met de vraag wanneer participatie wel en niet aan de orde is. Onduidelijkheid over wat er aan participatie is gedaan of gebrek aan motivatie bij het afzien van participatie kan immers het gevolg zijn van een ambtenaar die zich niet vrij of zeker voelt om beargumenteerd aan te geven dat participatie niet passend was. Daarom adviseren wij om na te gaan of het voldoende duidelijk is in welke gevallen participatie wel en wanneer niet wenselijk is en wat daarvoor valide argumenten zijn. Daarmee kan ook worden uitgesloten dat het afzien van participatie het gevolg is van het ontbreken van een positieve houding ten aanzien van participatie.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief (brief van 26 maart 2024, brief van 22 oktober 2024)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 22 oktober 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 30 juni 2024.¹¹⁸ De raad is in de jaarlijkse rapportage via het jaarverslag niet gewezen op de raadsinformatiebrief van 26 maart 2024.

Raadsinformatiebrief 26 maart 2024 (inclusief het externe onderzoek)

In het onderzoek naar de ontwikkeling van een structurele participatiemonitor is naast een documentanalyse ook in een steekproef van 16 trajecten onderzocht hoe participatie in de praktijk wordt opgezet. De resultaten van dit onderzoek zijn vervat in het rapport 'ontwikkeling participatiemonitor gemeente Amsterdam' in de bijlage bij deze brief. Hoe participatie in de praktijk wordt opgezet wordt bovendien vanaf 2024 structureel gevolgd in de jaarlijkse monitor over de staat van participatie in Amsterdam.

Raadsinformatiebrief 22 oktober 2024

We hebben mede op basis van de toezegging een bureau ingehuurd om onderzoek te doen naar de participatiepraktijk, o.a. door een kwalitatieve steekproef van vijftien casussen. De resultaten hiervan zijn gedeeld met de raad en besproken in de raadscommissie SED op 22 mei 2024. Met deze uitkomsten is ook de opzet van een monitor voor participatie aangeboden aan de raad waarmee we participatie structureel gaan monitoren. Onderdeel van deze monitor is een kwalitatieve evaluatie, waarin we kijken hoe participatie in de praktijk wordt opgezet en uitgevoerd.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsinformatiebrieven blijkt dat het college de praktijk van participatie heeft laten onderzoeken door een extern onderzoeksbureau. Uit het oorspronkelijke rekenkameronderzoek blijkt dat de afwegingen over bestuurlijke betrokkenheid niet altijd vooraf worden gemaakt. De raadsinformatiebrieven maken niet duidelijk hoe de bestuurlijke betrokkenheid wordt geborgd.

In het externe onderzoek is niet systematisch onderzocht of onduidelijkheden of gebrek aan kennis een rol spelen bij het in de praktijk brengen van participatie. Wel wordt in het onderzoek geconstateerd dat de meeste uitgangspunten uit het beleidskader bekend zijn, maar dat dit niet betekent dat ze zo expliciet worden nageleefd.

De raadsinformatiebrieven en het externe onderzoek geven geen duidelijkheid over in welke gevallen participatie wenselijk is, en wat daarvoor valide argumenten zijn.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

We hebben mede op basis van de toezegging een bureau ingehuurd om onderzoek te doen naar de participatiepraktijk, o.a. door een kwalitatieve steekproef van 15 casussen. De resultaten hiervan zijn gedeeld met de raad en besproken in de raadscommissie SED op 22 mei 2024. Met deze uitkomsten wordt ook de opzet van een monitor voor participatie aangeboden aan de raad waarmee we participatie structureel willen monitoren.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd aan het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrief: Voortgang aanbevelingen I-domein: participatie, 22 oktober 2024](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

We hebben mede op basis van de toezegging een bureau ingehuurd om onderzoek te doen naar de participatiepraktijk, o.a. door een kwalitatieve steekproef van 15 casussen. De resultaten hiervan waren gepland om te agenderen voor 2023 maar zijn vertraagd en worden nu april dit jaar gedeeld met de raad. Met deze uitkomsten wordt in april ook de opzet van een monitor voor participatie aangeboden aan de raad waarmee we participatie structureel willen monitoren.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹¹⁹

In de raadsinformatiebrief van 22 oktober 2024 is in het algemeen aangegeven dat bestuurlijke betrokkenheid onderdeel wordt van de participatiemonitor. De raadsinformatiebrief bevatte geen concrete invulling, omdat de monitor nog in ontwikkeling was. In de tussentijd zijn aanbevelingen opgepakt en verder uitgewerkt in de monitor, vanuit de gedachte dat we de raad in december 2025 en in Q2 2026 over de

bevindingen uit de monitor informeren en de raad dan ook kennis neemt van hoe we de paragrafen monitoren en de aanbevelingen van de Rekenkamer hebben verwerkt.

De sub aanbevelingen van aanbevelingen zullen als volgt worden uitgewerkt in de monitor en tussenrapportage die de raad in december 2025 zal ontvangen:

- **Ga na of vooraf bewust en zorgvuldig is nagedacht over het inzetten van participatie.** De monitor zal een kwalitatieve steekproef bevatten van participatieplannen. Onderdeel van de monitor is een onafhankelijk etnografisch onderzoek naar een aantal participatiepraktijken. Daarin zal ook worden onderzocht hoe de bestuurders betrokken zijn. De tussenrapportage bevat de eerste bevindingen van dit etnografisch onderzoek, in de tweede helft van 2025 zal specifiek naar de rol van de bestuurders worden gekeken. Daarnaast zullen er ook in focusgroepen gesprekken gevoerd worden om bestuurders over hun rol bij participatie, de opbrengsten daarvan zullen worden gedeeld bij de evaluatie van de participatieverordening in Q2 2026.
- **Ga na of duidelijk is wat wordt verstaan onder participatie.** Met de kwalitatieve steekproef van participatieplannen wordt getoetst of ambtenaren goede participatieplannen kunnen opstellen, conform de proces en kwaliteitseisen uit de verordening. Dat geeft een beeld over het kennisniveau van de ambtenaren. Ook in het etnografisch onderzoek worden de ambtenaren gevolgd bij het voorbereiden en uitvoeren van participatie. In het najaar van 2025 vinden er focusgroepen met ambtenaren plaats over onder meer de eerste bevindingen uit de tussenrapportage. Over de inzichten uit deze onderzoeken en gesprekken wordt gerapporteerd in de evaluatie van de verordening in Q2026.
- **Ga na of duidelijk is wanneer participatie wenselijk is en wanneer niet.** In de monitor worden op basis van een steekproef participatieparagrafen gescoord. Hierbij worden ook de paragrafen betrokken waarbij “niet van toepassing” is ingevuld, en meer inhoudelijk beoordeeld of deze n.v.t.’s passend zijn. Op basis daarvan zullen een aantal aanbevelingen gedaan worden om de gemeente beter in staat te stellen om vanuit de uitzonderingsgronden in de participatieverordening of anderszins de juiste formulering in de paragraaf te zetten; bijvoorbeeld door een aangepaste instructie met voorbeelden en voorbeeldzinnen.

Aanbeveling 3: Pas de opzet van de paragrafen aan (ID18)^{ffff}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Participatieparagraaf*, 2022, pp. 8, 9)

Scherp de opzet van de participatieparagraaf aan zodat deze zich beter verhoudt tot de Amsterdamse praktijk en meer inzichtelijk wordt. Dat vraagt om een vaste structuur. In het geval van DB-voordrachten bevelen wij aan om een echte afzonderlijke participatieparagraaf in te richten in plaats van de huidige gecombineerde paragraaf.

Achterliggende bevindingen

- Voordrachten betreffen vaak een sluitstuk van het proces om nieuw beleid, nieuwe plannen of projecten te maken. Participatieparagrafen hebben daardoor vooral een terugkijkend karakter.
- In geen enkele participatieparagraaf wordt verwezen naar een eerder opgesteld (participatie)plan.
- De meeste participatieparagrafen bestaan uit onduidelijke en ongestructureerde teksten waarin het een zoekplaatje is om informatie te vinden over participatie.
- Bij DB-voordrachten is de participatieparagraaf gecombineerd met de paragraaf advies en afstemming. Dat komt de inzichtelijkheid niet ten goede.

Laat de vaste structuur aansluiten op de Amsterdamse praktijk

We raden aan om de structuur van de participatieparagraaf zo in te richten dat het aansluit op de Amsterdamse praktijk waarin voordrachten vaak een sluitstuk van het beleidsproces zijn. Door de focus te verschuiven naar verantwoording over de participatie achteraf kan de paragraaf makkelijker worden ingevuld. Daarnaast adviseren we om in de paragrafen duidelijk te verwijzen naar de plannen die rondom participatie aan de voorkant van het proces zijn gemaakt, om zo zichtbaar te maken dat er vooraf zorgvuldig is nagedacht over het inrichten van participatie.

Laat de vaste structuur aansluiten op de ambtelijke instructie

Een vaste structuur met standaardkopjes kan helpen om de paragraaf helder en volledig in te vullen. De ambtelijke instructie voor de participatieparagraaf bevat goede handvatten voor de benodigde structuur. Wij raden aan dat de vaste structuur in ieder geval dwingt om helder aan te geven:

- of er wel of geen participatie is doorlopen (indien nodig met motivatie voor het afzien van participatie);
- een verwijzing naar de gemaakte plannen in de voorbereiding van het doorlopen participatietraject;
- wat het doel was van het participatietraject;
- op welke doelgroep de participatie zich heeft gericht;
- wat het nagestreefde niveau was van participatie;
- wat de geboden beleidsruimte was voor participatie en welk resultaat het participatieproces heeft opgeleverd.

^{ffff} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Participatieparagraaf* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 2.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsinformatiebrief (brief van 26 maart 2024, brief van 22 oktober 2024)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsinformatiebrief, d.d. 22 oktober 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 30 juni 2024.¹²⁰ De raad is in de jaarlijkse rapportage via het jaarverslag niet gewezen op de raadsinformatiebrief van 26 maart 2024.

Raadsinformatiebrief 26 maart 2024

Er is een nieuwe instructie gemaakt voor het invullen van de paragraaf, die ingaat op de verschillende momenten in een proces waarop de paragraaf kan en moet worden ingevuld (vooraf, tijdens en na een proces). Deze instructie wordt met ambtenaren uit verschillende directies verder aangescherpt om goed aan te sluiten bij de uitvoeringspraktijk. Ook wordt een aparte participatieparagraaf ingericht in voordrachten voor het Dagelijks Bestuur.

Raadsinformatiebrief 22 oktober 2024

Deze is in september doorgevoerd in het bestuurlijk besluitvormingssysteem Andreas en online. Bij de jaarlijkse bespreking van de monitor worden ook nut en noodzaak van verdere aanpassingen in de (opzet van) de paragraaf geëvalueerd.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing:

Uit de raadsinformatiebrieven blijkt dat een nieuwe werkinstructie voor het invullen van de participatieparagraaf is opgesteld.

Aangekondigd is dat er een aparte participatieparagraaf in voordrachten wordt ingericht voor het dagelijks bestuur.

Uit de raadsinformatiebrieven blijkt niet of de vaste structuur aansluit op de ambtelijke instructie. Ook blijkt niet of de raad in de toekomst via de participatieparagraaf structureel wordt geïnformeerd over:

- of er wel of geen participatie is doorlopen (indien nodig met motivatie voor het afzien van participatie);
- een verwijzing naar de gemaakte plannen in de voorbereiding van het doorlopen participatietraject;
- wat het doel was van het participatietraject;
- op welke doelgroep de participatie zich heeft gericht;
- wat het nagestreefde niveau was van participatie;
- wat de geboden beleidsruimte was voor participatie en welk resultaat het participatieproces heeft opgeleverd.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de raadsinformatiebrieven van 26 maart en 22 oktober 2024.

Onderdeel omschrijving

Er is een voorstel opgesteld voor aanpassing van de paragraaf en instructie. Na vaststelling door het management van de gemeente en college van B&W volgen aanpassingen in het bestuurlijk besluitvormingssysteem Andreas en online. Bij de jaarlijkse bespreking van de monitor wordt ook nut en noodzaak van verdere aanpassingen in de (opzet van) de paragraaf geëvalueerd. Op deze manier is reeds gevolg gegeven aan de aanbeveling, de afhandeltermijn is afhankelijk van de doorvoertijd van aanpassingen. Naar verwachting zijn alle aanpassingen in juli 2024 uitgevoerd.

Onderdeel documenten

Geen documenten toegevoegd aan het FIC-systeem.

Onderdeel informatie links

[Raadsinformatiebrieven: Voortgang aanbevelingen I-domein: participatie](#), 22 oktober 2024

Onderdeel resultaat/uitkomst

Er is een voorstel opgesteld voor aanpassing van de paragraaf en instructie. Na vaststelling door het management van de gemeente volgen aanpassingen in het bestuurlijk besluitvormingssysteem Andreas en online. Bij de jaarlijkse bespreking van de monitor wordt ook nut en noodzaak van verdere aanpassingen in de (opzet van) de paragraaf geëvalueerd. Op deze manier is reeds gevolg gegeven aan de aanbeveling, de afhandeltermijn is afhankelijk van de doorvoertijd van aanpassingen.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹²¹

In de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport van 15 november 2022 heeft het college geen concrete toezegging gedaan om de participatieparagraaf aan te passen op de 'ambtelijke structuur,' waarbij de paragraaf meer als verantwoording achteraf zou moeten worden ingericht. In de bestuurlijke reactie heeft het college benadrukt nu vooral in te zetten op het aan de voorkant beter inrichten van participatie. Vanuit de gedachte dat dit uiteindelijk ook zijn beslag zal krijgen in de participatieparagraaf. Ook is toen aangekondigd dat bij de jaarlijkse bespreking van de monitor verder nut en noodzaak van verdere structurele aanpassingen van de paragraaf geëvalueerd wordt. In december 2025 ontvangt de raad een eerste tussenrapportage.

In de raadsinformatiebrieven van 22 november is inderdaad niet op dit detailniveau vermeld hoe de participatieparagraaf wordt gemonitord. Dit omdat de monitor destijds nog in ontwikkeling was en we de raad op hoofdlijn hebben geïnformeerd middels de brief. In de tussenrapportage over uitvoering van de participatieverordening in december 2025 zal de raad een analyse krijgen van de kwalitatieve steekproef naar de invulling van de participatieparagraaf conform de ambtelijke instructie.

Bijlage 7 Preventieve jeugdhulp in Amsterdam

Aanbeveling 1: Herzie elementen van de opdracht (ID19)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 24-26)

We raden het college aan om de opdracht aan Stichting OKT te herzien door middel van het expliciteren van de preventieve opgave en het meerjarig geven van richting. Daarnaast vinden we het de verantwoordelijkheid van het college om zich ervan te verzekeren dat het inhoudelijke takenpakket en het budget in balans zijn. Dat vergt dat het college onderzoekt of datgene wat het vraagt van Stichting OKT wel past binnen het afgesproken budget.

Achterliggende bevindingen

- De huidige opdracht bestaat uit basistaken en jaarlijks wisselende prioriteiten. Vijf basistaken betreffen preventie, en preventie is af en aan opgenomen als prioriteit.
- De preventieve opgave is door de gemeente weinig expliciet gemaakt in de opdracht. De preventieve basistaken zijn niet uitgewerkt.
- Stichting OKT herkent zich niet in de preventieve basistaken die onderdeel vormen van de gemeentelijke opdracht. Stichting OKT geeft, begrijpelijkerwijs, een eigen interpretatie aan de opgave, en geeft daar doorlopend uitvoering aan.
- De gemeente ziet er niet op toe dat de uitwerking van de preventieve opgave volgens 'de bedoeling' gebeurt.
- Bezien vanuit de gemeentelijke opdracht vormen niet alle preventieve taken expliciet en navolgbaar onderdeel van de wijze waarop Stichting OKT haar activiteiten en werkwijzen rondom preventie vastlegt en uitwerkt.
- OKT-professionals geven signalen af dat de uitvoering van de preventieve opgave kwetsbaar is en onder druk staat. Professionals worstelen met alle verschillende taken en met recht blijven doen aan preventieve activiteiten binnen een toenemend beroep op de jeugdhulpkant van hun taken. Dit roept vragen op over de uitvoerbaarheid van de opdracht.
- OKT-professionals relateren de ervaren belemmeringen aan ontwikkelingen die de gemeente de afgelopen jaren inzette. Door de spilfunctie wordt het OKT geacht overal aan mee te doen en mee te werken. Wijzigingen in de opdracht leidden beperkt tot aanvullende middelen.
- De opdracht wordt jaarlijks in overleg bijgesteld en vastgelegd, waarbij de focus ligt op de jaarlijkse (veranderende) prioriteiten. Deze zijn vooral ingegeven door toekomstige en lopende ontwikkelingen in het bredere jeugd- en zorgveld.
- Vanuit (aankomende) stelselwijzigingen komen grote ontwikkelingen op Stichting OKT af, waaronder het volledig op zich nemen van de preventieve jeugdhulp-taak.
- De gemeente was vanwege signalen vanuit Stichting OKT voornemens de business case voor het OKT te herzien. Deze herziening is er, voor zover bekend, niet gekomen.

Expliciteer de preventieve opgave en geef meerjarig richting

We raden het college aan om de plek en inhoud van preventie te expliciteren binnen het geheel van de opdracht aan Stichting OKT. Het expliciteren van de positie die preventie inneemt, kan onzes inziens voorkomen dat dit onderdeel ondersneeuwt binnen de opdracht. Een betere inhoudelijke uitwerking helpt om te komen van ongerichte en vage naar koersvaste handvatten voor de uitvoering.

Dit vraagt naar ons idee om een verduidelijking van wat de gemeente in haar algemeenheid met de preventieve opgave wil en wat ze ervan verwacht. Hierbij dient de opdracht van Stichting OKT logisch voort te komen uit het integrale preventieve jeugdbeleid en de daaraan ten grondslag liggende beleidstheorie (aanbeveling 4). Vervolgens lijkt het ons raadzaam dat de gemeente samen met Stichting OKT de taken concretiseert die uitgevoerd moeten worden om de overkoepelende bedoeling van de preventieve opgave te bereiken. Dat bevordert dat beide partijen hetzelfde verstaan onder de taken en geeft een duidelijk kader richting de uitvoeringspraktijk. Het gaat ons hier vooral om het verduidelijken van het 'wat' (wat willen we met de opgave bereiken / waar willen we naartoe en wat gaan we doen om die overkoepelende bedoeling te realiseren); het 'hoe' van de uitvoering ligt - vanuit het gemeentelijk uitgangspunt 'ruimte voor de professional' - bij Stichting OKT. Binnen de nadere uitwerking van de preventieve opgave raden we het college aan om met Stichting OKT stil te staan bij (maatschappelijke) risico's die spelen rondom de uitvoering van de preventieve opgave en deze ook vast te leggen. Dit heeft onzes inziens een disciplinerende werking om gedurende de looptijd van de opdracht systematisch aandacht te blijven besteden aan het monitoren en waar nodig beheersen van deze risico's.

We vinden het zinvol wanneer het college overweegt om Stichting OKT een stabiele (langjarige) opdracht te geven. Dit om de blik te verleggen van ontwikkelingen die zich jaarlijks aandienen, naar een meer standvastige koers en richting vanuit de gemeente. Het geven van een stabiele (langjarige) opdracht geeft ook Stichting OKT de kans om gedegen en met langdurige aandacht handen en voeten te geven aan wat de gemeente van haar vraagt. Binnen de stabiele opdracht heeft het onzes inziens meerwaarde om in de verwachtingen die het college op lange(re) termijn heeft van Stichting OKT, concreet de verandering die is ingezet richting 2027 op te nemen. Mogelijke startvragen die het college kan gebruiken om te komen tot een meer uitgewerkte preventieve opgave staan in onderstaand kader.

Houd de business case van Stichting OKT opnieuw tegen het licht

We vinden het de verantwoordelijkheid van het college om goed te onderzoeken of datgene wat het college vraagt van Stichting OKT wel past binnen het afgesproken budget. Om zich ervan te verzekeren dat zijn opdracht uitvoerbaar is, doet het college er goed aan om de signalen over de druk op de uitvoering serieus te onderzoeken. Eens te meer gezien het college met ingezette veranderingen, op het vlak van preventie richting het overnemen van de volledige preventietaak per 2027 en op het vlak van de enkelvoudige specialistische jeugdhulp, voorsorteert op het verder verzwaren van de opdracht van Stichting OKT. Gedurende 2023 vinden voorbereidingen plaats op een nieuwe contractering van Stichting OKT. We raden het college aan om daarbinnen - en samen met Stichting OKT - een gedegen business case op te stellen. En daarin niet alleen de huidige opdracht - zoals die op papier staat - mee te nemen. Maar juist ook de taken die daaraan over de tijd zijn toegevoegd binnen en buiten de preventieve opgave (dus de reële opdracht) en de reeds ingezette meerjarige ontwikkellijnen binnen preventie en jeugdhulp. Deze business case zal inzichtelijk moeten maken dat het af te spreken budget in verhouding staat tot de daarvoor uit te voeren taken.

Mogelijke startvragen voor meer concreetheid en richting in de preventieve opgave

Welke doelen en bijdragen verwacht de gemeente van Stichting OKT vanuit het preventieve deel van de opdracht? Welke als het gaat om (individuele) preventieve (basis)taken? Op korte(re) en lange termijn?

Zijn de huidige basistaken in de opdracht nog actueel? Is de huidige omschrijving van basistaken nog actueel en accuraat?

Welke (overige) tijdelijke en structurele taken liggen er expliciet en impliciet op het bord van het OKT en Stichting OKT?

Is er sprake van een juiste balans tussen prioriteiten en basistaken?

Welke organisatorische en maatschappelijke risico's signaleren de gemeente en het OKT rondom de uitvoering van de preventieve opgave?

Hoe ziet de opdracht van Stichting OKT er meerjarig uit? Is het preventieve deel van de opdracht daarbinnen voldoende beschermd? Wordt in de breedte niet te veel gevraagd van professionals, is er voldoende realisme rondom de generalistische basis?

Is Stichting OKT voor het gehele pakket aan taken toegerust? Zijn middelen toereikend? Zijn taak en budget in balans?

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 februari 2024.¹²² In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht bevatten informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbevelingen. In de rapportage 2023 ontbreekt de verwijzing naar deze bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht.

Bestuurlijke reactie

U beveelt hierbij aan om de preventieve opgave te expliciteren voor het OKT en hiermee meerjarig richting te geven, waarbij het takenpakket en het budget in balans moeten zijn. U raadt aan om te onderzoeken of hetgeen de gemeente vraagt van het OKT past binnen het afgesproken budget.

Het college bereidt momenteel een nieuwe inkoopovereenkomst voor met het OKT. Deze overeenkomst bevat de hoofdlijnen van de opgaven en ontwikkeltaken van de Stichting OKT, waaronder preventie. Vervolgens werkt de Stichting OKT in afstemming met de gemeente de opdracht uit in haar jaarplannen. Het jaarplan staat centraal in de gesprekscyclus tussen de gemeente en het OKT, waarover bij aanbeveling 3 meer. Dit maakt een directe afstemming tussen beleid en uitvoering mogelijk. De gemeente hanteert hierbij de sturingsfilosofie van het in partnerschap werken aan de gewenste inhoudelijke bewegingen die we met het stelsel en in de preventie willen maken. Dat betekent dat de gemeente de taak met betrekking tot preventie op hoofdlijn omschrijft in haar inkoopovereenkomst met de Stichting OKT en de stichting de invulling van haar preventieve taak nader omschrijft in de jaarplannen. De gemeente reageert op de jaarplannen uitgaand van de gemeentelijke beleidskaders, zoals bijvoorbeeld de visiebrief en de Uitvoeringsagenda Jeugd. Gemeente en OKT zorgen, in overleg over de jaarplannen, voor voldoende concreetheid in de taakomschrijving van het OKT op het gebied van preventie. Dit sluit aan bij uw aanbeveling om als gemeente en OKT samen de taken van de stichting OKT te concretiseren.

Bij grotere nieuwe opdrachten maken we impactanalyses om te bepalen wat deze opdrachten betekenen voor het werk van het OKT en of dit haalbaar is voor het OKT. Dit in

relatie tot de budgetten die de Stichting OKT hiervoor krijgt van de gemeente en het aantal fte dat hiervoor nodig is. In deze impactanalyses besteden we ook aandacht aan de risico's rondom de uitvoering van de preventieve opgave.

De gemeenteraad wordt geïnformeerd via de commissie Onderwijs, Zorg en Armoede over de inkoopovereenkomst met het OKT 2024-2029 in november 2023.

Raadsvoordracht

De nieuwe inkoopovereenkomst geeft invulling aan adviezen van de Rekenkamer Amsterdam. De rekenkamer adviseert in haar recente rapport over de Stichting OKT om de preventieve taak van het OKT te verhelderen, de prestatiedialoog beter toe te passen en afspraken te maken over monitoring. Stichting OKT zal in jaarplannen uitwerken hoe het de opdracht uitvoert en de prioritaire ontwikkellijnen en beleidsdoelen van de gemeente vormgeeft. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente, ten behoeve van toetsing aan meerjarig beleid en beleidsdoelen. Verheldering van de preventieve taak is daar onderdeel van. De overeenkomst bevat afspraken over een gesprekcycclus met de Stichting op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De prestatiedialoog maakt daar deel van uit. Om een goede prestatiedialoog te kunnen voeren en inhoudelijke en financiële resultaten en ontwikkelingen te volgen zijn kwalitatief goede planning- en control-(P&C)documenten noodzakelijk. In de P&C-cyclus van Stichting OKT gaat het om het jaarplan met de begroting en de meerjarenbegroting, tussentijdse verantwoordingen, de jaarrekening en de jaarrapportage. Stichting OKT en gemeente hebben met elkaar afgesproken de kwaliteit van de P&C-documenten te verbeteren en deze meer in lijn met elkaar te brengen. Voorbeelden van verbeterpunten zijn:

Vertalen van de doelstellingen uit de inkoopovereenkomst in het jaarplan en de begroting;

Jaarrekening en jaarrapportage dienen op hun beurt ook weer aan te sluiten op het jaarplan en de begroting.

De doorontwikkeling van de monitoring van doelen en resultaten maakt integraal onderdeel uit van dit traject. Dit ontwikkeltraject is inmiddels opgestart. Hiermee wordt ook uitwerking gegeven aan motie 544 van JA21 in de raad van 20 september jl., die opriep tot het benoemen van duidelijke parameters om de resultaten van de uitvoering te volgen.

[...] Wijziging verordening uitsluitend recht De opdracht aan Stichting OKT is in de nieuwe overeenkomst uitgebreid met taken op het gebied van het coördineren van preventieve (jeugdhulp) activiteiten in de wijk. Daarmee versterkt de preventieve rol van het OKT en de taak van het OKT om preventieve activiteiten in samenhang met het aanbod Aanvullende Preventie Opvoeden en Opgroeien (APOO) en partners in de sociale basis te organiseren. Deze ontwikkeling draagt bij aan het versimpelen van het Amsterdamse Jeugdstelsel, daar waar nu verschillend aanbod te gefragmenteerd bij verschillende partijen is belegd.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht blijkt dat het college een langdurige overeenkomst afsluit met Stichting OKT (2024-2029). Ook verduidelijkt het college in die overeenkomst op hoofdlijnen wat de gemeente in haar algemeenheid met de preventieve opgave wil en wat ze ervan verwacht. Stichting OKT concretiseert dit vervolgens in de jaarplannen, en de gemeente en de stichting voeren hierover overleg. Hiermee is

navolgbaar invulling gegeven aan onze aanbeveling om het OKT langjarig en meer expliciet richting te geven en om op dit punt samen te werken.

Het college heeft in zijn algemeenheid benoemd dat het bij grotere nieuwe opdrachten een business case⁸⁸⁸⁸ opstelt, met als doel om te bepalen wat deze opdrachten betekenen voor het werk van het OKT en of dit haalbaar is voor het OKT. Hierin besteedt het college aandacht aan de risico's rondom de uitvoering van de preventieve opgave.

Uit de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht blijkt niet of het college deze businesscase heeft opgesteld voor de nieuwe langjarige opdracht die het met het OKT heeft gesloten. Daardoor is voor raadsleden onbekend of het college de signalen over de druk op de uitvoering heeft meegenomen in het bepalen van het beschikbare budget. Hetzelfde geldt voor ons advies om de business case te baseren op de reële opdracht (i.e. de taken die in 2023 over de preventieve opdracht op papier stonden én de taken die daar over de tijd aan toegevoegd waren).

Het college was in 2023 voornemens om de preventieve taak van Stichting OKT uit te breiden. Met de nieuwe inkoopovereenkomst en wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan Stichting Ouder- en Kind Teams (OKT), sorteert het college daar verder op voort en heeft het taken van het OKT op het preventieve vlak formeel uitgebreid en vastgelegd. Wanneer bovengenoemde signalen niet zijn meegenomen in de business case, en het beschikbare budget daardoor niet in verhouding staat tot de uit te voeren taken, zien wij het risico dat de uitvoering van de preventieve taak meer onder druk komt te staan.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat in de nieuwe inkoopovereenkomst voor het OKT (2024-2030) het versterken van de preventie vanuit het OKT is benoemd als ontwikkelopdracht.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbev herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbev monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

- 1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023](#) ;
- 2: [Raadsvoordracht](#) voor de raadsvergadering van 19 november 2023 [Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\), 19 oktober 2023](#)

⁸⁸⁸⁸ In de bestuurlijke reactie noemt het college noemt de business case een impactanalyse.

Onderdeel resultaat/uitkomst

In de nieuwe inkoopovereenkomst voor het OKT (2024-2030) is het versterken van de preventie vanuit het OKT in samenhang met inzet vanuit de Aanvullende Preventieve Opvoed- en Opgroeiondersteuning (APOO), de sociale basis, GGD en Onderwijs benoemt als ontwikkelopdracht. In de opdracht aan het OKT zijn ook afspraken over een gesprekscyclus met het OKT opgenomen. Die maakt het mogelijk gezamenlijk beter op de (uitvoering van) de opdracht te sturen, wat betreft preventie en overige onderdelen van de opdracht.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹²³

De intentie was niet om voor de volle breedte van de opdracht een businesscase op te stellen. De opdracht is daarvoor te breed en veelomvattend. De intentie was wel om voor specifieke onderdelen een impactanalyse te (laten) maken. Dat is voor twee onderdelen gebeurd (aandeel in ESJH en overdracht APOO). Hierover is inderdaad (nog) niet aan de raad gerapporteerd. Bij ESJH is de reden dat de analyse niet tot een bruikbaar inzicht leidde. De analyse voor de APOO wordt binnenkort afgerond.

Aanbeveling 2: Verbeter de monitoring (ID20)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 27-30))

We raden het college aan om het verbeteren van de monitoring nu echt van de grond te brengen. Naast het bepalen van de informatiebehoefte, vinden we het van belang dat er meer aandacht komt voor verdieping door middel van analyse en duiding van verzamelde informatie. De impact van de veranderingen die zijn ingezet in het preventieve veld op de uitvoering van de opdracht door Stichting OKT verdienen daarbij expliciete aandacht.

Achterliggende bevindingen

- Het verbeteren van de monitoring wordt door de gemeente en Stichting OKT al jaren als prioriteit benoemd, maar is tot op heden niet opgepakt.
- Stichting OKT verzamelt systematisch gegevens over bereik van trainingen en themabijeenkomsten en over tijdbesteding. Er worden beperkt gegevens gevraagd door de gemeente.
- Niet alle beschikbare gegevens zijn te koppelen aan de preventieve opgave. Over een deel van de preventieve basistaken is geen (kwantitatieve) voortgangsinformatie beschikbaar.
- Het is bij gebrek aan heldere doelen of richting binnen de preventieve opgave, niet goed mogelijk om relevante informatie te verzamelen en te bepalen of de uitvoering volgens de bedoeling verloopt.

Kom de prioritering van monitoring na

Verbeteringen in de monitoring zijn noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de preventieve opgave in zijn geheel in beeld komt. Daarbij is het van belang dat het college allereerst een oplossing vindt voor het feit dat monitoring steeds onderaan de prioriteitenlijst belandt. In 2014 onderstreepten we al het belang van informatieverzameling - onder meer over preventie - om uiteindelijk iets te kunnen zeggen over effectiviteit van onderdelen van de nieuwe werkwijze. Sindsdien wordt jaar op jaar door de gemeente en Stichting OKT belang toegekend aan het verder ontwikkelen van indicatoren en monitoring. Toch lukt het niet om het van de grond te krijgen.

Breng de informatiebehoefte in beeld

Als startpunt voor het verbeteren van de monitoring zullen beide partijen moeten bepalen aan de hand van welke informatie zij zich een relevant en bruikbaar beeld kunnen vormen van de voortgang op de preventieve opgave. Daarvoor zal de gemeente ook duidelijk moeten zijn over waarop zij binnen het contractmanagement zal 'monitoren, managen en bewaken'. Naast informatiebehoefte over de lopende uitvoering raden we aan om ook te bepalen welke informatie nodig is om de stappen te kunnen volgen die gezet worden richting het overnemen van de preventietaak per 2027 en om risico's, zoals geïnventariseerd bij het herzien van de opdracht, te monitoren.

In zijn algemeenheid is het lastig om uitkomsten en effecten van preventief aanbod te meten. Daarom raden we het college aan om voor de informatiebehoefte ten aanzien van de preventieve opgave breder te kijken dan naar prestatie-indicatoren. Te denken valt aan een combinatie van kwantitatieve en - systematisch opgehaalde - kwalitatieve informatie. Dat geeft volgens ons een evenwichtiger beeld van wat er wordt gedaan op de preventieve opgave. Daarnaast doet het waarschijnlijk meer recht aan de inzet van OKT-professionals op het preventieve vlak. Ook proces- en structuurinformatie kan een nuttig beeld opleveren over de wijze waarop Stichting OKT de opgave uitvoert en de mate waarin

Stichting OKT is toegerust om deze uit te voeren. Gecombineerd met een beleidstheorie (zie aanbeveling 4) kan dit soort informatie een beeld geven van hoe aannemelijk het is dat gewerkt wordt in de richting van de bedoeling van de opgave.

Zorg voor verdieping

Alleen het bepalen van de informatiebehoefte, is niet zonder meer voldoende voor het creëren van inzicht in het verloop van en de voortgang op de preventieve opgave. Daarvoor is naar ons idee ook analyse en duiding nodig. Analyse van (onderliggende problematiek bij) gesignaleerde trends, ontwikkelingen, risico's en belemmeringen. En duiding van bereikte resultaten in het licht van de opgave en van wat de gemeente wil bereiken. We vinden het van belang dat zowel gemeente als Stichting OKT meer aandacht besteden aan analyse en duiding, omdat dit handvatten geeft om met elkaar het juiste, zinvolle gesprek te blijven voeren over de preventieve opgave. Daarnaast geven analyse en duiding diepgaand inzicht in wat er binnen de preventieve opgave speelt en waardoor dat komt. En, omdat de gemeente analyse en duiding kan inzetten in het bijsturen op de opdracht en uitvoering (van zowel de taken uit de opdracht als de ingezette verandering), zorgt het er ook voor dat de gemeente - samen met Stichting OKT - een handelingsperspectief krijgt om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste ontwikkelingen aan te pakken.

Als startpunt voor het realiseren van meer diepgang door analyse, kunnen bestaande (monitor)instrumenten - zoals het tijdsbestedingsonderzoek en de O&O-monitor - beter worden ingezet en verder worden ontwikkeld in het licht van wat beide partijen willen bereiken [Voetnoot: In haar reactie op het feitelijk wederhoor gaf het OKT aan bezig te zijn met - onder meer - het ontwikkelen van een instrument om preventieve activiteiten meer kwalitatief te monitoren. Dat vinden we een mooie ontwikkeling].

Ook valt te overwegen om cliëntervaringen meer systematisch op te halen en uit te diepen. Onderstaand kader geeft mogelijke startpunten voor het verbeteren van het zicht op (monitoring) en inzicht in (analyse) de uitvoering van de preventieve opgave.

Mogelijke startpunten voor het verkrijgen van meer zicht en beter inzicht

- Hoe kan het tijdsbestedingsonderzoek beter benut worden om zicht op lastig telbare taken en prioriteiten te creëren? Kan dit met kleine aanpassingen?
- Hoe kan de O&O-monitor beter benut worden?
- Hoe kunnen cliëntervaringen van meerwaarde worden gemaakt in de monitoring (en evaluatie)?
- In hoeverre en hoe wil de gemeente prioriteiten in de opdracht monitoren?
- Biedt de kwalitatieve database die Stichting OKT ontwikkelt (op het eerste gezicht) voldoende aanknopingspunten om meer systematisch kwalitatieve informatie te verzamelen en lastig telbare zaken toch bij te houden?
- Welke informatie geeft een beeld over de processen en structuren die Stichting OKT heeft ingericht om de preventieve opgave uit te voeren (bijvoorbeeld aantal medewerkers dat bekwaam is om preventieve basistrainingen uit te voeren, in de breedte en/of per stadsdeel, of het percentage van de aangeboden trainingen dat bewezen effectief is)?
- Over welke ontwikkelingen rondom doelgroepen, stadsdelen, ingezet aanbod, et cetera, willen gemeente en Stichting OKT meer weten? Van welke bestaande informatie (bij gemeente, Stichting OKT of netwerkpartners) kan daarvoor gebruikgemaakt worden en welke informatie mist (nog)?

- Welke registraties die nu gedaan worden dragen niet bij aan inzicht in het verloop van de preventieve opgave en kunnen dus stoppen?
- Welke informatie is nodig om gesignaleerde risico's (zie aanbeveling 1) systematisch te monitoren?
- Welke mijlpalen wil de gemeente wanneer behalen binnen de ingezette verandering richting 2027? En welke informatie is nodig om geboekte voortgang in beeld te krijgen en om te bepalen of de mijlpalen zijn behaald?

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 februari 2024.¹²⁴ In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht bevatten informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbevelingen. In de rapportage 2023 ontbreekt de verwijzing naar deze bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht.

Bestuurlijke reactie

Naast het prioriteren en verbeteren van de monitoring door de informatiebehoefte in beeld te brengen, raadt u aan om meer aandacht te besteden aan analyse en duiding van verzamelde informatie, zodat de preventieve opgave meer in beeld komt.

Het college heeft dit in een aantal stappen in gang gezet. Zoals aangegeven worden de taken van de Stichting OKT waaronder de preventieve taak valt, uitgewerkt in het jaarplan. In de nieuwe inkoopovereenkomst wordt tevens opgenomen dat OKT en gemeente samen prestatie-indicatoren gaan ontwikkelen voor de taken die het OKT heeft, waarvan preventie er een is. Doel is om deze prestatie-indicatoren halverwege 2024 te hebben ontwikkeld. Voor de Aanvullende Preventieve Opgroei- en opvoedondersteuning (APOO) is momenteel een monitorplan in ontwikkeling door gemeente en het OKT om de resultaten van de APOO met ingang van 2024 in beeld te krijgen. Dit maakt onderdeel uit van de prestatie-indicatoren. De gemeente en het OKT hebben de intentie om vanaf 2024 op zoveel mogelijk gelijke wijze de preventieve groepsactiviteiten van APOO en OKT te monitoren, zodat het preventieve groepsaanbod van APOO en OKT in een gezamenlijk overzicht van de resultaten beschikbaar komt. Daarbij is aandacht voor monitoring van kwaliteit en cliëntervaring.

Het is belangrijk om realistische verwachtingen te hebben van de monitoring van preventie. Het is zeer ingewikkeld causaal verband aan te tonen tussen inzet op preventie en het voorkomen van problematiek. Binnen preventie wordt geen gebruik gemaakt van dossiervorming en registraties op BSN-niveau, om de administratieve lastendruk laag te houden. Ook is het belangrijk dat jeugdigen en ouders geen drempel ervaren vanwege registraties. Om de effectiviteit van aanbod wetenschappelijk aan te tonen vergt bovendien langdurig onderzoek. Dat is niet altijd passend om te doen in de uitvoering van preventief aanbod, die juist om flexibiliteit vraagt gezien de snelle ontwikkelingen in de maatschappij (ook online) en in de gebieden in Amsterdam waarin kinderen en jongeren opgroeien. De Stichting OKT werkt zo veel mogelijk met aantoonbaar effectieve methodieken in haar preventieve aanbod, maar het is niet altijd bekend wanneer dit aanbod effectief is, onder welke randvoorwaarden en bij welke doelgroepen.

Wat we wel beter kunnen doen is – ook in relatie tussen andere onderdelen van het jeugdstelsel - de beoogde doelen en de (kwetsbare) doelgroepen van preventie duidelijk omschrijven en inzichtelijk maken wat we doen om deze doelen te bereiken. Deze preventieve opgave is een stelselopgave en zou dus ook met betrokken partners, ook vanuit bijvoorbeeld de sociale basis, periodiek moeten worden geëvalueerd en bijgesteld. De gebiedsdialog (zie aanbeveling 3) biedt daar gelegenheid voor.

De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd in het derde kwartaal van 2024.

Raadsvoordracht

De nieuwe inkoopovereenkomst geeft invulling aan adviezen van de Rekenkamer Amsterdam. De rekenkamer adviseert in haar recente rapport over de Stichting OKT om de preventieve taak van het OKT te verhelderen, de prestatiedialoog beter toe te passen en afspraken te maken over monitoring. Stichting OKT zal in jaarplannen uitwerken hoe het de opdracht uitvoert en de prioritaire ontwikkelingen en beleidsdoelen van de gemeente vormgeeft. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente, ten behoeve van toetsing aan meerjarig beleid en beleidsdoelen. Verheldering van de preventieve taak is daar onderdeel van. De overeenkomst bevat afspraken over een gesprekcyclus met de Stichting op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De prestatiedialoog maakt daar deel van uit. Om een goede prestatiedialoog te kunnen voeren en inhoudelijke en financiële resultaten en ontwikkelingen te volgen zijn kwalitatief goede planning- en control-(P&C)documenten noodzakelijk. In de P&C-cyclus van Stichting OKT gaat het om het jaarplan met de begroting en de meerjarenbegroting, tussentijdse verantwoordingen, de jaarrekening en de jaarrapportage. Stichting OKT en gemeente hebben met elkaar afgesproken de kwaliteit van de P&C-documenten te verbeteren en deze meer in lijn met elkaar te brengen. Voorbeelden van verbeterpunten zijn:

Vertalen van de doelstellingen uit de inkoopovereenkomst in het jaarplan en de begroting;

Jaarrekening en jaarrapportage dienen op hun beurt ook weer aan te sluiten op het jaarplan en de begroting.

De doorontwikkeling van de monitoring van doelen en resultaten maakt integraal onderdeel uit van dit traject. Dit ontwikkeltraject is inmiddels opgestart. Hiermee wordt ook uitwerking gegeven aan motie 544 van JA21 in de raad van 20 september jl., die opriep tot het benoemen van duidelijke parameters om de resultaten van de uitvoering te volgen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Het college informeert de raad met de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht gedeeltelijk over de afdoening van de deelaanbeveling om de informatiebehoefte in beeld te brengen. Het college doet de toezegging om halverwege 2024 samen met Stichting OKT de informatie te bepalen om een relevant en bruikbaar beeld te kunnen vormen over de voortgang op de preventieve opgave. Het college besteedt daarbij geen aandacht aan hoe het omgaat met onze aanbeveling om voor de informatiebehoefte breder te kijken dan naar (kwantitatieve) prestatie indicatoren. Om monitoring te verbeteren zet het college in op het verbeteren van de kwaliteit van de P&C documenten en om deze meer in lijn met elkaar (en de inkoopovereenkomst) te brengen.

Het college gaat niet in op het bepalen van benodigde informatie voor het volgen van risico's en benodigde informatie om de stappen te kunnen volgen die de gemeente en Stichting OKT zetten richting het overnemen van de preventietaak per 2027.

Uit de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht blijkt niet concreet hoe het college wil gaan voorkomen dat monitoring onderaan de prioriteitenlijst belandt. Wel stelt het college in de bestuurlijke reactie dat het tot doel heeft de prestatie-indicatoren halverwege 2024 te hebben ontwikkeld.

Ook blijkt uit de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht niet hoe het college in de toekomst zal zorgen voor verdieping van het zicht op preventie, of het informatie zal analyseren en duiden en of het daarbij gebruik gaat maken van cliëntervaringen.

Met het gezamenlijk bepalen van de prestatie-indicatoren en het verbeteren van (monitor-) informatie via de P&C-cyclus, werkt het college aan het verbeteren van zicht op de preventieve opgave. Wanneer het college hiervoor vooral gebruik blijft maken van kwantitatieve indicatoren, zien we het risico dat dit zicht mogelijk toch beperkt blijft. In zijn algemeenheid is het lastig om effectiviteit van preventieve interventies aan te tonen. Juist daarom raadden we aan om breder te kijken dan prestatie-indicatoren. Ook systematisch opgehaalde kwalitatieve informatie en proces- en structuurinformatie kunnen inzicht geven in wat Stichting OKT doet (in plaats van wat men bereikt) en doen daarmee meer recht aan de inzet van de OKT-professionals op het preventieve vlak. Vervolgens geven analyse en duiding van de verzamelde kwantitatieve en kwalitatieve informatie diepgaander inzicht in wat er binnen de preventieve opgave speelt en waardoor dat komt.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat het college de termijn voor het realiseren van de prestatie-indicatoren heeft verschoven van halverwege 2024 naar eind 2024, zodat het OKT vanaf 2025 met de indicatoren kan gaan werken. Het college beschouwt 2024 als een tussenjaar.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbev herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbev monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023](#) ;

2: [Raadsvoordracht](#) voor de raadsvergadering van 19 november 2023 [Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\)](#), 19 oktober 2023

Onderdeel resultaat/uitkomst

De gesprekken en de werksessies lopen. Een het eind van het jaar moeten de indicatoren voor 2025-2027 gereed zijn waar het OKT vanaf 2025 mee gaat werken. Dit jaar is een tussenjaar.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹²⁵

Dit is volgens planning gebeurd en op niveau van de wethouder vastgesteld. De raad zal najaar 2025 worden geïnformeerd over de voortgang.

Aanbeveling 3: Pas de prestatiedialoog beter toe (ID21)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 30-32)

Als onderdeel van het verbeteren van de contractcyclus raden we aan om de prestatiedialoog tussen gemeente en het OKT beter in te richten en toe te passen. Binnen de prestatiedialoog vinden we expliciete aandacht voor de preventieve opgave van belang.

Achterliggende bevindingen

- De gemeente heeft de bedoeling van de prestatiedialoog als sturingsinstrument op hoofdlijnen uitgewerkt.
- We zien beperkt aanwijzingen dat de prestatiedialoog tussen gemeente en het OKT volgens de bedoeling wordt uitgevoerd. De prestatiedialogen vinden wel plaats op de beoogde niveaus, en realisatiecijfers komen in enige mate aan bod. Maar we zien geen vast format, de focus ligt lang niet altijd op systematische evaluatie van de voortgang en de volledige preventieve opgave komt niet aan bod. Wat wel aan bod komt, wordt niet geduid in relatie tot de streefwaarde.
- Stichting OKT is met de gemeente bezig om de gesprekscyclus (van prestatiedialogen en andersoortige overleggen) te herzien.
- Stichting OKT uit in de prestatiedialoog belemmeringen en risico's die zij signaleert in de uitvoering. Onder meer over het in de knel komen van de preventieve opgave. We zien vanuit de gemeente geen zichtbare opvolging daarvan.
- De opdracht wordt jaarlijks in overleg bijgesteld en vastgelegd, waarbij de focus ligt op de jaarlijkse (veranderende) prioriteiten. Deze zijn vooral ingegeven door toekomstige en lopende ontwikkelingen in het bredere jeugd- en zorgveld.

Richt de prestatiedialoog tussen gemeente en Stichting OKT beter in

De prestatiedialoog is een waardevol instrument binnen het contractmanagement. Om de potentie in de praktijk beter te benutten, vinden we het nodig dat het college verbeteringen aanbrengt in de inrichting en toepassing van de prestatiedialoog. Dit in aanvulling op de herziening van de gesprekscyclus waar Stichting OKT en de gemeente al mee bezig zijn. Als voeding voor de dialoog vinden we de reeds gebruikte (voortgangs)rapportages vanuit Stichting OKT waardevol. Wel zien we meerwaarde in het toevoegen van elementen, waaronder het spiegelen van realisatiewaarden aan streefwaarden of doelstellingen. Ook zien we meerwaarde in het meer systematisch rapporteren over de voortgang op (tijdelijke) activiteiten, zoals de prioriteiten waar Stichting OKT aan werkt en de voorbereiding op de overname van de preventietaken.

We denken dat het voeren van de dialoog zelf baat heeft bij een vaste systematiek die aanzet tot gezamenlijk terugkijken, leren en verbeteren. Het ontwikkelen van een vaste systematiek met standaard besprekpunten borgt ons inziens benodigde aandacht voor alle elementen die raken aan de opdracht van Stichting OKT (zoals basistaken, prioriteiten, overige projecten en actuele zaken, toereikendheid van middelen en risico's). Daarbinnen zullen het college en Stichting OKT een manier moeten vinden om 'zachte' onderwerpen systematisch te bespreken (zie ook aanbeveling 2).

Ten slotte raden we het college aan om met Stichting OKT na te gaan of de organisatie en nazorg rondom de huidige prestatiedialoog voldoen (zie kader).

Vragen die daarbij gesteld kunnen worden, zijn:

- Welke input hebben beide partijen nodig om met elkaar het zinvolle gesprek te kunnen voeren over de voortgang, in het licht van de opdracht (inhoud en middelen). Voldoet de huidige input hieraan?
- Borgt het voorbereidingsproces voldoende dat alle(en) relevante punten in de gesprekken aan bod komen?
- Is de tijdsduur die per gesprek wordt ingeruimd in verhouding met het belang van de opdracht van Stichting OKT in het bredere en preventieve jeugdveld?
- Levert de prestatiedialoog in de huidige vorm voldoende houvast voor en perspectief om te handelen (op ontwikkelingen, knelpunten, afspraken, et cetera)? Is de opvolging van gemaakte afspraken voor de betrokken partijen voldoende navolgbaar?

Maak de preventieve opgave een expliciet onderdeel van de prestatiedialoog

We raden het college aan om de preventieve opgave van Stichting OKT meer expliciet en systematisch onderdeel te maken van de prestatiedialoog. Dat zal naar ons idee zorgen voor een meer evenwichtige balans tussen jeugdhulp en preventie in het gesprek. Daarnaast zien we het organiseren van aandacht voor het preventieve deel van de opdracht als behulpzaam in het gericht en bewust ophalen van signalen door de gemeente, waarop ze vervolgens kan acteren.

In het verlengde hiervan lijkt het ons logisch om het monitoren en evalueren van de voortgang en risico's rondom de ingezette verandering naar het overnemen van de preventieve jeugdhulptaak (ook) [voetnoot: Wellicht willen OKT, gemeente en andere betrokkenen een projectgroep inrichten om toe te werken naar de ingezette verandering. Als dat gebeurt, zullen voortgang en risico's uiteraard ook daar besproken moeten worden. Het gaat ons er in deze aanbeveling vooral om dat de ingezette verandering niet een los of parallel proces wordt, maar juist al in een vroeg stadium wordt ingebed in bestaande instrumenten] onderdeel te maken van de prestatiedialoog binnen de contractcyclus. Dit, omdat het gaat om een langjarig voorbereidingstraject met impact op de lopende uitvoeringspraktijk waarvan de eerste voorbereidende stappen zijn ondergebracht in de opdracht aan Stichting OKT.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 19 september 2023.¹²⁶ In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht bevatten informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbevelingen. In de rapportage 2023 ontbreekt de verwijzing naar deze bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht.

Bestuurlijk rapport

U beveelt aan om de prestatiedialoog tussen gemeente en OKT beter in te richten en toe te passen en daarin expliciet aandacht te besteden aan de preventieve opgave. Daarbij raadt u aan om in deze gesprekken realisatiewaarden te koppelen aan streefwaarden of doelstellingen.

De gemeente herkent uw conclusie dat het te weinig over de preventieve taak van de

Stichting OKT is gegaan in de prestatiedialogen. De oorzaak hiervan ligt met name in de sterke focus die de gemeente had op het terugdringen van de grote financiële overschrijdingen in de (hoog) specialistische jeugdhulp. Hier komt in de nieuwe gesprekscyclus en door het organiseren van gebiedsdialogen verandering in. De preventieve taak van de Stichting OKT wordt standaard als onderwerp toegevoegd aan de prestatiedialogen. Het gebrek aan aandacht voor de preventieve opgave in de prestatiedialoog wil overigens niet zeggen dat de Stichting OKT in haar eigen gesprekken met de teams geen oog had voor deze opgave. Het belang van preventie wordt zowel door de professionals als door het management van het OKT gezien. Zoals aangegeven heeft de gemeente de contractrelatie met het OKT in 2022 laten evalueren. Dit onderzoek resulteerde in aanbevelingen over verbetering van de prestatiedialoog met het OKT. Aan deze aanbeveling is inmiddels opvolging gegeven door een nieuwe gesprekscyclus te ontwikkelen met het OKT. Deze is recent gestart. De JGZ sluit aan bij deze cyclus. De gesprekscyclus bevat:

- Twee keer per jaar een strategisch gesprek met het OKT over de ontwikkelingen in het stelsel en het belang en de gevolgen ervan voor het OKT.
- Prestatiedialoog 1 betreft de gesprekken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over het verloop van de opdracht. Het gesprek in dit kader met de Stichting OKT wordt meer gestructureerd en voorzien van goede verslaglegging. Afsproken is dat gemeente en OKT samen zorgen voor betere kwaliteit van de overleggen. Dit wordt uitgewerkt in het plan zoals genoemd bij de reactie op aanbeveling 1. Duiding van informatie die verzameld wordt is structureel onderdeel van prestatiedialoog 1 en wordt gekoppeld aan de taken en doelen binnen de taken zoals opgenomen in de jaarplannen van de Stichting OKT en de JGZ.
- Prestatiedialoog 2: Het overleg van de prestatie dialoog 2 (PD2) is de centrale ontmoetingsplaats waar gemeente en uitvoeringspartners van het jeugdstelsel gezamenlijk sturen op de ambities en prioriteiten voor het jeugdstelsel, eventueel her prioriteren en continu monitoren, evalueren en leren. Het werken in schaarste dwingt partijen hierbij tot het maken van keuzes die inhoudelijke en financiële consequenties kunnen hebben voor alle partijen binnen het stelsel. Het PD2 overleg is ook de plek om deze afhankelijkheden inzichtelijk en bespreekbaar te maken. Ook hierin wordt het belang en de plaats van preventie meegenomen.
- Daarnaast zijn er gebiedsdialogen in ontwikkeling met stadsdelen (sociale basis), buurtteams en OKT. Hierin komt de brede preventieve opgave aan bod, waar naast de stichting OKT de JGZ, aanbieders van het Flexibel preventief aanbod jeugd (vanaf 1 januari 2024 Aanvullende preventieve opgroei- en opvoedondersteuning, APOO) en partijen uit de sociale basis voor aan de lat staan.

De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd middels een raadsvoordracht over de nieuwe inkoopovereenkomst voor de periode 2024-2029 met het OKT in november 2023.

Raadsvoordracht

De nieuwe inkoopovereenkomst geeft invulling aan adviezen van de Rekenkamer Amsterdam. De rekenkamer adviseert in haar recente rapport over de Stichting OKT om de preventieve taak van het OKT te verhelderen, de prestatiedialoog beter toe te passen en afspraken te maken over monitoring. Stichting OKT zal in jaarplannen uitwerken hoe het de opdracht uitvoert en de prioritaire ontwikkelijnen en beleidsdoelen van de gemeente vormgeeft. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente, ten behoeve van toetsing aan meerjarig beleid en beleidsdoelen. Verheldering van de preventieve taak is daar onderdeel van. De overeenkomst bevat afspraken over een gesprekscyclus met de

Stichting op ambtelijk en bestuurlijk niveau De prestatiedialoog maakt daar deel van uit. Om een goede prestatiedialoog te kunnen voeren en inhoudelijke en financiële resultaten en ontwikkelingen te volgen zijn kwalitatief goede planning- en control-(P&C)documenten noodzakelijk. In de P&C-cyclus van Stichting OKT gaat het om het jaarplan met de begroting en de meerjarenbegroting, tussentijdse verantwoordingen, de jaarrekening en de jaarrapportage. Stichting OKT en gemeente hebben met elkaar afgesproken de kwaliteit van de P&C-documenten te verbeteren en deze meer in lijn met elkaar te brengen. Voorbeelden van verbeterpunten zijn:

Vertalen van de doelstellingen uit de inkoopovereenkomst in het jaarplan en de begroting;

Jaarrekening en jaarrapportage dienen op hun beurt ook weer aan te sluiten op het jaarplan en de begroting.

De doorontwikkeling van de monitoring van doelen en resultaten maakt integraal onderdeel uit van dit traject. Dit ontwikkeltraject is inmiddels opgestart. Hiermee wordt ook uitwerking gegeven aan motie 544 van JA21 in de raad van 20 september jl., die opriep tot het benoemen van duidelijke parameters om de resultaten van de uitvoering te volgen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Het college informeert de raad met de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht over het verbeteren van de inrichting en toepassing van de prestatiedialoog tussen de gemeente en Stichting OKT. De dialoog wordt meer gestructureerd, er zal aandacht zijn voor het duiden van informatie in het licht van taken en doelen, en de verslaglegging wordt verbeterd.

Het college geeft aan dat de preventieve opgave van Stichting OKT standaard – dus meer expliciet en systematisch – onderdeel zal worden van de prestatiedialoog.

Uit het bovenstaande volgt dat het college een deel van de acties heeft aangekondigd, maar nog niet is gestart.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbev herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbev monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

- 1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023](#) ;
- 2: [Raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 *Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\)*, 19 oktober 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Zoals aangegeven heeft de gemeente de contractrelatie met het OKT in 2022 laten evalueren. Dit onderzoek resulteerde in aanbevelingen over verbetering van de prestatiedialoog met het OKT.

Aan deze aanbeveling is inmiddels opvolging gegeven door een nieuwe gesprekscyclus te ontwikkelen met het OKT. Deze is recent gestart. De JGZ sluit aan bij deze cyclus. De gesprekscyclus bevat:

Twee keer per jaar een strategisch gesprek met het OKT over de ontwikkelingen in het stelsel en het belang en de gevolgen ervan voor het OKT.

Prestatiedialoog 1 betreft de gesprekken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer over het verloop van de opdracht. Het gesprek in dit kader met de Stichting OKT wordt meer gestructureerd en voorzien van goede verslaglegging. Afgesproken is dat gemeente en OKT samen zorgen voor betere kwaliteit van de overleggen. Dit wordt uitgewerkt in het plan zoals genoemd bij de reactie op aanbeveling 1. Duiding van informatie die verzameld wordt is structureel onderdeel van prestatiedialoog 1 en wordt gekoppeld aan de taken en doelen binnen de taken zoals opgenomen in de jaarplannen van de Stichting OKT en de JGZ.

Prestatiedialoog 2: Het overleg van de prestatie dialoog 2 (PD2) is de centrale ontmoetingsplaats waar gemeente en uitvoeringspartners van het jeugdstelsel gezamenlijk sturen op de ambities en prioriteiten voor het jeugdstelsel, eventueel herprioriteren en continu monitoren, evalueren en leren. Het werken in schaarste dwingt partijen hierbij tot het maken van keuzes die inhoudelijke en financiële consequenties kunnen hebben voor alle partijen binnen het stelsel. Het PD2 overleg is ook de plek om deze afhankelijkheden inzichtelijk en bespreekbaar te maken. Ook hierin wordt het belang en de plaats van preventie meegenomen.

Daarnaast zijn er gebiedsdialogen in ontwikkeling met stadsdelen (sociale basis), buurtteams en OKT. Hierin komt de brede preventieve opgave aan bod, waar naast de stichting OKT de JGZ, aanbieders van het Flexibel preventief aanbod jeugd (vanaf 1 januari 2024 Aanvullende preventieve opgroei- en opvoedondersteuning, APOO) en partijen uit de sociale basis voor aan de lat staan.

De gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd middels een raadsvoordracht over de nieuwe inkoopovereenkomst voor de periode 2024-2029 met het OKT in november 2023.

Aanbeveling 4: Geef op inhoud en meer integraal richting aan het preventieve jeugdveld (ID22)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 32-35)

We raden het college aan een inhoudelijk preventief jeugdbeleid uit te werken. En dit te doen vanuit een integrale benadering en met een meerjarige horizon. We vinden het nodig dat het college expliciet maakt wat het voor wie wil bereiken op het gebied van preventie en in samenhang uiteenzet welke partijen daarin welke rol vervullen. Het college kan daarvoor voortbouwen op de recent ingezette stelselwijziging in het preventieve en enkelvoudige specialistische jeugdveld. Ten slotte vinden we het raadzaam om het preventief jeugdbeleid te positioneren binnen (ontwikkelingen in) het bredere jeugd- en zorgstelsel.

Achterliggende bevindingen

- De gemeente heeft in 2013 keuzes gemaakt over de inrichting van het preventieve jeugdstelsel (zoals een spilfunctie voor het OKT) en over de manier waarop binnen het stelsel gewerkt wordt (zoals ruimte voor de professional). De raad heeft daar middels een raadsbesluit over besloten. De oorspronkelijke inrichtingskeuzes gelden nog steeds, al verandert dit per 2027 (aanvullend ingekocht aanbod verdwijnt).
- De gemeente heeft de koers niet uitgewerkt in een integraal, inhoudelijk preventief jeugdbeleid; er is geen visie op het preventieve veld, geen overkoepelende integrale beleidsnota, en geen beoogd doel of resultaat voor de samenleving.
- Het is in 2023 nog steeds onduidelijk wat de gemeente met preventie bedoelt, wat het moet betekenen en voor wie, waar zij naartoe werkt en wat het beoogde aandeel van Stichting OKT daarbinnen is. De preventieve opgave van Stichting OKT mist inbedding in breder beleid.
- De gemeente zette de afgelopen jaren verschillende veranderingen in, die de inrichting van het preventieve veld én de uitvoeringscontext van het OKT raken. De beleidscontext voor de uitvoering van de preventieve opgave is veelomvattend en veranderlijk.
- Het college geeft de raad door middel van bestuursrapportages inzicht in de ontwikkelingen en voortgang in het bredere jeugdstelsel, waaronder het preventieve veld. Deze rapportages zijn sinds juni 2021 niet meer verschenen.

We vinden het de verantwoordelijkheid van het college om richting te geven aan het preventieve veld. We raden het college dan ook aan om een inhoudelijk preventief jeugdbeleid uit te werken vanuit een integrale en meerjarige benadering, waarin de recent ingezette veranderingen als vertrekpunt ingebed kunnen worden.

Helderheid over waar het college met het preventieve veld naartoe wil, werkt op verschillende manieren door. Ten eerste bevordert het de uitvoerbaarheid van het - nog altijd geldende - Koersbesluit waarin de raad op hoofdlijnen beschreef wat hij voor ogen had met het preventieve jeugdveld. Een nadere uitwerking van het college maakt het bovendien voor de raad mogelijk om te beoordelen of de essentie van het Koersbesluit ten aanzien van het preventieve jeugdveld voldoende wordt opgepakt en geeft het college handvatten om hier verantwoording over af te gaan leggen.

Ook werkt een integrale en inhoudelijke uitwerking door in het beleidsproces zelf en in de verbinding naar de contractcycli die de gemeente met de verschillende uitvoerende partijen inzet. In het beleidsproces bevordert het dat afhankelijkheden goed in beeld

blijven en de voortgang en ontwikkelingen (zoals richting het overnemen van de preventieve jeugdhulptaak door Stichting OKT) gerichter en in samenhang gemonitord, gewogen en verantwoord kunnen worden. Als verbinding richting de contractcycli, biedt een integrale uitwerking een gezamenlijk startpunt voor alle uitvoeringspartijen en geeft duidelijkheid over ieders rol en verantwoordelijkheden daarin ten opzichte van wat de gemeente - met elk van de partners - op inhoud wil bereiken (zie aanbeveling 1). Tot slot helpt een integraal beleid mogelijk om het preventieve jeugdveld steviger neer te zetten in relatie tot het specialistische jeugdhulpveld en ontwikkelingen die spelen in het jeugdveld als geheel.

Het vormen van een inhoudelijk, integraal en meerjarig beleidskader is niet van vandaag op morgen gereed. In onderstaand kader hebben we ter inspiratie een aantal startvragen weergegeven waarmee het college zou kunnen beginnen. Overigens begint het college niet vanaf 'nul'. In de afgelopen jaren is er in de verschillende onderdelen van het preventieve jeugdveld veel ervaring en kennis opgedaan die gebruikt kan worden in de beleidsvorming. Deze inzichten zijn opgedaan samen met de verschillende uitvoeringsonderdelen in het preventieve jeugdveld (OKT, FPAJ, Positief perspectief, Sociale basis) en andere netwerkpartners (zoals het Jeugdplatform Amsterdam), waarmee de gemeente nauwe samenwerking heeft ontwikkeld. Zo heeft de gemeente bij het lopende inkooptraject voor APOO (en ESJH) partijen uit het veld op verschillende momenten betrokken. Hierover horen we positieve geluiden en waardering. Het lijkt ons in het beleidsvormingsproces dan ook een lonende aanpak om deze samenwerking voort te zetten, waarbij het college uiteindelijk wel de doorzettingsmacht en eindverantwoordelijkheid voor het beleidsveld heeft.

Mogelijke startvragen voor het ontwikkelen van integraal inhoudelijk beleid

- Wat verstaat de gemeente onder preventie binnen het jeugdveld?
- Waar moet preventie binnen het jeugdveld toe leiden? Hoe sluit dat aan op wat jeugdigen en ouders in Amsterdam nodig hebben?
- Wat is het overkoepelende perspectief, de stip op de horizon waar de gemeente naartoe wil?
- Hoe past de reeds ingezette verandering in, en draagt deze bij aan, waar preventie binnen het jeugdveld toe moet leiden?
- Welke beleidstheorie is onderliggend aan de beleidsvorming en verbindt doel-activiteiten-middelen? [Voetnoot: Het preventieve jeugdveld is complex en het is lastig om heel concreet te maken waarin preventie binnen de Jeugdwet moet resulteren, of wat het moet opleveren. Met een gedegen beleidstheorie kan de gemeente de aannemelijkheid van de werking en wisselwerking van ingezette beleidsonderdelen onderbouwen. Dit helpt om enerzijds tastbaarder te maken wat de gemeente van het beleid verwacht en waarom, en om vervolgens de voortgang hierop te kunnen monitoren (zie aanbeveling 2).
- Wat zijn overkoepelende (maatschappelijke) doelen voor het preventieve jeugdveld? Wat moet preventie betekenen en voor wie?
- Welke beleidsactiviteiten worden ingezet om deze doelen te bereiken? Welke middelen zijn daarvoor nodig?
- Welke partijen hebben daarin welke rol, welk doel en waarom? Hoe zijn deze partijen gepositioneerd binnen het overkoepelende beleid en ten opzichte van elkaar?

Overwegingen:

- Ga het gesprek aan met de raad; verwoordt het Koersbesluit nog altijd wat de raad met het preventieve jeugdveld wil?
- Betrek bij het uitwerken van de richting en inhoud de Transformatiedoelen (indien nog relevant) evenals de (concept-)Hervormingsagenda Jeugd en andere bewegingen die spelen in Amsterdam, zoals Amsterdam Gezond en Vitaal.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 juli 2024.¹²⁷ In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en naar de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie bevat informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbevelingen. De raadsvoordracht bevat daarover geen informatie. In de rapportage 2023 ontbreekt de verwijzing naar deze bestuurlijke reactie (en de raadsvoordracht).

Bestuurlijk rapport

U beveelt de gemeente daarbij aan om meerjarig richting te geven door expliciet te maken wat zij voor wie wil bereiken op het gebied van preventie en welke rol de verschillende betrokken partijen daarin spelen. Met de stelselwijzigingen die in de inkoop APOO en ESJH zijn doorgevoerd is daar al een start mee gemaakt. Preventie dient beter gepositioneerd te worden in het bredere jeugd- en zorgstelsel.

De gemeente en de Stichting OKT herkennen uw conclusie dat onderdelen van het Amsterdamse jeugdstelsel nog te los van elkaar ontwikkeld worden. De gemeente spant zich in om de ontwikkeling van die onderdelen in samenhang met elkaar en met andere beleidsdomeinen vorm te geven. De *Visiebrief Jeugd* en de Uitvoeringsagenda Jeugd en gezin dragen bij aan eenduidige kaders voor de opgaven in het jeugdstelsel. De gemeente heeft voor preventieve jeugdhulp al een start gemaakt met meer eenduidige beleidsvorming. Zo is in 2021 een heroriëntatie op preventie gedaan om te komen tot een inkoopstrategie voor de APOO. In deze inkoopstrategie is omschreven wat de doelen en beoogde resultaten van dit preventieve aanbod zijn. Ook is hierin de opdracht gegeven aan APOO-aanbieders om samen met het OKT en de sociale basis, de GGD en het onderwijs het preventieve jeugdaanbod vorm te geven in de gebieden en op de scholen, gebaseerd op de belangrijkste opgaven. In 2027 komt deze opdracht voor preventie binnen het jeugdstelsel volledig bij het OKT te liggen. Dit wordt opgenomen in het hoofdlijnenbesluit Jeugd, dat naar verwachting ter besluitvorming naar de raad gaat in januari 2025.

Binnen het programma Amsterdam Vitaal en Gezond is radicaal inzetten op preventie één van de belangrijkste pijlers om de ambitie gezonde levensjaren erbij voor kwetsbare Amsterdammers in 2040 te behalen. Hiervoor is een Raamwerk Van zorg(en) naar gezondheid in ontwikkeling, dat tevens dient als basis voor de uitvoering van het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA). De coalitie Jeugd en Gezin van Amsterdam Vitaal en Gezond, waarin gemeente, (jeugd)zorg- en welzijnspartners (inclusief OKT), onderwijs, cliëntenbelang en zorgverzekeraar verenigd zijn, buigt zich momenteel over de vraag wat preventie van jeugd- en gezinsproblematiek is, wat de belangrijkste opgaven voor preventie zijn en welke ambities en acties daarbij passen. Tot slot is een nieuw beleidskader voor de sociale basis in ontwikkeling en

daarbinnen nieuw beleid gericht op de versterking van het jongerenwerk, dat ook een belangrijke preventieve werking heeft.

Het bij elkaar brengen van al deze ontwikkelingen op het gebied van preventiebeleid en de uitvoering daarvan gericht op jeugd en gezinnen is niet alleen aan de wethouder Jeugd en de Stichting OKT. Om optimaal in te kunnen zetten op het voorkomen van jeugd- en gezinsproblematiek is samenwerking binnen het sociaal domein en met de bredere uitvoeringspartners essentieel. Samenhang, een overkoepelende visie en goede samenwerking tussen meerdere partijen in het veld zijn onontbeerlijk om dit effectief met elkaar te kunnen doen. Als gemeente verkennen we op welke manier we de verschillende kaders die op het gebied van preventie van jeugdproblematiek opgesteld of in ontwikkeling zijn binnen de gemeente gebundeld kunnen worden tot nieuw integraal, meerjarig kader. Dit vraagt om commitment en om voldoende beschikbare ambtelijke capaciteit en continuïteit (aanbeveling 6).

Raadsvoordracht

De nieuwe inkoopovereenkomst geeft invulling aan adviezen van de Rekenkamer Amsterdam. De rekenkamer adviseert in haar recente rapport over de Stichting OKT om de preventieve taak van het OKT te verhelderen, de prestatiedialoog beter toe te passen en afspraken te maken over monitoring. Stichting OKT zal in jaarplannen uitwerken hoe het de opdracht uitvoert en de prioritaire ontwikkelingen en beleidsdoelen van de gemeente vormgeeft. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente, ten behoeve van toetsing aan meerjarig beleid en beleidsdoelen. Verheldering van de preventieve taak is daar onderdeel van. De overeenkomst bevat afspraken over een gesprekcycclus met de Stichting op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De prestatiedialoog maakt daar deel van uit. Om een goede prestatiedialoog te kunnen voeren en inhoudelijke en financiële resultaten en ontwikkelingen te volgen zijn kwalitatief goede planning- en control-(P&C)documenten noodzakelijk. In de P&C-cyclus van Stichting OKT gaat het om het jaarplan met de begroting en de meerjarenbegroting, tussentijdse verantwoordingen, de jaarrekening en de jaarrapportage. Stichting OKT en gemeente hebben met elkaar afgesproken de kwaliteit van de P&C-documenten te verbeteren en deze meer in lijn met elkaar te brengen. Voorbeelden van verbeterpunten zijn:

Vertalen van de doelstellingen uit de inkoopovereenkomst in het jaarplan en de begroting;

Jaarrekening en jaarrapportage dienen op hun beurt ook weer aan te sluiten op het jaarplan en de begroting.

De doorontwikkeling van de monitoring van doelen en resultaten maakt integraal onderdeel uit van dit traject. Dit ontwikkeltraject is inmiddels opgestart. Hiermee wordt ook uitwerking gegeven aan motie 544 van JA21 in de raad van 20 september jl., die opriep tot het benoemen van duidelijke parameters om de resultaten van de uitvoering te volgen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

In de bestuurlijke reactie schetst het college ontwikkelingen en afhankelijkheden om tot een nieuw inhoudelijk, integraal meerjarig preventief jeugdbeleid te komen. Ook geeft het college al ingezette stappen aan, die voorafgaan aan het komen tot dit preventief jeugdbeleid. Bijvoorbeeld het opstellen van een visie en verkennen op welke manier de

verschillende kaders die op het gebied van preventie van jeugdproblematiek opgesteld of in ontwikkeling zijn binnen de gemeente gebundeld kunnen worden.

Uit de informatie die met de raad is gedeeld, blijkt niet dat het preventief jeugdbeleid zelf (al) is opgesteld of wanneer het zal worden aangeboden aan raad.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat het college een verkenning uitvoert of en in welke vorm een aanvullend kader voor preventie nodig is. Om vervolgens aan te geven dat het college werkt aan een bondig en helder kader voor de inzet op preventie, dat naar verwachting in de eerste helft van 2025 gereed is.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

- 1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023 ;](#)
- 2: [Raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 *Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\)*, 19 oktober 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Binnenkort wordt de *Visiebrief Jeugd* aan de gemeenteraad gepresenteerd door wethouder Moorman, waarin de visie op jeugdproblematiek en het voorkomen en omgaan daarmee wordt geschetst. Dit vormt de basis voor al het jeugdbeleid van de komende jaren, waar preventie onderdeel van is. Daarnaast heeft de coalitie Jeugd en gezin van Amsterdam Vitaal en Gezond, waar de gemeente een belangrijke partner van is, omschreven wat zij verstaat onder inzetten op preventie van jeugd- en gezinsproblematiek. Ook dit biedt een (integraal) kader. Verder wordt nog verkend of en in welke vorm een aanvullend kader voor preventie nodig is.

17/9/2024: De gemeente werkt momenteel aan een bondig en helder kader voor de inzet op preventie, zoals aangegeven in de bestuurlijke reactie op het rapport. Dat is gebaseerd op de richtlijnen en uitgangspunten voor preventie die er nu al zijn, zoals de richtlijnen voor APOO (Aanvullende Preventieve Opgroei- en Opvoedondersteuning) en het Raamwerk van Zorg naar Gezondheid.

We voorzien dat dit kader in de eerste helft van 2025 gereed is.

Aanbeveling 5: Benut inzichten uit de uitvoering in de beleidscyclus (ID23)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 35, 36)

We raden aan om te borgen dat kennis die wordt opgedaan in de prestatiedialoog tussen gemeente en OKT verbonden wordt met de bredere beleidscyclus rondom het (preventieve) jeugdveld, zodat opgedane kennis en opgehaalde signalen systematisch hun plek vinden in het bredere beleid.

Achterliggende bevindingen

- Stichting OKT werkt hard en doorlopend aan de uitvoering van de preventieve opgave.
- OKT-professionals geven signalen af dat de uitvoering van de preventieve opgave kwetsbaar is en onder druk staat. Professionals worstelen met alle verschillende taken en met recht blijven doen aan preventieve activiteiten binnen een toenemend beroep op de jeugdhulpkant van hun taken.
- OKT-professionals relateren de ervaren belemmeringen aan ontwikkelingen die de gemeente de afgelopen jaren inzette, binnen de opdracht aan Stichting OKT en binnen het bredere jeugd(hulp)veld. Door de spilfunctie wordt het OKT geacht overal aan mee te doen en mee te werken. Wijzigingen in de opdracht leidden beperkt tot aanvullende middelen.
- De prestatiedialoog tussen de gemeente en het OKT, voedt - waar het gaat om de preventieve opgave van Stichting OKT - de beleidscyclus beperkt; er is geen prestatiedialoog op het niveau van het preventieve veld en in de prestatiedialoog op het niveau van het jeugdveld wordt preventie niet (expliciet) meegenomen.
- De koppeling tussen beide cycli is voor het preventieve jeugdveld en de preventieve opgave van Stichting OKT niet geborgd.
- We zien niet terug dat de gemeente inzichten over het verloop van de uitvoering van de preventieve opgave of signalen van Stichting OKT op een andere manier het bredere beleid laat voeden. In bredere beleidsontwikkelingen wordt het perspectief van of risico's voor (de preventieve) opgave van Stichting OKT niet zonder meer meegenomen.
- Bij gemeentelijke ontwikkelingen in het bredere (jeugd)zorgveld zien we geen probleemanalyses of risico-inventarisaties over hoe de voorgenomen ontwikkelingen Stichting OKT en de uitvoering diens preventieve opgave (mogelijk) beïnvloeden.
- In de aanbestedingsdocumenten APOO was geen aandacht voor de impact van de veranderingen vanaf 2024 op de uitvoering van de preventieve opgave door Stichting OKT.

Het college kent binnen het jeugdstelsel belang toe aan de uitvoering van preventie, met als spil daarbinnen Stichting OKT. Om zowel de positie als de uitvoering van preventie te (kunnen) versterken, zal het college ervoor moeten zorgen dat kennis en inzichten die raken aan preventie - zowel over de lopende uitvoering als over de ingezette veranderingen - meer systematisch hun weg vinden in de bredere beleidscyclus. Dat kan in de vorm van een prestatiedialoog op het preventieve jeugdveld of door preventie een plek te geven in de prestatiedialoog over het bredere jeugdveld.

Bovendien vinden we het belangrijk dat er meer systematisch aandacht komt voor hoe ontwikkelingen die de gemeente in het bredere jeugd- en zorgveld inzet, de uitvoering van de (preventieve) opgave door Stichting OKT mogelijk beïnvloeden. Daarvoor is meer alertheid nodig op de spilfunctie van Stichting OKT in de uitvoering van preventie. Deze

aliertheid kan het college bevorderen door bijvoorbeeld bij beleidswijzigingen en ingezette ontwikkelingen in het bredere (jeugd)zorgveld een inhoudelijke reflectie te laten vastleggen over wat deze wijzigingen betekenen voor de uitvoering van de preventieve opgave van Stichting OKT. Zodat in gezamenlijkheid de vraag 'doen we de goede dingen' kan worden gesteld en beantwoord, en hierover eventueel het debat met de raad gevoerd kan worden. Het voornemen om een kwartiermaker aan te stellen juichen wij toe, en voorzien we van de aanbeveling om structurele aandacht hiervoor ook te borgen in het beleidsproces. [Voetnoot: Deze zal gaan verkennen of en hoe het OKT het beleidsvoornemen kan waarmaken om per 2027 de volledige preventieve opdracht uit te voeren.]

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 19 september 2023.¹²⁸ In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie bevat informatie over de opvolging van de aanbeveling. De raadsvoordracht bevat geen informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbeveling.

Bestuurlijke reactie

U raadt aan om kennis die opgedaan wordt in de prestatiedialoog tussen gemeente en OKT te verbinden met de bredere beleidscyclus.

Het college is hier al mee aan de slag door in de nieuwe gesprekscyclus van gemeente met OKT tijd voor reflectie in te bouwen met aandacht voor patronen die we zien in de praktijk, ook voor het onderdeel preventie. Het OKT neemt zowel deel aan de gebiedsdialogen zoals benoemd bij aanbeveling 3, waarin de brede preventieve opgave aan bod komt waarin OKT, buurtteams en partners uit de sociale basis een rol spelen in afstemming met de GGD en het onderwijs, als aan prestatiedialoog 2, waarin de belangrijkste ontwikkelingen binnen het jeugdstelsel besproken worden. Ook hierin wordt preventie meegenomen.

Raadsvoordracht

De nieuwe inkoopovereenkomst geeft invulling aan adviezen van de Rekenkamer Amsterdam. De rekenkamer adviseert in haar recente rapport over de Stichting OKT om de preventieve taak van het OKT te verhelderen, de prestatiedialoog beter toe te passen en afspraken te maken over monitoring. Stichting OKT zal in jaarplannen uitwerken hoe het de opdracht uitvoert en de prioritaire ontwikkelingen en beleidsdoelen van de gemeente vormgeeft. Dit gebeurt in afstemming met de gemeente, ten behoeve van toetsing aan meerjarig beleid en beleidsdoelen. Verheldering van de preventieve taak is daar onderdeel van. De overeenkomst bevat afspraken over een gesprekscyclus met de Stichting op ambtelijk en bestuurlijk niveau. De prestatiedialoog maakt daar deel van uit. Om een goede prestatiedialoog te kunnen voeren en inhoudelijke en financiële resultaten en ontwikkelingen te volgen zijn kwalitatief goede planning- en control-(P&C)documenten noodzakelijk. In de P&C-cyclus van Stichting OKT gaat het om het jaarplan met de begroting en de meerjarenbegroting, tussentijdse verantwoordingen, de jaarrekening en de jaarrapportage. Stichting OKT en gemeente hebben met elkaar afgesproken de kwaliteit van de P&C-documenten te verbeteren en deze meer in lijn met elkaar te brengen. Voorbeelden van verbeterpunten zijn:

Vertalen van de doelstellingen uit de inkoopovereenkomst in het jaarplan en de begroting; Jaarrekening en jaarrapportage dienen op hun beurt ook weer aan te sluiten op het jaarplan en de begroting.

De doorontwikkeling van de monitoring van doelen en resultaten maakt integraal onderdeel uit van dit traject. Dit ontwikkeltraject is inmiddels opgestart. Hiermee wordt ook uitwerking gegeven aan motie 544 van JA21 in de raad van 20 september jl., die opriep tot het benoemen van duidelijke parameters om de resultaten van de uitvoering te volgen.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Volledig navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Het college geeft in de bestuurlijke reactie aan dat het aan de slag is gegaan met de aanbeveling om kennis te verbinden die is opgedaan in de prestatiedialoog met de bredere beleidscyclus rondom het (preventieve) jeugdveld. Hoewel het college in het bovenstaande deel van de bestuurlijke reactie niet expliciet heeft aangegeven hoe het ervoor zorgt dat kennis en signalen over preventie vanuit het OKT hun weg vinden in de bredere beleidscyclus, maken we uit de reactie bij aanbeveling 3 wel op dat in prestatiedialoog 2 de gemeente en uitvoeringspartners (waaronder het OKT) van het jeugdstelsel gezamenlijk sturen op de ambities en prioriteiten voor het jeugdstelsel, eventueel herprioriteren en continu monitoren, evalueren en leren. Preventie maakt hier onderdeel van uit. Dit gezamenlijke proces zien we als opvolging van dit onderdeel van onze aanbeveling.

Daarnaast stelt het college (zie ook de reactie bij aanbeveling 3) dat er een nieuwe gesprekscyclus is gestart met het OKT. Onderdeel daarvan is dat het college twee keer per jaar een strategisch gesprek voert met het OKT over de ontwikkelingen in het stelsel en het belang en de gevolgen ervan voor het OKT. We zien dit als opvolging van het onderdeel van onze aanbeveling dat het college bij beleidswijzigingen en ingezette ontwikkelingen in het bredere (jeugd)zorgveld nagaat ('reflecteert') wat deze wijzigingen betekenen voor de uitvoering van de preventieve taken door stichting OKT.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat geen andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbev herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbev monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023](#) ;

2: [Raadsvoordracht](#) voor de raadsvergadering van 19 november 2023 [Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\), 19 oktober 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Het college is hier al mee aan de slag door in de nieuwe gesprekscyclus van gemeente met OKT tijd voor reflectie in te bouwen met aandacht voor patronen die we zien in de praktijk, ook voor het onderdeel preventie. Het OKT neemt zowel deel aan de gebiedsdialogen zoals benoemd bij aanbeveling 3, waarin de brede preventieve opgave aan bod komt waarin OKT, buurtteams en partners uit de sociale basis een rol spelen in afstemming met de GGD en het onderwijs, als aan prestatiedialoog 2, waarin de belangrijkste ontwikkelingen binnen het jeugdstelsel besproken worden. Ook hierin wordt preventie meegenomen.

Aanbeveling 6: Verstevig het gemeentelijk team dat zich bezighoudt met het OKT (ID24)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 2023, pp. 36-38)

We raden aan om het gemeentelijk team dat zich bezighoudt met Stichting OKT te verstevigen. En dit te doen in lijn met het beleidsinhoudelijke belang dat het college hecht aan het OKT. Dat betekent ons inziens dat de capaciteit en toerusting van het team in verhouding moeten zijn met de gemeentelijke opdracht aan de Stichting. Ook raden we het college aan zich ervan te verzekeren dat de positie van het team in de bredere afdeling Zorg en jeugd de spilfunctie van het OKT binnen het Amsterdamse jeugdstelsel weerspiegelt.

Achterliggende bevindingen

- We zien binnen de gemeentelijke organisatie rondom het preventieve jeugdveld en in het team dat zich bezighoudt met het opdrachtgeverschap richting Stichting OKT een hoog verloop. Er is gebrekkige archivering en een versnipperde wijze waarop verantwoordelijkheden zijn belegd.
- In beleids- en besluitvorming zien we weinig tot geen alertheid op hoe gemeentelijke ontwikkelingen de uitvoeringspraktijk van het OKT raken.
- Ontwikkelingen en veranderingen in het preventieve beleidsveld worden ingegeven door ontwikkelingen in het bredere jeugdzorgveld, met name door ontwikkelingen in de hoogspecialistische jeugdhulp. Datzelfde zien we bij veranderingen in de bredere opdracht aan Stichting OKT.

We raden aan om de sterkte van het gemeentelijke team dat zich bezighoudt met Stichting OKT in balans te brengen met het beleidsinhoudelijke belang dat de gemeente belegt bij Stichting OKT. Daarvoor vinden we het in ieder geval nodig dat het college zorgt voor voldoende stabiliteit in het team en dat het college het team zodanig toerust dat het de taak die het heeft richting Stichting OKT kan uitvoeren.

We doen suggesties voor mogelijke startpunten in onderstaand kader. Als startpunt voor het verstevigen van het gemeentelijk team, vinden we het van belang dat het college de oorzaken van het hoge verloop binnen het huidige team - en wellicht de bredere afdeling Jeugd - kent, evenals de gevolgen van het verloop voor het gewenste opdrachtgeverschap en de gewenste sturing. Ook vinden we het van belang dat het college een inschatting maakt van een reële bezetting voor de komende tijd. Het op sterkte brengen van het team vraagt er naar ons idee vervolgens om dat de taak van dit team nader wordt uitgewerkt. In lijn met de gemeentelijke visie op contractmanagement én in lijn met de gemeentelijke opdracht aan Stichting OKT. Zodat daarna in kaart gebracht kan worden wat dit betekent voor de capaciteit, toerusting en organisatie van het team. Ook verdient het aanbeveling om te reflecteren op de positie die het team op dit moment inneemt binnen de bredere gemeentelijke afdeling die zich bezighoudt met zorg en jeugd. En of de huidige positie van het team in de interne gemeentelijke organisatie in verhouding is met de spilfunctie van het OKT in het Amsterdamse (preventieve) jeugdstelsel, zodat het team het belang van het OKT en diens brede opgave voldoende kan beschermen.

We vinden het verstevigen van het gemeentelijke team dat zich bezighoudt met Stichting OKT van belang om te komen tot de gewenste sturing op de uitvoering van de opdracht - inclusief de preventieve opgave - door Stichting OKT. Daarnaast zien we het op sterkte

brengen van het team als een manier om te voorkomen dat de druk vanuit andere delen in het jeugdstelsel de aandacht voor Stichting OKT overspoelt.

Mogelijke startvragen voor het op sterkte brengen van het gemeentelijk OKT-team:

- Wat zijn oorzaken van het hoge verloop? Welke gevolgen heeft het verloop gehad voor de sturing en het opdrachtgeverschap?
- Welke prioriteit wil het college geven aan het OKT en diens complete opgave in het jeugddomein? En welke prioriteit wil het college geven aan Stichting OKT en diens opdracht binnen het preventieve en bredere jeugdveld?
- Hoe verhoudt deze mate van prioriteit zich tot andere uitvoeringsonderdelen van het preventieve jeugdveld en van het bredere jeugdveld?
- Welke resultaten verwacht de gemeente van Stichting OKT? Waar liggen binnen de opdracht zwaartepunten?
- Hoe kan geborgd worden dat alle onderdelen van de opgave van Stichting OKT binnen de gemeentelijke organisatie voldoende aandacht krijgen? Welke capaciteiten, organisatie en positie heeft het gemeentelijke team hiervoor nodig? Welke ondersteuning is gewenst vanuit het management? Zijn managementtaken rondom de preventieve opgave van Stichting OKT helder en helder belegd?

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in de bestuurlijke reactie (19 juli 2023) en in de raadsvoordracht (17 oktober 2023)

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in de jaarverslagen van 2023 en 2024. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 1 februari 2024.¹²⁹ In de rapportage 2024 is verwezen naar het plan van aanpak in de bestuurlijke reactie op het rekenkamerrapport (d.d. 19 juli 2023) en de raadsvoordracht voor de raadsvergadering van 19 november 2023 (d.d. 17 oktober 2023). De bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht bevatten informatie over de (voorgenomen) opvolging van de aanbevelingen.

Bestuurlijke reactie

U constateert dat het beleidsinhoudelijke belang dat het college hecht aan het OKT momenteel niet in verhouding is met de capaciteit en toerusting van het team dat zich bezighoudt met de opdracht aan de Stichting OKT. U raadt de gemeente aan de oorzaken van het hoge verloop binnen dit team en eventueel de bredere afdeling Jeugd te onderzoeken en het team op sterkte te brengen.

Voldoende bemensing en continuïteit, zowel bij gemeente als bij de Stichting OKT, zijn belangrijke randvoorwaarden voor het opvolgen van de aanbevelingen uit uw rapport met betrekking tot preventie en ook voor de overige taken van het OKT. Ook AEF heeft dit aanbevolen naar aanleiding van de evaluatie van de contractrelatie gemeente OKT.

Het college herkent dat er onvoldoende capaciteit, continuïteit en prioriteit is gegeven aan het gemeentelijk account OKT en heeft hier al voor de publicatie van uw rapport de nodige stappen in genomen. Ten behoeve van de algemene verbetering van de sturing en organisatie binnen afdeling Jeugd en Zorg, waar het account OKT is belegd, zijn twee onderzoeken in gang gezet:

Een evaluatie binnen de afdeling Jeugd en Zorg en Contractmanagement, met als doel te komen tot verbetering van de sturing op de beleidsterreinen jeugd en zorg.

Een benchmark met andere steden om te bepalen welke bemensing nodig is om de opgaven en ambities voor het jeugd- en zorgbeleid met voldoende kwaliteit te kunnen volbrengen.

Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken wordt in 2023 een realistisch beeld geschetst van wat er nodig is en worden de benodigde stappen gezet om hier gevolg aan te geven.

Ook aan de kant van de Stichting OKT zijn maatregelen getroffen met betrekking tot bemensing. De capaciteit en staf van de Stichting OKT is uitgebreid, ook ten aanzien van de preventieve taak. De gemeenteraad wordt bij de voorjaarsnota 2024 betrokken bij de besluitvorming met betrekking tot wat er nodig is om de gewenste verbeteringen te realiseren in de ambtelijke organisatie.

Raadsvoordracht

Zowel bureau AEF als de Rekenkamer Amsterdam adviseerden het gemeentelijk team te versterken dat zich bezighoudt met het OKT. Inmiddels is door een interne evaluatie een beter beeld verkregen van de benodigde inzet op (onder meer) het gemeentelijk OKT-account. Er zijn nieuwe medewerkers ingezet om dit team te versterken.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Het college geeft in de bestuurlijke reactie aan een benchmark met andere steden te laten uitvoeren om tot een inschatting van een reële bezetting te komen. Het college heeft de raad echter niet geïnformeerd over de opvolging van de andere onderdelen van de aanbeveling. Zo blijft onbekend hoe het college voor voldoende stabiliteit in het team gaat zorgen en het team zodanig toerust dat het de taak ook kan uitvoeren. Ook ontbreekt informatie hoe het college zicht krijgt op de oorzaken van het hoge verloop binnen het team en de gevolgen daarvan. Met als gevolg dat bij het afdoen van de aanbeveling de raad geen informatie heeft ontvangen over de gevolgen voor de capaciteit, toerusting en organisatie van het team.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 17 oktober 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat het stedelijk OKT team is uitgebreid.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

1. Email: preventieve jeugdhulp aanbev herzien elementen en integ. richting geven reactie XXXXXXXX(2)
2. Email: preventieve jeugdhulp aanbev monitoring en verstevig gemeentelijk team okt reactie XXXXXXXX
3. Email: preventieve jeugdhulp aanbeveling geef meer inhoud en meer integraal

Onderdeel informatie links

1: [Bestuurlijke reactie op rapport *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam*, 19 juli 2023](#) ;

2: [Raadsvoordracht](#) voor de raadsvergadering van 19 november 2023 [Vaststellen van de Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams \(OKT\), 19 oktober 2023](#)

Onderdeel resultaat/uitkomst

Ten aanzien van versteviging stedelijk OKT team, dat is gebeurd. We hebben inmiddels een team van 8 werknemers die op zowel beleid als contractmanagement nauw samenwerkt aan de nieuwe inkoopovereenkomst OKT.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹³⁰

Niet het college maar het management van de directie Jeugd, Zorg en Diversiteit (JZD) is verantwoordelijk voor het zorgen van voldoende stabiliteit in het team en een zodanige toerusting dat het team de taak ook kan uitvoeren. Temeer daar het hier om een relatief klein accountteam gaat. Als het college een rol heeft in sturing, dan heeft het die rol onzes inziens op hoofdlijn en op niveau van (minimaal) afdeling en voor zover dit leidt tot gebrekkige advisering.

Bijlage 8 Indicatoren discriminatie

Aanbeveling 1: Verken manieren om aanvullende informatie te verstrekken (ID25)^{hhhh}

Beschrijving aanbeveling (bron: *Indicatoren discriminatie*, 2023, pp. 7-9)

We raden aan om te verkennen hoe het college aanvullende informatie rondom de indicatoren kan bieden. Voor het creëren van overzicht voor de raad zien we mogelijkheden in het verbeteren van de toelichting op de indicatoren in de jaardocumenten. Voor het bieden van meer inzicht kan het college onderzoeken hoe binnen de P&C cyclus de informatie over het antidiscriminatiebeleid kan worden aangevuld, bijvoorbeeld met behulp van een gelaagde verantwoording.

Achterliggende bevindingen

- De indicatoren zijn onvoldoende begrijpelijk. Het belang en de betekenis van de indicatoren wordt in de jaardocumenten nauwelijks toegelicht. Duiding van de ontwikkeling rondom de indicatoren mist in het overgrote deel van de jaardocumenten. In de begroting van 2022 werden de indicatoren wel deels toegelicht.
- Het gesprek over de indicatoren, dat door het college in de jaardocumenten is aangekondigd, wordt niet gevoerd.
- Zowel de raad als de ambtelijke organisatie hecht waarde aan context en duiding.
- De ambtelijke organisatie heeft de Monitor Diversiteit opgesteld om meer informatie te geven over de beleidsuitvoering.
- De raadsleden die wij spraken weten aan welke sturingsinformatie ze behoefte hebben.

Verbeter overzicht door toelichting in de jaardocumenten

Een begrotingsindicator biedt de raad zinnig overzicht en een bruikbare signaalfunctie wanneer zij de indicator op de juiste manier kan interpreteren. Om dit te bevorderen in de indicatoren van het antidiscriminatiebeleid is het ons inziens nodig dat het college de indicatoren voorziet van een toelichting. Deze toelichting zal de raad in staat moeten stellen om de indicatoren te kunnen begrijpen en de ontwikkeling van de realisatiewaarden te kunnen duiden. We realiseren ons dat vanwege het streven naar compactheid de ruimte voor toelichting in de jaardocumenten beperkt is. Toch lijkt het ons raadzaam om met de Dienst Middelen en Control te verkennen wat de mogelijkheden zijn om deze aanvullende informatie te integreren in de jaardocumenten.

Verken voor meer inzicht de mogelijkheden van een gelaagde verantwoording

Om de gemeenteraad meer gedetailleerd inzicht te bieden in de uitvoering van het antidiscriminatiebeleid, adviseren we het college om te verkennen hoe aanvullende informatie voor de raad logisch kan worden opgenomen in of verbonden kan worden aan de jaarstukken. Dit kan bijvoorbeeld via een gelaagde verantwoording. In het onderzoek Bruikbaarheid van indicatoren deden we de aanbeveling om informatie in de

^{hhhh} Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Indicatoren discriminatie* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 3.

jaardocumenten op een gelaagde wijze aan te bieden. Deze aanbeveling vinden we ook passen bij het huidige onderzoek. Het uitgangspunt van de gelaagde verantwoording is dat een lezer naar behoefte meer gedetailleerde informatie kan krijgen vanuit de jaardocumenten. Wanneer dit gemeente breed wordt toegepast, betekent dat wel iets voor de gehele begroting of jaarrekening, omdat de gemeente veel meer zal moeten uitgaan van een digitaal document waarin meer, en meer gevarieerde, gelaagdheid aangebracht kan worden. Als een eerste stap valt voor het antidiscriminatiebeleid te overwegen om voort te bouwen op of te putten uit de Beleidsmonitor Diversiteit en deze (op onderdelen) te koppelen aan de jaardocumenten. Een andere vorm van gelaagdheid in verantwoording zien we in het proactief faciliteren van het gesprek met de raad over de uitkomsten op de begrotingsindicatoren in het licht van wat het college wil bereiken met het antidiscriminatiebeleid. We denken dat het raadzaam is wanneer het college bij de raad toetst welke vorm van gelaagde verantwoording het beste past bij (de informatiebehoefte van de raad op) het antidiscriminatiebeleid.

Bij elke vorm van gelaagde verantwoording is het van belang om de meer gedetailleerde informatie duidelijk te verbinden met de informatie in de jaardocumenten, zodat de informatievoorziening richting de raad logisch met elkaar samenhangt. Dat kan bijvoorbeeld door de begrotingsindicatoren een duidelijke plek te geven in of startpunt te laten zijn voor de meer gedetailleerde informatievoorziening.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsvoordracht, d.d. 21 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsvoordracht Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026, d.d. 21 november 2023. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 21 mei 2024.¹³¹

Raadsvoordracht

We komen hieraan tegemoet door in tussenrapportages de relatie tussen beleid, evaluatie op activiteitsniveau (in de beleidsmonitor) en evaluatie op overkoepelend niveau (in P&C producten) steeds expliciet te maken.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsvoordracht blijkt dat het college kiest voor een gelaagde verantwoording om de relatie tussen beleid, evaluatie op activiteitsniveau (in de beleidsmonitor) en evaluatie op overkoepelend niveau (in P&C-producten) steeds expliciet te maken. En daarbij ook let op een samenhangend geheel van informatievoorziening. We vinden dat het college hiermee dit onderdeel van de aanbeveling heeft opgevolgd.

De raadsvoordracht bevat geen informatie over de deelaanbeveling om meer overzicht te bieden door het geven van een toelichting op indicatoren. Deze informatie is wel van belang voor de raad, omdat een toelichting hen in staat stelt om de indicatoren te kunnen begrijpen en de ontwikkeling van de realisatiewaarden te kunnen duiden.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 21 november 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat de doelenboom wordt herzien en dat de twee jaarlijkse discriminatie monitor zal worden gedeeld met de raad en dat het college een emancipatiemonitor en een beleidsmonitor ontwikkeld om zicht te krijgen op de impact van het beleid.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

Email *Indicatoren discriminatie* (1).msg

Onderdeel informatie links

[Raadsvoordracht: Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026](#), d.d. 21 november 2023

Onderdeel resultaat/uitkomst

Op dit moment wordt de doelenboom herzien waarmee indicatoren die beter bij de beleidsinzet worden ingevoegd. De herziening van de doelenboom volgt bij de Voorjaarsnota 2024. Aanvullend aan de doelenboom wordt: een tweejaarlijkse discriminatie monitor (die op korte termijn met de raad wordt gedeeld) en emancipatie monitor (nog in ontwikkeling) die breder inzicht geven in trends, ontwikkelingen, aard en omvang van discriminatie ofwel emancipatie inzichtelijk maken ontwikkeld. Tevens wordt om meer zicht te krijgen op de impact van ons beleid (doen we het goede/hebben we er grip op) een beleidsmonitor ontwikkeld.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹³²

Er staat dat de raadsvoordracht geen informatie bevat over de deelaanbeveling om meer overzicht te bieden door het geven van een toelichting op indicatoren. Hoewel de raadsvoordracht hierop niet expliciet ingaat, is hieraan wel (navolgbaar voor de raad) opvolging gegeven via de planning- en controlrapportages aan de raad. Zo is de herziene doelenboom inclusief aanvullende toelichting op de indicatoren voor het eerst meegegaan met de Begroting 2025

(https://assets.amsterdam.nl/publish/pages/1058757/begroting_2025_amsterdam.pdf), blz. 189 en 194). Ook in het *Jaarverslag 2024* is deze zichtbaar

([jaarverslag_gemeente_amsterdam_2024 \(2\).pdf](#), blz. 200-205)

In deze rapportages wordt bij de toelichtingen bij de doel- en activiteitindicatoren voorafgaand aan een beschrijving van de beleidsmatige inzet telkens kort de indicator toegelicht (en hoe deze bijdraagt aan het doel of de activiteit). Bovendien wordt de raad er in deze verslaglegging (*Jaarverslag 2024*, blz. 200) expliciet op gewezen dat de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport hierin verwerkt zijn.

Aanbeveling 2: Werk meer systematisch en zorgvuldig rondom indicatoren (ID26)

Beschrijving aanbeveling (bron: *Indicatoren discriminatie*, 2023, pp. 9, 10)

We raden het college aan om te zorgen voor een meer systematische manier van werken rondom de indicatoren en deze werkwijze ook vast te leggen. Ook denken we dat het beter benutten van de kennis van de organisaties die de bronnen beheren de betrouwbaarheid van de indicatoren ten goede komt.

Achterliggende bevindingen

- Rondom het ophalen in invullen van de cijfers van de indicatoren zien we positieve punten. De gepresenteerde cijfers zijn afkomstig uit betrouwbare bronnen. En de indicatoren zijn vaak voorzien van kwantitatieve informatie.
- We constateren veel fouten in de gerapporteerde cijfers van de indicatoren. De gepresenteerde realisatiecijfers kloppen vaak niet. Ze zijn foutief overgenomen uit de bronnen. Voor de activiteitindicatoren lijken steeds de regiocijfers in plaats van de gemeentecijfers te zijn gerapporteerd.
- We zien fouten rondom verwijzingen naar waardes. De pijlwaardes verschillen van de realisatiewaardes uit het bij de peilwaarde behorende peiljaar. En verschillende realisatiewaardes voor dezelfde jaartallen.
- De verschillen tussen de jaardocumenten en achterliggende bronnen waren onbekend bij de ambtelijke organisatie. Ontbrekende peilwaardes en peiljaren konden door de ambtelijke organisatie over het algemeen niet worden achterhaald. Datzelfde geldt voor de motivatie achter gekozen peiljaren en doorgevoerde veranderingen.
- De ambtelijke organisatie ontvangt of vraagt een informatie of toelichting bij de aangeleverde broninformatie.

Leg een systematische werkwijze vast rondom indicatoren

We raden het college aan om meer systematiek aan te brengen in de manier van werken rondom de indicatoren van het antidiscriminatiebeleid. Een meer systematische werkwijze kan houvast en structuur geven en zo zorgvuldigheid in de hand werken. Enerzijds bij het invullen van de indicatoren. En anderzijds bij het periodiek aanleveren van informatie voor de jaardocumenten.

Bij het invullen van de indicatoren gaat het er ons inziens om dat het college weloverwogen en navolgbaar invulling geeft aan de elementen waar iedere indicator uit bestaat (omschrijving, peilwaarde, peiljaar, streefwaarde en bron voor realisatiewaarde, inclusief achterliggende keuzes). We raden het college aan om deze 'statische' informatie per indicator van het antidiscriminatiebeleid vast te leggen. Dit vinden we niet alleen van belang vanuit het oogpunt van navolgbaarheid en overdraagbaarheid. Het geeft ook handvatten om de betrouwbaarheid van de indicatoren te verbeteren en om de indicatoren over de tijd in een eenduidig en zinnig historisch perspectief te kunnen plaatsen.

Daarnaast raden we aan om een meer systematische manier van werken vast te leggen voor het periodiek aanleveren van informatie voor de jaardocumenten. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan de te doorlopen stappen voor het ophalen, beschrijven en controleren

van de juiste informatie, maar ook aan het toekennen van de verantwoordelijkheid voor dit proces.

Benut kennis van de organisaties die de bronnen beheren

We raden het college aan om beter gebruik te maken van de kennis die aanwezig is bij de organisaties die aan de gemeente de broninformatie voor de indicatoren aanleveren. Zij kunnen aangeven welke cijfers over Amsterdam gaan, wat deze cijfers wel en niet laten zien, welke ontwikkelingen zichtbaar zijn over de tijd en welke contextinformatie relevant is voor het interpreteren van de cijfers. We vinden het raadzaam om een warme overdracht te overwegen van de beschikbare informatie. Een dergelijke overdracht draagt ons inziens bij aan het op de juiste manier rapporteren over de indicatoren.

Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsvoordracht, d.d. 21 november 2023 ([link](#))

Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het *Jaarverslag 2024* die verwijst naar de raadsvoordracht Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026, d.d. 21 november 2023. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 21 mei 2024.¹³³

Raadsvoordracht

We zullen in samenwerking met de betreffende afdeling (directie Middelen en Control) het proces rondom aanleveren van data in de P&C-cyclus herinrichten om zorgvuldigheid beter te waarborgen, evenals de documentatie die daarbij komt kijken.

Onderdeel van dat proces is ook het beter raadplegen en naslaan van de gebruikte bronnen, en zorgdragen voor consistente en zorgvuldige rapportage.

Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling

Oordeel: Niet navolgbaar opgevolgd

Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsvoordracht blijkt de toezegging van het college om het proces en de benodigde documentatie rondom het aanleveren van data in de P&C-cyclus te herinrichten, en om de zorgvuldigheid beter te waarborgen. Het is voor de raad niet navolgbaar of deze toezeggingen ook in uitvoering zijn.

De raadsvoordracht bevat geen informatie over hoe het college beter gebruik gaat maken van de kennis die aanwezig is bij de organisaties die de broninformatie voor de indicatoren aanleveren.

Informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 21 november 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat nieuwe werkprocessen-en afspraken worden gemaakt om de indicatoren op een zorgvuldige en systematische wijze aan te leveren en in de doelenboom te verwerken.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

Email *Indicatoren discriminatie* (1).msg

Onderdeel informatie links

[Raadsvoordracht: Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026](#), d.d. 21 november 2023

Onderdeel resultaat/uitkomst

Met de ontwikkeling van nieuwe doelenboomindicatoren worden ook nieuwe werkprocessen-en afspraken gemaakt om deze indicatoren op een zorgvuldige en systematische wijze aan te leveren en in de doelenboom te verwerken.

Aanvullende informatie ambtelijke organisatie¹³⁴

Er staat dat op basis van de met de raad gedeelde informatie niet navolgbaar is of het college uitvoering heeft gegeven aan de aanbeveling, omdat dit niet zichtbaar was in de Voorjaarsnota 2024. Hoewel het klopt dat de doelenboom (zoals gewoonlijk) geen onderdeel was van de Voorjaarsnota 2024, is deze ten tijde van de Voorjaarsnota 2024 wel doorgevoerd. De herziening is daarmee pas voor het eerst zichtbaar geworden voor de raad bij de Begroting 2025 (https://assets.amsterdam.nl/publish/pages/1058757/begroting_2025_amsterdam.pdf), waarmee de opvolging van de aanbevelingen weldegelijk navolgbaar zijn gemaakt voor de raad. In deze doelenboom wordt in de tekstuele toelichting zo kort mogelijk de aansluiting van de doel- en activiteitindicatoren ook toegelicht.

Aanbeveling 3: Hou meer rekening met de relevantie (ID27)ⁱⁱⁱ

Beschrijving aanbeveling (bron: *Indicatoren discriminatie*, 2023, pp. 11, 12)

Met indicatoren geeft de gemeente invulling aan de verplichting om systematisch inzicht te geven in de uitvoering van het gemeentelijk beleid. We raden het college aan om bij het kiezen van de indicatoren meer rekening te houden met relevantie. Dat kan door het beleid en de onderliggende beleidstheorie als uitgangspunt te nemen en door te kiezen voor verschillende typen indicatoren.

Achterliggende bevindingen

- De huidige indicatoren zijn gelegenheidsindicatoren.
- De twee activiteitindicatoren zijn onvoldoende relevant. Ze hangen niet samen met het doel dat de gemeente nastreeft. De doelindicator hangt daar wel logisch mee samen.
- De huidige indicatoren zijn alle drie outcome-indicatoren die niks zeggen over de inspanningen van de gemeente. De indicatoren over ervaren discriminatie gaan niet specifiek over ervaren discriminatie in Amsterdam.
- De indicatoren bevatten geen verduidelijkende informatie over bijvoorbeeld doelgroep en tijdspanne. Deze informatie is wel bekend bij de organisaties die de cijfers aanleveren, maar niet bij de ambtelijke organisatie.
- Volgens de ambtelijke organisatie reflecteren de indicatoren niet goed hoe de afdeling Diversiteit werkt aan de essentie van het antidiscriminatiebeleid en in hoeverre hierop voortgang wordt geboekt.
- Raadsleden gebruiken de indicatoren nauwelijks omdat ze hen onvoldoende inzicht geven in het beleid.

Neem het beleid als uitgangspunt

We vinden het van belang dat de relevantie leidend is bij het kiezen van indicatoren voor de jaardocumenten. Daarom raden we het college aan om in het kiezen van indicatoren meer rekening te houden met het gevoerde of beoogde antidiscriminatiebeleid en de beleidstheorie die daaraan ten grondslag ligt.

De beleidstheorie is naar ons idee van belang voor het kiezen van indicatoren die relevant inzicht geven in het beleid. Met de beleidstheorie geeft de gemeente immers inzicht in de eigen doelstelling (wat wil ze bereiken) en maakt zij met een logische redenering aannemelijk welke beleidsactiviteiten, mechanismes en middelen op welke manier zullen bijdragen aan die doelstelling (hoe gaat ze dat bereiken). Deze systematiek geeft een kapstok voor het kiezen van indicatoren, omdat het de kernelementen van het beleid zichtbaar maakt waarop indicatoren relevant inzicht kunnen bieden. We raden het college dan ook aan om eerst de beleidstheorie uit te werken, en pas daarna de indicatoren.

Daarbij merken we op dat zinnige indicatoren (evenals een beleidstheorie) niet van de ene op de andere dag ontwikkeld worden. Daarom vinden we het belangrijk dat het college de tijd neemt voor het kiezen en verbeteren van de indicator(en). Volgens ons is het beter om (tijdelijk) geen indicator(en) te hebben dan onbruikbare en niet-relevante indicatoren.

ⁱⁱⁱ Wij gaan in dit document uit van de nummering van de aanbevelingen in het overzicht in de gemeentelijke jaarverslagen. In het bestuurlijk rapport *Indicatoren discriminatie* is deze aanbeveling echter genummerd als aanbeveling 1.

Overweeg verschillende typen indicatoren Met het oog op relevantie, kunnen we ons voorstellen dat het college de huidige doelindicator niet zonder meer vervangt. Daarentegen vinden we het raadzaam dat het college voor de huidige activiteitindicatoren wel andere opties verkent. Om de relevantie van die begrotingsindicatoren te vergroten, lijkt het ons zinnig dat het college daarbij verschillende typen indicatoren – anders dan enkel outcome indicatoren - overweegt. Voortbouwend op de beleidstheorie kan het college hierbij denken aan indicatoren die inzicht bieden in de inbreng, inspanningen of werkprocessen van de gemeente om toe te werken naar het beleidsdoel. Of indicatoren die inzicht bieden in de structuren of randvoorwaarden die de gemeente daarvoor inricht. In onderstaand kader geven we mogelijke startvragen weer die het college kan gebruiken om relevante indicatoren te ontwikkelen. Mogelijke startvragen voor relevante indicatoren ▪ Wat is de kern van het antidiscriminatiebeleid? ▪ Wat is het belangrijkste doel dat het college met dit beleid wil bereiken? ▪ Hoe wil het college het doel bereiken? Wat richt het college daarvoor in aan randvoorwaarden, structuren of processen? ▪ Wat zijn de (categorieën van) activiteiten die het college onderneemt om bij te dragen aan het doel? Waarom passen deze activiteiten bij het toewerken naar het doel? ▪ Welke processen, activiteiten of randvoorwaarden – die van belang zijn voor het toewerken naar het beleidsdoel – liggen binnen de invloedssfeer van de gemeente / afdeling Diversiteit?
Rapportage aan gemeenteraad over afdoening in raadsvoordracht, d.d. 21 november 2023 (link)
Bevinding: Raadsleden zijn geïnformeerd over de status van deze aanbeveling via de jaarlijkse rapportage in het <i>Jaarverslag 2024</i> die verwijst naar de raadsvoordracht Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026, d.d. 21 november 2023. Het college geeft aan dat de aanbeveling is afgedaan op 21 mei 2024.¹³⁵
Raadsvoordracht Met betrekking tot de relevantie van indicatoren, gaf de rekenkamer aan dat hier verbeterd op kon worden door het beleid en de onderliggende beleidstheorie als uitgangspunt te nemen en door te kiezen voor verschillende typen indicatoren. Naar aanleiding hiervan is het onderscheid aangebracht tussen monitoring, waarbij trends in de stad gemeten worden met als doel focus te kunnen aanbrengen in het inclusie-en antidiscriminatiebeleid, en evaluatie middels P&C producten en een beleidsmonitor. In navolging van het advies van de rekenkamer, is eerst de beleidstheorie uitgewerkt in dit beleidskader, en zullen we op basis hiervan toewerken naar passende indicatoren voor zowel de beleidsmonitor als de P&C producten. In de voorjaarsnota 2024 worden nieuwe begrotingsindicatoren voor het inclusie- en antidiscriminatiebeleid gepresenteerd.
Rekenkameroordeel over de mate van de navolgbaarheid van de opvolging van de aanbeveling
Oordeel: Gedeeltelijk navolgbaar opgevolgd Onderbouwing van het oordeel:

Uit de raadsvoordracht blijkt dat het college eerst de beleidstheorie heeft uitgewerkt in het beleidskader. Op basis daarvan zal het college toewerken naar passende indicatoren voor zowel de beleidsmonitor als de P&C-producten. Het college was voornemens om nieuwe begrotingsindicatoren voor het inclusie- en antidiscriminatiebeleid te presenteren in de Voorjaarsnota 2024.ⁱⁱⁱⁱ Op basis van de met de raad gedeelde informatie is het niet navolgbaar of het college uitvoering heeft gegeven aan dit voornemen.

In de raadsvoordracht maakt het college onderscheid tussen verschillende niveaus van monitoring (evaluatie) met bijbehorende indicatoren, waaronder een beleidsmonitor en evaluatie via de P&C-cyclus. Dit is niet letterlijk hoe wij onze aanbeveling “overweeg verschillende typen indicatoren” bedoeld hebben, maar de keuze van het college om op verschillende niveaus inzicht te bieden zien we wel als passend bij de geest van onze aanbeveling. De raadsvoordracht bevat geen overwegingen met betrekking tot de keuze voor verschillende typen indicatoren, anders dan enkel outcome indicatoren.

Aanvullende informatie FullyInControl

Oordeel: Het FIC-systeem bevat andere informatie ten opzichte van de bestuurlijke reactie en de raadsvoordracht van 21 november 2023. Uit het FIC-systeem blijkt dat een plan van aanpak is opgesteld en in hoofdlijnen in het reeds vastgestelde beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026 is gevoegd. Tevens blijkt uit het FIC-systeem dat hieraan ook uitvoering wordt gegeven.

Onderdeel omschrijving

Dit onderdeel bevat geen informatie

Onderdeel documenten

Email *Indicatoren discriminatie* (1).msg

Onderdeel informatie links

[Raadsvoordracht: Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026](#), d.d. 21 november 2023

Onderdeel resultaat/uitkomst

Een plan van aanpak om tot nieuwe indicatoren, een herziening van de doelenboom en tot meer gelaagdere monitoring en verstrekking van informatie aan de raad is opgesteld en in hoofdlijnen in het reeds vastgestelde beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026 gevoegd. Hieraan wordt op dit uitvoer gegeven. (Voor verdere toelichting zie ad 1.)

ⁱⁱⁱⁱ Uit aanvullend onderzoek door de rekenkamer blijkt dat de [Voorjaarsnota 2024](#) geen presentatie van nieuwe begrotingsindicatoren bevat. Deze worden pas gepresenteerd in het [Jaarverslag 2024](#) (pp. 200-204).

Eindnoten

- ¹ Zie bijvoorbeeld de raadvoordracht, *[Kennismaken van het rapport van de Rekenkamer: "Subsidies bewonersondersteuning en belangenbehartiging" en het college verzoeken de aanbevelingen uit te voeren](#)*, 21 juni 2017.
- ² Rekenkamer Metropool Amsterdam, *[Afspraken Amsterdam - Opstellen plan van aanpak opvolgen aanbevelingen](#)*, 16 juni 2021.
- ³ Rekenkamer Amsterdam, *[Onderzoeksrapport: Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA](#)*, 11 mei 2023, p. 9.
- ⁴ Rekenkamer Amsterdam, *[Rekenkamerbrief: Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA](#)*, 11 mei 2023, p. 3.
- ⁵ Rekenkamer Amsterdam, *[Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA](#)*, 11 mei 2023, p. 9.
- ⁶ Kamerstukken II, 2019–2020, 35 298, nr. 18, p. 2.
- ⁷ Artikel 185a Gemeentewet.
- ⁸ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, pp. 370-372.
- ⁹ Gemeente Amsterdam, *Concept monitor Rekenkamer Jaarverslag 2024*.
- ¹⁰ Kamerstukken II, 2019–2020, 35 298, nr. 18, p. 2.
- ¹¹ Rekenkamer Amsterdam, *Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA*. 11 mei 2023. Online: [weblink](#).
- ¹² Arjan Kok, *Veel volksvertegenwoordigingen worden niet geïnformeerd over opvolging Rekenkameraanbevelingen*, maart 2025.
- ¹³ Gemeente Amsterdam, *Kwetsbaarheden bedrijfsvoering in beeld. Handreiking systematiek standaard operationele risico's voor directeuren*, 16 oktober 2023, p. 3.
- ¹⁴ Gemeente Amsterdam, *Concept monitor Rekenkamer Jaarverslag 2024*.
- ¹⁵ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, 25 april 2024, pp. 370-372; Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, 24 april 2025, pp. 402, 409, 410.
- ¹⁶ Gemeenteraad, Raadsbesluit: *Kennismaken van het onderzoek van de rekenkamer naar het Coalitieakkoord 2018-2022 en het overnemen van de aanbevelingen*, 1 juni 2022.
- ¹⁷ College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Afronding Meerjarig actieplan naar aanleiding van Rekenkameronderzoek afhandeling Meldingen Openbare Ruimte en Bestuurlijke Jaarrapportage Meldingen Openbare Ruimte 2023*, 23 mei 2023.
- ¹⁸ Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ¹⁹ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, 25 april 2024, p. 365.
- ²⁰ Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ²¹ Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ²² Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ²³ E-mail ambtelijke organisatie aan de rekenkamer, 18 april 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 30 april 2025.
- ²⁴ E-mail ambtelijke organisatie aan de rekenkamer, 18 april 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 30 april 2025; Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ²⁵ Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.
- ²⁶ Arjan Kok, *Veel volksvertegenwoordigingen worden niet geïnformeerd over opvolging*

[Rekenkameraanbevelingen](#), maart 2025, pp. 4 en 5.

²⁷ E-mail ambtelijke organisatie aan de rekenkamer, 10 juni 2025.

²⁸ Tenzij anders vermeld is deze en de hiernavolgende informatie is afkomstig uit een door de staf van de gemeentesecretaris uittreksel (d.d. 23 juni 2025) van de agenda's, notulen en besluiten van het GMT van de vijf vergaderingen.

²⁹ E-mails ambtelijke organisatie met daarin antwoorden op de door de rekenkamer gestelde vragen, d.d. 7 en 9 juli 2025; Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.

³⁰ Voorzitter rekeningencommissie, *Verslag van de rekeningencommissie over het Jaarverslag 2024 van de gemeente Amsterdam*, 10 juni 2025, p. 2.

³¹ Voorzitter rekeningencommissie, *Verslag van de rekeningencommissie over het Jaarverslag 2024 van de gemeente Amsterdam*, 10 juni 2025, pp. 2-3.

³² Voorzitter rekeningencommissie, *Verslag van de rekeningencommissie over het Jaarverslag 2024 van de gemeente Amsterdam*, 10 juni 2025, p. 5.

³³ Voorzitter rekeningencommissie, *Verslag van de rekeningencommissie over het Jaarverslag 2024 van de gemeente Amsterdam*, 10 juni 2025, p. 5.

³⁴ College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Bestuurlijke reactie college op het verslag van de Rekeningencommissie over het Jaarverslag 2024*, 1 juli 2025, p. 3

³⁵ E-mails ambtelijke organisatie gericht aan de rekenkamer, 10 juli 2025.

³⁶ E-mail ambtelijke organisatie gericht aan de rekenkamer, 14 juli 2025.

³⁷ E-mail ambtelijke organisatie gericht aan de rekenkamer, 30 juni 2025.

³⁸ Rekenkamer Metropool Amsterdam, [Afspraken Amsterdam - Opstellen plan van aanpak opvolgen aanbevelingen](#), 16 juni 2021.

³⁹ Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.

⁴⁰ Rekenkamer Amsterdam, Rekenkamerbrief: *Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA*, 11 mei 2023, p. 3. Het onderzoek heeft betrekking op elf rekenkameronderzoeken die zijn gepubliceerd in de periode september 2019 tot en met september 2021.

⁴¹ Rekenkamer Amsterdam, Onderzoeksrapport: *Het opvolgingsonderzoek. Raadsbesluiten over aanbevelingen van de RMA*, 11 mei 2023, p. 18.

⁴² Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023: Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer*, april 2024, pp. 364-372; Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024: Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer*, April 2025, pp. 401-410.

⁴³ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023: Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer*, april 2024, p. 365; Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024: Voortgang aanbevelingen van de Rekeningencommissie, ACAM en Rekenkamer*, April 2025, p. 402.

⁴⁴ Coolsma, J. C. en Van Montfort, A. J. G. M. (2014). De uitvoering van overheidsbeleid. In Herwijer et al., *Overheidsbeleid, Een inleiding in de beleidswetenschap*, Kluwer, pp. 138, 139.

⁴⁵ Auditdienst Rijk (ADR). Onderzoeksrapport opvolging BIT en Gateway adviezen DSO. 16 juli 2021, p. 13; Van de Bunt Adviseurs. *Over effectiviteit gesproken. Onderzoek naar de effectiviteit van de onderzoeken uit eigen beweging van de Nationale ombudsman*, 11 april 2017, p. 33.

⁴⁶ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁴⁷ Mariën van Heerwaarden, *Wat bereiken ze er mee? Vergelijkend onderzoek naar de onderliggende factoren van doorwerking bij rekenkameronderzoek*. Scriptie, Hogeschool van Amsterdam, 2022, p. 63; ADR 2021, p. 16.

⁴⁸ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁴⁹ Sjoerd Keulen et al. De impact van doelmatigheids-en doeltreffendheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer op de rijksoverheid. *Beleidsonderzoek Online*, 2025, p. 11; Berenschot, *Effectiviteit van aanbevelingen Onderzoeksraad voor Veiligheid*, 9 juli 2024, p. 24; Van de Bunt 2017, p. 25; ADR 2021, p. 14; Sjoerd Keulen, De doorwerking van lokaal rekenkameronderzoek. *Bestuurswetenschappen*, 75, 2(2021), p. 98; Radar Advies, *Vier rekenkamers, vier smaken. Pilot over het vergroten van doorwerking bij rekenkamers. Rapport voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, 4 november 2024, p. 10; B. Van Rooij (2021). Do people know the law? Empirical evidence about legal knowledge and its implications for compliance. In: Van Rooij & D. D. Sokol (Eds.), *Cambridge Handbook of Compliance*. Cambridge, UK: Cambridge University Press; Hoekstra, R. Wat is de meerwaarde van onze rekenkamer? Introductie van een model om de doorwerking van rekenkameronderzoek te meten. *Beleidsonderzoek Online*, 2013.

⁵⁰ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁵¹ Van Heerwaarden 2022, pp. 20, 33, 34, 35, 46; Sjoerd Keulen, De doorwerking van lokaal rekenkameronderzoek. *Bestuurswetenschappen*, 75, 2(2021), pp. 10, 12, 14, 15; Radar Advies, *Vier rekenkamers, vier smaken. Pilot over het vergroten van doorwerking bij rekenkamers. Rapport voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, 4 november 2024, pp. 10, 11; Van Loocke, E., & Put, V. The impact of performance audits: A review of the existing evidence. In: Lonsdale, J. et al. *Performance Auditing*, Edward Elgar Publishing, 2011, p. 201; Elston, T., & Zhang, Y. Implementing public accounts committee recommendations: Evidence from the UK government's 'progress reports' since 2012. *Parliamentary Affairs* 76, 3(2023), p. 668; Hoekstra 2013.

⁵² Van Heerwaarden 2022, pp. 39, 47, 51, 75; ADR 2021, p. 8; Van de Bunt 2017, pp. 24, 28; Keulen 2021, pp. 10, 11.

⁵³ Van Heerwaarden 2022, pp. 33, 34; Berenschot 2024, p. 19; Van de Bunt 2017, pp. 19, 23, 24, 32, 33; Keulen 2021, pp. 8, 15; Radar Advies 2024, pp. 7, 8, 10.

⁵⁴ Van Loocke en Put, 2011, p. 201.

⁵⁵ Van Heerwaarden 2022, pp. 51, 77; Van de Bunt 2017, pp. 23, 24; Keulen 2021, pp. 12, 14; Radar Advies 2024, p. 10.

⁵⁶ Van de Bunt 2017, p. 23.

⁵⁷ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁵⁸ Van Heerwaarden 2022, pp. 13, 14, 19, 38; Keulen 2024, p. 9; Van de Bunt 2017, pp. 22, 33; Keulen 2021, pp. 8, 13; Radar Advies 2024, p. 7.

⁵⁹ Van de Bunt 2017, p. 22.

⁶⁰ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁶¹ Van Heerwaarden 2022, pp. 19, 20, 37; Keulen et al. 2025, pp. 6, 11; Van de Bunt 2017, p. 25; Keulen 2021, pp. 8, 25; Radar Advies 2024, p. 7; Hoekstra 2013; Van Loocke & Put 2011, p. 193.

⁶² Van Heerwaarden 2022, pp. 27, 37, 63; Berenschot 2024, p. 18; ADR 2021, p. 17; Van de Bunt 2017, pp. 22, 25; Keulen 2021, pp. 13-14.

⁶³ Van Heerwaarden 2022, pp. 10, 14, 20, 33, 34, 67; Keulen et al. 2025, p. 6; Berenschot 2024, p. 15; Van de Bunt 2017, p. 26; Keulen 2021, pp. 8, 12.

⁶⁴ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁶⁵ Van Heerwaarden 2022, pp. 37, 39, 51-53, 67, 69, 72; Berenschot 2024, pp. 16, 17, 20, 21; ADR 2021, pp. 7, 9, 13; Van de Bunt 2017, pp. 23, 26.

⁶⁶ Berenschot 2024, p. 17.

⁶⁷ Berenschot 2024, p. 21.

⁶⁸ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁶⁹ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁷⁰ Van Heerwaarden 2022, p. 13; Keulen et al. 2025, p. 11; Berenschot 2024, p. 5; Van de Bunt 2017, pp. 25, 26; Keulen 2021, pp. 8, 12, 13; Radar Advies 2024, p. 8; Van Loocke en Put, 2011, p. 201.

⁷¹ Hoekstra 2013, factor 6: onderwerp

⁷² Berenschot 2024, p. 18; Van de Bunt 2017, p. 25; Radar Advies, p. 8.

⁷³ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁷⁴ Van de Bunt 2017, p. 32; Keulen 2021, p. 8.

⁷⁵ Van Heerwaarden 2022, pp. 53, 69, 72.

⁷⁶ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁷⁷ Van Heerwaarden 2022, p. 54.

⁷⁸ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁷⁹ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁸⁰ Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 1*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag 2*, 14 mei 2025; Rekenkamer Amsterdam, *Gespreksverslag*, 2 juni 2025.

⁸¹ College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022*, 16 november 2023, p. 2; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 pp. 4, 7, 8, 10; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Monitoring Participatie*, 26 maart 2024, p. 2; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Voortgang aanbevelingen I-domein: participatie*, 22 oktober 2024, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid*, 24 oktober 2024, p. 1.

⁸² College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14-20), 30 juni 2020, pp. 15, 18-20; College van B en W, *Plan van aanpak Indicatoren Discriminatie*, 21 november 2023, p. 12; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024, pp. 2, 12; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8.

⁸³ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14-20), 30 juni 2020, p. 8; College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 7, 8; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 p. 10; College van B en W, *Plan van Aanpak Behoud betaalbare huurwoningen*, 11 juni 2024, p. 4; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8.

⁸⁴ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 7, 8; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8.

⁸⁵ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve jeugdhulp, 19 juli 2023, p. 2; College van B en W, *Plan van aanpak Indicatoren Discriminatie*, 21 november 2023, p. 8; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 p. 2; College van B en W, *Plan van Aanpak Behoud betaalbare huurwoningen*, 11 juni 2024, p. 1; College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14- 20), 30 juni 2020, p. 19; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8; College van B en W, Bijlage bij raadsinformatiebrief: *Maatregelen per aanbeveling van de Rekenkamer*, 6 juni 2025, pp. 3, 4.

⁸⁶ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve Jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 7, 8; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022*, 16 november 2023, p. 3; College van B en W, *Plan van aanpak Indicatoren Discriminatie*, 21 november 2023, pp. 11, 12; Raadsvoordracht: *Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026*, 21 november 2023, p. 11; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 pp. 6-8, 10, 12; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Investeringsprogramma Openbare Toiletten*, 20 maart 2024, p. 2; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Monitoring Participatie*, 23 maart 2024, p. 7; College van B en W, *Plan van Aanpak Behoud betaalbare huurwoningen*, 11 juni 2024, p. 2; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, pp. 5-7; College van B en W, Bijlage bij raadsinformatiebrief: *Maatregelen per aanbeveling van de Rekenkamer*, 6 juni 2025, pp. 1, 3.

⁸⁷ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 3, 6; College van B en W, *Plan van aanpak Indicatoren Discriminatie*, 21 november 2023, pp. 11, 12; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 pp. 4, 10; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid*, 24 oktober 2024, p. 2; College van B en W, *Plan van aanpak Verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid P&C-producten*, 27 mei 2025, p. 4; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid planning- en controlproducten*, 27 mei 2025, p. 1.

⁸⁸ College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 pp. 2, 6.

⁸⁹ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14- 20), 30 juni 2020, pp. 18; College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve Jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 3, 5; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Afdoening toezegging TA2022-000565 uit de commissievergadering van 30 juni 2022*, 16 november 2023, p. 2; College van B en W, *Plan van aanpak Indicatoren Discriminatie*, 21 november 2023, p. 12; Raadsvoordracht: *Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026*, 21 november 2023, p. 12; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Monitoring Participatie*, 26 maart 2024, p. 7; College van B en W, *Plan van Aanpak Behoud betaalbare huurwoningen*, 11 juni 2024, pp. 3, 4; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid planning- en controlproducten*, 27 mei 2025, p. 3; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 1.

⁹⁰ College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14- 20), 30 juni 2020, p. 15; College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve Jeugdhulp, 19 juli 2023, p. 3; Raadsvoordracht: *Vaststellen van de 'Verordening tot wijziging van de Verordening verlening uitsluitend recht aan de Stichting Ouder- en Kindteams (OKT)'*,

17 oktober 2023, p. 2; Raadsvoordracht: *Vaststellen van het beleidskader Inclusie en Antidiscriminatiebeleid 2023-2026*, 21 november 2023, p. 2; College van B en W, *Plan van Aanpak Algoritmen*, 19 maart 2024 p. 2; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Investeringsprogramma Openbare Toiletten*, 20 maart 2024, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Monitoring Participatie*, 26 maart 2024, pp. 4, 5; College van B en W, *Plan van Aanpak Behoud betaalbare huurwoningen*, 11 juni 2024, p. 2; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Voortgang aanbevelingen I-domein: participatie*, 22 oktober 2024, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Voortgang aanbevelingen I-domein: openbaarheid*, 24 oktober 2024, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 1.

⁹¹ College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Investeringsprogramma Openbare Toiletten*, 20 maart 2024, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid planning- en controlproducten*, 27 mei 2025, pp. 1, 3; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, pp. 6-8.

⁹² College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Toegankelijkheid van openbare toiletten, 24 juni 2020 in Rekenkamer, Toegankelijkheid van openbare toiletten (pp. 14- 20), 30 juni 2020, pp. 15, 16; College van B en W, Bestuurlijke reactie op rapport Preventieve Jeugdhulp, 19 juli 2023, pp. 1, 3, 4; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak verbeteren voorspellende waarde begroting en navolgbaarheid planning- en controlproducten*, 27 mei 2025, p. 1; College van B en W, Raadsinformatiebrief: *Plan van aanpak Grof Afval nav aanbevelingen Rekenkamer*, 6 juni 2025, p. 8.

⁹³ Alkin, M.C., & King, J.A. Definitions of evaluation use and misuse, evaluation influence, and factors affecting use. *American Journal of Evaluation*, 38, 3(2017), pp. 434-450.

⁹⁴ Craft, J. en Wilder, M. Catching a second wave: Context and compatibility in advisory system dynamics. *Policy Studies Journal* 45, 1(2017), pp. 215-239.

⁹⁵ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

⁹⁶ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

⁹⁷ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

⁹⁸ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

⁹⁹ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

¹⁰⁰ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

¹⁰¹ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 370.

¹⁰² Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 409.

¹⁰³ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 409.

¹⁰⁴ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 409.

¹⁰⁵ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹⁰⁶ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹⁰⁷ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹⁰⁸ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹⁰⁹ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹¹⁰ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹¹¹ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹¹² Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹¹³ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹¹⁴ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹¹⁵ Tussentijdse feitelijke reactie, 10 juli 2025.

¹¹⁶ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.

¹¹⁷ Tussentijdse feitelijke reactie, 14 juli 2025.

¹¹⁸ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.

¹¹⁹ Tussentijdse feitelijke reactie, 14 juli 2025; Feitelijke reactie van de ambtelijke organisatie op de nota van bevindingen *Opvolging aanbevelingen Rekenkamer Amsterdam*, 10 september 2025.

¹²⁰ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.

¹²¹ Tussentijdse feitelijke reactie, 14 juli 2025.

¹²² Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹²³ Tussentijdse feitelijke reactie, 25 juni 2025.

¹²⁴ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹²⁵ Tussentijdse feitelijke reactie, 25 juni 2025.

¹²⁶ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹²⁷ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 409.

¹²⁸ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹²⁹ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2023*, p. 371.

¹³⁰ Tussentijdse feitelijke reactie, 25 juni 2025.

¹³¹ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.

¹³² Tussentijdse feitelijke reactie, 17 juni 2025.

¹³³ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.

¹³⁴ Tussentijdse feitelijke reactie, 17 juni 2025.

¹³⁵ Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2024*, p. 410.